

**ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE MÜZELERİN SANAT
(RESİM) EĞİTİMİ AMAÇLI KULLANILMASINA İLİŞKİN YÖNETİCİ VE
ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**T.C. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**Hazırlayan
Levent MERCİN**

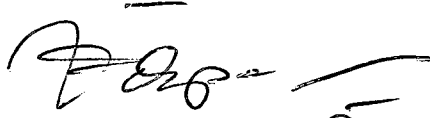
113207

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Vedat ÖZSOY**

Ankara – 2002

kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan

Doç. Dr. Vedat Özoğuz
Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(İmza)

Üye

Doç. Dr. Akın Zengin
Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(İmza)

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Doç. Dr. Genel GACIK

ÖZET

Sanat eğitiminin gerekliliği çağın getirdiği problemler göz önüne alındığında daha da artmıştır. Sanat eğitimi içerisindeki sanat dersleri bu gerekliliğin yerine getirilmesinde ilk adımlardan birini oluşturmaktadır. Sanat derslerinin en yoğun işlendiği kurumlardan biri de Anadolu Güzel Sanatlar Liseleridir. Müze eğitimi ise, sanat derslerini anlamlı kılabilmeyi, geçmişle gelecek arasında bağ kurabilmeyi, dolaysız öğrenmeyle yaratıcılığı güdülemenin imkânını sağlar. Müzeler yaparak-yaşayarak öğrenmenin ağırlıklı olarak yapıldığı mekânlardır. Ayrıca öğrencilerin, görsel ihtiyaçlarını gidermenin, bir sanat öğrencisine ve bireye bu sanatın, sanat eserinin değerini kavrayarak, sanat eserlerini koruma bilincini kazandırabilmenin vazgeçilmez bir yoludur. Bu nedenlerle müze eğitiminin AGSL’nde önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir. AGSL’nde mevcut durumun ve burada görev yapan öğretmenlerin konuyla ilgili görüşlerinin belirlenmesi, bu kurumların öğretim kadrosu açısından müze eğitime hazır olup olmadıklarının anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda müze eğitimi dersinin bu okullarda okutulabilmesinin mümkün olup olamayacağının belirlenmesi gerekli görülmüştür.

Bu araştırmada, AGSL’nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Ayrıca müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durum ve müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenleri saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini AGSL, örneklemini ise random yöntemiyle saptanan 8 ildeki AGSL oluşturmaktadır. Veri toplama aracının uygulanması yönetici ve öğretmenlerle sınırlandırılmıştır. Veri toplama aracı, ilgili kaynaklar tarandıktan sonra araştırmacının kendisi tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak geliştirilmiştir. Araştırma sonucundaki veriler SPSS (Statistical Package for the Social Science) for Windows 9.0 programından yararlanılarak elde edilmiştir. Veriler t-testi, varyans analizi (one-way) ve aritmetik ortalamalardan yararlanılarak yorumlanmıştır.

Verilerin sonuçları kısaca şu şekilde saptanmıştır:

- Öğretmenlerin çoğu müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımına katıldıkları belirlenmiştir.
- Öğretmenlerin yarıdan fazlasının müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanamadıkları görülmüştür.
- Öğretmenlerin çoğunun, müzeleri kullanamama nedeni olarak en çok öğretim programlarının uygun olmamasını, ikinci olarak deneyimlerinin olmamasını, ve üçüncü olarak da müzelerde kendilerine rehberlik yapacak kişilerin olmayışını belirttikleri saptanmıştır.

Müze eğitimi sanat eğitimi açısından ihmal edilmemesi gereken unsurlardan biridir. Bu bağlamda müze eğitimi, sanat eğitimi veren önemli bir kurum olan AGSL’nin öğretim programlarında mutlaka yer almalıdır.

SUMMARY

The necessity of art education has increased further when the problems that our age has brought are taken into consideration. Art lessons within the education of art constitute one of the first steps in fulfilment of this necessity. Anatolian Fine Arts High Schools are taken up most extensively. The museum education makes it possible for art lessons to be meaningful, to establish a link between the past and future, as well as to induce creativity through direct learning. The museums, however, are places where learning is made preponderately by doing and living. In addition, it is an unrenounceable means to address visual needs of students to enable them to gain the awareness of protecting art works by helping an art student and individual realize the value of art and art works. Therefore, museum education is considered to play a significant part in AFAHS. The determination of the existing situation in AFAHS and the teaching staff's views regarding the subject will allow us to understand whether these institutions are ready for museum education in respect of teaching staff. Accordingly, the determination of whether museum education lesson could be necessary.

In this study, the views of teachers and administrators in AFAHS' about the use of museums with the aim of art were investigated. Furthermore, the existing situation as regards the use of museums with the aim of art education and the reasons why museums were not used was also tried to be determined.

The scope of the research consist of AFAHS, and the sampling, however, is composed of AFAHS determined randomly in 8 provinces. The application of data collection was restricted to teachers and administrators. The data collection means was developed by the researcher himself by carrying out validity and reliability studies following the delving of the related sources. The data obtained as a result of the research were achieved by using SPSS (Statistical Package for the Social Science) for Windows 9.0. The data were interpreted by means of t-test, variance analysis (one-way) and arithmetic means.

The results of the data were determined to be as follows:

- It was determined that most of the teachers shared the view that museums could be used with the aim of art education.
- It was observed that more than half of teachers could not use the museums with the aim of art education.
- It was determined that most of teachers expressed the reason why they could not use the museums first as the inadequacy of educational programs, second as being inexperienced and third as the unavailability of those who can guide them.

The museum education is one of the factors that should not be neglected in terms of art education. In this respect, the museum education should be included into the educational programs in AFHS, which is an important institution that offers art education.

ÖNSÖZ

Eğitim bireyin temel ihtiyaçlarından biridir. Sanat eğitimi ise bu ihtiyaçlar içerisinde bireyin kendisini ifade etmesinde, var olduğunu hissetmesinde önemli bir yere sahiptir. Sanatı geniş kitlelere ulaştırabilmek ve sanatsever sayısını arttırabilmek amacıyla sanat eğitimi veren kurumlar büyük gayret göstermektedirler. Bu kurumlardan biri de Anadolu Güzel Sanatlar Liseleridir. Sanat eğitiminde son zamanlarda kullanılan en etkili yöntemlerden biri müze eğitimidir. Bu bağlamda AGSL’de bu yöntemin kullanılıp kullanılmadığını belirleyerek burada görev yapan öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerini saptamanın ve bu doğrultuda öneriler geliştirebilmenin yararlı olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle AGSL’nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşleri ve mevcut durumla ilgili düşünceleri araştırmanın konusunu oluşturmuştur.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde bir çok kişinin katkısı olmuştur. Burada bu isimleri anmak bana onur verecektir. Araştırmanın her aşamasında bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım tez danışmanım Doç. Dr. Vedat ÖZSOY’a, istatistiksel uygulamalar sırasında ve verilerin analizinde yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Behçet ORAL’a, veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde incelemeler yaparak öneriler getiren Yrd. Doç. Dr. Fazlı ERGÜL’e, Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI’ya, Öğr. Gör. İsmail ARSLANTAŞ’a, veri toplama aracını dil yönünden inceleyen Uzm. Mümin TOPÇU’ya, anketlerin uygulandığı okul yöneticileri ve öğretmenlerine, anketlerin uygulama aşamasında yardımlarını gördüğüm arkadaşlarıma, araştırmayı dil yönünden inceleyen ve maddi, manevi yardımlarını esirgemeyen eşime sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	I
ÖZET.....	II
SUMMARY.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR CETVELİ.....	VII
TABLolar CETVELİ.....	VIII

BÖLÜM 1

GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı.....	11
Alt Amaçlar.....	11
Araştırmanın Önemi.....	12
Sayıtlar.....	15
Sınırlılıklar.....	15
Tanımlar.....	16

BÖLÜM II

1. SANAT EĞİTİMİ VE MÜZE EĞİTİMİ.....	17
1.1 Sanat Eğitimi.....	17
1.1.1. Gelişmiş Bazı Ülkelerde Sanat Eğitimi.....	21
1.1.2. Türkiye’de Sanat Eğitimi.....	28
1.1.2.1. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri.....	35
1.2. Müze Kavramı.....	42
1.2.1. Müzenin Tanımı.....	42
1.2.2. Müzelerin İşlevleri.....	44
1.2.3. Müze Türleri.....	56
1.3. Türkiye’de Müze Eğitimi ve Uygulamaları.....	66
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	73

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	79
3.1. Araştırma Yöntemi.....	79
3.2. Evren.....	79
3.3. Örneklem.....	80
3.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	80
3.5. Verilerin Toplanması.....	82
3.6. Verilerin Çözümlemesi.....	83

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM.....	84
I. Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	84
II. Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Mevcut Durumla İlgili Bulgular ve Yorum.....	89
III. Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmamasına İlişkin Görüşler Hakkındaki Bulgular ve Yorum.....	115

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME.....	119
-----------------------------------	-----

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	133
I. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	133
II. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Mevcut Durumla İlgili Görüşlerinin Sonuçları.....	134
III. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasının Nedenlerine İlişkin Sonuçlar.....	135
KAYNAKÇA.....	141
EKLER.....	151

KISALTMALAR CETVELİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGSL	: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
ART/ESOL	: Art/English for Speakers of Other Languages
DDSE	: Disipline Dayalı Sanat Eğitimi
GSO	: Schools of Art
ICOM	: International Council of Museum
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGP	: Milli Eğitim Geliştirme Projesi
MLO	: Müfredat Laboratuar Okulu
NAEA	: National Art Education Association
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation

TABLOLAR CETVELİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları.....	84
Tablo 2. Kıdemlerine Göre Varyans Analizi.....	85
Tablo 3. Yönetici ve Öğretmenlerin Sanat Dalına (Resim, Grafik, Seramik, Heykel, Tekstil) Göre Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları.....	86
Tablo 4. Sanat Dalına Göre Varyans Analizi.....	87
Tablo 5. Yönetici ve Öğretmenlerin Mezuniyet Durumlarına Göre Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Ortalama, Standart Sapma ve t-Testi Sonuçları.....	88
Tablo 6. Yönetici ve Öğretmenlerin Görev Durumlarına Göre Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Ortalama, Standart Sapma ve t-Testi Sonuçları.....	88
Tablo 7. Öğrencilerin Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak Götürülmesinin Kıdeme Göre Dağılımı.....	89
Tablo 8. Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Gitmeden Önce Ön Araştırma Yapılmasının Kıdeme Göre Dağılımı.....	91
Tablo 9. Öğrencileri Müzeye Götürmeden Önce Rehber (Yazılı Kılavuz) Hazırlanmasının Kıdeme Göre Dağılımı.....	92
Tablo 10. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Koleksiyon Avı Oyunu” Yöntemi Kullanılmasının Kıdeme Göre Dağılımı.....	93
Tablo 11. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Bir Eser Karşısında Tartışma” Yöntemi Kullanılmasının Kıdeme Göre Dağılımı.....	94
Tablo 12. Müzede Sanat Eğitimi Sonrası Öğrencilere, Müzede Gördükleri Bir Eserden Yararlanarak İki Ya da Üç Boyutlu Bir Sanatsal Çalışma Yaptırılmasının Kıdeme Göre Dağılımı.....	95

Tablo 13. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Görsel Tamamlama Testi”nin Yapılmasının Kıdeme Göre Dağılımı.....	96
Tablo 14. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Bir Eser Karşısında Tartışma” Yöntemi Kullanılmasının Kıdeme Göre Dağılımı.....	97
Tablo 15. Öğrencilerin Müzeye Sanat Eğitim Amaçlı Olarak Götürülmesinin Sanat Dalına Göre Dağılımı.....	98
Tablo 16. Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Gitmeden Önce Ön Araştırma Yapılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı.....	98
Tablo 17. Öğrencileri Müzeye Götürmeden Önce Rehber (Yazılı Kılavuz) Hazırlanmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı.....	99
Tablo 18. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Koleksiyon Avı Oyunu” Yöntemi Kullanılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı.....	100
Tablo 19. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Bir Eser Karşısında Tartışma” Yöntemi Kullanılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı.....	100
Tablo 20. Müzede Sanat Eğitimi Sonrası Öğrencilere, Müzede Gördükleri Bir Eserden Yararlanarak İki Ya da Üç Boyutlu Bir Sanatsal Çalışma Yaptırılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı.....	101
Tablo 21. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Görsel Tamamlama Testi” Yapılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı.....	102
Tablo 22. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Çalışma Yaprağı” Hazırlanmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı.....	103
Tablo 23. Öğrencilerin Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak Götürülmesinin Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı.....	104
Tablo 24. Müzeye Sanat Eğitim Amaçlı Gitmeden Önce Ön Araştırma Yapılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı.....	104
Tablo 25. Öğrencileri Müzeye Götürmeden Önce Rehber “Yazılı Kılavuz” Hazırlanmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı.....	105
Tablo 26. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Koleksiyon Avı Oyunu” Yöntemi Kullanılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı.....	106
Tablo 27. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Bir Eser Karşısında Tartışma” Yöntemi Kullanılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı.....	106

- Tablo 28. Müzede Sanat Eğitimi Sonrası Öğrencilere, Müzede Gördükleri Bir Eserden Yararlanarak İki Ya da Üç Boyutlu Bir Sanatsal Çalışma Yaptırılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı.....107
- Tablo 29. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Görsel Tamamlama Testi” Yapılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı.....108
- Tablo 30. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Çalışma Yaprağı” Hazırlanmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı.....108
- Tablo 31. Öğrencilerin Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak Götürülmesinin Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı.....109
- Tablo 32. Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Gitmeden Önce Ön Araştırma Yapılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı.....110
- Tablo 33. Öğrencileri Müzeye Götürmeden Önce Rehber (Yazılı Kılavuz) Hazırlanmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı111
- Tablo 34. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Koleksiyon Avı Oyunu” Yöntemi Kullanılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı.111
- Tablo 35. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Bir Eser Karşısında Tartışma” Yöntemi Kullanılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı.....112
- Tablo 36. Müzede Sanat Eğitimi Sonrası Öğrencilere Müzede Gördükleri Bir Eserden Yararlanarak İki Ya da Üç Boyutlu Sanatsal Çalışma Yaptırılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı..113
- Tablo 37. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Görsel Tamamlama Testi” Yapılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı.....114
- Tablo 38. Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Çalışma Yaprağı” Hazırlanmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı.115
- Tablo 39. Müzelerin Sanat Eğitimi Amaçlı Kullanılmamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Dağılımı.....115

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

Sanat, bilim ve teknolojiadaki gelişmelere paralel olarak toplumsal hayatta meydana gelen değişimler, eğitime duyulan gereksinimi daha fazla arttırmaktadır.

Sanatsal ve bilimsel aktivitelerin ve yeniden yapılanmaların olduğu, teknolojinin hızla değiştiği bu günlerde her değişimin arkasında, onu yapılandıran eğitim anlayışının varlığı görülür. Çünkü eğitim, bilginin dağıtımını yapan en önemli kaynaklardan biridir. Bu kaynağın etkinliği, bilgiyi veren kurum, kurumun yapısı, işlevleri, niteliği, programı, uygulanabilirliği ve yönetimi ile ilişkilidir. Bilgiyi dağıtan bütün eğitim mekanizmasının da kendini yenilemesi ve geliştirmesi zorunluluğu vardır. Bu zorunluluk, birey, toplum ve millet olma bilinciyle birlikte evrenselliğin de gereğidir.

Eğitimin amacına ulaşmasına, öğrenmenin doğasına, okulların yapı ve işleyişine ilişkin ortaya çıkan olgular, eğitimin çağdaş bir yorumunu zorunlu kılmaktadır. Bu anlamda çağdaş yaklaşımlar, sanat eğitiminin her alanında yeni yöntemler, materyaller, programlar ve alternatif sanat mekanlarının kullanımını gerektirmektedir. Çünkü sanat eğitimi ya da Özsoy'un (1999:9) da değindiği biçimiyle "sanat dersi", bireylerin estetik yeteneklerini, algılama ve dikkat becerilerini, sanat kültürünü yaşatabilmelerini, ruhsal doyumu gerçekleştirebilmelerini ve sanat kültürünün evrensel bir dil olduğunu kavrayabilmelerini sağlaması bakımından bir zorunluluktur. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için sanat eğitiminin, eğitim normlarına göre kendini yeni koşullara hazırlaması gerekmektedir.

Bugün öğretmen merkezli anlatım yöntemiyle yapılan öğretim ve bilgi aktarımına dayalı “bilgiyi odak noktası yapan” eğitim anlayışının geçerliliğini yitirdiği söylenebilir. Buna öğrenci ve toplumdaki değişimler de eklenirse eğitim örgütlerinin değişmeye ilgisiz kalması imkânsızdır (Kaufman-Zahn, 1993:3). Sanat Eğitiminde de böyle bir eğitim anlayışının yeri yoktur. Güzel Sanatlar Eğitiminde görmeye, hissetmeye, uygulamaya ve dokunmaya dayalı ihtiyaçlar göz önüne alındığında farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması gerekir. Sınıf ortamından daha rahat, daha özgür, yaratıcılığı güdüleyen, sanat eserleriyle iç içe olunan, sanat atmosferini daha hızlı algılayabilmelerini sağlayan bir ortam, sanat eğitiminin gelişimi açısından yeni bir model oluşturabilir. Müzeye gerçekleştirilen okul ziyaretlerinin en değerli yönlerinden biri, öğrencilere alternatif öğrenme yöntemleri ile karşılaşma ve aktif çalışma fırsatı vererek, çocuklar için resmî olan sınıf ortamında pek görülmeyen yetenek ve becerileri gösterme şansı sağlamasıdır (Hooper-Greenhill, 1999:175). Türkiye’de öğrencileri kapalı sınıf ve sanat odası atmosferinden uzaklaştırarak daha canlı, yaşayan ve deneyim edindiren bir ortamda sanat (resim) derslerini gerçekleştirmek öğrenciler kadar öğretmenleri de mutlu edecektir. Nitekim bu ihtiyacı karşılayabilecek, bu ortamı sağlayabilecek kurumların başında müzeler, galeriler, sanatçı atölyeleri gelmektedir (Özsoy, 2002: 2).

Çağdaş sanat eğitimi, sanatsal etkinlikler ve kültürlenme yoluyla bireyleri toplum içinde yaşadıkları çevreye duyarlı olmaya, çevresiyle yararlı bir etkileşim içine girebilmelerini sağlamaya, estetik ihtiyaçlarını karşılamaya, yaratma ve yorumlama fırsatı vermeye, yaşantılarını daha anlamlı hale getirebilmeye ortam hazırlar. Sanat eğitimi, yalnızca duyguları ve duyarlılığı harekete geçirmekle kalmamakta, bilişsel ve duyuşsal yanlarıyla bütün zihinsel süreçleri canlı tutmaktadır (San, 1987:7). Bu anlamda sanat eğitimi, eğitimin gelişimi ve yeni öğretim modellerinin uygulanmasıyla birlikte klasik bir eğitim anlayışından kurtulmuş ve kurumsallaşarak örgün eğitim içinde yer almıştır. Eğitimin birçok alanındaki değişim, yeni yapılanmaları zorunlu kılmıştır. Bu anlamda Sanat Eğitimi alanında da Türkiye’deki genel liseler içinde Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri kurulmuştur.

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, öncelikle güzel sanatlarla ilgili yüksek

öğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılmış okullardır. Bu okullar, ilköğretim üzerine bir yıl hazırlık sınıfı ve en az üç yıl lise öğretim süresi olan yatılı, gündüzlü ve karma eğitim yapan okullardır.

Okulun kuruluş amacı, öğrencilerin:

a) Güzel Sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim öğretim görmelerini,

b) Özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını,

c) Alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,

d) Milli ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamaktır (M.E.B, 1999:800). Ayrıca Güzel Sanatlar Liselerinin ders programlarına bakıldığında, Eğitim Fakülteleri bünyelerinde öğretim yapan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerindeki ders programıyla, birkaçı dışında, örtüştüğü görülmektedir. Sanat Tarihi, Estetik, Temel Tasarım, Grafik, Resim Atölye, Drama, Heykel, Sanat Sosyolojisi vb. gibi. Ancak, üniversitelere bağlı Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinin ders programlarında olup da Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri (AGSL) öğretim programlarında olmayan derslerden biri “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” dersidir. Her iki sanat eğitimi öğretimi yapan kurumun birbirini tamamlayan kurumlar olduğu düşünüldüğünde, “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” dersinin AGSL öğretim programlarında yer almaması sanat eğitimi açısından önemli bir eksiklik olarak görülebilir. Müze eğitimi kapsamında müze ziyaretlerinin okul çocukları için katalizör bir görev üstlenmeleri yanında, müfredatı desteklemek için yapıldığında, çocukların öğrenme deneyimlerini ileriye taşıdığı görülmektedir (Hooper-Greenhill, 1999: 181).

Çağdaş eğitim, her türlü bilimsel eğitimin ve öğretim materyalinin kullanıldığı, farklı öğretim yöntemlerinin uygun biçimlerde programlara konulduğu ve işlerlik kazandığı, sadece okulda değil, okul dışında da etkin biçimde devam edebileceği nitelikte olmalıdır. Bu amaçla müzeler, dünyanın gelişmiş birçok ülkesinde daha çok eğitim amaçlı yaygın eğitim kurumları gibi kullanılmaktadır. Örneğin ABD’de Metropolitan Yaşam Kurumu’nun destekleyerek geliştirdiği

ART/ESOL (Art/English for Speakers of Other Languages), anadili İngilizce olmayan öğrenciler için, görsel sanatlarda müzeye dayalı bir öğretim programı ünitesi oluşturmak amacıyla araştırma yapmış ve bir proje oluşturmuştur. Bu projenin amaçları; öğrencilere müzeyi ve müzeye devam becerisini ve davranışını kazandırmak, öğrencilerin devamlılığını sağlamak, onların rahat edebilecekleri ve kendilerine güvenebilecekleri bir mekân oluşturmak ve ayrıca Philadelphia'daki okullarda ardıl öğretim programını destekleyebilen bir sanat kavramları seti oluşturmak ve öğretmek olmuştur (Shoemaker, 1998:41). Çocukların gelecekte potansiyel ziyaretçi olarak görüldüğü gelişmiş ülkelerde, öğrencileri müzelere çekebilmek için çok farklı uygulamalar yapıldığı görülmektedir. Hatta müzeye gelmeyenlere veya gelemeyenlere bizzat müzenin kendisi, hazırladığı paket programlarla (slayt, video, konferans, sergi, seminer vb.) gitmektedir. Ayrıca bu ülkelerdeki müze yöneticileri ile okullar sürekli işbirliği halinde olup, rehberli turlar, uygulamalı çalışmalar (workshop), drama etkinlikleri, geçici sergi çalışmalarının da yer aldığı ziyaret plânlamaları yapmaktadırlar.

Müzelerin çok önemli misyonlarının olduğu, müzecilik ve eğitim konusuyla ilgilenen uzmanlar ve müze eğitimcileri tarafından bilinmektedir. Bu anlamda müzelerin misyonlarının önemi tanımlamalara da yansımıştır. Kültür Bakanlığının 1989'da yaptığı tanımlamaya göre müze: "Kültür varlıklarını tespit eden, bilimsel metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın eğitimini, bedî zevkini yükselten, dünya zevkini geliştirmede etkin olan daimî kuruluşlar" dır(Gerçek. 1999:11). Yine bu anlamda müzelerin diğer bir işlevini ele alan Atagök (2000:86), müzelerin yaratıcı insanların yetiştirilmesine katkıda bulunduğu, yaratıcı gücü ve düşünceyi kamçılادığı ve geleceğe yönlendirerek değerlerin yerleşmesini sağladığını ifade etmiştir. Ancak tanımlarda müzelerin işlevlerinin bu derece açık olmasına rağmen ve özellikle sanat eğitimi veren kurumların müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanma konusunda etkin olmaları gerekirken, yapılan araştırmalara dayanılarak Türkiye'de müzelerin gerçek işlevlerinden uzak oldukları söylenebilir. Belen' in (1992:54) yaptığı bir araştırma sonucuna göre; Ortaöğretim kurumu öğrencilerinin müzeleri sadece müzeler haftası süresince ziyaret ettikleri, bunun dışında pek ilişki kurmadıkları ve müzelerin

öğrenciler için hazırlanan özel eğitim programlarına sahip olmadıklarını ortaya çıkmıştır. Yine konu ile ilgili olarak müze ziyaretçileri arasında yapılan bir başka araştırmada, “müzelerde halkın eğitimi ile ilgili etkinliklerinin gerekliliği”ne katılanların çoğunluğunun “pek çok” derecesinde gerekli olduğunu beyan ettikleri belirtilmektedir (Kılıç,1999:42). Bu sonucun, müzelerde eğitim etkinliklerinin çoğunlukla olmadığını ortaya koyduğu söylenebilir. Görüldüğü gibi Türkiye’de müzeler sadece koruma işlevi ağırlıklı geleneksel müze anlayışını sergilemektedir. Ayrıca eğitim kurumlarının da müze eğitimine gereken önemi vermemeleri, müze ziyaretlerini sadece genel amaçlı gerçekleştirmeleri müzelerin kendilerini yenileme ihtiyacını hissetmemelerine neden olmuştur. Halbuki gelişmiş ülkelerde müze anlayışı çok farklıdır. Örneğin "ABD’de 1972’de müze müdürlerine yönelik yapılan bir araştırmada alınan sonuçlara göre müzelerin amaçları önem sırasına göre şöyle sıralanmıştır: Müze müdürleri müzelerin ilk görevinin halk için eğitsel deneyimleri sağlaması, ikinci olarak kültürel ve bilimsel mirası koruması, üçüncü olarak geçmişle geleceği halka yorumlaması, dördüncü olarak olumlu sosyal değişimleri cesaretlendirmesi ve beşinci olarak halka eğlence sağlaması olduğunu belirtmişlerdir (Erbay,1994:14). ABD’de çok önceleri yapılan bu araştırmada müze müdürlerinin birinci derecede önemsedikleri “müzelerin halk için eğitsel deneyimleri sağlaması” sonucu bu ülkedeki müze eğitimine verilen önemini göstermektedir. Türkiye’de ise eğitim kurumlarının müze eğitimi ile ilgilenmemesi, müzeleri eğitim amaçlı kullanmamaları ve müzelerin birkaçının dışında eğitim imkânlarının olmaması Türk müzeciliğini bir depo olmaktan öteye götürememektedir. Bütün bu gelişmelere rağmen Türk müzeciliğinin dünyadaki çağdaş müzecilik seviyesine ulaşması imkânsız değildir. Hatta diğer ülkelere göre birçok avantajları vardır. Ancak burada önemle üzerinde durulması gereken konu, müzelerin eğitim amaçlı kullanımını örgün eğitim veren kurumlarla birlikte işbirliği yaparak, okullarda alınan alanla ilgili derslerin amacına uygun olarak müzelerde tamamlanmasının sağlanması ile olabileceğidir. Özellikle de Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri müzeleri sanat eğitimi amaçlı olarak kullanabilmelidirler. Çünkü sanatı anlamak, göstererek anlatmak, yaparak-yaşayarak öğretmek, sanat eserini hissettirmek, koruma bilinci ve davranışı kazandırabilmek, geçmiş ile gelecek arasında bağ kurabilmeyi sağlamak, gerçek sanat eserleri ile yüz yüze gelerek sanat eğitimi yapabilmek müzeleri kullanmakla

mümkün olabilir. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde daha bilinçli eğitilecek sanat öğrencisi, sanatın anlamını kavramış daha donanımlı sanatseverler olarak, sanatı anlatmak ve uygulamak için görevlendirilmiş birer sanatçı veya sanat eğitimcisi olacaklardır. Bu amaçla sanattan anlayan ve sanata değer verebilen bir toplum olabilmek için AGSL'nde öğrenim gören genç bireylere çok önemli görevler düşmektedir. Çünkü "Sanat kültürünün kuşaktan kuşağa aktarılmasında eğitime düşen rol ve görev özellikle ülkemiz açısından güzel sanatlar ve AGSL gibi diğer birtakım sanata ilişkin öğretim yapan kurum ve kuruluşların dışında yerine getirilememektedir (San, 2001:4).

Sanat eğitiminde görme, dokunma, hissetme, işitme, eleştirme ve uygulamanın önemi yadsınamaz bir gerçektir. Matisse'in "görmek yaratmanın başlangıcıdır" sözünün sanat eğitiminin en azından bir bölümünün müzelerde yapılmasını ve müze eğitiminin gereğini ortaya koyduğu söylenebilir. Gökaydın'a göre sanat eğitimi genelde görmeyi, sezmeyi ve deneyi amaçlamaktadır (1998:5). Gökaydın'ın sözlerindeki unsurların hemen hepsini, hatta fazlasını müze mekânlarında bulmak mümkündür. Müzelerde yapılacak rehberli turlar, tur sonrası yapılacak uygulamalı çalışmalar, gerçek bir sanat eseri karşısında sanat eleştirisinin yapılması, müze ortamının sanat eğitimi açısından bir laboratuvar gibi kullanılabilceğini göstermektedir. Müzeler gelişmiş ülkelerin çoğunda; sadece koruma, sergileme, toplama ve eser onarımının yapıldığı yer olarak kullanılmamaktadır; bütün bu işlevlerinin yanında müzeler, resmî olmayan bir eğitim kurumu gibi çok etkin biçimde kullanılmaktadır. "Amerikan müzelerinde çocuklar için öngörülen programlarının sağlıklılığı ve sürekliliği, müzelerin bir eğitsel kamu kurumu olma misyonunu desteklemektedir. Okul ve toplumda işbirliği yoluyla müzeler duvarsız sınıfın önemli bir parçasını oluşturmaktadırlar" (Özsoy, 2001b:25).

Türkiye özellikle arkeoloji, sanat tarihi, etnografya ve açık hava müze türlerinin yoğunlukta olduğu bir ülke olup, son yıllarda farklı müze türleriyle kendini yenilemektedir. Müzelerin eğitim amaçlı kullanılmasının bir gereksinim olması, özellikle çağdaş sanat eğitiminde bedensel, bilişsel, duyuşsal ve görsel öğrenmenin gerçekleştirilebilecek bir ortamı sağlayabilmesinden kaynaklandığı kabul edilebilir.

Bu noktadan hareketle Türkiye'nin tarihi ve kültürel zenginliklerinin toplandığı müzelerin, hem geçmiş ile gelecek arasında bağ kurabilmek, hem de sanat eğitiminde öğrenmeyi güdülemek için AGSL'nde kullanılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca müzelerin varlığını sürdürebilmesi ve tarihi eserlerin korunabilmesi için de müze eğitiminin eğitim dizgesi içinde yer alması Özsoy'un da (1996b:53) belirttiği gibi, "Eğitimde yer almayan hiçbir değer hayatını sürdüremez." felsefesiyle aynı anlamı taşıdığından müze eğitiminin sanat eğitimi öğretim programlarında yer alması gereği ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde sanat eğitiminin halk tarafından genel olarak yetersiz ve farklı yorumlandığı görülmektedir. Sanat eğitimi denilince resim, heykel, müzik, seramik akla gelmektedir. Ancak sanat eğitimi bu alanlarla sınırlı olmayan geniş bir yelpazede düşünülmelidir. Günümüzde anlaşıldığı biçimiyle genel eğitim süreci içindeki sanat eğitiminin konuları içine, geçmiş ve şimdiki zaman girmekte, kurum ve uygulama ile üretici ve tüketici (izleyiciye düşen) süreçler hep bir arada yer almaktadır. İzlenen ve zaman zaman da üretilen sanat ürünleri içerisinde, güzel sanatların resim, grafik, heykel, mimarlık, "kullanım sanatları" diyebileceğimiz dekoratif ve el sanatları ve tüm görsel iletişim alanlarından afiş, fotoğrafçılık, film, vb. örnekler bulunmaktadır(San, 1983:20). Bu bağlamda sanatın geniş çerçevede düşünülen bu ürünlerinin çoğu ya müzelerde ya da galerilerde bulunmaktadır. Halkı müzelere çekerek yapılacak öğretim ve bilinçlendirme, sanatın tanınabilmesine de yardımcı olacaktır. Müzeler ve galeriler sanat eserlerinin toplandığı, sergilendiği yerler olarak birer sanatsal cazibe merkezleri olmaları yanında halk eğitimi için de birer eğitim kurumu görevi görebilmelidirler.

Sanat eğitiminin amaçlarından biri de sanatı ve sanat eserlerini anlayabilmek için sanat eserinin ne olduğunu, nasıl, neden, niçin yapıldığını ortaya koyabilmektir. Bunu en iyi biçimde verebilmek, somut biçimde ortaya koymak, bir galeride veya müzede öğrencileri sanat eseri ile buluşturarak etkileşim kurabilmelerini ve sanat eseri'ne eleştirel yaklaşabilmelerini sağlamakla yapılabilir. Ott'un (1989:173) belirttiği gibi: Öğrenme açısından müzede eleştiri, *farkında olma* ile ilişkilidir. Sanat çalışmalarındaki algılar, hisler ve uygulamalar iç içe girmiştir. Sanat eğitimine

dayalı bir görüş olarak eleştiriyi ve sanat etkinliklerini müzelerde gerçekleştirmek sanat eğitiminin bilgisini elde edebilmenin gerekli bir unsurudur.

Müze eğitiminin yaratıcılığı güdüleyen ve görsel okur yazarlığı geliştiren bir olgu olduğunun anlaşılması, gelişmiş bazı ülkelerin müze eğitiminin sanat eğitimi içerisindeki önemi üzerinde tartışılmasını ve süreç içerisinde layık olduğu yere oturmasını sağlamıştır. Sanat eğitimi yavaşça ama emin bir şekilde toplumda sanat müzesinin rolüne karşı olan fikirleri yok ederek birçok ülkedeki okul öğretim programları içine kendisini bir yöntem olarak yerleştirmiştir (Funch, 1997:38).

Müzelerin işlevselliği son yıllarda daha da gelişmiştir. Bu gelişimin müze tanımlamalarına yansması da gelişime paralel olmuştur. Dr. Samuel Jonhson'un 1755'te yazdığı sözlükte, "Müzeler merak edilen şeylerin öğrenildiği bir yerdir". biçimindeki tanım genişlemiş ve daha çok işlevi kapsayan bir tanım haline gelmiştir. Böylece Amerika Müzeler Birliği müze'yi, somut nesnelere yararlanan, onların bakımını yapan ve düzenli bir programla onları halka sergileyen profesyonel elemanlarla özellikle eğitim veya estetik maksatla organize eden ve sürekli kâr amaçlı olmayan bir kuruluştur şeklinde tanımlamıştır (Donowa, 1995:51). Müzelerin eğitim açısından önemli bir kurum olduğu ve özellikle de tanımlamada da belirtildiği gibi sanatın vazgeçilmez gayelerinden biri olan estetik bilinci geliştiren, görsel algılamayı güdüleyen, kalıcı öğrenmeyi gerçekleştiren bir kurum haline geldiği de görülmektedir. Estetik kaygı kendiliğinden ortaya çıkmaz, kendi kendine de bir yöne kanalize olmaz. Bu duyguyu ancak bir estetik obje, yani bir resim, bir sanat eseri ortaya çıkartabilir (Erinç,1995:40). Bu bağlamda da müze eğitiminin sanat eğitimi açısından rolünün yadsınamayacak kadar önemli olduğu söylenebilir.

21. yüzyıl, yeni öğrenme modellerinin geliştirildiği, çoklu zeka kuramının öğrenmedeki etkinliğinin vurgulandığı bir dönemde başlamıştır. Amaç, öğrenci ve toplum kalitesini yükseltmektir. Kırıçoğlu'nun konuyla ilgili yaklaşımı şöyledir: "Çok yönlü zeka kavramı ve sanatsal zeka araştırmaları sanat eğitimi doğrudan ilgilendiren önemli noktalar içermektedir" (Kırıçoğlu, 1991:39). Müzelerin bu anlamda da önemli bir ortam oluşturduğu ifade edilebilir. Sanat eğitimi açısından çok

yönlü zeka kuramının uygulanabileceği mekânlar olarak müzeler; görsel, işitsel, dilsel, bedensel, müziksel, içsel ve sosyal zekâ alanlarının hemen hepsinin kullanılarak geliştirilebilmesi için imkânlar sunmaktadır.

Aynı zamanda son yıllarda, sanat eğitimi içerisinde yer alan güzel sanatlar eğitimi alanında yeni geliştirilen “Disipline Dayalı Sanat Eğitimi”(Discipline-Based Art Education) modelinde de müze eğitiminin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Özsoy (1999:9-18) DDSE ile ilgili olarak, etkili bir disipline dayalı sanat eğitiminin çocukların ve gençlerin sofistike yeteneklerini, sanat eserini üretmeye, tanımlamaya, analiz etmeye ve yorumlamaya yönelik olarak artırarak geliştirebileceğini ifade etmektedir. Bu anlamda müzelerin koleksiyonlarında barındırdıkları gerçek sanat eserleriyle yüz yüze yapılacak öğretimin öğrencilerin yaratıcılıklarını güdüleyeceği gibi, DDSE modelinin uygulanabilmesi için de DDSE bileşkenini oluşturan sanat tarihi, estetik, eleştiri ve uygulama elemanlarını etkin biçimde kullanabilme imkânı sunacaktır. Örneğin Berry ve Mayer’in (1989:7) açıklamalarına göre, ABD’de National Art Education Association’un (NAEA) 1985’de yayınlanan bir demecinde, kaliteli sanat eğitimi için, sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve sanat uygulamalarını bütünleyen elemanların gerekliliğinin ifade edildiği belirtilmiştir. Ayrıca bütün bu elemanların sanat müzelerinin programlarında “temel hüner” başlığı altında yer aldığı aktarılmıştır.

Çağdaş uygarlık düzeyini yakalama, hatta üstüne çıkma sürecine girebilmek yaratıcı düşüncenin geliştirilmesiyle mümkündür; bu da bilinçli, kalıcı, sürekli sanat izleyicisi ya da sanatseverlerle mümkün olabilir. Müzeler, geleceğin potansiyel ziyaretçisi olacak gençlere şimdiden alışkanlık kazandırılması, kalıcı bir eğitimin gerçekleştirilmesi, ilginin artırılması, dramalarla sezgilerin, duyguların ve bedenin harekete geçirilmesi için kaçınılmaz ortamlar sunarlar. Müzelerin bir eğitim kurumu gibi kullanılması ile ilgili olarak Almanya örneği Erbay (1998:48) tarafından şöyle belirtilmektedir: Almanya’da 18. yüzyılda "yaşayan müze" fikri ortaya atılmış; 19. yüzyılda müzeciliğin ve koleksiyonculuğun önemi prenslikler tarafından kavranmış ve bir çok müze kurulmuştur. Daha sonraları bunlar belli sanat okullarıyla bağlantılı olarak birer eğitim kurumu gibi çalışarak gençlerin ve halkın eğitimini üstlenmiştir.

Müzecilik eğitim programlarında müzelerde uygulamalı eğitimi zorunlu kılınmıştır. Gelişmiş birçok ülkede artık müzelerin eğitim amaçlı kullanılıp kullanılmaması tartışılmamaktadır. Her bireyin müzede eğitim almasını hedeflemişlerdir. Bu amaçla müzelere gelecek olan bedensel engelli insanlar için dahi dokunarak okuyabilecekleri bilgi panoları oluşturmuşlardır. Ayrıca işitsel materyallerle de eğitim ve tanıtım yapabilmektedirler.

Müze eğitimi'nin sanat eğitimi dizgesi içerisindeki yeri ile ilgili olarak, sanat eğitiminde okulun tek bilgi kaynağı olmadığı, hatta bir okulun sunduğundan daha fazlasının farklı öğrenme ortamlarında olabileceği; bu anlamda müze eğitiminin sanat eğitimi açısından önemli bir olgu olduğu; yaşayan tarih kavramıyla drama etkinliklerinin yapılabileceği, etkili ve eğlenceli öğrenmenin gerçekleştirilebileceği mekanların en önemlilerinin müzeler olabileceğini ortaya koyma gereği vardır. Aynı zamanda çağdaş sanat eğitimi yöntemleri içerisinde müzelerin önemli bir yeri olduğunu kavrayarak özellikle Türkiye'de sanat eğitimindeki yanlışlar sonucu azalan sanatsever sayısını farklı ders işleme yöntemleriyle artırabilme olanaklarını belirleyebilmek, Türkiye'de var olan bütün sanat eserlerine sahip çıkarak onları korumak, incelemek, eleştirebilmek, analiz yapabilmek, yorumlayabilmek ve bunları yaparken de kalıcı bir öğrenmenin nasıl olabileceğini ortaya koyabilmek de bir zorunluluk haline gelmiştir. Yine bu anlamda hayat boyu yaygın bir eğitimin nasıl olabileceğinin cevaplarını müze eğitimi ile ortaya koyabilmek de bir ihtiyaç olmuştur.

Bertrand Russell'in "eğitim var, var eder; eğitim var, yok eder" sözü eğitimin hayati önemini vurgulamaktadır. Sanat eğitimi ağırlıklı öğretim yapan kurumların görsel okuryazarlığın geliştirildiği en önemli kurumlar olma zorunluluğu vardır. Gelişmiş ülkelerin birçoğunda sanat müzeleri sanat eğitimi öğretimi yapan kurumlarla eşdeğer tutulurken ve sürekli işbirliği yaparak eğitim programları hazırlarlarken Türkiye'de bu aktivitelerin gerçekleşmemesi sanat eğitimi için önemli bir kayıp olarak görülmektedir. Bu nedenle Sanat eğitimini anlamlı kılabilmenin en etkin mekanlarından birinin de "müzeler" olduğunun farkındalığını sağlamak gerekir.

Buradan hareketle Türkiye’deki sanat eğitimi öğretimi yapan kurumların başlarında yer aldığı kabul edilen Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde müzelerin sanat eğitimi amaçlı olarak kullanılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma ile müzelerin sanat eğitimi açısından gereği ortaya konurken, bu kuruluşları sanat eğitimi amaçlı olarak kullanmalarının gerekli olduğu düşünülen AGSL’deki yönetici ve öğretmenlerin, müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşlerine ihtiyaç duyulmuştur. AGSL’nde müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılıp kullanılmadığının bilinmesi bu konudaki mevcut durumu ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle böyle bir araştırmaya gereksinim duyulmuştur. Aynı zamanda bu araştırma ile elde edilen bulgular doğrultusunda eksiklerin giderilmesine, bu okullarda uygulanan ders programlarının düzenlenmesine, sanat eğitiminin kalitesinin ve süresinin yeniden gözden geçirilmesine katkıda bulunabilecek verilerin elde edilmesi de umulmuştur. Araştırma sonuçlarının bu konuda yapılacak başka araştırmalara ve uygulamalara ışık tutacağı ümit edilmektedir.

Araştırmanın Amacı

Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerinin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması konusundaki görüşlerini belirlemek, bu kurumlarda müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılıp kullanılmadığını ortaya koymaktır.

Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

Alt Amaçlar

Bu araştırma;

1. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve alan öğretmenlerinin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri;
 - a. Mesleki kıdemine,
 - b. Ana sanat dalına (Resim, Grafik, Seramik, Heykel, Tekstil tasarımı),
 - c. Mezuniyet durumuna (Lisans, Y. Lisans, Doktora),

- d. Yönetici olup olmama değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve alan öğretmenlerinin müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durumla ilgili;
- Mesleki kıdemine,
 - Ana sanat dalına (Resim, Grafik, Seramik, Heykel, Tekstil tasarımı),
 - Mezuniyet durumuna (Lisans, Y. Lisans, Doktora),
 - Yönetici olup olmama değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma ile, sanat eğitiminde önemli bir olgu olarak kabul edilen müzelerin; Türkiye’ de sanat eğitimi ve öğretimi yapan kurumların öncülerinden biri olduğu düşünülen Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanıp kullanmadıklarına ilişkin mevcut durum ile onların, müzelerin kullanılması hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

İçinde yaşadığımız yüzyıl, eğitim sistemlerinin hızla değiştiği, tarihi süreç içerisinde etkili ve kalıcı öğrenmenin önemsendiği bir yüzyıldır. Sanat eğitimcileri, sanatçılar, uzmanlar yeni yüzyılın getireceği ihtiyaçları düşünerek bireylerin gereksinmelerine göre daha etkili ve kalıcı sanat eğitimi yöntemlerini araştırmaktadırlar. Genç ve yetişkin bireylerin sanatı anlamalarını, yaşamalarını sağlamak ve yaşamlarının bir parçası haline getirebilmek; yeteneği olan bireylerin yaratıcılıklarını geliştirebilmede daha etkin olabilmek için sanat eğitimcileri büyük uğraşlar vermektedirler. Türkiye’de de son yıllarda bu alanda birçok bilim adamı gelişmiş ülkelerde araştırmalar yapmış ve bu ülkelerdeki uygulamaları Türkiye gerçeklerine göre düzenleyerek öneriler halinde sunmuşlardır. Ayrıca sanat eğitiminin etkinliğinin artırılması ve sanat eğitiminin problemleriyle ilgili birçok sempozyumlar, konferanslar düzenlenmiştir. Bütün bunların yanında gerçek sanat eserlerini barındıran ve gelişmiş ülkelerde, özellikle de sanat müzelerinin, sanat eğitimi öğretimi yapan kurumlarla eş tutulduğu müzelerle ilgili olarak, sanat eğitimi

amaçlı olmasa da müzelerin eğitim boyutu üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Ayrıca son iki yıldır müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin makalelerin yayınlandığı da görülmüştür.

Sanat eğitiminin yeni bir mekânı olarak kabul edilen müzelerin Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde sanat eğitimi amaçlı kullanılıp kullanılmadığı ve bu okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin konuyla ilgili olarak görüşlerinin ne olduğu sorusunu akla getirmiştir. Çünkü AGSL Türkiye’de sanat eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarına öğrenci hazırlayan, yetenekli gençlerin yaratıcılıklarını geliştirmeye çalışan ve gerçek sanat eğitiminin gerçekleşmesi için çaba gösteren ciddi kurumların başında gelmektedir. Bu anlamda böyle bir kurum, gelişmiş bazı ülkelerde sanat eğitimi veren kurumlarla kıyaslandığında; gelişmiş çoğu ülkede bu tür kurumların sanat eğitimi veren müzelerle sürekli işbirliği yaparak sanat eğitiminin bazı bölümlerini müzelerde uyguladığını, bazı bölümlerini ise müzelerin okullara paket eğitim programlarıyla gelerek sanat eğitimini gerçekleştirdikleri ve bu eğitim uygulamalarının sanat eğitimi açısından çok verimli geçtiği tespit edilmiştir. Müzede sanat eğitimi konusunda Arizona Çocuk ve Gençlik Sanat Müzesi’nde araştırmalar yapan, müzenin sanat eğitimi amaçlı etkinliklerini aktaran Özsoy (2001b:26) makalesinde, müzenin sanat eğitimine katkısının önemli bir misyonu olduğunu ve yaparak-yaşayarak, karşılıklı tartışarak, yaratıcı dramalarla oyunlaştırarak, hikayeleştirerek algısal yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirdiklerini gözlemlediğini belirtmiştir.

Türkiye’de de müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılması bir gereksinimdir. Bu eğitimin ilk uygulanması gereken kurumlarından biri AGSL’dir. Bu araştırma; kurumları tanıyan, öğrenci profilini bilen, şu an AGSL’nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerinin ve müzelerin söz konusu kurumlarda kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin eğitici boyutunun belirlenebilmesi bakımından önemlidir.

Ayrıca bu araştırma ile;

-Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yöneticilerin ve

öğretmenlerin müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşleri belirlenebilir,

-Müzelerin, sanat eğitimi açısından çağdaş eğitim normlarına göre duyuşsal, devinimsel, bilişsel ve görsel eğitime uygun en etkin mekânlar olduğu ortaya konabilir,

-Müze eğitimi'ne yönelik gelişmiş bazı batı toplumlarındaki uygulamalar ile Türkiye'deki uygulamalar karşılaştırılarak değerlendirmeler yapılabilir,

-Dünyanın değişik ülkelerindeki "müze eğitimi ve müzede eğitim" uygulamaları ve Türkiye'deki kültürel alt yapı göz önüne alınarak sanat öğrencisi profili üzerinde nasıl uygulanabileceği belirlenebilir,

-Çağdaş anlamda müzeciliğın sadece sergileyen, toplayan, koruyan kurumlar olmadığı, kültürel mirasın tanınmasını sağlayan, geçmişten geleceğe köprü görevi gören, yaratıcılığı güdüleyen etkin mekânlar olduğu ortaya konabilir,

-Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde verilmeye çalışılan sanat eğitimi derslerinin sadece dört duvar arasında sınırlı olmaması gerektiği; daha heyecanlı, daha etkili, yaratıcılığı geliştiren ve kalıcı öğretimin müze eğitimi programlarıyla mümkün olabileceği ortaya konabilir,

-Geçmişten geleceğe köprü vazifesi gören kültür-tarih varlıklarının ve sanat eserlerinin değeri kavranarak onların korunabilmesi sağlanabilir,

-Araştırma aynı zamanda Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki sanat eğitimi dizgesi içerisinde müze eğitimine ışık tutarak; kendine güvenen, kendini geliştirip gerçekleştirebilen, bağımsız olabilen, sanatı ve sanat eserlerini tanıyıp koruyabilen, müzelerin yaşayan eğitim yuvaları olduğu kavramını kazanabilen bireyler yetiştirebilecek bir sanat eğitiminin oluşumuna katkıda bulunmasını sağlamak bakımlarından da önemli bir fikir verilebilir.

Sayıtlar

1. Araştırmada veri toplamasında yardımcı olan Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin anketi yanıtlarken görüşlerini içtenlikle yansıttıkları düşünülmektedir.
2. Araştırmaya katılan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri yönetici ve alan öğretmenlerinin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşlerini belirlemede kullanılan veri toplama aracının geçerliliğinin ve güvenilirliğinin yeterli olduğu kabul edilmektedir.
3. Araştırmanın başarısı, veri toplama aracına cevap veren yönetici ve öğretmenlerin konu ile ilgili deneyim ve bilgileri ile doğrudan ilişkilidir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2001-2002 eğitim-öğretim yılında örnekleme alınan Adana, İstanbul, Ankara, Samsun, Erzurum, Isparta, Çorum ve Diyarbakır illeri Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nde görev yapan yönetici ve alan (Resim, Grafik, Seramik, Heykel, Tekstil) öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerinin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik geliştirilen veri toplama ölçeğindeki sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
3. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılabilirliği, ölçme aracının ölçtüğü kapsam ile sınırlıdır.

Tanımlar

Müze: Geleneksel anlamda müze; sahip olduğu koleksiyonları salonlarda veya vitrinlerde sergileyen kurumlardır. Çağdaş anlamda ise müze, bir eğitim kurumudur. Bireye içerisindeki nesnelere ve eserlerin anlamını, değerini, faydasını kavratır. Yani müze hem geçmişten miras kalan değerleri saklayıp korur, sergiler, hem de sahip olduğu eserlerin işlevsel ve sanatsal açıdan öğrenilmesi için tarihsel ve toplumsal açıdan değerlendirilmesini sağlar. Bu şekliyle müzeler toplumun ve bireyin gelişmesi için birer eğitim kurumudur. “Müze, kültürel değer taşıyan unsurlardan oluşan bir bütünü türlü biçimlerde korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle halkın beğenisinin yükselmesi ve eğitimi amacıyla toplum yararına, sürekli yönetilen kurumdur”(Atagök,1999:131).

Sanat Eğitimi: Kavramsal ve genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamında ise okullardaki ilgili bölüm ve sınıflarda bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar (San,1983:19). Burada sanat eğitimi kavramı Resim-İş Eğitimi karşılığı olarak kullanılmıştır.

Estetik: En kısa tanımıyla “güzellik bilimi”dir. “Estetik; duyu-duygu dünyamızda ortaya çıkan algıları gösteren, imleyen (işaret eden) sözcüklerden oluşturulmuştur” (Yenişehirlioğlu,1986:13). Estetik, değer damgasını taşıyabilen her şey-güzel ya da çirkin, özgün ya da sıradan, yüksek ya da yoksul olarak değerlendirilebilecek olan her şey- şiir, müzik, resim ve süsleme, portreler ve manzaralar, yapılar, parklar, danslar, bütün bunlar ayrı bir bilim olan estetiğin alanına girer. Yani estetik, bir kişinin sahnede kim olduğu değil nasıl görüldüğüdür (Moritz, 1985:129).

Kuratör: Müzedeki eserlerin korunması, müze koleksiyonlarının zenginleştirilmesi, eser araştırması ve sanat eserlerini sergilemesiyle sorumlu müze görevlisidir (Heinich-Pollak, 2001:109)

BÖLÜM II

1. SANAT EĞİTİMİ VE MÜZE EĞİTİMİ

1. 1. Sanat Eğitimi

Sanat Eğitimi, önemi, amacı ve işlevleri itibarıyla bir bilim dalıdır. Onun bir bilim dalı olma özelliği, diğer bilim dallarında olduğu gibi uğraş alanının içerisinde insanın olmasıdır. Bu yönüyle diğer bilim dallarıyla ilintilidir (psikoloji, sosyoloji, felsefe,estetik, sanat tarihi vb).

Genel olarak sanat eğitimi, sanatın tüm dallarını kapsayan (tasarım, resim,tiyatro, bale, sinema, fotoğraf, müzik, yazı, drama, gösteri, dans, heykel, mimari, çevre tasarımı vb); bu unsurlarla bireyin estetik, sosyolojik, biyolojik, psikolojik yönlerini ve yaratıcılığını geliştirmeye çalışan etkinlikler bütünüdür. Bu anlamda, sanat eğitimi ile bireye kazandırılacak her olumlu davranış toplumun bütününe yansıtılacak ve diğer bilim dallarındaki faydacı amaç böylece bir başka alanda da gerçekleştirilmiş olacaktır. "Sanat objesi, en başta insanla, insan ilişkileriyle, insanın duyularıyla, onun varlık dünyasındaki yeriyle, insanın her çağ ve her durumda içinde bulunduğu problemlerle ilgilidir" (Mengüşoğlu, 1997:216).

Schoemaker'in (1998:40) dediği gibi: "Sanat varolmak için harika bir yerdir." Bu anlamda sanat, sanat eğitimi ile okul içi ve okul dışı öğretim programlarıyla birlikte hayat boyu uygulanması gereken bir fenomen olarak düşünülmelidir. Bu olgu bireylerin, genel eğitim bütünlüğü içerisinde mutlaka karşılanması gereken bir ihtiyacdır. Bu durum, sanat eğitiminin sadece yeteneği olan bireylere değil, yeteneği olmayan bireylere de verilmesinin gereğini ortaya koyar. Çünkü sanat eğitiminin amacı sadece yeteneği olan bireylerdeki yaratıcılığı keşfetmek değildir; onların estetik gelişimlerine yardımcı olmak da hedefleri arasındadır. "Sanat eğitiminin amacı ne salt sanatçı yetiştirmek, ne de salt öğrencileri yaratıcı yapmaktır" (Stokrocki ve Kırıçoğlu, 1996:3). Konuya Etike'nin (1996:24)

yaklaşımı ise şöyledir: "Sanat eğitimi salt beceriye dayalı bir eğitim değildir; bilişsel, düşünsel boyutu en az diğer derslerde olduğu kadar önemlidir. Sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi gibi disiplinler ise aydın ve uygar insan yetiştirmede baş görevi üstlenirler." Dolayısıyla sanat eğitimi anlamlandırırken toplum-birey ilişkisini düşünmek yararlı olacaktır. Sağlıklı her birey uyumlu bir toplumun teminatı olacaktır. "Eğitimin genel amacı, her bireyde kişiliğin gelişmesine yardımcı olmak yanında, kişinin içinde bulunduğu, ait olduğu toplumsal grubun örgensel birliği ile uyumunu da sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek için de sanat eğitimi ya da estetik eğitim şarttır" (San, 1979:8). Sanat eğitiminin bireyde sağlayacağı uyum veya denge onun insanlar üzerindeki psikolojik faydacılığıdır. Bu anlamda sanat eğitiminin ruh sağlığı noktasında çok işlevsel bir yönünün olduğu ortaya çıkmaktadır. Kırıçoğlu (1991:23) konuya şöyle değinmiştir:

" Sanat eğer yerinde uygulanırsa, çocuğun zihinsel sağlığına yardım eder, onun gerilimini hafifletir, sözle anlatamadığını sanat yolu ile anlatmasını sağlar... Sanat eğitimciler, çocuk resmi ile onun davranışlarını etkileyen bilinçaltı gereksinimleri ve tutkuları arasında ilişki kurarlar."

Sanat eğitiminin genel eğitim sistemi içerisindeki yerine, çocuk merkezli ve çocuğun sanatsal gelişimi doğrultusunda yaklaşan Boydaş (1990:282) konuya şöyle değinmiştir:

" Bütün sanat eğitimcileri, sanatsal bir yolla kendini ifade etme içtepisinin her çocukta, her fertte bulunduğunu; çocuğun, duygu ve düşüncelerini, yeteneklerine uygun bir objektivasyonla gerçekleştirirken hem gerilimlerinden kurtulduğunu, hem de yaratma arzusunu tatmin ettiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda bu içgüdünün bilmeyerek de olsa evrensel ritme katkıda bulunduğunu ve onunla kendisi arasında empati kurduğunu belirtmişlerdir".

Sanat eğitiminin bireylerin ve özellikle de çocukların sanatsal gelişim basamakları göz önüne alınmadan verilmesi veya önemsenmeyip hiç verilmemesi, ideal bir eğitimin oluşmasını engeller. Sanat eğitiminin bütünün bir parçası olduğu, hatta belki de en önemlilerinden biri olduğu gözardı edilmemelidir. "Çocuğa dünyayı gördüğü biçimde anlayıp ifade etmeye devam etmesi için, gerekli bilgi zamanında verilmezse, gerçekten de görsel yönden yetersizleşebilir. İşte "Ezbere çizim

yapamam." veya "Hiç beceremem." diyen erişkinler bu evrede bırakılmış ve orada kalmış olanlardır" (Gürer, 1990:9). Burada ayrıca çocuğun sanatsal gelişim basamaklarının da iyi bilinmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu alan, iyi bir sanat eğitimcisinin en çok yetkin olması gereken alanlardan biridir. Sanat eğitimi, çocuğun kendisini ifade etmede en rahat hissedeceği, geniş anlamda gelişmesini içeren en güvenilir ortamdır. Sanat eğitimi temelde, çocuğu görmeye, aramaya, sormaya, denemeye, sonuçlandırmaya alıştırmaktır. Çocuk bu sayede soyut ve somut imgeler arasındaki iletişimin nasıl kurulacağını sorgulayarak deneyler, denemeler, araştırmalar yapacaktır. Böylece yaratıcılığını geliştirmiş olacaktır (Gökaydın, 1998:3-4).

Eğitim bütünlüğü içerisinde "sanat eğitimi"nin farklı, kendi içerisinde yetkin ve temel dayanakları olan, bilimsel yaklaşımlarla açıklandığı bir gerçektir. İşte bu yaklaşımlardan biri de Gençaydın (1990:44) tarafından ele alınmıştır: "Sanat eğitimi, yalnızca yeteneklilerin eğitimi için bir lüks değil, herkes için gerekli olan bir kişilik eğitimidir. Burada "sanat eğitimi"nden amaçlanan, sanatçı yetiştirmeye yönelik eğitim değil, bireyin sanat yoluyla eğitimi, yani bireyin estetik eğitimidir. Başka bir deyişle, insanın yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmasına yardımcı olacak koşulları hazırlayan ve bireyin kişilik kazanmasını sağlayan bir etkinliktir."

Sanat eğitiminin odak noktasını çocuklar ve genç bireyler oluşturur. Çünkü onların küçük yaşlarda aldıkları iyi bir sanat eğitimi gelecekte estetik duyarlılığı gelişmiş yetişkinler olmalarını sağlayacaktır. Bu estetik duyarlılık sadece bireylerin çevresel yaşamlarındaki düzenlemelerle sınırlı kalmayacak, onların davranışlarına da yansıtacaktır. İyi bir sanat eğitimi sayesinde bireyler empatik düşünebilme yetileriyle evrensel değerleri yakalamış kişiler olacaklardır. İpşişoğlu (1994:14) sanatın eğitim dizgesi içerisindeki önemini; "düşünmeyi öğrenme, kişilik gelişmesini sağlama, kişiye yaratıcılık yolları açma" olarak dile getirmiştir.

Çocukların ve gençlerin örgün eğitim içerisinde, çeşitli yaş gruplarına mensup bireylerin yaygın eğitim yoluyla sanatsal yeteneklerini geliştirmek sanat eğitiminin kapsamı içerisinde yer almaktadır. Özellikle çocukların sanat eğitimi alması, onların hayatında kullanabileceği istenilen davranışları edinebilmesi için zorunludur.

Böylelikle toplumda, estetik duyarlılığı olan ve bunu sergileyebilen; nazik, ince ruhlu, zevkli, saygılı, dürüst ve kişiliği oluşmuş bireylerin sayısının artmasında etkili olunacaktır (Özsoy, 1998b:65).

Sanat eğitimi, Telli'ye (1990:7) göre ana başlıklar altında şöyle dile getirilir: Yaşama biçim verir, dünya barışının güvencesi olur, insanın özgürlük ve bağımsızlık duygularını doyuma ulaştırır, toplumun refaha ulaşmasında büyük etken olur, insanın kişiliğini ortaya çıkarır, çağdaş yaşama ve özgün düşünme yolunu açar.

Bu genel ifadeler yanında sanat eğitiminin, bireyin ve toplumun ruhsal, fiziksel ve estetik yönlerinin geliştirilmesi yanında daha güzel bir yönü de vardır: O da sanat yoluyla eğitimidir. Bunu ilk dile getiren Herbert Read "Sanat Yoluyla Eğitim" adlı kitabı yayınlamıştır (1963) bu açılımı yapmıştır. Kırıçoğlu'nun (1991:31) Herbert Read'in kitabından (Sanat Yoluyla Eğitim. 1963) aktarımına göre, Read'in "sanat yoluyla eğitim" kuramı şöyledir: "Bir insanda gelişme, ancak görülebilir veya işitilebilir simgelerin anlatımı yoluyla olur. Eğitim böylece ve bir anlamda bu anlatım biçimlerinin geliştirilmesidir. Bu da, çocuğa ve yetişkine nasıl devinimler yapacağını, imgeler, sesler, araçlar ve kullanım nesnelere nasıl yaratacağının öğretilmesidir. Bir insan eğer bütün bunları yapabiliyorsa, işte o insan tam olarak eğitilmiş insandır." Sanatta eğitim veya sanat yoluyla eğitim 21. yüzyılda geçerliliği artarak bir gereksinim olarak varlığını sürdürecektir, çünkü sanatı sadece iki boyutlu bir resim olarak düşünmeyenler çağdaş eğitimin gereklerini uygulayacaklardır. Sanat ile dil öğretimi de bu alanlardan biridir. Sanatın hemen hemen tüm dalları yabancı dil eğitiminde kullanılabilir; yabancı dil derslerinde sanat derslerinin başarılı kullanımıyla öğrenci kişiliği eğitilmekte, sadece bir dil öğrenilmekle kalınmamakta, toplumda birlikte yaşama, yaşam transferi yapabilme ve uyum gösterme yetenekleri geliştirilmektedir (Sebüktekin, 1999:98).

Bütün bu aktarımların temelinde uyumlu, dengeli, estetik beğenisi gelişmiş bireyler yetiştirmek vardır. Bunun sağlanmasının en etkin aracı da sanat eğitimidir. Sanat eğitiminin önemi, gereği ve araçları düşünüldüğünde bu kadar önemli olması ve bir bilim dalı olarak kabul edilmesi onun gelişebileceğini göstermektedir. Bu gelişim ve sanat eğitiminin bireylere kazandırdıkları düşünüldüğünde önemsenmesi

ve araştırılması zorunlu bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanat eğitiminin daha kolay, kalıcı, süreç içerisinde yaratıcılığı güdüleyen, sezgisel ve sentezci olabilmesi için özgür ortamlarda yapılması gerekir.

Sanat eğitiminde yaratıcılığı güdüleyebilmenin, sezgisel ve sentezci yaklaşılabilecek alternatiflerinden biri de müzelerde sanat eğitimini uygulamak olacaktır. "Sanat eğitime müzenin katkısı, misyonunun önemli bir parçasıdır" (Özsoy, 2001b:26). Bu amaçla gelişmiş batı ülkelerinin birçoğu müzeleri sadece koruma, sergileme ve toplama amaçlı değil, eğitsel yönlerini düşünerek yeniden yapılandırmışlardır. Amerika'nın Arizona eyaletindeki Çocuk Sanat Müzesi müdürü ile yapılan bir söyleşide müze müdürü Meyerson müzenin hedeflerini şöyle açıklar: Müze, okul öncesi çocuklarını ve temel eğitim düzeyindeki öğrencileri, skolastik sanatların zenginlikleriyle buluşturmak; sanat eserleri hakkında yorumlar yaptırarak eğitmek ve geleneksel sanat müzesi deneyimini, yaşantısını gençlere sunmak olarak ifade etmiştir (Özsoy, 2001b:31). Görüldüğü gibi sanat eğitimi veya plastik sanatlar eğitiminin öğretimi sadece okul içerisinde olmamaktadır. İyi ve çağdaş bir eğitimin örnekleri dünyanın birçok gelişmiş ülkesinde vardır ve uygulanmaktadır. Sanat eğitimcilerinin bu anlamda bilgilendirilmesi, öğretim yöntemlerinin sunumu yapılarak bu alanda eğitilmeleri bir zorunluluk olmuştur. "Sanat tarihi, sanat eserlerini inceleme, estetik vb. bunlarla ilgili araştırmalar, seminerler yapılabilmelidir" (Telli, 1996:43).

1. 1. 1. Gelişmiş Bazı Ülkelerde Sanat Eğitimi

Sanatın, sınırları olmayan bir dil olduğu hep söylenegelmiştir. Gerçekten de öyle değil midir? İster eski yapıldığı yıllarda olsun, ister şimdi yapılmış olsun; bir Mısır Piramiti, bir Zeus Altarı, bir minyatür veya Rönesans dönemi resimleri hâlâ, hangi coğrafyadan olursa olsun insanları kendilerine hayran bırakmaktadır.

İnsanlar yapıları gereği hem psikolojik, hem de biyolojik olarak -istisnai olanlar hariç- hemen hemen aynı özelliklere sahiptirler. Dolayısıyla dışarıdan gelen etkiler, toplumun yetişme tarzı, kültürleri, teknolojileri ve eğitim sistemlerinden ötürü farklılıklar olmasına rağmen genellikle aynıdırlar. Örneğin; biyolojik veya

psikolojik olarak düşünülduğünde Amerika'daki bir birey ile Türkiye'deki bireyler aynı özellikleri taşıyabilirler. Bunların yanında sanatla ilgili olarak; estetik kaygılar, oran, orantı, renk, biçim, kompozisyon anlayışlarındaki mükemmeliyet genel olarak aynı değerdedir. Kırıçoğlu'nun (1991:18) konuya yaklaşımı ise şöyledir: Her ulusun kendi ekonomik, politik, toplumsal ve kültürel koşulları sanat eğitiminin de bu ülkelerde farklı gelişimine neden olmuştur. Ancak Batılı uluslarda gözlenen teknolojik gelişmeler ve ilave olarak iletişimin hızlanması, uluslararası kültürel etkileşimleri de hızlandırmış ve birbirine yaklaştırmıştır. Bu nedenle de sanat eğitimi alanında her ülkenin okul programlarında içerik ve amaç olarak ayrılıklar görülse de bunlara yaklaşımlarda bir birliktelik vardır. Bu birlikteliğe en iyi örneği Erzen'in (1990:76) bildirisindeki açıklamalar dile getirmektedir: Avrupa Konseyi Sanat Eğitimi Çalışma Grubu'nun Avrupa kapsamında vurguladığı konular şöyledir:

1-Sanat Eğitiminin kalitesini tüm Avrupa'da arttırmak.

2-Sanat Eğitiminde ortak temel bir dil oluşturmak.

İngiltere'de Sanat Eğitimi: İngiltere'de sanat'ın detaylarına girmeden önce kavram olarak, Özsoy'un da (1992:24) belirttiği gibi, "İngiltere" yerine, içerisinde barındırdığı farklı halklar dolayısıyla "Britanya" denilmesi daha uygun olmaktadır.

19. yüzyıl, Batı'da endüstri çağıdır. Sanatın ders olarak okullara girişi endüstri devrimiyle başlar. İngiltere'de 1800'lerin ortasında sanat artık okul programlarının bir parçası olmuştur. Daha sonra endüstrinin gelişimi tasarım alanının da önem kazanmasını sağlar. Britanya'da 19. yüzyıl boyunca tasarım okullarının açıldığı görülür. 1852'den sonra "Güzel Sanatlar Okulları (Schools of Art) [GSO]" olarak yeniden isimlendirilir ve ilkokullara da çizim dersleri konulur (Özsoy,1992:24). Resim derslerinde 19. yüzyıl boyunca hazırlanan çizim defterleri kullanılmıştır. Defterlerin sayfalarının birinde çizilmiş resim varken diğeri boş bırakılmıştır. Yaratıcılık amacı taşımayan bu çalışmalarda amaç, çabuk çizim yapabilme olarak belirlenmiştir (E.W.Eister, What is Art Education? Reading in Art Education (1996)'dan aktaran Ünver, 1997:16).

19. yüzyıl sonlarına doğru G.S.O. tabiattan ve hayalden desen çalışmaları, bazıları "hafızadan çizim çalışmaları" yaparken ilköğretimin ilk kademesinde ise, el-göz koordinasyonu özellikleri geliştirilir. Zaman içerisinde sorgulanan sanat eğitimi, "müfredat merkezli" öğretim modeli yerine "çocuk merkezli" öğretim modeli, yani öğrencinin ihtiyaçları göz önüne alınarak yeniden düzenlenmiştir. 1960-1970'li yıllarda ise yeni değişiklikler olmuştur. Beceriye, yeteneğe dayanan eğitim sistemi, yerini daha akılcı kavramların geliştirilmesini savunan ve zengin imkânlar sunan modele bırakmıştır. Hemen arkasından ise "Temel Sanat Eğitimi" programları başlatılmıştır. Bunun yanında müze ve galeriler bünyelerine eğitimci kadroları dahil ederek müze eğitimini başlatmışlardır. 1988'de yapılan değişikliklerle öğretim programı merkezli eğitim yeniden model alınmıştır (Özsoy, 1992:26).

Britanya'daki sanat eğitimi kapsamında sanat eğitimcilerinin yetiştirilmesi esnasında onlara farklı konularda (gezi, gözlem, inceleme, araştırma, kaynak taraması yapma, psikoloji, felsefe, sosyoloji dersleri, makaleler ve müze incelemeleri gibi) öğretim yapılmıştır. Bununla birlikte şu an Türkiye'de yeni uygulanan "Okul Deneyimi I ve II" dersleri içeriğinde olduğu gibi gözlem ve uygulama programını da uygulamışlardır. 1970 ve 1980'li yıllarda ilk, orta ve yüksek öğretim okullarının sayısındaki artış, müze ve galerilerin eğitsel fonksiyonunu daha da artırmıştır. Bu kurumlar özellikle eleştirel derslerin etkili işlenmesinde kaynak olmuşlardır.

Günümüzde Britanya'da sanat eğitimine bakıldığında; okullarda özellikle çizim, resim, özgün baskı, modelaj, seramik, heykel, grafik ve üretim tasarımı, moda ve tekstil tasarımı, mücevher tasarımı, dokuma, fotoğraf, film, video, tiyatro, halı, enteriyor ve çevre tasarımı ile tarih ve eleştirel dersler işlenmektedir. Teknolojik gelişmelere paralel olarak bilgisayar da öğretim kapsamına girmiştir. Ayrıca ortaöğretim okullarının G.S.O. çevrelerinde bulunan her türlü sanatsal atölyelerdeki orjinal eserlerden ve sanatçılardan hem görsel, hem de işitsel olarak yararlanmaları sağlanmıştır. Yine bu kapsamda müze ve galerilerde oluşturulan özel alan kütüphanelerinden, buradaki eğitim uzmanlarından yararlanmaları ve burada eğitim amaçlı geziler düzenlemeleri yaygınlaştırılmıştır. Eğitimin kalitesini yükseltmek ve

öğretimi etkin kılmak amacıyla Britanya'daki okullarda teknolojik araç ve gereçlerden yararlanma imkânı da sağlanmıştır (Özsoy, 1992:31-34).

Almanya'da Sanat Eğitimi: 1500'lü yıllarda Almanya'da usta-çırak ilişkisi içinde sanat eğitimi yapılırken, 1662 yılında Almanya'da ilk akademiye Sandrart, Nürnberg kentinde kendi adıyla kurmuş, hemen arkasından Ausburg ve Berlin akademileri açılmıştır (Bingöl, 1985:32). Akademilerde mitoloji, antik sanat, çizim dersleri ve alçıdan insan organları yapılmıştır. Daha sonra yapılan yeni düzenlemeler anti-akademik yaklaşımları doğurmuş ve bu yaklaşımlar Humbolt ve Goethe'nin etkileriyle oluşan Nazeren grubunu oluşturmuştur ve bu grup, zamanın Avrupa'sında en iyi sanatçı yetiştiren kurum haline gelmiştir. Almanya'da 19. yüzyılın başlarındaki politik olaylar sonucu ulusal bir eğitim gereği ortaya çıkmış, Humbolt'un katkılarıyla, özellikle de ilkokullarda yapılan düzenlemeler öğretmen yetiştirme alanında da değişiklikleri getirmiş ve seminerler o dönemin tinsel ve düşünsel ivmesine uygun olarak, bir çeşit yüksek okul yerine geçmiştir (San, 1983:57).

18. yüzyıl sonlarına yaklaşırken Alman birliğinin kurulmasıyla her alanda meydana gelen gelişim sanat alanında da meydana gelmiş ve bu amaçla zevkin eğitilmesi hedef alınmıştır. 1870'lerde (Prusya'da 1872, Saksonya'da 1874) resim ve çizim dersleri ilkokullara ve ortaokul ile liselerin ilk iki sınıfına zorunlu ders olarak girmiştir.

19. yüzyılda da Almanya'da sanat eğitimi, bezeme, süsleme öğeleri, geometrik desen çizimi, kalıp kullanılarak yapılan çalışma ve perspektif ile ilgili çalışmalardan oluşmuştur (San, 1983:59). 1800'lü yılların son yıllarında ise sanat eğitimi derslerinde estetik zevkin eğitime de ağırlık verilmesinin gereği vurgulanmıştır. 1901 yılında "Çocuğun Yaşamında Sanat" adlı bir sergi açılmıştır. Burada, çocuğun sanatla ilişkisi düşünülmekte ve sanat eğitiminde çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Götze'nin sanat eğitimi anlayışını "Zeichnen ve Formen" adlı eserinden aktaran San (1983:73) şöyle belirtir: "Resim çizimi ve form vermede önemli olan sanat yoluyla eğitimidir, sanat için eğitimidir." Aynı görüşü paylaşanlardan biri de, İngiltere'de Herbert Read'dir. Read görsel veya plastik alanda bir eğitim değil, eğitimin belli bir formunu amaçlıyordu. Çocuğun

kendini ifade edebilmesinin tüm biçimlerini; yazın, şiir, müziği de içine alan birleştirici bir yöntem öneriyordu. Bu yöntem ile sanat bir araç olarak görülüyordu (Bingöl.1992:37-42). 1970'li yıllarda ortaöğretimde sanat eğitimi dersleri diğer kültür dersleri gibi öğretim programlarının özünü oluşturmuştur. Yine bu yıllarda çocuğa göre eğitim, çocuğun ruhsal, fiziksel gelişimine göre sanat eğitimi verilmesi benimsenmiştir. Aynı yıllarda Bauhaus Okulu (1919-1933) modern sanat ve mimarlığa katkıda bulunmuş, kendi alanındaki boşluğun doldurulmasına hizmet etmiştir. Bauhaus sanat, mimarlık ve endüstri arasında kopuk olan bağlantıyı yeniden kurmaya çabalamıştır. Bauhaus, kısa yaşamında mimarlıktan tekstil tasarımı ve mobilyaya, seramikten heykele ve resimden endüstri tasarımına kadar birçok alanda eserler oluşturulmasını sağlamıştır (Sözen-Tanyeli,1987:37-38). 1960'lı yıllarda Otto'nun uygulamaları sayesinde sanat eğitimi hem sözel (dilsel), hem de uygulamalı olarak işlev kazanır. Aynı zamanda sanat eğitimi soyut sanat'a aykırı olmadan devam eder. Toplumsal olayların ve değişimlerin olduğu 1970'li yıllarda sanat eğitimi, üretmeye dayanmayan, ama "estetik" gibi adlar altında programlarda yer alan bir etkinlik olarak verilmiştir. Son yıllarda Almanya'da sanat eğitimi çocuğa amaçsal özelliklere göre değişik eğitim programlarıyla verilmektedir. Sanat eğitimi dizgesi içerisinde genel amaçlar kısaca; öğrencilerin analiz yapabilmeleri; sanat eserlerine karşı duyarlıklarını geliştirebilmeleri; tasarlama becerilerini artırabilmeleri, kendini ifade edebilmeleri ve zevk alabilmeleri şeklinde oluşmuştur.

ABD'de Sanat Eğitimi: ABD'deki sanat eğitiminin genel olarak İngiltere'deki uygulamalara benzediği görülmektedir. Ancak özellikle 1960'lı yıllardan sonra "disiplin merkezli sanat eğitimi"nin oluşumu görülür. 1960'ların başlarında, yaratıcılık eğitimi baskın unsur olarak sanat eğitimindeki yerini korumakla birlikte yeni düşüncelerin ortaya çıktığı görülür. Bunlar kısaca; 1. Görsel algının gelişimi, 2. Sanat tarihi, 3. Sanat eleştirisi olarak belirtilebilir. Bunlar gerçekleşirken aynı zamanda Vennont "Art Guide for the Classroom Teacher (1969)" adlı rehber kitabında, sanat eğitimcisinin sanat derslerini iyi verebilmesinin kaynağının, onun iyi bilgilerle donatılmış olmasında değil, iyi rehberlik yapmasında ve dersi daha eğlenceli hale getirmesinde gizli olduğunu ifade etmiştir (Özsoy, 1993:49). Daha sonraları ise görsel ve dokunsal algının gelişimi, yaratıcı sanat

ifadelerinin teşviki, sanatsal mirasın işlenmesi, estetik hüküm vermenin gelişimi anlayışı etkin olmuştur. 1980'li yıllarda ise sorumluluk ve niteleyici araştırma adlı iki akım çıkmıştır. İlk akım eğitim programlarında daha fazla sorumluluğu, ikincisi ise Eisner tarafından geliştirilen "sanat eleştirisi metotları" nı içermektedir. Eisner (1966)'den aktaran Kırıçoğlu (1991:19) onun sanat eğitimine yaklaşımını şöyle aktarmıştır: "Sanat, okullarda bireyi bütünleyici bir unsur olmaktan çok, göz ve elin uyumuna yönelik bir eğitimle onu kolay yoldan yaşama hazırlayıcı bir derstir." Elliot Eisner'in sanat eğitimi etkinliklerinden birini de Özsoy (2001a:42) şu şekilde açıklar:

“ Eğitsel eleştirisini; betimleyici, tematik ve çözümsel (analitik) öğelerden oluşan estetik eleştiriye dayandırmaktadır. Eisner, değerlendirmeci tutumuyla yalnızca okuldaki sorunların nelerden kaynaklandığını değil, bu sorunların meydana getirdiği etki ve sonuçları da sorgulamaktadır. Sanat eğitimcisinin bu görüşleri, John Dewey'nin bir çeşit "duyusal farkında oluş" sürecine ve ayrıntıların ya da niteliklerin ayrıştırması olan "algının geliştirilmesi" düşüncesine dayanmaktadır.”

ABD'de bu yıllarda Lowenfeld, çocuğun grafiksel gelişim evrelerini onun bir bütün olarak çok yönlü gelişmesiyle birleştirir. O, çocuğun yaratıcı ve zihinsel gelişimiyle sanat arasında ilişki kurmuş ve sanatı bu gelişimi sağlayan bir araç olarak görmüştür. Lowenfeld öncelikli olarak çocuğun gelişimini; yani görmesini, duymasını ve düşünmesini önemsemiş ve sanatın da bunun sağlanmasında iyi bir araç olduğunu belirtmiştir.

1970'li yıllara gelindiğinde "estetik tepki, kültürel teoriler, öğretime yönelik medya, sanat ve boş zamanları değerlendirme, kentleşme ve sanat, birbirleriyle ilişkili sanatlar, multi-kültürel sanatlar" gibi yeni konular ortaya çıkmıştır. 1975'li yıllarda ise ders dışı etkinlik öğretmenlerine yönelik eğitim vermeye başlanmıştır. Buna ilişkin olarak müze eğitimi, sanatla tedavi, boş zamanları değerlendirme, kültürel hizmetler adı altında dersler verilmiştir. ABD'de sanat eğitimcisi yetiştirme programları iki bölümden oluşmuştur. Birincisi, Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından sunulan "Akademik Uzmanlaşma Programı", ikincisi ise Eğitim Fakülteleri tarafından sunulan "Profesyonel Öğretmen Hazırlama Programı"dır. Ayrıca lisans sonrası uzman öğretmen yetiştirme programı ile

öğretmenlerin hem kendilerini yenilemeleri, hem de öğretmenlerin gelirlerinde artış sağlanmaktadır (Özsoy, 1998c:104-105).

ABD'de sanat eğitimi öğrenciler açısından değerlendirildiğinde; daha çok sanat, sanatın birey hayatında ve sosyal alandaki önemi, sanatçılar ve kullandıkları araç ve gereçler konularını araştırır ve bunlarla ilgili sorulara cevap ararlar. Bunların yanında sanat disiplini, şekli, içeriği ve bilgisi hakkında bir anlayış geliştirirler (Buyurgan, 1996:40).

ABD'deki sanat eğitimi uygulamaları Türkiye'deki uygulamalara göre daha avantajlıdır. Çünkü ortaöğretimdeki sanat dersleri saat olarak çok daha fazladır. ABD'deki sanatsal proje ve etkinliklerde teknolojik imkanlardan olabildiğince yararlanılmaktadır. Yine bu ülkede birçok firma sanat eğitiminde proje bazında sponsorluk yapmaktadır. Ayrıca ders içeriği bakımından düşünüldüğünde işleniş biçiminin çok daha zengin olduğu görülür (Özsoy, 1998c:106).

ABD'deki sanat eğitimi içerisinde özellikle ortaöğretimdeki öğrencilerin eğitiminde görsel sanatlar yanında estetik, eleştiri, tarih, kültür, çevre, müze eğitimi verilmekte ve çocukların daha küçük yaşlarda çok boyutlu eğitimin alıcısı ve geleceğe taşıyıcısı olmaları sağlanmaktadır.

1982'li yıllarda resmî okul sisteminde eğitimin geliştirilmesini amaç edinen Getty Güzel Sanatlar Eğitim Merkezi'nin araştırmaları sonucunda sanat eğitimi daha işlevsel kılabilmek için önerdiği "dört disipline dayalı sanat eğitimi modeli" benimsenir. Bu modele göre sanat eğitiminde sanatsal uygulamalar, sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetik birlikte verilmiştir (Özsoy, 1998b:63).

Son yıllarda Amerika'da hem ulusal boyutlarda, hem de eyaletlerde sanat eğitimi alanında ulusal standartlar belirlenmekte, lise bitirme sınavlarına yeni düzenlemeler getirilmekte, Güzel Sanatlar Fakültelerine girişlerde aranan nitelikler değiştirilmektedir. Uygulamalı sanat eğitiminde daha kapsamlı ve farklı konularda zenginleştirerek yenileme çabalarının yanı sıra, araştırmaya ve disiplin odaklı sanat eğitimine yönelme vardır. Ayrıca sanat eğitimi alanında yapılan yeni yayınlar bu alandaki araştırmaların hem daha geniş bir kitle tarafından paylaşılmasını

sağlamakta, hem de sanat eğitimini zenginleştirme adına yeni araştırmaları yapmaya ve yöntemleri geliştirmeye teşvik etmektedir.

1. 1. 2. Türkiye'de Sanat Eğitimi

Türkiye'deki sanat eğitiminin Osmanlı döneminde başladığını söylemek mümkün olsa da tam anlamıyla bilimsel olduğunu kabul etmek olası değildir. Hem imparatorluğun yapısı, hem de sosyokültürel altyapı, sanatı sadece geleneksel anlamda tanımış ve geliştirmiştir. Aynı dönemde batı toplumlarında özellikle de Gotik dönemle başlayıp Rönesans, Barok dönemlerinde devam eden plastik sanatlar ve klasik anlamda eğitim hızla devinim kazanmıştır. Ancak Osmanlı'nın son dönemlerindeki batılılaşma hareketleriyle plastik sanatlar ve sanat eğitimi alanlarında yeni arayışların olduğu görülür. Özellikle Osmanlı'nın son dönemlerinde yurt dışından getirilen ünlü ressam (Gerome, Harpignies, Aiwazowky, Fromentin) ve yurtdışına sanat eğitimi amaçlı gönderilmiş ressamlardan Ferit Tefik Paşa, Süleyman Seyyid, Şeker Ahmet Paşa ve Hüsnü Yusuf Bey önemli bir kuşak oluşturmuştur (Başkan, 1991:1). Aslında Batı tarzında resmin Türkiye'ye 19. yüzyılın başlarında girdiği kabul edilmektedir. Ancak Türkiye'deki ilk resim çalışmalarının Mühendishane-i Berri-i Hümayun'da (öğretime başlangıç tarihi 1795) yapıldığı görülür. Burada yapılan resmin teknik resim olduğu belirtilmektedir. Daha sonra ilk resim sergileri açılır. Bu sergilerin açılışı ünlü ressam, arkeolog ve müze uzmanı Osman Hamdi Bey döneminde olur. 1883'te kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi, 30 Aralık 1886'da Ticaret Nezareti'nden alınarak Maarif Nezareti'ne bağlanır. Akademinin açılışında ders olarak heykel, yağlıboya, karakalem ve tezyinat, fenn-i mimari öğretimi, teşhir (anatomi), tarih ve ulum-u riyaziye (matematik) okutulur (Demirsar, 1989:9). Sanayi-i Nefise Mektebi yanında resim derslerinin okutulduğu okullar da vardı; bunlar, Sıbyan, Rüştüye, İdadi, Harbiye, Bahriye ve Sanayi mektepleridir. Ancak buralardaki sanat eğitimi, tahtaya çizilen teknik resimlerin kağıtlara aktarılmasından öteye gitmeyen kopya yöntemi şeklinde uygulanmıştır. Burada okuyan öğrenciler öğretme yöntemleriyle ilgili hiçbir eğitim almadan hemen öğretmen olarak atanmışlardır.

Meşrutiyetten sonra, Tanzimat hareketleriyle, ülkenin gerilemesinin nedeninin eğitim olduğu kanısı, Darümuallim'in (öğretmen okulu) yenileşmesi ve Darülfünun'un (üniversite) gelişmesi ile ülkenin kalkınmasının mümkün olacağı anlayışını ortaya çıkarmıştır. Darümuallim'de yapılan yeniliklerde, eğitimde özgürlük, tartışma ortamının oluşturulması ve araştırmalara yer verilmiştir. Atılan yeni adımlarda M.Satı Bey ve İ. Hakkı Baltacıoğlu'nun büyük etkisi olmuştur. M. Satı Bey'in bir makalesiyle resim derslerindeki uygulanan kopya öğretiminin yanında "basitten mürekkebe" yöntemi de başlamıştır (Telli, 1990:10).

1915 yılında İ.Hakkı Baltacıoğlu resim öğrenimi için Almanya'ya gönderilir. İ. Hakkı Baltacıoğlu bununla da yetinmeyip diğer ülkelerin eğitim sistemini inceler. Yurda döndükten sonra "Resim Öğretmenin Yolu" adlı makale ile "Resim Usulü Tedrisi" adlı el kitabını yayımlar. Ancak çok eleştiri alır (Kırıçoğlu, 1991:41). Cumhuriyet dönemine kadar geçen süreç içerisinde hem yurtdışına gönderilen ressamın, hem resim öğretmenlerinin, hem de yurtdışından gelen batılı ressamın ülkedeki sanat eğitimini şekillendirdikleri görülür. Bu süreç içerisinde önceleri kopya yöntemi, sonra basitten zora, kartpostallardan yararlanma ve bezeme yöntemleri kullanılmıştır .

Cumhuriyet dönemi her alanda yeniden bir yapılanma, canlanma ve farklılaşma dönemi olmuştur. Yapılan inkılaplarla bu değişimler hızla gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda Atatürk, sanat konusunda düşüncelerini aktarırken sanatın özellikle önemi ve gerekliliği üzerinde durur:

" Türk milletinin tarihî bir vasfı da güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitrî zekâsını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, millî birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek geliştirmek millî ülkümüzdür" (Feyzioğlu ve diğerleri, 1987:210).

Belirlenen hedefler doğrultusunda el sanatları, halk sanatları ve halk bilimi araştırmaları yapılır. Sanat eğitiminin de eğitimin bir parçası olduğu vurgulanır. Yine sanat eğitiminin bilimsel anlamda geliştirilebilmesi amacıyla İ. Hakkı Tonguç Almanya'ya gönderilir. Hemen sonra da "Muallim Mektebi" mezunlarından beş

ilkokul öğretmeni, Malik Aksel, Hayrullah Örs, İ. Hakkı Uludağ, Şinasi Barutçu ve Ali Atademir (1928) resim-iş öğretimi eğitimi için gönderilir. Yine bu amaçla yurtdışından birçok uzman getirilir ve bunlara raporlar hazırlatılır. Hazırlanan raporlar arasında yürürlüğe ilk konulan J. Dewey'in (1924) çalışma raporudur. Bu rapora göre Dewey Türk gençlerinin resimde, çizgi ve boya sanatlarında iyi olduklarını ve eğer daha bilimsel anlamda eğitilirse ülkenin uygarlık düzeyini yükseltebileceklerini aktarır. Dewey'den hemen sonra (1926) Alman eğitimcisi G. Stichler ülkeye getirilmiştir. O dönemde hazırlanan raporlara göre sanat eğitiminde program, ders araç ve gereci bakımından öneriler sunulmuştur. Buna göre: "1.Okullarda resim ve el işleriyle öğrenci, yaratıcı yetenekleri geliştirilerek sanat eserlerinin değerini anlayacak bir duruma getirilmeli. 2. Halk eğitiminin her kademesinde el işlerine ve resme yer verilmeli. 3. Eğitimde mutlaka plânlı bir sistem uygulanmalı, dersler ödevlerle desteklenmeli, ayrıca bu derslerde yurt bilgisi, halk sanatları ve çevre bilinci kazandırılmalıdır." denilmektedir (Telli, 1990:13-14). Zikredilen bu öneriler yanında resim derslerinde estetik öğelere de yer verilmesinin önemine işaret edilir.

Yurtdışından davet edilen uzmanların raporları üzerine programlarda değişiklikler yapılır ve 1926 yılında ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmek amacıyla Gazi Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Enstitüsü) açılır. Resim derslerinde program değişiklikleriyle birlikte okullarda işlikler ve resim odaları kurulur. 1932 yılında ise Gazi Terbiye Enstitüsü'nde (Gazi Öğretmen Okulu) Resim-İş Bölümü kurulur.

Gazi Resim-İş Bölümü'ne ilk atananlar yurtdışına sanat eğitimi amacıyla gönderilip eğitimini tamamlayarak geri dönenlerdir. Bunlar: İ. Hakkı Tonguç, Malik Aksel, Hayrullah An, İ. Hakkı Uludağ, Şinasi Barutçu, M. Ali Atademir ve daha sonra seramik ve heykel alanında eğitim için gönderilen Hakkı İzzet, Fransa'da resim eğitimi alan Refik Epikman'dır (Telli: 1990:16).

Bu yıllarda sadece enstitüde verilen eğitimle kalınmamış, aynı zamanda farklı etkinlikler de yapılmıştır. Bu tespiti Kırıçoğlu (1991:43) Amerikalı uzman Parker'den (1939) yaptığı alıntıyla şöyle aktarır: "Çağdaşlaşma yolunda her ulusta

geçmişin kültür değerlerini canlandırma, kaybolan özelliklerden üzüntü duyma yaşanılmaktadır. Bu nedenle halkevleri ve müzeler ilgiyi canlandırmaya hizmet etmektedir." Yapılan girişimler ve değişiklikler çok geçmeden meyvelerini vermiş ve Anadolu'daki öğrencilerin yaptıkları çalışmalar büyük kentlerde ve hatta Avrupa'da sergilenerek takdir toplamıştır. 1940'larda Köy Enstitüleri kurulur. Köy Enstitülerinin amacı zamanın Türkiye'sinde nüfusun %80'ini oluşturan köylülerin endüstri ve tarım teknolojileriyle donatılıp kalkınmalarını sağlamaktır (Başaran, 1996:93). Köy Enstitülerinde sanat eğitime de yer verilmiştir; hatta bu amaçla Ankara Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde Güzel Sanatlar ve Halk Sanatları bölümü açılmıştır. Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen 1940'lı yıllardan sonra ortaöğretimdeki resim derslerinin saatleri düşürülmüş ve iş eğitimi yozlaştırılmıştır.

1940'lı yıllardaki sanat eğitiminin (resim-iş eğitimi) amacı daha çok "çocuk merkezci" bir yaklaşım gösterir. Çocukların yaratıcı çabalarının onların yalnız sanat yönünden değil, bütün zihinsel yetilerini de geliştireceği görüşü kabul görür. Resim-iş dersi hayat bilgisi ana dersinin bir anlatım aracı olarak ele alınır. Resim-iş dersi özgür anlatımda en etkin yöntemdir (Kırıçoğlu, 1991:49).

1952 yıllarında öğretim programlarında seçmeli ders olarak resim ya da müzik dersi görülür. 1957'li yıllarda liselerdeki çeşitlenme ve yeni yapılanma sonucu edebiyat bölümleri oluşturulur. Bu bölümlerde sanat tarihi dersleri verilir.

1961 yılında MEB tarafından 1923-1960 yılları arasında resim-iş eğitime ilişkin değerlendirme toplantıları yapılır. Bu toplantılarda önemli tespitler yapılır ve rapor haline getirilir. Rapora göre, ilkokullardaki resim derslerinin bu konuda deneyimi olan öğretmenler tarafından verilmediği, hatta son 4. ve 5. sınıflarda bu ders saatinde başka derslerin işlendiği belirtilmiştir. Ayrıca bu derslerde hem pedagojik, hem estetik açıdan gerekli donanım olmadığından öğrencilerin çalışmalarına öğretmenler tarafından iyi bir rehberlik uygulanmadığı belirtilir. Aynı raporda ortaokuldaki durumla ilgili olarak, ilkokuldaki duruma benzediği, yani kopyacı bir öğretimin sürdüğü ve öğrenciyi büsbütün kendi haline bırakarak yaptırılan bir ders şekline sokulduğu ifade edilir. Liselerde de durumun ortaöğretimden pek farklı olmadığı, hatta derslerin seçmeli olmasının daha olumsuz

bir etki yaptığı söylenmiştir (Özsoy, 1996a:117-119). Bu tespitlerdeki en önemli unsur öğretmenin yetersizliğidir. Bunun böyle olması doğaldır, çünkü nüfusun hızlı artışı, bu alanda ihtiyaç duyulan yeterli sayıda resim öğretmeninini yetiştirilememesine sebep olmuştur. Bu nedenle dersler diğer alan öğretmenleriyle geçiştirilmeye çalışılmıştır. Bu alandaki öğretmen ihtiyacını Telli (1990:26) şöyle belirtir: "1996'da resim öğretmeni açığı, 700 iken 1972'de bu sayı 3126 kişiye ulaşmıştır." Demek oluyor ki bu açık, ilgisi olmayan öğretmenlerle doldurulmuştur.

1978'de liselerde zorunlu ders olarak "Turizm ve Sanat Eğitimi" konulmuş, ama zamanla sanat unutulmuştur. Bu dönemde programlarda resim dersi olmasına rağmen dersin konulup konulmaması öğretmenlerin insiyatifine bırakılmıştır. 1989-1990 ders yılında İstanbul'da Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi açılır (Telli, 1990:30).

Bugüne baktığımızda sanat eğitimi açısından çok daha olumlu ve yapıcı girişimlerin olduğunu görmek mümkündür. Son yıllarda hem Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, hem Eğitim Fakülteleri bünyesinde öğretim yapan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, hem de Güzel Sanatlar Fakülteleri sayılarında artış olmuştur. İçerikleri ve nitelikleri bakımından çağdaş değerleri yakalamak üzeredirler.

Eğitim Fakülteleri bünyelerinde kurulmuş, eski adıyla Resim-İş Eğitimi, şimdiki adıyla Güzel Sanatlar Eğitimi bölümleri şeklen ve program olarak yeniden yapılanmaya gitmişlerdir. Bu yeniden yapılanma süreci kapsamında ders kredileri, derslerin çeşitliliği ve pedagojik formasyon dersleri yeniden düzenlenmiştir. Yapılan değişikliklerle Resim-İş Eğitimi bölümlerinde sanatçı yetiştirmeye yönelik ders kredileri ve ders çeşitliliği, resim-iş öğretmeni (sanat eğitimcisi) yetiştirmeyi amaçlayan asıl işlevine dönüştürülmüştür. Bu uygulama ilk defa 1998-1999 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanmış ve 2001-2002 yılında ilk mezunlarını verecektir. Uygulamanın ana unsuru sanat eğitiminin hangi yöntemlerle, nasıl, neden ve nerede verileceği üzerine temellenmiştir. Verilen eğitim ise uygulama, sanat eleştirisi, estetik, müze ve galeri eğitimi, tasarım, geleneksel el sanatları, alana yönelik özel öğretim yöntemleri, temel tasarım (sanatsal unsurların öğrenilmesi); okul deneyimi I-II ve diğer pedagojik formasyon dersleri olarak ele alınabilir. Okul Deneyimi I ve II dersleri çok önemlidir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında bu

uygulamanın sürelerinin daha uzun olduğu görülür. Okul Deneyimi I ve II derslerinin amacı kısaca şöyle belirtilir: "Öğretmen adaylarının kazanmış oldukları alan bilgisi, meslek bilgi ve becerilerini etkili, verimli, güvenli olarak uygulamaları ve geliştirmeleri için görev ve sorumlulukların eğitim fakültesi ile uygulama okulu arasında paylaşılmasını sağlamaktır" (Koç ve diğerleri, 1998:3). Çünkü teorik olarak alınan eğitim uygulamaya dönüşmedikçe hiçbir anlam taşımamaktadır. Öğretmen adayı uygulama okulunda yapacağı nitel araştırma ile uygulama öğretmenin deneyimlerinden istifade edecek ve fakültede uygulama öğretim elemanına dönüt vererek gerçek bir eğitimin nasıl olduğu ve olması gerektiği sorularının yanıtını bulacaktır.

Bütün bu iyi gelişmelerin yanında, özellikle bu bölümlerde son yapılan düzenlemelerle konulan eğitim ağırlıklı teorik dersleri, bu alanda uzmanlaşmış eleman olmadığından sanatta yeterlilik yapmış ama alanı pek tanımayan öğretim elemanları yürütmektedir. Konuyla ilgili olarak Özsoy (1998a:303) şöyle demiştir:

" İlk ve ortaöğretim öğrencilerine nelerin nasıl öğretileceği, farklı yaş gruplarının sanatsal gelişim basamaklarının ve özelliklerinin neler olduğu vb. konuları verecek öğretim elemanlarının seminerlerle eğitilmeleri gerekmektedir. Bu yapılamaz ise uygulamalardan istenen verimi almak güçleşecektir. Dolayısıyla sanat alanında yetişen öğretim elemanlarının atölye derslerine, sanat eğitimi ve öğretimi alanında yetişen öğretim elemanlarının da kuramsal derslere girmesi gerekmektedir."

Son birkaç yıldır özellikle lisansüstü düzey için sanat eğitimi alanında da araştırmalar yaptırmak ve eğitim fakültelerine öğretim elemanı yetiştirmek amacıyla Eğitim Bilimleri Enstitüleri kurulmuştur.

Enstitülerde okutulan dersler ise tamamen yeniden yapılanmaya göre düzenlenen Güzel Sanatlar Eğitimi Programına yönelik oluşmuştur. Ayrıca burada öğrenim gören hem master, hem de doktora öğrencilerine Resim-İş Eğitimi alanında eskiden olduğu gibi tamamen sanat tarihi içerikli tezler değil, sanat eğitimi ağırlıklı tezler verilmektedir. Herşeye rağmen enstitülere öğrenci alımında bazı kriterlere dikkat edilmesi çok yaralı olacaktır. Çünkü hiç öğretmenlik yapmamış ve uygulamayı tanımayan bir öğrencinin bu alandaki araştırmalarında zorlanabileceği

düşünülmelidir. Dolayısıyla Eğitim Bilimleri Enstitülerine belli bir süre deneyimi olan eğitimcilerden öğrenci seçilmesi faydalı olacaktır.

Ortaöğretim kurumlarında ise son yıllarda çok önemli değişikliklerin olduğu gözlemlenmektedir. Resim-iş programları daha nitelikli hazırlanmaktadır. Genel, özel amaçlar verilmekte, ünite planlarından ve işleniş biçimlerinden örnekler sunulmaktadır. Bu programlarda resim-iş öğretimi kapsamlarının da değiştiği gözlenmektedir. "A-İki boyutlu çalışmalar (çizgisel ve renkli), B-Üç boyutlu çalışmalar (modelaj, heykel, tasarım), C-Eser incelemeleri" (M.E.B.,2000:9). Kapsam içerisindeki eser incelemeleri (C) içerisinde aynı eserde "İlköğretim döneminde, öğrencilerin ilgisine, seviyesine ve çevre imkânlarına göre; müzelerden sergilerden ve öteki sanat etkinliklerinden yararlanabilmesi sağlanmalı." açıklaması konulmuştur. Böylece sanat eğitiminin daha geniş bir çerçevede düşünülmesi öğretmenlere önerilmiştir. Kaldı ki bu etkinlikleri yapabilmek için bakanlığın attığı en güzel adımlardan biri de resim dersleri için haftada 6 saatlik **egzersiz** programının konulmasıdır. Sanat eğitimcileri bu saat avantajlarını öğrencileri en iyi biçimde motive ederek, eğitimi çeşitlendirerek zevkli ve kalıcı hale getirebilirler.

Yine sanat eğitimi adına atılan olumlu adımlardan biri de üniversite sınavlarında alan ve kol öğrencilerine aynı alandaki üniversiteye denk okullara müracaat ettikleri takdirde ek puan verilmesi ile ilgilidir. Çünkü önceden üniversite sınavlarında sanat eğitimi ile ilgili hiçbir soru çıkmamakta, Anadolu Güzel Sanatlar veya Meslek Liselerinin sanat eğitimi alanına yönelik kol ve alan öğrencileri diğer öğrencilerle aynı ölçüde değerlendirilmekteydi. Bir yıl hazırlık ve üç yıl sanat eğitimi alan ve çoğunlukla uygulamaya dönük bir eğitim alan bir öğrencinin mantık ve dil alanına yönelik yapılan üniversite sınavlarında başarılı olması düşünülemezdi. Ancak ilk defa 2000 yılında YÖK tarafından sınav yönetmeliği değişikliği ile sanat eğitimi ağırlıklı ders alan öğrencilerin de üniversite sınavlarında alana yönelik tercih yaptıklarında ek puan alarak hakları korunmuş oldu ve bu amaçla önkayıtlı Güzel Sanatlar Eğitimi bölümlerine girmek isteyen Güzel Sanatlar Lisesi ve bazı meslek liseleriyle genel liselerin alan-kol (resim) bölümünden mezun olanlara ek puanlar verildi. Ayrıca bu sınavlara müracaat eden öğrencilerden ÖSS'den aldığı 105 puan ve

üzeri istenirken, diğer alanlardan gelen öğrencilerden 120 ve üzeri puan kabul edilmiştir. Bu değişiklik ile önceden hem Güzel Sanatlar Liselerine olan talebin azlığı, hem de alan-kol bölümlerinin yetersizliği artık değişmeye başlamıştır. Örneğin, Diyarbakır Güzel Sanatlar Lisesi yöneticileri ile yapılan görüşmelerde "Bu değişiklikten önce lise kontenjanını ancak doldurabilirken 2001 yılında kontenjanımız 24 kişi olduğu halde 94 müracaat olmuştur." denilmiştir. Ayrıca genel liselerde de bu avantajdan dolayı alan-kol (resim) bölümlerinin açıldığı görülmüştür (örnek: Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi). Dolayısıyla bu değişiklik Türkiye'de sanat eğitimi alanına yeni bir ivme kazandırmıştır. Bu fırsatlar eğitimciler tarafından çok iyi değerlendirilmeli, sanat eğitimi gerçek anlamda verilmelidir.

Ayrıca son yıllarda İl Kültür Müdürlükleri, Halk Eğitim Merkezleri gibi kurumların girişimleriyle hem geleneksel el sanatları, hem de çağdaş plastik sanatlar alanlarında kurslar ve sergiler düzenlendiği görülmektedir. Bilimsel anlamda ise Sanat Eğitimi adına kitaplar, makaleler, bildiriler yayınlanmakta ve konferanslar, sempozyumlar düzenlenmektedir. Yine bu amaçla dergilerin birçoğunda sanat eğitimi ile ilgili söyleşiler, araştırma raporları yayınlandığı görülmektedir.

21. yüzyılın, Türkiye'de sanat eğitiminin amacına uygun yapılabilmesi için daha olumlu geçeceği düşünülebilir. Yapılan düzenlemeler ve uygulamalar uygar bir sanat piyasasının oluşturulmasına ve yeni sanatseverler kazanılmasına müsaittir. Bu nedenle amaçların gerçekleştirilmesi için sanatla uğraşan her bireye, aydınlarımıza ve özellikle de sanat eğitimcilerine çok büyük görevler düşmektedir. Sanatı sadece uygulayarak değil, her birey için "Neden sanat gereklidir?" sorusunu halk kitlelerine anlatarak ve uzaysal zekâ alanları gelişmiş olanları da bilimsel yöntemlerle eğiterek bu amaç gerçekleştirilebilir.

1. 1. 2. 1. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, öncelikle güzel sanatlarla ilgili yüksek öğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılmıştır. Bu okullar, ilköğretim üzerine bir yıl hazırlık sınıfı ve en az 3 yıl lise öğrenim süresi olan yatılı, gündüzlü ve karma eğitim yapan okullardır. Amacı ise şöyledir: "Öğrencilerin;

a) Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini,

b) Özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını,

c) Yabancı dil öğrenmelerini,

d) Alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,

e) Milli ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamaktır” (M.E.B. Tebliğler Dergisi, 1999:800). Söz konusu yönetmelik, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın 3797 sayılı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'a dayanılarak hazırlanmıştır. Liselere her yıl müzik ve resim alanlarının her birinden yılda en fazla 24 öğrenci alınmaktadır. 1999 yılında yapılan yönetmelik değişikliğine göre "Sanat Eğitimi Danışma ve Program Geliştirme Kurulu" oluşturma imkanı sağlanmıştır. Kurul, okul müdürü başkanlığında alan dersleri öğretmenlerinin katılımı ile oluşturulur. Ayrıca önemli bir özellik olarak “bu kurula okul yönetimince, yüksek öğretim kurumlarının ilgili bölümlerinin öğretim üyeleri arasından en fazla üçer üyenin sanat eğitimi konusunda rehberlikte bulunmak ve gerektiğinde başvurulmak üzere kurula katılmaları sağlanabilir” (M.E.B. Tebliğler Dergisi, 1999:802). Bu kurulun görevleri ise şöyle belirlenmiştir:

a) Okulun sanat eğitimi programlarının uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapar ve önerilerde bulunur.

b) Okulun; okul içi, okullar arası, milli ve milletler arası sanat etkinliklerinin belirlenmesi, plânlanması ve uygulanması ile ilgili gerekli çalışmalar yapar ve bu etkinlikleri organize eder.

c) Verimliliğin artırılması amacıyla gerekli araştırmaların yapılmasını, sonuçlarının değerlendirilmesini ve sanatla ilgili gelişmelerin işlenmesini sağlar.

d) Eğitim-öğretimin geliştirilmesi yönünde çevrede bulunan yüksek öğretim ve diğer eğitim kurumları ile iş birliği yaparak her türlü araç-gereç, öğretim elemanı ve diğer imkânlardan yararlanılması konularında çalışmalar yapar.

Böyle bir kurulun oluşumuna imkân verilmesi AGSL bakımından çok önemli bir gelişmedir. Çünkü sanat eğitiminin geliştirilebilmesi amacıyla hem üniversitelerden, hem de bilimsel etkinliklerden yararlanılması AGSL eğitiminin çok daha verimli olmasını sağlar. Eğer bu görevler layıkıyla yapılabilirse sanat eğitiminin daha genç yaşlardaki bireyler üzerinde olumlu etkisi olacak ve ileriki yaşlarda daha bilinçli sanat eğitimcileri yetiştirilecektir.

Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Sanat Eğitimi Açısından Türk Eğitim Dizgesi İçerisindeki Rolü: AGSL genel eğitim bütünlüğü içerisinde, bireylerin gelişiminde ve dengeli toplumlar oluşturabilme çabası sürecinde en kaçınılmaz alanı oluşturur. Çünkü AGSL 1983 yılından beri bilim adamları tarafından (Gardner) ortaya konulan sekiz zekâ alanından biri olan "görsel-uzamsal zekası" gelişmiş bireylerin eğitilmesi ve bu yöndeki yeteneklerinin geliştirilmesi bakımından önemlidir. Ayrıca sanat eğitiminin gereği düşünüldüğünde; birey ve toplumun birbirini tamamlamasını sağlayan, Mondrian'ın da "Hayat dengeye kavuştukça sanat ortadan kalkacaktır" (Fischer, 1995:9) sözüyle belirttiği gibi dengeli bir toplumun temel taşlarından biridir. Yıllardır dünyanın birçok ülkesinde bireylerin sadece dil/sözel ve matematik (mantık) zekâsına yönelik öğretim programları geliştirilmiş ve diğerleri neredeyse hiç önemsenmemiştir. Gardner, zekânın iki değil, sekiz yönü olduğunu savunmuştur. Böylece sadece matematikte ve dilde başarılı olanların değil; müzikte, sporda, dansa, iletişimde, doğada, resimde kendini gösterenlerin ve kendini iyi tanıyanların da zekâ olduğunu ortaya çıkartarak yapılacak eğitimin tüm bireylere etkin biçimde hizmet edeceğini vurgulamıştır (Demirel, 2000:149).

AGSL aynı zamanda çağdaş eğitim sistemlerinde uygulanan, bireylerin bedensel, bilişsel, devinimsel ve duyuşsal alanlarına yönelik eğitimi de uygulamaktadır. Yine AGSL, bütün dünyada çok kültürlülüğün teşvik edildiği, çok kültürlülüğün dünya uygarlığına katılan bir zenginlik olduğu anlayışının hakim olduğu bir zamanda milli ve milletler arası sanat eserlerinin tanıtımına katkıda

bulunarak onun devamının sağlanması ve geliştirilmesi bakımından çok önemli bir gereksinimi karşılamaktadır. Boydaş (1996:8) konuyla ilgili olarak şöyle demiştir: Sanat, kültürü yansıtır. Bir kültür, kendini eştikçe, derinliğine indikçe ancak evrenselin müjdecisi olabilir. Kökünde gelenek olmayan hiçbir şey gerçekten yeni değildir. Uluslararası kültür ve sanat içinde yer alabilmek, onları taklit etmekle değil, kendimiz olmakla mümkündür. Dolayısıyla çok kültürlülüğe dahil olabilmek için kendi kültürümüzü ve sanat eserlerimizi iyi tanıyıp geliştirmemiz kaçınılmazdır. Sanat kültürünün kuşaktan kuşağa aktarılmasında eğitime düşen rol ve görev - özellikle ülkemiz açısından- güzel sanatlar liseleri gibi diğer birtakım sanata ilişkin eğitim kurum ve kuruluşları dışında pek yerine getirilememektedir. Bu alanın en olumlu eğitimi ise AGSL'nde verilebilir. Ancak bu hususta öğretim programlarında bazı değişikliklerin yapılması gerekecektir. Çünkü sanat eserlerinin en iyi ve kalıcı tanınacağı ve öğrenileceği yer müzeler olmalıdır. Bunun için de öğretim programlarında bu etkinliğe yönelik değişiklikler yapılmalıdır. Aslında AGSL'nin öğretim programlarının "açıklamalar" bölümü incelendiğinde 9 ve 14. maddelerinde şu ifadelerin yer aldığı görülür: *"Müze ve sergilere düzenlenecek gezilerle sanat eserlerinin değeri öğrencilere kavratılır. Öğrencilerin sanat çalışmalarında ilgilerinin canlı tutulması için her türlü önlem alınır. Ders dışı araştırmalara ağırlık verilir."* (M.E.B, 2000:1825). Buradaki ifadeler AGSL'nin hem ders dışı araştırmalarda, hem de sanat eğitimi amaçlı olarak bizzat müzelerin kullanılabilceği anlamını taşımaktadır. Belki öğretim programlarında "müze eğitimi ve uygulamaları" dersi yoktur ama bu liselerde yönetmeliklerce belirlenen "Sanat Eğitimi Danışma ve Program Geliştirme Kurulu" devreye sokularak derslerin bir bölümü bu mekânlarda yaptırılabilir. Bu anlamda düşünülürse sanat eğitimi adına bu liselerin, müzeleri sanat (resim) eğitim amaçlı kullanması konusunda diğer ortaöğretim kademelerine göre daha avantajlı olduğu da görünmektedir. Bunun için hem zaman, hem amaç, hem de işlevleri uygundur. Aynı zamanda müzeler sanat eğitimi açısından görsel algının eğitimi hususunda da bir gereksinimi karşılamış olacaklardır.

AGSL, sanat eğitiminde belki de en önemli alanlarından birisini oluşturan "estetik bilinç" kazandırılması bakımından da önemli bir yere sahiptir. "Estetik heyecan, duyuşal hazın biçimsel ve duyuşal hazlarla bileşimidir. Duyum, sanatın

başlangıç noktasıdır" (Yetkin, 1979:47). Dolayısıyla duyuları harekete geçirmek, onları somut hale dönüştürmek sanat eğitimiyle gerçekleşecektir. Estetiğin sanatla ve sanatla ilişkisine Afşar (2000:14-15) şöyle yaklaşır:

“ Güzel, her insanla ilgilidir. Güzel, her insanın sorunu olduğuna göre, güzeli araştıran estetik de insanlığın ortak sorunudur. Böylece her insan bir şekilde güzelle ilgilenir. Güzel, insan yaşamının vazgeçilmez bir ögesidir. Ancak herkesin güzelle ilişkisi aynı yoğunlukta değildir. Güzelin gerçek arayıcısı ve yaratıcısı sanatçıdır. Güzel, gerçek anlamda sanatta ortaya çıkar, gerçek yüzüyle sanatta görünür ve sanatta yoğunlaşır.”

Görüldüğü gibi sanat, sanatçı ve tabii ki hepsini birleştiren sanat eğitimi fenomeni insanlığın uğraşısı olan güzel'i en kolay ortaya koyan bir değerdir. Yine bu anlamda Balcı (1996:18) resim dersinin, çağdaş dünyada yer alabilmek için eğitimin her basamağında herkese verilmesi gerektiğini belirtir. Ayrıca bu dersin temel amacının bireylere estetik kişilik yapısı kazandırarak, onları toplumun yapıcı, yaratıcı ve üretken üyeleri haline getirmek olduğu ifade edilir. Bireylerin yaşamlarındaki birçok alanda belki de her zaman iç içe olduğu estetik anlayış, farklı sanatsal uğraşlarla veya doğrudan kazandırılmaktadır. Bütün bu uğraş ve etkinlikler her bakımdan AGSL'nde yerine getirilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye'de mevcut olan eğitim sisteminde öğretme etkinlikleri genellikle öğretmenin tek taraflı gerçekleştirdiği sunuş yöntemi ile olmaktadır. Bu durum öğrencileri ezberciliğe itmekte; uygulama, araştırma, inceleme, gözleme yapılmamakta; öğrencilerin demokratik biçimde eğitime katılımı sağlanamamaktadır. "Ülkemizde öğretim, alışılmış sunuş yöntemine dayalı, öğrencilerin sınıflarda pasif kalmasına neden olan sıkıcı bir ortamda yapılmaktadır" (Koç ve diğerleri, 1998:94). Dolayısıyla böyle bir eğitim yöntemi öğrenciler üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Sanat eğitimi amacıyla AGSL'ndeki derslerde de bu yöntemin tam olmasa da kullanıldığı görülmektedir. Halbuki sanat eğitiminin daha rahat, gözleme dayalı, algı çeşitliliği sunan, araştırıcılığı teşvik eden ve gerçek sanat eserleriyle yüz yüze olunan mekânlarda yapıldığında daha kalıcı olacağı bilinmektedir. Bu anlamda AGSL'ni daha çağdaş eğitim sistemine kavuşturmak için böyle bir uygulamaya uygun olan müze mekânlarını sanat (resim) eğitim amaçlı kullanmak kaçınılmazdır.

AGSL Ders Öğretim Programları: AGSL'nde okutulan alan dersleri öğretim programları Talim Terbiye Kurulu'nun 21. 04. 2000 tarihinde aldığı kararlarla yeniden düzenlenmiştir. Bu değişikliklere göre hazırlanmış; hazırlık, 9, 10 ve 11.sınıfların yeni öğretim programı genel amaçları Ek 16'da verilmiştir.

AGSL ders öğretim programlarında belirlenen genel amaçlar kısaca şöyle sıralanabilir:

1- Sanat eğitimi ile bireylerin insanları ve doğayı seven, çevreye saygılı, estetik duyarlılığı gelişmiş bireyler olabilmelerini sağlama. Nesnelere inceleme ve yorumlama yolu ile çok boyutlu düşünebilme; sanat eserlerini tanımak ve tarihi gelişmelerini öğrenebilmek için araştırma yapma alışkanlığı kazanabilme; ülkemizdeki yapılan plastik sanatlarla ilgili çalışmalarını yakından izleyerek çağdaş sanat bilincini kavrayabilme.

2- Plastik Sanatlar Eğitimi yolu ile, sanat değeri olan eserleri koruma, seçme ve sahip olma duyarlılığını kazanabilme; Güzel Sanatları ve dallarını tanıyabilme, Plastik Sanatlar Eğitimi ile yaratıcılık, kendine güven ve kendini ifade etme gücünü geliştirebilme; Temel Sanat Eğitimi ile ilgili sanat terimlerini tanıyabilme; Plastik Sanatlar Eğitimi ile tutarlı bir görüş kazanarak farklı yorumlar yapabilme.

3-Atatürk'ün sanata ilişkin görüş ve düşüncelerini kavrayabilme.

4-Sanatsal tasarımın, kullandığımız eşyadan sanat eserine kadar her şeyi etkilediğini kavrayabilme; görsel ve zihinsel yeteneklerin araştırıcı, üretici ve çağdaş bir düşünce yapısı ile geliştiğini kavrayabilme; Temel Sanat Eğitiminde yaptığı çalışmaları sergilemenin önemini kavrayabilme; sanatsal ürün ortaya ürün koymaktan haz duyma ve bu hazzı başkalarıyla paylaşabilme.

5- Toplumların gelişiminde Güzel Sanatların yerini ve önemini kavrayabilme; Türk Plastik ve Çağdaş Plastik Sanat anlayışlarını yorumlayarak özgün çalışmalar yapabilme.

6- Grafik Sanatların temeli olan yazının tarihsel gelişimini kavrayabilme; tarihsel gelişim içinde belli başlı yazı çeşitlerinin özelliklerini tanıyabilme. Düzgün okunaklı ve estetik el yazısını yazabilme.

7- Öğrencilerin sanat çalışmalarında ilgilerinin canlı tutulması için her türlü önlem alınmalıdır. Ders dışı araştırmalara ağırlık verilerek çalışmalarda doğanın gerçek bir kaynak olduğu fikri öğrencilere benimsetilmeli, çeşitli etütlerle doğa araştırılıp incelenmeli ve çağdaş yorumlar yapmaları sağlanmalıdır; konular işlenirken öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda, bilgi ve becerileri geliştirilmeli, yenilikleri izlemeleri, yeni teknik, renk ve biçimlerde özgün çalışmalar ortaya koymaları sağlanmalıdır .

8- Drama yoluyla öğrencilerin yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmalarını, drama eğitimi ile sağlıklı bir ruh yapısı oluşturmalarını, drama yoluyla toplumsal dayanışma, yardımlaşma sağlamayı ve hoşgörülü olmayı alışkanlık haline getirmelerini, yine drama yoluyla duygu ve izlenimlerini topluma aktarmalarını sağlama.

9- Sanat sosyolojisinin toplumdaki önemini, toplumsal gerçek ve sanatın anlamsal boyutunu, toplumsal yapıyı tanımalarını, kültürel değişimlerin sanatı ve toplumu nasıl etkilediğini kavramalarını sağlama.

10- Plastik sanatlarda estetik duygusunun önemini kavramalarını, sanat eserini estetik yorum ve düşüncelerle yorumlamalarını, sanat tarihinde,tarihi gelişim süreci içerisinde "ilkçağdan günümüze kadar" sanat eserlerini ve estetik olguyu kavramalarını sağlama, olarak ele alınabilir.

AGSL ders programlarında belirlenen bütün bu genel amaçlar, bireyin alana yönelik yeteneklerini geliştirmesi yanında ve hatta daha çoğu estetik, sanat, toplum, sanat tarihi, sanat eserlerini yorumlama, müze ve galeri ziyaretleri, çağdaş plastik sanatları tanımaya, uyumlu ve dengeli bir birey olmaya yöneliktir. Bu haliyle AGSL'nin evvela birey, toplum, daha sonra dünya kültürü, sanatı ve sanat eğitimi açısından çok büyük sorumluluklar taşıdığı görülmektedir. Bu derece ağır bir sorumluluğu olan kurumların daha etkin olabilmesi için de olumlu olabilecek her

türlü öğretim yöntemlerini, araç-gereçleri ve mekânları kullanması gerekir. Koleksiyonlarında insanın ilk yaptığı sanat ve kültür eserlerinden tutun da, en son zamanlarda hem sanat, hem de günlük yaşamımızın her parçasını barındıran müzeler (ekonomüze, tabiat tarihi müzeleri, arkeoloji, modern sanatlar müzeleri, bilim müzeleri, oyuncak müzeleri vb) eğitim amaçlı ve özellikle de sanat eğitimi amaçlı olarak mutlaka kullanılmalıdır. Geçmiş ile gelecek arasında köprü görevi gören müzeleri geleceğin yetişkinleri olacak yeni bireylerin tanımaması ve sanatı bu yolla kazanamaması büyük bir kayıp olacaktır.

1. 2. Müze Kavramı

Bugün kullanılan şekliyle "müze" sözcüğü Grekçe "mouseion" kelimesinden türemiş olup, Yunan mitolojisinde "Musa'lar" (ilham perileri) adı verilen tanrıçalara adanan tapınak ve "Atina'da Musa'lara ayrılan tepe" anlamına gelmektedir. Aynı kelime "museum" şeklinde Latince'ye ve diğer dünya uluslarının dillerine geçmiştir. Müze fikrine hizmet eden ilk kurum güzel sanatlara ayrılmıştır. M.S. II. yüzyılda yaşamış Yunanlı yazar Pausanias'dan nakledildiğine göre; Atina Akropolü'ndeki büyük tören kapısı Propylon'un sol kanadına bitişik bir binada resim koleksiyonlarının sergilendiği bir galerinin olduğu ve buranın da halka açık bulunduğu belirtilmektedir (Gerçek, 1999:1).

1. 2. 1. Müzenin Tanımı

Müze çok kısa anlamı ile, "Koleksiyonlarını, inceleme, etüt etme ve zevk alma amacıyla yerleştirmek için düşünülmüş bir binadır" (Allan, 1963:5). Bununla birlikte müzelerin birbirini tamamlamakla birlikte iki kategoride tanımlandığı görülür. Bu anlamlardan birincisi "geleneksel", ikincisi "çağdaş" anlamıdır. Osmanlı döneminde Osman Hamdi Bey'den sonra müze müdürü olan Halil Edhem Bey müzeyi geleneksel anlamda şöyle tanımlar: "İlim, fen ve sanatların her şubesine mahsus eserler ve eşyadan oluşan koleksiyonların teşhir ve muhafaza edildiği binalara müze denir." Yine başka bir geleneksel anlamda tanıma göre müze; "Sanatsal, kültürel, tarihsel ya da bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan veya kendisi bu sıralanan nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan

yapıdır" (Sözen ve Tanyeli, 1987:168). P.Schommer (1963:21) ise müzeyi şöyle tanımlar: "Müze, halkın zevki ve eğitimi için türlü nesne koleksiyonlarını tarih, bilim ve teknik bakımlardan ve her türlü araçlarla muhafaza etmek, incelemek, değerlendirmek ve asıl bunları sergilemek amacıyla kurulmuş devamlı bir kurumdur." Schommer'in bu tanımlaması müzelerin geleneksel ve çağdaş anlamları arasında geçiş oluşturacak niteliktedir. Çağdaş anlamıyla müze tanımları ise şöyledir: "Toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemelerin üzerinde araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kurumdur" (Madran, 1999:6). Şu anda Türkiye'deki müzelerin hemen hemen çoğunun bağlı bulunduğu kurum olan Kültür Bakanlığı'nın 1989 tarihli yönetmeliğindeki müze tanımı ise şöyledir: "Kültür varlıklarını tespit eden, bilimsel metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın eğitimini ve bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede daimi etkin olan kuruluşlardır" (Gerçek, 1999:11).

Görüldüğü gibi müzecilik alanında araştırmalar ve uygulamalar yapmış bilim adamları ve yöneticiler müzeleri işlevselliklerine göre değerlendirmişlerdir ve tanımlarını bu doğrultuda şekillendirmişlerdir. Yani müzelerin arkeolojik boyutuyla ilgilenenler toplama, koruma, belgeleme yönünü ön plâna çıkartırken, eğitim yönüyle ilgilenenler hem arkeolojik boyutu, hem de halkın ve özellikle de öğrencilerin eğitilmesi üzerinde durmuşlardır. Müzelerin eğitsel yönü ele alınarak yapılan tanımına göre; günümüzde müzeler gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunabilecek başlıca yaygın eğitim kurumları olarak benimsenmektedirler (Atagök, 1999:137). Hatta bu tanımlamalar daha da geliştirilerek müzelerin "okullar gibi eğitim yerleri değil, üniversiteler gibi araştırma kurumları" (Onur, 1999:208) oldukları belirtilmiştir. Ayrıca konu ile ilgili olarak Page (2000:24), müzelerin bir sosyal anımsama merkezi, zevk alma mekânı ya da farklı dillerin ve nesnelere birbirleriyle karşılaştırıldığı laboratuvar işlevi gören bir kurum olduğunu belirtmiştir.

İster klasik, isterse çağdaş anlamda olsun müzeler; arkeoloji, sanat, bilim ya da insanı ilgilendiren, insanın yaşamında yer alan her türlü ürünü toplayan, koruyan, sergileyen, geçmiş ve gelecek arasında köprü görevi gören; eğitim, bilgilendirme ve araştırma imkânları sunan, kar amacı gütmeyen, bireylerin zevk almasını sağlayan, öğrenmeyi ve yaratıcılığı güdüleyen, birey açısından evrenselliği ve sürekliliği olan yaşayan mekânlar olduğu söylenebilir.

1. 2. 2. Müzelerin İşlevleri

Müzeler eskiden olduğu gibi belli işlevleri olan, sınırlı, dar anlamlı bir kurum değildir. Bu nedenle müzelerin hedeflerine, kaynağına ve yönetimine bağlı amaçlar olarak genel bir sınıflandırma olabilir. Ancak müzeler böyle farklı bir sınıflamada olsalar bile hemen hepsinin ortak amacı; toplama, koruma (bakım-onarım), belgeleme, sergileme ve eğitim olarak beş maddede sıralanabilir. Bunlara ilave olarak diğerleri kadar manidar olmasa bile "eğlendirme" amacı eklenebilir.

Müzelerin Toplama İşlevi: Müzelerin eserleri bir çatı altında toplama isteği, onların zaman ve mekanda dağınık bir takım objeleri kolaylıkla izlenmesini sağlama amacından kaynaklanmaktadır. Müzeler, eskiden olduğu gibi günümüzde de işlevsel amaçlarından biri olan toplama görevini farklı biçimlerde yerine getirmektedirler. Müzeler toplama işlevlerini, satın alma, kazılar sonucu elde etme, bağış yapma (hibe) ve değiş-tokuş yoluyla yerine getirmektedirler. Hemen her müze toplama işlevlerini, müzenin niteliğine, politikalarına, programlarına ve fiziki altyapısına göre kendi uzman personeli tarafından yürütür. Müzelerin toplama, yani eser temin etme yöntemlerinden biri satın almaktır. Ancak Türkiye'de müzelerin kısıtlı imkânları buna uygun değildir. Bu olumsuzluğun giderilmesi farklı biçimlerde sağlanabilir. Bunlardan birincisi: Müzelere satın alınacak eserlerle ilgili bir fon kurulabilir. ABD'de bu amaçla şöyle bir uygulama yapılmıştır: "Sanat, Arkeoloji vb. müzeler için eser satın almada kullanılacak fonlar, "Müze Sergileri Karma Fonu" adı altında genellikle "Milli Sanatlar Vakfı"ndan (National Endowment for the Arts) müzelere aktarılır (İnel, 1998:25). Ayrıca müzelere yapılacak maddi bağışlar da satın alma amacıyla değerlendirilebilir. Toplama işleminde en dikkat edilmesi gereken unsurlardan birisi müzeye dahil edilecek eserlerin, müzenin genel atmosferini

bozacak nitelikte olmamasıdır. Ayrıca toplama esnasında eserlerin nitelikleri yanında nicelikleri ve yaşam süreleri de göz önüne alınmalıdır.

İyi bir müze, genel yapıyı bozacak nesnelere koleksiyonlarına katmamalıdır. Bu durumda müzenin sahip olduğu koleksiyonlarının genel karakteri söz konusudur. Dolayısıyla müzeler, bağış yapılmış eserler de olsa önüne her gelen eseri bünyelerine katmamalıdır (Abacı, 1996:11). Örneğin bir bilim ve teknoloji müzesine arkeolojik değeri olan eser konulmamalıdır. Aksi durumda bu ilişkisiz düzenek izleyicileri rahatsız edecek ve amaçlarına ulaşamayan bir müze olacaktır.

Bir müze yönetimi bünyesinde bulunan koleksiyonları iyi bilmelidir. Bu bilgiler ışığında hangi kısımda hangi objenin eksik olduğu tespit edilmeli ve temin edilecek eserler bu doğrultuda araştırılarak koleksiyonlara dahil edilmelidir. Ayrıca müzeler temin edecekleri eserlerin kalitesine dikkat edilmelidir. İyi bir müze yöneticisi nadir koleksiyonların ve objelerin nerede buldukları hakkında bilgili olmalıdır (Allan, 1963:9). Toplama işlevi müzelerin önemli bir alanını oluşturur. Bundan dolayı müze müdürleri veya uzmanları müzelerindeki eserlerin karakterlerine göre neyin nerede olduğunu, eğer mümkünse hangi yolla temin edileceğini iyi bilmelidir. Aksi takdirde toplama işlevi rastlantısal, programsız ve politikasız bir şekilde amaçsız olacaktır.

Müzelerin Belgeleme (Arşivleme- Envanter Çıkartma) İşlevi: Müzelerin bu işlevi koleksiyonlarındaki eserlerin hem kolayca bulunabilmeleri, hem de kaybolmamalarını sağlamak içindir. Belgelemede farklı yöntemler kullanılabilir. Yapılacak belgelenmeler eserlerin kronolojik sıralamasına göre olabileceği gibi, yine kronolojik sıraya göre belli dönemler ciltler halinde saptanabilir. Koleksiyonlardaki eserlerin tek tek etiketlenmesi ve bunların fotoğraflanması çok yararlı olur. Hatta günümüzde teknolojik aletlerden (slayt, video kamera, CD Rom) yararlanılarak belgelemenin daha kalıcı ve işlevsel olması sağlanabilir. Bunun için gereken kaynak hem kurulacak fonlardan aktarılacak finansman ile, hem de sponsor firma bulunarak temin edilebilir.

Müzelerin belgeleme işlevini Rona (1999:123) şöyle ifade etmiştir: Belgelemeyi hem tespit etme, hem de kolay ulaşabilme aracı olarak düşünürsek, kişisel ya da kuramsal bağlamda belli süreçlerin yazılı, görsel ve işitsel olarak kaydedilmesi; arşivlenmesi, bu belgelerin sistematik bir biçimde sınıflandırılması; envanter çıkartma işlemi ise belgelenmiş ve sınıflandırılmış malzemenin dökümüdür, anlamındadır. Bu anlamda düşünüldüğünde belgeleme, eseri kaydetme; arşivleme, araştırma ve diğer amaçlar için sistemli sıralama; envanter ise tamamının dökümünü çıkartarak kayıplara karşı önlem almak amaçlıdır, denebilir.

Müzelerin belgeleme amacı hususunda Erbay (1994:8): "Dökümantasyonun amacı; eserler yanında, personel, ziyaretçi ve müzeyle ilgili eksiksiz, ayrıntılı bilgiye sahip olmaktır. Bu belgeler, eserlerin ve müzelerin faklı kuruluşlara geçici olarak eğitim, konferans, tanıtma ve yayınlanması amacıyla gönderilmesinde; araştırmacıların tam bilgilere rahat ulaşabilmesinde kolaylık sağlar." Demek ki belgeleme, bir müzenin en önemli görevlerinden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle müzeler bünyelerindeki her eseri fazla, eksik demeden belgelemek zorundadır.

Müzelerin Koruma İşlevi: Müzelerin koleksiyonlarındaki eserleri koruma işlevi belki de en zorudur. Çünkü yüzyıllar önce yapılmış ve hem iklim, hem de kimyasal özellikleri dolayısıyla birçok eşya ya da eser bozulmaya ve çürümeye yüz tutmaktadır. Altın dışındaki hemen hemen her tür maddeden yapılmış eser, özelliklede kağıt, tekstil, ahşap, deri gibi ürünler çok çabuk bozulmaktadırlar. "Müze, kütüphane ve arşivlerde bulunan kağıt, ahşap, tekstil, deri ve parşömen gibi organik malzemelerden yapılmış olan eserler iklim şartlarına da bağlı olarak mikroorganizmalar tarafından tahrip edilirler" (Yücel ve Kantarcıoğlu, 1997:195). Bu amaçla müzelerin sahip oldukları eserleri koruyabilmek, en azından o eserlerin yok olmasını geciktirmek için, bilinçli bir konservasyon yapmaları gerekir. Bunun için evvela ön araştırma, daha sonra ise sırayla belgelendirme, tedavi, sağlamlaştırma, restorasyon gibi uygulamalar yapılmalıdır. Bunların yanı sıra eserlerin sergilendiği vitrin ve hammaddesine, güneş ışığı alıp almadığına, sunî ışıkların eserlere nasıl verildiğine, binaların hangi inşaat malzemesinden yapıldığına, hangi yapıdaki esere ne tür bir mantar veya nemin zarar vereceğine çok dikkat edilmelidir. Genel olarak

koruma amacıyla dikkat edilmesi gereken etkenler şunlardır: Nem, sıcaklık, kirlilik (gaz, partikül), ışık, canlılar (insan, küf, böcek, hayvan-kuş yuvaları vb) olarak belirtilebilir. Müzelerdeki eserlerin korunması için teknik donanım, bilgi, iş gücü, zaman ve finansman gereklidir. Bu anlamda Can'ın (1999:101) belirttiği gibi; koleksiyonu oluşturan eser ve malzemelerin bozulmasına, yıpranmasına neden olan yıkıcı etkenlere karşı alınacak önlemlerin başında gözlem gelmektedir. İnsana özgü olan gözleme yeteneği iyi kullanılarak, düşünüp değerlendirme yapılarak ve çözümler üretilerek; nem, sıcaklık, ışık değişkenlerinin zararlı etkiler, kirlilik, böcek varlığı ve diğer etkenler göz önünde tutularak, konunun uzmanlarıyla da işbirliği yapılarak zarar en aza indirilebilir. Gözlem, ölçmeler ve zararlı etken denetimi yapılmayarak kendi haline bırakılmış koleksiyonlar çok daha çabuk yok olacaklardır.

Müzelerdeki koruma işlevi üç kısımda ele alınmalıdır: Bunlardan birincisi konservasyon, ikincisi restorasyon (onarım) ve üçüncüsü de depolamadır. Müzelerin koruma işlevine farklı yaklaşımlardan biri olarak Kuban (2000:85) şöyle demiştir: "Koruma bilinci genel olarak ne ailede, ne de okulda veriliyor. Müzeleri ben öncelikle koruma bilincini yaygınlaştırdığı, aşıladığı için önemsiyorum. Müzenin ilk işlevi korumaktır." Görüldüğü gibi müzelerin, eğitim fonksiyonuyla sadece eserler yoluyla bilgi aktarma değil, bireylere koruma ve muhafaza bilincini kazandırması bakımından da önemli bir kurum olduğu ortaya konulmuştur.

Müzelerin Sergileme İşlevi: Sergileme, müzedeki eserlerin insanlarla buluştuğu bölümü oluşturur. Müzelerin yaşaması ve varlığını sürdürebilmesi ziyaretçisinin çokluğuna ve fonksiyonlarını yerine getirmesine bağlıdır. İyi bir müze yönetimi sahip olduğu koleksiyonlarındaki eserleri plânlayarak estetik kaygıları da göz önüne alarak ve ziyaretçi kitlesini de düşünerek bir düzenleme yapmalıdır. Aksi takdirde müzeler fonksiyonelliklerini yitirmiş olurlar.

Müzeler bünyelerinde çok ve eşsiz eserler barındırabilirler, ancak iyi bir şekilde sunamazlarsa amaçlarına ulaşamaz ve halkın büyük bölümünün haberleri olmaz. Objelerin tespiti öyle olmalıdır ki her biri yanındaki eseri etkilemeden değerlendirilebilsin. Sunulmuş olan obje ziyaretçinin bakışını kendine çekebilmeli ve daha dikkatli incelemek için ona cesaret vermelidir (Allan, 1963:15). Mesela bir

eserin altındaki tanıtıcı bilgi panoları veya etiketler büyük ise ya da bir çocuğun okuyabileceği bir mesafede değilse sergileme başarısız olacaktır. Yine müzelerde her bireyin normal bir algılama kapasitesine sahip olduğunu düşünmeden hemen her bireye ulaşabilecek tarzda düzenlemeler yapabilmelidir. Engellilerin müzelere geldiklerinde karşılaşılabilecekleri zorluklar da göz önünde bulundurulmalıdır. Sergileme esnasında kullanılacak mekân, mekân rengi, ses düzeni, hangi sıraya göre gezileceği, vitrin veya platformlar, dil, bilgi panoları, görsel-işitsel ön tanıtım, dinlenme mekânları, ışık vb. çok önemlidir. Ayrıca müzelerdeki sergilemeler halkın eğilimlerine göre düzenlenebilmelidir. Tamamen bilimsel yaklaşımlarla oluşturulan sergilemeler ziyaretçiler ile müze arasında kopukluk oluştururlar. "Müzelere, kültür hizmeti veren kurumlar olması nedeniyle bir fuar veya bir sergi gibi ziyaretçi bekleyen değil, çeşitli aktiviteler yaparak ziyaretçi çeken müzeler kimliği kazandırılmalıdır" (Erarslan, 1998:33). Ayrıca müzedeki koleksiyonların sergilenmesinde turistler yerel halka tercih edilmemelidir. Çünkü bir müzenin ilk ulaşması gereken kesim, bulunduğu ildeki ve yöredeki insanlardır. Kaldı ki yerel halktan destek alamamış hiçbir müze varlığını devam ettiremez.

Sergilemeyle ilgili olarak Adams (1963:130) şöyle demiştir: "Serginin amacı ne olursa olsun, eşyanın gösterilmesi, ancak onun özel karakteri ortaya çıkarılmışsa tesirli olabilir." Bir sergide destekleyici elemanların çok önemli etkileri vardır. Sergilemede sunulan gerçek nesnelerin parçalarını oluştururlar.

" Sergilenen nesnenin gerçekliği ve okunmasından alınan bilgi ile bunu okumaya yardımcı olacak destek iletişim elemanları (etiket, bilgi panoları vb.) izleyiciye aynı lezzette ulaşabilmeli; örneğin, sanat tarihçisinin aldığı zevki sıradan bir ziyaretçi de alabilmelidir. Bu panolar ve etiketlerde kullanılan dil titizlikle hazırlanarak, okuyan ziyaretçide merak uyandırmalı ve onu araştırmaya yönlendirmelidir" (Oruçoğlu, 1999:183).

Kısaca belirtmek gerekirse, müzenin sergileme işlevi, bir bireyin kendisini tanıtmamasıyla eşanlamlıdır. Müzeler, içlerindeki eserler ne kadar nitelikli olurlarsa olsunlar, iyi sunuş yapamaz, halka ulaşamaz ve plânlı hareket edemezlerse amaçlarına ulaşamazlar. Bunun için müze yöneticilerinin bu konuda iyi eğitilmiş olmaları, uzmanlarla işbirliği yapmaları ve çevreyi iyi tanımaları gerekmektedir. Bir

müzenin sürekli olabilmesinin, ulaştığı kitle sayısı ile eşdeğer olduğu gerçeği akıldan çıkartılmamalıdır. Sergilemedeki asıl amacın halkı aydınlatmak olduğu bilinmeli ve her türlü materyal kullanılarak adımlar ona göre atılmalıdır.

Bir müzenin imajının belirlenmesinde koleksiyon nesnelere kadar, ziyaretçiye sunduğu hizmetlerin kapsamı ve iletişim imkanları da etkin rol oynayacaktır (Atasoy, 1999:175).

Müzelerin Eğitim İşlevi: Müzeler eskiden varolan sorumlulukları yanında artık bugün, çok daha önemli bir misyonu, eğitsel rolü de üstlenmişlerdir. Çünkü müzeler; yaşamak, ziyaretlerin sürekli olması, kültürlerarası iletişimin canlı tutulabilmesi ve eğitim bütünlüğü içerisinde önemli bir rolünün olduğunu benimsetebilmek için eğitsel misyonunu yerine getirmek zorundadır. Ayrıca müzelerin eğitimdeki önemi noktasında yapılan araştırmalar göstermiştir ki artık öğrenme, kitapla veya okulla sınırlı değildir. Bireylerin hem duyuşsal, hem devinişsel, hem de bilişsel yönden eğitilebilmeleri için müzelerin uygun mekânlar olduğu kabul edilmektedir. Konuyla ilgili olarak Özsoy (2001b:25) Amerikan müzelerinin bakış açılarını şöyle tespit etmiştir:

“ Amerikan müzelerinde çocuklar için öngörülen programların sağlamlılığı ve sürekliliği, müzelerin bir eğitsel kurum olma misyonunu desteklemektedir. Okul ve toplumla işbirliği yoluyla bugün müzeler "duvarsız sınıf"ın önemli bir parçasını oluşturmaktadır.”

Yine bu anlamda Adıgüzel (1999:77-78) müze pedagojisi konusundaki düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır: Müze eğitimi tüm yaşam boyu devam edebilir. Çünkü müze bir insanın her yaş döneminde onun ilgisini çekecek imkânları sunar. Ayrıca not alma, belli bir sürede ders yapma uygulamaları olmadığı için özgür bir öğrenme ortamı sağlar. Bu öğrenme ile beş duyuyu kullanarak, keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak daha kalıcı ve etkili öğrenmeyi sağlayabilir. Ayrıca bu eğitim sistemi ister doğrudan bilime ve bilgiye, ister duygu ve sezgilere yönelsin, bireye kattığı yaşantısal zenginliklerle ona yeni ufuklar açar, bilişsel ve duyuşsal açıdan onu donatır ve onu daha yaratıcı bir alana yöneltir.

Müzelerin eğitim işlevi aslında çok yeni bir olgu değildir. ICOM (International Council of Museum) Türkiye Komitesi'nin yaptığı toplantılarda da bu husus ciddi bir şekilde dile getirilmiştir: "Asrımızda insan bedeni ve kültürü ile ilgili böcek kabuğundan altın taç'a kadar her eser müzelik olabilmektedir. Koleksiyonlara değer veren eserin kendi maddî değerinden çok onun öğretici vasfıdır" (Aksoy, 1963:74). Demek ki müzelerin öğretim açısından etkin olması, diğer görevleri yanında daha önemli olduğu çok önceden belirlenmiştir. Günümüzde ise bu gerekliliğin tartışılmasından çok, müzelerin eğitimi nasıl ve hangi yöntemlerle oluşturması gerektiği tartışılmaktadır. Müzede eğitimin ve müze eğitiminin özellikle sanat eğitimi alanında olmakla birlikte birçok alanda kullanılabileceği, hatta bireyin yaşantısında ömür boyu var olabileceği kabul edilmektedir. Örneğin, müzeye gelmeyen veya gelemeyen bireylerin ayağına müzelerin gitmesi ve o bireyleri bilgilendirmesi ve eğitmesi gibi. Bu eğitsel etkinlikler farklı biçimlerde yapılabilmektedir. Örneğin müze öğretmenlerinin katılımı ile gezici kamyonlar, ödünç verme, bavul müze, konferanslar, seminerler, vb. uygulamalar yapılabilmektedir. Atagök'e (1999:139) göre müze dışı eğitimi önemseyen çağdaş sanat müzeleri, sanat derslerini gerekli araç ve gereçlerle donatılmış taşıtlarla okullara gönderilen eğitim ekibi ile gerçekleştirirler. Yine müzede eğitim kapsamında, farklı öğretim yöntemi olarak dokunma oturumları, oyunlar, dramalar, atölye çalışmaları, tartışma oturumları, vb. etkinlikler de yaptırılmaktadır. Anlaşıyor ki müze eğitimi veya müzede eğitimin bireyin ilgi alanına girebilmesi ve alışkanlık haline gelebilmesi için her tür bilimsel yöntem ve teknoloji kullanılmakta ve müzenin öğreticiliğinin yanında müzesever sayısının da artmasına imkân sağlanmaktadır.

Müzelerin eğitim işlevlerinin kapsamı geniştir. Öğrenciler açısından müzenin eğitsel misyonu, onları sadece müzede gezdirmekten ibaret olmadığı, müzede eğitim programları ve müze dışı eğitsel etkinlikleriyle bir bütün olduğu ve ayrıca halk eğitimiyle toplumu aydınlatma, bilginin yaygınlaştırılmasını sağlama gibi görevleri bulunduğu için önemlidir (Onur, 1999:7). Ayrıca bazı müzelerde müze eğitimi kapsamında bilgisayar eğitiminin verildiği dahi görülmektedir. Örneğin Washington'daki Capital Children's Museum, Seattle'daki Pasifik Bilim Merkezi (D. C. Pacific Science Center Seattle), Kaliforniya'daki Exploratorium gibi müzelerde

bilgisayar eğitimi odaları ayrılarak bilgisayarlar ile matematik, fizik, sanat, müzik ve el becerileri ve bunun gibi değişik alanlarda özel öğretim aktiviteleri yaptırılmaktadır (Adams, 1984:220). Ayrıca müzelerin eğitsel misyonlarının gerekliliği ve getirdiği yararlar değişik aktarımlarla ifade edilmektedir. Buna göre:

“ Müze eğitimi, temel eğitimde ve yaşam boyu eğitim sürecinde, yaşantılara dayalı, çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak müzelerin etkin kullanımını içermektedir. Batılı pek çok ülke çocuklara ve yetişkinlere programlı olarak bilim, kültür ve sanat kursları düzenlemektedir” (İlhan ve Okvuran, 2001:86).

Müzelerin eğitim görevleri önceleri özellikle ABD’de başlamış, daha sonra Avrupa’ya geçmiş ve özellikle İngiltere ve Almanya’da yaygınlaşmıştır. Daha sonraları “müzecilik” ve “müze pedagojisi”nin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Atagök (1999:151) müzelerin eğitimsel rolüne şöyle değinmiştir: 20.yy. ortalarında müzecilikte asıl amaç, kültür ve bilimin toplumun tüm kesimine aktarılması olarak gelişmiş, bu nedenle müzecilikte “eğitim” toplama, koruma, araştırma, değerlendirme ve sergilemeyi yönlendiren bir işlev olarak önem kazanmıştır. Ayrıca konuyla ilgili olarak Atagök’ün (1999:136) tespitleri ise şöyle olmuştur: Özellikle ABD ve Almanya örneklerinde müzelerin eğitim programları, halka yönelik yaygın eğitim, gençliğe ve çocuğa yönelik eğitim ve mesleki eğitim olarak belirtilmiştir. Bu noktada müzelerin her bireye ulaşamayacağı anlaşılınca kurumlarla işbirliği yapılarak bireylere ulaşma imkanı arandığı belirtilmiştir. Bu programlar, çocuklar daha çok küçük yaşlarda iken, yani ana sınıflarında başlanmakta, müzelerin bir eğitim kurumu olduğu fikri aşılınmaya çalışılmakta ve böylece onların hem genç, hem de ileriki yaşamlarında müzeleri ziyaret etmeleri ve eğitim amaçlı kullanabilmeleri amaçlanmaktadır. Bireylerin sanata, sanatçıya, sanat eserine saygıyı daha küçük yaşta öğrenmeleri, sanatsal yetenek ve yaratıcılıklarının ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi, duygulu, nazik ve zevkli birer yurttaş olmaları gerçek anlamda verilecek sanat eğitimiyle mümkün olacaktır. Bu amacı gerçekleştirmede okulların ve sanat kurumlarının yanı sıra müzeler de etkili olmaktadır (Özsoy, 2001b:28).

Bu nedenlerden dolayı müzeler ortaöğretim kurumlarında ve üniversitelerin bazı bölümlerinde yer alan derslerin bir kısmının öğretimi amacıyla kullanılabilir.

Örneğin sanat tarihi, plastik sanatlar (resim, heykel, grafik, seramik, tekstil), estetik, felsefe, drama vb. dersler müzelerde oluşturulacak mekanlarda; farklı öğretim materyalleriyle ve teknikleri ile gerçekleştirilebilir. Freeman'ın (1987:9) belirttiği gibi; objelerin kolayca elde edilebileceği bir yer olan galeri, öğrenme kaynağı olarak insan eliyle yapılmış nesnelerin ve müzelerin kullanımını insanlara öğretmek için kullanılabilir. Ancak bu noktada unutulmaması gereken, müzelerin de bu öğretim programlarına hazır olmaları gerektiğidir. Bunun için hem müze yöneticilerinin, hem de öğretmenlerin bilgilendirilmeleri bir zorunluluktur.

Aslında ICOM'un (1958:34) çok önceden yaptığı toplantılarda müzede eğitim konusu ile ilgili olarak, memleketteki en önemli müzelerin, kendilerine ait bir eğitim servisini oluşturma imkânı aramaları gerektiği, öğretim kurumlarıyla sıkı bir işbirliği halinde bulunmaları ve pedagoji usullerine uymalarının zorunluluğu ifade edilmiştir. Görülmektedir ki Türkiye için müzelerin eğitim işlevi yeni bir olgu değildir. Ancak çok önceden müzelerin eğitsel işlevlerinin gerekliliği belirtilmiş olmasına rağmen hâlâ tam anlamıyla gerçekleştirilememesi üzücüdür.

Gelişmiş ülkelerde bu anlamda çok mesafeler katedilmiştir. Örneğin ABD'de müzede sanat eğitiminin öncüsü kabul edilen Munro, müzede sanat eğitimi denemeleriyle müzenin sanat eğitiminde çok etkili bir rolünü keşfetmeye çalışmış ve müze eğitimini ya da müzede sanat eğitimini sadece geleneksel dar bir sistem olarak görmemiş, sanatlarda öğrenme, gelişme ve yaratmanın estetik heyecandan kaçınma ile değil, sanat eserlerini etkin uygulamada bir aşama olarak karşılamak ve böylece hafızadaki, hayaldeki ve bunun yansımasındaki bir uygulamayı yeniden organize etmek suretiyle başarılacağına inanmıştır. Bu amaçla Munro, yükseköğretim öğrencilerine, genç bireylere, sınıf öğretmenlerine ve sanat eğitimi lisans öğrencilerine öğretim programları uygulamıştır. Bu anlamda Munro, müzedeki sanat eğitiminin koleksiyonlardaki sanat çalışmaları ile doğrudan ilgili olması gerektiğini, sanatın daha çok özelleşmeye maruz kaldığını, bu yüzden de müzenin bütün sanatlar için merkez olması gerektiğini düşünmüştür (Ott, 1985:293).

Müzelerin eğitsel rolü kapsamında müzede sanat eğitimi önemli bir yere sahiptir. Ancak Türkiye'de müzelerin büyük bir çoğunluğu eğitim işlevli bir

yaklaşımından ziyade; toplama, koruma ve sergileme işlevleri ile ilgilidir. Aynı zamanda yine Türkiye'deki sanat eğitimcilerinin birçoğu da müzeleri eğitim amaçlı değil, gezi amaçlı kullanmaktadır. Bu durum hem müzelerin kendilerini yenilemelerini engellemekte, hem de sanat eğitimi çok sığ bir çerçevede sürüp gitmektedir. Sanat eğitiminin geniş bir çerçevede ele alındığı düşünülürse okul öncesi, okul çağı ve okul sonrası öğretim programları ile müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılması bir gereksinimdir. Özsoy'a (2001b:29) göre;

“ Güzel sanatlar sadece varlıklılar için değildir; aynı zamanda çocukların ve yetişkinlerin artistik duyarlılıklarını ve tasarıma yönelik algılarını geliştirmek için de önemlidir. Bundan dolayıdır ki, plastik sanat eserlerini barındıran sanat müzelerinin bir eğitsel misyonunun olması gerekir. Nitekim Batılı ülkelerdeki müzeler okul turlarını, müzelerdeki sanat eserlerine ilişkin hikaye anlatımlarını, güzel sanatlarla ilgili canlı gösterileri, resim derslerini, çocuklar için özel sergileri, müzede hazine avını ve çeşitli oyunları kapsayan geniş bir yelpazede sanat eğitimi etkinliklerini programlama ihtiyacı duymuşlardır.”

Gelişmiş ülkelerde müzeler, müzede sanat eğitimi etkinliklerini hem resmi, hem de gayri resmi olarak düşünmüşler ve uygulamalarını bu yaklaşıma göre yapmışlar ve yapmaktadırlar. Resmi olarak geliştirilmiş öğretim teknik ve modelleriyle öğrencilerin hem öğrenme, hem de zevk alma ihtiyaçları giderilmektedir. Sanat eğitimini geliştirmek amacıyla müzeler, programlama yanında yapısal olarak değişikliklere gitmişlerdir. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra müzeler, sanat tarihi, sanat ve sanat öğretimi ile ilişki içerisine girmişlerdir. Bunun sonucunda birçok müze, güzel sanatlar fakülteleriyle birleşmiştir. Müzenin, sanatçının eğitimine somut katkısı olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. Müzelerdeki gerçek veya kopya sanat eserlerinden yararlanarak sanat öğretimi yapmaları bir gereklilik haline gelmiştir. Ayrıca müze insan, toplum ve kültürel nesnelere tarihi boyutları arasındaki önemli ilişkileri belirtir. Çünkü kültürel ürünlerin varlığı insanların geçmişi ile ilişkilidir. Bu anlamda müze, sanat hakkındaki bilgiyi elde edebilmek için insanların sanat eserleri üzerinde odaklanmasını ve onu analiz etmesini sağlayarak eleştirel yaklaşımına olanak tanır (France,1999:8). Ayrıca müzeler insanın ürettiği eserlerin farkına varılmasını sağlayarak kültürlerarası iletişimi de sağlamaktadırlar. Bunun yanında müzeler, müzede sanat (resim) eğitimi

çerçevesinde, sanat eğitiminde önemli bir unsur olan yaratıcılığın gelişmesine de katkıda bulunulur. Yani müzelerin eğitsel rolü özellikle sanat (resim) eğitimi açısından çok önemlidir. Müzeler insanlık tarihini nesnelere sunarken, yaratıcı düşünceye sahip insanların yetişmesine katkıda bulunur. Ayrıca yaratıcı düşünceyi ve gücü kamçılarken, geleceği yönlendirecek değerlerin yerleşmesini de sağlar (Atagök, 2000:86).

Müzelerin eğitim işlevindeki hedef kitleler Nirven'e (1991:79) göre; sıradan izleyiciler, sanat konusunda bilgilerini derinleştirmek isteyen sanatseverler, çocuklar ve gençler, sanat öğrenimi gören öğrenciler, sanat yazarları, eleştirmenler, sanatçılar ve eğitimcilerdir. Görüldüğü gibi müzelerin eğitsel fonksiyonunun hedefinin ana teması "sanat eğitimi"dir denilebilir. Çünkü müzelerdeki eserlerin sergilenmesiyle yapıtlar arasındaki bağlar ortaya konduğu gibi, bireylere bir yandan bilgisini genişletme ve derinleştirme, akıl yürütme alışkanlığı kazandırılırken, diğer yandan da onların hayal gücünü ve duyu dünyasını zenginleştirerek yaratıcılıklarına katkı sağlayacaktır. Müzede eğitim esnasında eserlerin aslından yapılacak eğitim ile bireyler, geleneksel eğitim sisteminden kurtularak heyecan verici, etkin ve katılımcı bir eğitim alma şansına sahip olacaklardır.

Günümüzde eğitim kalitesinin yükseltilebilmesi için eğitim bütünlüğü içerisinde bireylerin farklı zekâ alanlarına yönelik bilimsel öğretim yöntemleri tartışılmakta ve uygulanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak her bireyin farklı zekâ alanlarının olabileceği düşünülerek pilot okullarda eğitim sistemleri uygulamaları yapılmaktadır. Müzede sanat eğitimi, müzenin Gardner'in "Çoklu Zekâ Kuramı" na göre de çok uygun bir mekân olduğunu göstermektedir. Bu anlamda gelişmiş bazı toplumlar müzede eğitimi farklı boyutlarıyla ele almıştır ve halâ geliştirerek uygulamaktadır. Müzelerde uygulanacak sanat eğitimi etkinlikleri (yapma, anlatma, araştırma, tarihi anlamaya çalışma, eleştirel bakma, oyun vb.) ile 8 zekâ alanına yönelik katılım sağlanabilir. Türkiye'de de son yıllarda sanat eğitimi alanında San'ın (1999:1) belirttiği gibi; "Ülkemizde de artık sanat/kültür eğitiminin gerekliliği üzerinde tartışılmayıp, asıl bu eğitimin nasıl, hangi ilke ve yöntemlerle, ne oranda verilmesi gerektiği" üzerinde durulmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de böyle bir ortam

oluşmuşken sanatsever sayısını arttırabilmek, sanatın sadece görsel zekâsı gelişmiş bireylere değil, toplumun tüm kesimlerine verilmesini sağlamak ve bu eğitimi daha eğlenceli bir hale getirerek kalıcı bir öğrenmeyi gerçekleştirmek müzelerde sanat eğitimiyle mümkün olabilir.

Müzeye gitmeden önce rehber hazırlatma, müzeye geldikten sonra ön test yapma, müzede “hazine avı” oyunu oynatma, drama yaptırma, eserlerin kronolojisini buldurma, bir eser karşısında tartışma yaptırma ve eser hakkındaki görüşlerini yazdırma, geçmiş ve şimdiki eserler arasında karşılaştırma yaptırma, uygulama atölyelerinde müzede herhangi bir eserin iki veya üç boyutlu örneğini yaptırma gibi plânlı öğretim modelleriyle eğitimciler, çocuğun hem zihinsel, hem duyuşsal, hem işitsel, hem de bedensel duyu organlarını kullanabilmesini sağlayarak çoklu zekâ kuramına uygun bir eğitimi de gerçekleştirmiş olacaklardır. Özellikle ilköğretim ve lise öğrencilerine müzede verilecek sanat eğitimi, öğretmenlerin ve müze eğitimcilerinin her öğrencinin öğrenme sürecini gözleyip denetleyebileceği bir program ve planlama ile yapılmalıdır. Bu noktada eğitimcilerin çoklu zekâ kuramlarını iyi bilmeleri ve yaptıracakları etkinlikleri ona göre plânlamaları, her öğrencinin zekâ düzeyine uygun bir öğretimin yapılması imkânını sağlayacaktır. Böylece her öğrencinin konudan alacağı haz farklı öğretim teknikleriyle eşit hale getirilmiş olacaktır. Dil zekâsı gelişmiş bir öğrenci için bir eser hakkında yorum yaptırma, mantık zekâsı gelişmiş bir öğrenci için eserin neden, nasıl, hangi şartlarda ve ne zaman yapıldığıyla ilgili sorularla ölçme, bedensel ve müziksel zekâsı gelişmiş olanlar için “drama” yaptırma, uzaysal zekâsı gelişmiş olanlar için eserin aslından maketler ve röpröduksiyonlar yaptırma vb yöntemler her öğrencinin müze eğitimine katılmasını sağlayarak toplam kaliteyi de yükseltmiş olacaktır. Zaten çeşitli zekâ alanlarının birbirini destekledikleri görülmektedir. Örneğin futbol oynayan bir kişinin koşup topu başkasına atarak bedensel, ne kadar hızlı vurursa oyuncuya ulaştırabileceğini düşünmesi içsel, oyuna nasıl adapte olabileceğini değerlendirmesi uzaysal-görsel ve oyunda çıkabilecek anlaşmazlıkları nasıl çözebileceğini düşünmesi de sosyal zekâyı kullandığını gösterecektir. Genellikle gerçek hayatta hiçbir zekâ alanı tek başına varolmaz. Dolayısıyla zekâ alanları birbirleri ile sürekli etkileşim içindedirler (Saban, 2001:18).

Müzeler, özellikle de gençlik ve sanat, modern sanatlar, resim ve heykel müzeleri ve galeriler sanat eğitimi için çok iyi imkanlar sunmaktadır. Öğretim modellerinin çeşitlendiği 21. yy.da öğretmen merkezli öğretim yapma yerine, daha modern ve zevkli bir öğretim ancak müzede sanat eğitimi çerçevesinde gerçekleştirilmesi daha yararlı olacaktır. Çünkü bireylerin kendilerini daha rahat hissederek dört duvarla sınırlı olmayan özgür bir ortamda, sanat eserleriyle birebir ilişki içerisinde heyecan duyarak alacağı sanat (resim) eğitimi daha anlamlı ve kalıcı olacaktır. Ayrıca eğitimde öğretim modelleri gereksinmelerine göre de müzede sanat (resim) eğitimi yararlı olacaktır. Çünkü eğitimde öğretim modelleri çok önemli bir alanı oluşturur. Bunun için alana yönelik geziler, incelemeler, araştırmalar ve uygulamalar müzede eğitimi ön plâna çıkarmaktadır. Gözlem, öğretimi kitaba bağımlı kalmaktan ve sınıf ortamından kurtarmakta ve daha kalıcı yaşantılar sağlamaktadır. Gözleme katılan duyu organlarının fazlalığı, öğrenme yaşantısının kalıcılığını arttırmaktadır. Bu anlamda dersin amacına göre öğrenciler eğitim amaçlı olarak fabrika, müze, kütüphane, çeşitli devlet kurumları vb. gibi yerlere götürülerek doğrudan gözlem yaptırılabilir (Halis, 2001:162).

Müze eğitimi ile, çocukların okullarda sanatla ilgili öğrendikleri soyut bilgileri somutlaştırmak; gerçek sanat eserlerini gözlemlemek, incelemek, hissetmek, onlara dokunmak; müzede daha rahat bir ortamda çalışabilme imkânı sağlamak ve öğrenmeyi farklı eğitici müze oyunları ile zevkli hale getirerek yaratıcılıklarını kıskırtmak bakımlarından sanat eğitiminin kalıcı yaşantılar elde edilebilmesinin en önemli alanı oluşturulur.

1. 2. 3. Müze Türleri

İnsanlardaki biriktirme, saklama alışkanlığı yeni bir olgu değildir. Antik dönemlerden beri biriktirme, koleksiyon oluşturma isteği ile ortaya çıkan müzeler geçen zaman içerisinde kendilerini yenilemiş ve gelişmişlerdir. Böylece müze türlerinde de hem idarî, hem de yapısal olarak değişiklikler meydana gelmiştir. İlk zamanlarda oluşan arkeoloji ve etnografya müze türleri şimdilerde yüzlerce çeşide ulaşmıştır.

Müze türlerinin detaylarına girmeden önce müze türlerini genel bir grupta ele almak daha doğru olacaktır. Bu anlamda müzeler:

I- Koleksiyonlarına göre müzeler: Genel müzeler, Arkeoloji müzeleri, Sanat müzeleri, Tarih müzeleri, Etnografya müzeleri, Doğa tarihi müzeleri, Jeoloji müzeleri, Bilim müzeleri, Askeri müzeler, Endüstri müzeleri vb. Bu grup müzeler diğer türlere göre en ideali kabul edilebilir. Çünkü koleksiyon grubundaki müzeler, yarar sağlama, zevk alma, özelliklerini dikkate alma ve öğrenme amacıyla bir araya getirilmişlerdir.

II- Bağlı buldukları idari birimlere (yönetim otoritelerine) göre müzeler: Devlet müzeleri, yerel yönetim müzeleri, üniversite müzeleri, askeri müzeler, bağımsız ya da özel müzeler, ticari amaçlı kuruluş müzeler bu müze türleri içinde sayılabilir

I- Koleksiyonlarına göre müzeler:

Genel Müzeler: Bu müze türleri çok yaygın değildir. Türkiye'de de bu tür bir müze yoktur. İçlerinde birçok koleksiyonu barındırabilirler.

Arkeoloji Müzeleri: Arkeoloji, yok olmuş kültürlere ait maddî kalıntıların tanımı ve bilimsel olarak açıklanmasına dayalı bir bilim dalıdır. Dolayısıyla bu müzeler arkeolojik kazılar sonucu elde edilen ürünlerin sergilendiği yerlerdir. Türkiye'deki müzelerin çoğunluğu bu müzelerden oluşur. Önder (1999:15) Türk arkeoloji müzelerini şöyle tanımlar: "Türk arkeolojisi zenginliklerini içine alan, kazı buluntularını değerlendiren, Anadolu'nun Prehistorik devirlerinden Bizans'ın sonlarına kadar binlerce yıllık bir tarihin maddi kültür belgelerini sergileyen müzelerdir." Birçok ilimizde (Adana, Ankara, İstanbul, İzmir, Konya, Antalya, Bursa) arkeoloji müzeleri vardır. Diğer bazı illerimizde bu müzeler etnografya müzeleri ile birleştirilmiştir.

Sanat Müzeleri: Sanat değeri taşıyan, ancak bilimsel değeri de ihmal edilemeyecek eserlerin gruplar halinde toplanıp; birkaç yüzyılın sanat birikimini veya akımını, sanatçıyı kronolojik olarak koleksiyonlarında toplamış olarak

gelişmeleri sürdüren müzelerdir. Türkiye'de bu anlamda Resim ve Heykel müzesinden sadece iki tane bulunduğu, bunların dışında Çağdaş Türk Sanatı veya diğer sanat dallarıyla ilgili müze bulunmadığı bilinmektedir. Ancak bu müze türünün gerekliliği gelişmiş ülkeler göz önüne alındığında daha iyi anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili olarak Özsoy'un (2001b:28) belirttiği gibi;

“ Bireylerin sanata, sanatçıya, sanat eserine saygıyı, daha küçük yaşta öğrenmeleri, sanatsal yetenek ve yaratıcılıklarının ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi, duygulu, nazik ve zevkli birer yurttaş olmaları, gerçek anlamda verilecek sanat eğitimiyle mümkün olacaktır. Bu amacı gerçekleştirmede okulların ve sanat kurumlarının yanı sıra müzeler de etkili olmaktadır. Türkiye'de açılacak bir *Çocuk Sanat Müzesi* böylesine bir hedefe ulaşmada şüphesiz etkili olacaktır.”

Yine konu ile ilgili olarak Kılıç (2000:108) şu açıklamaları yapmıştır: Türkiye'deki çağdaş resim sanatının temel sorunlarından biri, içinde plastik sanatların yer aldığı bir "Modem Sanatlar Müzesi"nin olmayışıdır. Aynı zamanda ülkemizde sanat bilincinin oluşmaya başladığı ve birçok ilde bu amaçla eğitim veren yüksek öğretim kurumlarının açıldığı bilinmektedir. Ancak bu kurumların eğitimini daha etkin hale getirecek resim ve heykel müzelerinin, İstanbul, Ankara ve İzmir hariç, olmayışı büyük bir eksikliktir. Kaldı ki bu müzeler sadece öğrencileri eğitmek için değil, halkın estetik duyarlılığını geliştirmek için de gereklidir. Atagök'e (1999:135) göre de; sanat eğitimi veren kurumlar, eğitimci ve sanatçı adayı öğrenciler sanat müzelerinin en yakın ve duyarlı izleyicilerini oluştururlar. Müze onların eğitiminde en önemli kaynaklardan birisidir. Müzeler sanat eğitimi alan öğrenci ve eğitimci için bu kadar önemli ise Türkiye'de de bu müzelerin sayıları bir an evvel arttırılmalı ve bu alandaki boşluk doldurulmalıdır.

Tarih Müzeleri: Tarih müzeleri genel olarak bir kurumu, bir şehri, bir yöreyi, bir ülkeyi veya toplumu sistemli olarak inceleyen, tarih kronolojisini iktisadi, siyasi, toplumsal açıdan koleksiyonlarında biraraya toplamış müzelerdir. Türkiye'de gerçek anlamda bir tarih müzesinin olduğu söylenemez. Örneğin, Türkiye'de daha çok Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı devri maddi kültür ve sanat eserleri ele alınır. Ancak bu kültürlerin siyasi, ekonomik ve toplumsal açıdan ele alındığı

görülmaz. Halbuki tam anlamıyla oluşacak tarih müzelerinde bu amaçların hepsi incelenmeli ve ona göre bir düzenek oluşturulmalıdır.

Etnografya müzeleri: Bir toplumun etnografik kültürlerine ait eserleri kapsayan müzelerdir. Folklor, halk sanatı gelenekleri, milli etnografya ile ilgili müzelerdir. İleri kültürlerle ait etnografik değerdeki koleksiyonları içine alır. Türkiye'deki etnografya müzeleri genellikle Selçuklu, Osmanlı devri ve Cumhuriyetin ilk yıllarına ait giyim kuşama, araç-gereç gibi etnografik eserleri barındırmaktadırlar. Ankara (1950 yılında açılmıştır), Antalya (1972) müzeleri buna örnek verilebilir. Müzelerde genellikle halı, kilim, bindallılar, süs takıları, giysiler, çoraplar, keseler, kuşaklar, başlıklar, silahlar, siniler, tepsiler, pirinç mangallar, yatak örtüleri, hamam takımları, dolaplar, sedirler, lambalar, minberler, rahleler, pencere kanatları, mutfak eşyaları vb. sergilenmektedir. Ayrıca Ankara Etnografya Müzesi'nde yazma eserler salonunda; Osmanlı devri ferman ve beratları, nişanlar ve madalyonlar, cilt ve süsleme yönünden sanatlı Kur'an-ı Kerimler, hattatların kullandığı yazı takımları, Türk hattatların el yazıları ile levhalar ve minyatürler sergilenmektedir (Önder, 1999:55). Ancak Türkiye geneline göre değerlendirildiğinde bu müzelerin çeşitliliği ve sayısı yetersizdir.

Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri: Genel olarak doğada mevcut olan, ancak özelliklerine göre sınıflandırılan, eski dönemlerden kalma fosiller, mineraller, taş vb. elemanları bulunduran müzelerdir. Türkiye'de bu anlamda 1968 yılında Ankara'da Maden Tetkik Arama Enstitüsü tarafından kurulmuş bir tek Tabiat Tarihi Müzesi vardır. Müzenin ilk katı paleontolojiye, üst katı da mineraloji ve petrografiye ayrılmıştır. Paleontoloji bölümünde çeşitli bitki ve hayvan fosilleri, iskeletler, tarih öncesi bulgular; mineraloji bölümünde ise Anadolu'dan çıkartılmış madenler sergilenmektedir.

Bilim Müzeleri: Türkiye'nin birçok müzesinde uzun yıllar müze müdürlüğü yapmış Koşay'a göre (1974:184), bilim müzesi şu anlamı içerir: "İlim-fen müzesi veya teknik müze insanın varlığını korumak, tabiatın güçlerini kendine ram etmek için yaptığı uzun savaş ve çabaları tanıtan, yine evvelkiler gibi insan icadı olan bir

bilim kuruludur." Yine ona göre Bilimler müzesi, "İnsanlığın mazi, hal ve istikbalini gösteren umuma açık bir öğretim ve eğitim kurumudur."

Bilim müzelerinin bir ülkenin kalkınmasında büyük rol oynadığı söylenebilir. Çünkü bilimin gelişmesi ve ilerlemesi, halkın genelinin geçmiş bilgilere sahip olmasıyla ilintilidir. Ayrıca bu müzelerde kurulacak düzeneklerle hem öğrencilerin, hem de halkın aletleri kullanabilmeleri sağlanır ve bu aletlerin hangi basamaklarla ve ne şekilde yapıldıkları öğretilir. Nitekim gelişmiş batı ülkeleri bu alanda oldukça mesafeler katetmişlerdir. Örneğin, Boston Bilim Müzesi 1830 yılında kurulmuş, 1948 yılında yeniden düzenlenmiş ve 1951 yılında resmen açılmıştır. Bu müze bütün bilimlere bir çatı altında toplayan ilk müzedir. Müzenin 14.000 kademkarelik (1 kademkare: 0.0929m) fuar alanı mevcuttur (Boston Museum of Science, 2000:3).

Bilimsel eğitimde resmi olmayan (gayri resmi) bir öncü olarak belirtilen bilim müzesi, her yıl çocuklar ve büyüklerden oluşan 1.7 milyondan fazla kimseyi cezbederek Boston'a daha fazla bir kültürel çekicilik kazandırmıştır. Müzenin görev raporu ise şöyledir: "Araştırma ve sorgulama yoluyla ilgiyi teşvik etmek; bilgi ve eğitim; öğrenim yapan insan yoğunluğunun artmasını sağlamak; etkin bir vatandaşlık ve ömür boyu öğrenmeyi ve bilgilenmeyi ilerleterek teknoloji ve bilimin geçmişini anlamalarını sağlamak için ilgi uyandırmaktır" (Boston Museum of Science, 2000:3). Müzenin; bilim tiyatrosu gösterileri, hayvan yaşam tiyatrosu, planetaryumu (takım yıldız haritası), lokantaları, kafeteryaları, galaksi kafesi, satış reyonları, engelliler için kabartma panoları, yabancı dil rehberleri ve yılda 600'den fazla sergileriyle komple bir müze olduğu söylenebilir.

Koşay'ın yıllar önce bu konudaki hassasiyetinin günümüzde hala anlaşılammış olması ve bu yönde kapsamlı bir bilimsel müze çalışmasının olmaması çok üzücüdür. Bu anlamda Türkiye'de iyi niyetli girişimler olmuştur. Örneğin, TCDD Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi. Tabii bunlar batıdakilerle kıyaslandığında geliştirilmeleri zorunlu olan müzelerdir.

Endüstri Müzeleri: Endüstri müzeleri medeniyetin temsilcileri olup bütün teknolojileri içine alır. Fabrikalar, santraller bu müze türüne girer.

" Kuruluş amaçları, ilgili buldukları bilim kollarının öğretimine ve personellerinin yetiştirilmesine yardım ederek, araştırma ve gözlem ruhunun geliştirilmesiyle, hayat seviyesinin yükselmesidir" (Erbay, 1994:42).

Bu tür müzeler endüstriyel mirası korumakla birlikte endüstrinin gelişmesine de imkân hazırlarlar. Amerika'da, Fransa'da, Avusturya'da, İngiltere'de, Brezilya'da bu tür müzeler kapsamlı olarak varlığını sürdürürken ülkemizde Rahmi Koç Müzesi hariç başka örnek yoktur. Rahmi Koç (Sanayi ve Teknik) Müzesi'nin (1994) birinci katında çeşitli buhar makineleri, modelleri, lokomotifler, ikinci katında navigasyon ve astronomi ile ilgili aletler, eski hesap makineleri ve telekominikasyon ile ilgili araçlar sergilenmektedir. Bodrum katında uçak modelleri, mekanik aletler ve alt katında da bir lokanta vardır. Türkiye'de bu yöndeki eserlerin veya ürünlerin çoğu müze dışı etkinliklerde kullanılmaktadır. Bu anlamda hem özel sektör, hem de KİT'ler bu işe el atarak bünyelerinde endüstri müzeleri oluşturup hem geçmişin koruma, hem de eğitim amaçlı bu müzelerin kullanımına imkân hazırlayabilirler.

Askerî Müzeler: Türkiye'de ilk olarak Aya İrini'de başlayan, en eski kurumsallaşmış müzelerdir. Genel olarak bu müzeler Türk ordusunun tarihini gösterirler. Aynı zamanda Millî Mücadele tarihini de yansıtır. En iyi askerî müze İstanbul Askerî Müzesi'dir (1959). Müzede, Mehter takımları, Haliç'e çekilen zincirlerden parçalar, Osmanlı sancak ve bayrakları, çeşitli tüfekler, Yeniçeri ve Nizam-ı Cedid giyimleri, çadırlar, yağlı boya tablolar ve Kurtuluş Savaşı ile ilgili eserler mevcuttur. M.S.B.'na bağlı Uçak Müzesi de bu tür içerisinde belirtilebilir.

Ekomüze: Bir bölgede halkın katılımıyla, bir yörenin ve bağlı yaşam biçimlerinin araştırılması, korunması, kültürel ve doğal varlıkların değerlendirilmesi etkinliklerini kalıcı olarak sağlayan bir kültür kurumudur (Madran, 1999:9). Ekomüzeler aslında bir sergileme aracı olmaktan ziyade bir yaşam biçiminin sahiplenilmesine ve yaşamasını sürdürmesine yardımcı olmaktadır. Bunun yanında katılımın esas alındığı kültürel ve sosyal etkinliklerin gelişmesi için yapılan bir kurum gibidir. Bu müzelere bazen "toplum müzeleri" dendiği de görülmektedir.

Koşay (1974:133-135) toplum müzesi fikrinin "Türk Halk Müzesi" olarak daha 1970'de Türk halkı için gereğini şöyle açıklamıştır:

" Yirmi milyonluk Türk halkının kendi müzesini kurması gereklidir. Bu müzenin konusu birinci derecede, cihan tarihinde büyük faktör olan Türk milletinin kendisini, onun maddî ve manevî kültürünü, hayatını ve yaptığı büyük işleri tanıtmak olacaktır. Bu kurulacak "halk müzesi" için bir çiftlik yerinin tahsis edilmesi, burada sokaklar oluşturulması, bu sokaklarda yaşamış insanların doğal bir şekilde canlandırılması ve burada bireyi ilgilendiren ve o ana kadar kullanılan araç-gereçlerin sergilenmesi, ilan olunan saatlerde halk müzesi kahvehanesinde halk sazı çalınması, meddahların gösterilerinin seyredilmesi, Karagöz ve ortaoyunu gösterilmesi gibi etkinlikler bu müzenin temelleri sayılabilir."

Ancak ne yazık ki bu düşünceler sadece teoride kalmış, hayata geçirilememiştir.

Sola'ya göre (1986:48) ekomüze, sosyal çevrenin dekoratif bir yapımı değildir. O, onun aynasıdır. Onun ilgileri geleceğe ve sadece onun sonucu olan geçmişteki çalışmalara yayılır. Ekomüze de şu an sadece iki arada hareket eden bir çizgi iken, geçmiş, gelecek olmayan herşeydir. Ayrıca Sola (1983:49), ekomüzelerin geleneksel müzelerin aksine anıtsal, yaratıcı ve dinamik olduklarını söylemiştir. Ekomüzelerin genel olarak hizmet ettikleri bölgeye göre müzeler kapsamına girdiği söylenebilir.

Ekonomüzeler: İçerik olarak ekomüzelere yaklaşan bu müzeler, koruma, araştırma, sergilemenin yanı sıra ticari faaliyet de gösterirler. Endüstrileşme karşısında hızla gerileyen geleneksel üretim metotlarının tanıtıldığı, uygulama yoluyla canlı tutulmaya çalışıldığı ekonomüzeler kapsamında tarım ve zanaat gibi konular ele alınır. Elma, çikolata, cam üfleme teknikleri vb. (Madran, 1999:10).

Planetaryumlar: Bilim müzeleri içerisine dahil edilebilecek içeriklere sahiptirler. İçerik olarak, gökyüzünün sanal ortamda canlandırılması söz konusudur (galaksi, yıldız kümeleri vb.). Bağımsız olabildiği gibi, Boston Bilim Müzesi'nde olduğu gibi bilim müzeleri içinde de olabilmektedir. Bu müze türü çok yaygın değildir ve Türkiye'de de bir örneği yoktur.

Doğa Müzeleri: Genellikle zooloji, bitkiler ve botanik, mineraller ve fosiller başlıkları altında koleksiyonlarına ayrıldıkları görülür. Değişik hayvan, bitki türleri, hayvanat bahçeleri, vivaryumlar, akvaryumlar, botanik bahçeleri, doğal rezervler ve doğal etkileşimler sonucu oluşmuş peyzajlar bu müzenin içeriğini oluşturur. Ülkemizde bu anlamda sadece mineraller ve fosillerle ilgili olarak Maden Tetkik Arama Enstitüsü tarafından kurulmuş bir tabiat tarihi müzesi vardır.

Anıt Müzeler: Mimarisi ve içindeki süslemeleriyle önem kazanmış ve değerli bulunan kimi yapılar müze olarak değerlendirilir. Bu anlamda Türkiye'de Ayasofya Camii, Anıtkabir, Çanakkale Şehitler Anıtı gibi yapılar bu türdendir.

Müze Evler: Tarihi, mimarisi ve içindeki değerler dolayısıyla korunması gereken konak ve evlerdir. Birgi'deki Çakırağa Konağı, Müze evi, Yozgat Nizamoglu Konağı, Eskişehir Osmanlı Evi, Amasya Haznedarlar Konağı vb. evler ve konaklar bu türdendir.

Atatürk ve Türk Büyükleri Müzeleri: Türk Kurtuluş Savaşı, Atatürk ve inkılaplarla ilgili müzelerle çeşitli Türk büyüklerinin anılarını taşıyan müzelerdir. Atatürk müzeleri, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet müzeleri, Ziya Gökalp Müzesi, Tevfik Fikret'in Aşiyanı (Önder, 1999:16) gibi müzeler bu türdendir.

Açık Hava Müzeleri: Genellikle eserlerin açık havada sergilendiği müzelerdir. Bu müze türü; kırsal açık hava müzeleri (köy, kasaba), bölgesel açık hava müzeleri (belli bir bölgenin halk kültürünü yansıtan) ve ulusal açık hava müzeleri (bir ulusun kültürünü yansıtan) olarak üçe ayrılır. Bu müzeler kaybolmaya yüz tutmuş olan kültürel maddî değerlerin yaşatılmasına, uluslar arasındaki kültürel değerlerin farklılıklarının karşılaştırılmasına ve çokkültürlülüğün bir zenginlik olarak kabul edilmesine imkan sağlarlar. İlk açık hava müzesinin temeli 1891 yılında İsveç'te atılmıştır. Türkiye'de ise Bergama, Kapadokya, Efes, Hisarüstü Sergüş Müzesi, Alanya Kaleiçi, Boğazköy ve Alacahöyük (Çorum) bu müze türüne girer.

Bunların dışında uzmanlık müzeleri de vardır: Bu müze türleri de genel olarak diğer müze türleri içerisine sokulabilirse de belli alanlarda yoğunlaştıklarından ayrı anlamlandırılmaları daha faydalı olacaktır. Bu anlamda Sağlık Bakanlığı'na bağlı

Sağlık Müzesi, Oyuncak Müzesi (Ankara), Karikatür Müzesi (İstanbul) bu türe örnek olarak verilebilir. Ancak bu müzeleri diğer müze türleri içerisinde göstermek de mümkündür. Kar'a göre (1999:260) karikatür müzelerini "sanat müzeleri" sınıfına sokmak mümkündür. Yine ona göre karikatür müzeleri geçmişi yansıtırken, günümüz ile karşılaştırma olanağı sağlayarak birer eğitim ve araştırma merkezi konumundadırlar. Oyuncak müzelerinin de endüstri müzeleri içinde yer alması doğaldır. Çünkü oyuncaklar çoğunlukla -özellikle de son yıllarda- makinelerle üretilmektedir. Kaldı ki bu alanda müzesi olan ülkelerde makine üretimi oyuncaklarla, elle üretilenler ayrı sergilenmektedir. "Oyuncak müzeleri sanayi ürünü oyuncaklara yer veriyor, halkın ürettiği geleneksel oyuncaklar ise etnografya müzelerinin oyuncak bölümüne konuluyor" (Onur, 1999:19).

b- Bağlı Buldukları İdari Birimlere (Yönetim Otoritelerine Göre) Müzeler

Devlet Müzeleri: Devlete ait bulunan, korunması gerekli eski eserleri korunup değerlendirilmesi amacıyla kurulmuşlardır. Türkiye'de bu müzeler Kültür Bakanlığı'na bağlı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır. Bakanlıklara bağlı bazı müzeler de devlet müzeleri dahilindedir. Savunma Bakanlığı'na bağlı askeri müzeler, Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı DDY müzeleri, Kültür Bakanlığı bünyesindeki arkeoloji müzeleri, Topkapı Sarayı, Yıldız Sarayı vb. Yurtdışında Fransa'da Louvre, Rusya'da Hermitage Müzeleri bu tür müzelerdir.

Belediye Müzeleri: Ortak amaçları genellikle halka hizmettir. Devlet tarafından desteklenebilir ve denetlenebilir. ABD'de New York The Metropolitan Art Museum, Brooklyn Museum bu türdür. Türkiye'de İstanbul Belediyesi'ne bağlı "Atatürk İnkılap Müzesi, Tefik Fikret Aşiyen Müzesi, Tanzimat Müzesi (İhlamur Köşkları), Belediye Müzesi" (Sezdi, 1958:24) bu tür müzelerdendir. Son zamanlarda İstanbul Belediyesi bünyesinde Karikatür ve Mizah Müzesi, İtfaiye Müzesi, Şehir Müzesi de görülmektedir.

Özel Müzeler: Koleksiyonlarının yönetimi özel kişilere bağlı müzelerdir. Ancak devlet kuruluşları tarafından denetlenebilirler. Türkiye'de bu anlamda ilk müze 1980 yılında Sadberk Hanım adına kurulmuştur. Daha sonra Basın Müzesi, Sait Faik Abasıyanık Müzesi, Sabancı Müzesi dahil olmuştur.

Vakıf Müzeleri: Kültür varlıklarını koruma amacıyla kurulmuşlardır. Türk Vakıf Hat Sanatı Müzesi, Halı ve Kilim Müzesi bu türdendir.

Eğitim Kuruluşlarına Bağlı Müzeler: Eğitim, araştırma ve inceleme amaçlı kurulmuş müzelerdir. Bu tip müzeler üniversiteden ortaöğretim kademelerine kadar her kurumda bulunabilir. Müzelerin verimli olabilmesi için uzman personel, iyi bir mekân ve pedagogların olması gerekir. Türkiye'de Ortadoğu Teknik Üniversitesi Müzesi, Boğaziçi Üniversitesi Müzesi, Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Müzesi örnek verilebilir.

Müze türleri genel olarak incelendiğinde dünyanın değişik ülkelerinde mevcut bulunan müze türleri ile Türkiye'dekiler arasında hem sayı olarak, hem de tür olarak farklılıklar görülmektedir. Örneğin Japonya'da hemen her yıl 300 adet müze açılmaktadır. Topuz'un (2001:21) belirttiğine göre Japonya'da, "1992'de 309, 1993'te 371, 1994'te 310, 1995'te 293 müze açılmıştır." genel olarak toplam müze sayısının ise 6000 civarında olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Japonya'daki müzelerin çoğunun tarih, etnografya, sanat-zanaat, endüstri-teknoloji eserleriyle, doğa tarihi (fizik, kimya, biyoloji, jeoloji) belgelerini içine alan salon, bölüm ve katlardan oluştuğu belirtilir (Güvenç, 1998:107). Halbuki Türkiye her bakımdan dünyanın en önemli coğrafyasında, medeniyetlerin ya beşiği olmuş ya da yanı başında bulunan, doğal güzellikleri çok fazla, ulaşım yolları köprüsü konumunda, tarihi geçmişi zengin, kültürel altyapısı gelişmiş bir ülkedir. Ancak çok farklı nedenlerden dolayı müzecilik alanında istenilen yere ulaşamamıştır. Halbuki Arık (1953:30) yıllar önce bu konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

“ Türk müzelerini dünyanın her zaman en zengini yapacak olan imkân vardır; bu topraklar, müzelerimizi orjinal eserlerle doldurup taşıracak kudrette, sönmez bir kaynaktır. Bu imtiyazlara Avrupa ve Amerika müzelerinde pek seyrek rastlanır.”

Görüldüğü gibi Türk Müzeciliğinin çağı yakalaması ve önüne geçmesi için her şey vardır. Ancak gerekli olan idari yapılanmalarla, uzman müzeciler, müze eğitimini gerçekleştirecek pedagogların yetiştirilmesine bir an evvel başlanılmalıdır.

1. 3. Türkiye’de Müze Eğitimi ve Uygulamaları

Türkiye’de müzenin geçmişi 19. yüzyılda başlamış olmasına, müze eğitiminin 20. yüzyıl içerisinde tartışılmasına ve 20. yüzyıl sonlarına doğru çağdaş müzecilik ve müze eğitimi amacıyla bazı dernek, üniversite, kişi ve özel kuruluşların girişimleri olmasına rağmen 21. yüzyılın hemen başındayken gelişmiş Batı ülkelerindeki aktiviteler göz önüne alındığında iyi durumda olunmadığı, hatta bazı hususlarda çok geri olduğu söylenebilir. Müzelerin eğitim amacıyla kullanılmadığı, müzelerde uzman müze eğitimcisi veya pedagogları bulundurulmadığı bir gerçektir. Aynı şekilde müzelerle eğitim kurumları arasında bir koordinasyon olmadığı, birkaç örnek hariç Türkiye genelindeki müzelerde eğitim ortamı olmadığı ve uygulanmadığı ortadadır. Müzelerin bu anlamda düşünüldüğünde birçok eksiğinin olduğu görülmektedir. Ancak bir de eğitim kurumlarının müze eğitimi konusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirip getirmediği tartışılmalıdır. Çünkü kendi varlığının önemini bilmeyen bir müze yanında müzelerdeki etkin öğrenme ortamının ve müze eğitimi aktivitelerinin öğrenmedeki önemini bilmeyen veya bilip de uygulamayan eğitimcilerin de konularını bilmeleri, öz eleştiri yapmaları gerekir.

Türkiye’deki müze eğitiminin istenildiği düzeyde olmamasının nedenlerine bakıldığında hem idari yapıdan, hem de müze eğitimciliğinin okullaşmasının yeterli olmamasından kaynaklandığı görülmektedir. Ayrıca eğitim kurumlarının (üniversitelerin, ortaöğretim kurumlarının), bakanlığın ve sivil toplum örgütlerinin de bu olumsuz yapıda sorumluluğu büyüktür.

Türkiye’de müzecilik sistemi merkezi bir yapıdadır. Türkiye’de eser toplamak, korumak ve değerlendirmek Kültür Bakanlığı’nın kontrolündedir. Kültür Bakanlığı da bu görevi bünyesinde olan Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne bırakmıştır. Tarih, kültür ve tabiat varlıklarıyla, taşınır ve taşınmaz tüm eski eser,

anıt ve kalıntıları tespit ve tescil etmek, korunmalarını sağlamak, cami, medrese, mescit gibi vakıf eserleri dışında kalan tarihi eserlerin onarımını yapmak, taşınır müzeli eserleri, tarihi belgeleri derlemek, bunları müzede korumak, değerlendirmek ve sergilemek Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün görevidir. Bu kadar önemli ve kapsamı geniş olan bir görevin tek bir müdürlük tarafından yönetilmesi zordur. Gelişmiş ülkelerde bu görevler, eyaletlere ve sivil toplum örgütlerine bırakılmıştır. Ayrıca bu ülkelerdeki müzelerin çoğunluğunu özel müzelerin oluşturduğu düşünülürse, Türkiye'deki çağdaş müzeciliğin uygulanmasının zorluğu açıktır.

Son yıllarda Türkiye'de de sivil toplum örgütlerinin müzecilik konusunda dernekler kurduğu görülmektedir. Müze Sevenler Derneklerinin yanı sıra, İstanbul Belediyesi Kütüphane ve Müzeleri Geliştirme Derneği, İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı, Plastik Sanatlar Derneği bu derneklere örnek olmaktadır. Türkiye'de de bu gibi kuruluşların yaygınlaşması halkın da katılımının sağlandığı bir anlayışla çağdaş müzeciliğin eğitim misyonunu yerine getirmesini sağlayacaktır.

Müzeciliğin gelişmesi noktasında üniversitelere de büyük görev düşmektedir. Üniversiteler hem kendilerine bağlı eğitim amaçlı müzeler kurmalı, hem de müzecilik, müze eğitimi alanlarında eğitim verecek okullar kurmalıdırlar. Özellikle öğretmen yetiştiren kurumların müze eğitimine bilimsel olarak yaklaşması gerekmektedir. Özellikle sınıf öğretmenliği, resim-iş öğretmenliği programlarında çağdaş bir müze eğitimi verilmelidir.

1987 yılından beri Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinin programlarına "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersi konmuştur. Ancak bu konuda birkaç fakülte hariç öğretim yapacak yeterli eleman olmaması yüzünden bu derslerin içeriğinin gereği gerçekleştirilememektedir. Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde ise böyle bir ders zaten yoktur. Halbuki gelişmiş ülkelerde müzeleri eğitim amaçlı ziyaret edenlerin çoğunluğunun ilköğretim çağı öğrencilerinin oluşturduğu düşünülürse, bu okullarda "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersinin olmaması büyük bir kayıptır.

Bütün bunların yanında Türkiye'de 11 milyona yakın ilköğretim çağı öğrencisi olduğu belirtilmektedir. Eğitimin önemli bir alanını oluşturduğu kabul

edilen müzelerin öğrenciler tarafından kullanılmaması üzücüdür. Özellikle bu öğrencilerin sanat eğitiminde (resim) müzelerin kullanılmaması büyük bir eksiklik. Gelişmiş ülkelerin bazılarında sanat eğitimi müze eğitimi ile paralel yürütülmektedir

Türkiye’de müzelerin eğitim amaçlı kullanılması defalarca gündeme gelmiş, MEB şuralarında dile getirilmiş, bu alanda kendisini yetiştirmiş bilim adamları tarafından kaleme alınmış yazılarda işlenmiştir. Tam anlamıyla olmasa da günümüzde bazı müzeler, dernekler, üniversiteler ve MEB tarafından olumlu girişimler ve etkinlikler yapıldığı görülmektedir.

Bu amaçla 1980 yılında sanatı sevdirmek ve insanları müzeye çekmek amacıyla İstanbul’da “Resim Heykel Müzesi Derneği” kurulmuştur. Dernek, resim ve sanat tarihi kursları ile seminer, konferans ve söyleşiler düzenlemiştir. Ayrıca dernek, sanat toplantıları, gösteriler, sergiler, açık oturumlar, ödüllü yarışmalar düzenlemiştir. Yazılı materyal olarak da broşür, dergi, katalog, afiş bastırmıştır. Görsel-işitsel amaçla belgesel filmler ve slayt kasetleri oluşturmuştur. Dernek çeşitli yaş gruplarına göre atölye çalışmaları da yaptırmaktadır. Bu gruplar 6-8 yaş, 9-12 yaş, 13-16 yaş olarak belirlenmiştir. Kursların ve atölye çalışmalarının amacı sanatçı yetiştirmek değil, çocuklara sanatın çok boyutlu dünyasını tanıtarak topluma sanatsever kazandırmaktır. Yetişkinler grubundaki bireylere atölye eğitimi desen, kolaj ve sanat tarihi destekli olarak verilmektedir.

Daha küçük yaşta bireyler ise daha özgür bir eğitim imkanına sahiptirler. Onlar palyaçolar, pandomim, duvar boyama, yüz boyama, dans ve oyunlar yapabilmekte, istediği etkinliğe katılabilmekte ve sanatı rahat bir ortamda yaşayabilmektedirler. Kurslarda ve atölyelerde yapılan çalışmalar sergilerde değerlendirilmekte, hatta satışa sunulmaktadır.

Ayrıca derneğin duvar boyama aktiviteleri o kadar yaygınlaştırılmıştır ki, birçok ilçenin belli merkezlerindeki duvarlar ortak çalışmalarla boyanmıştır. “Duvar resmi sanatla eğitmenin bir halkasıdır” (Abacı, 1996:177) yaklaşımıyla çalışan dernek bu aktiviteyi geleneksel hale getirmiştir.

Dernek bütün bunların yanında sanat tarihçileriyle birlikte sanat tarihi gezileri de düzenlemiştir. Yurtdışından ve Türkiye’den sanatçılar davet edilerek sergiler açmaları sağlanmıştır. Aynı sanatçının sohbetleri ve onun yönlendirdiği atölye çalışmalarlarıyla etkinlikler sürüp gitmiştir.

MEB Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü 1996 yılında Nevşehir’de “Resim- Müzik- Drama” kursu düzenlemiş ve bu kursun bir günü “Müze Eğitimi” için ayrılmıştır. Kursu 90 öğretmen iştirak etmiştir. Yine aynı yıl içinde İstanbul’da Tarih Vakfı tarafından Habitat kapsamında, Darphane binası içinde düzenlenen “Dünya Kenti İstanbul” ve “Anadolu’da Konut ve Yerleşme” konulu iki büyük sergi Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ve Çağdaş Drama Derneği’yle işbirliği yapılarak okullara ve gecekondü bölgelerindeki çocuklara plânlı eğitim veya alternatif eğitim kapsamında gezdirilmiştir.

Türkiye’de müze eğitimi amacıyla Çağdaş Drama Derneği’nin de etkili çalışmaları olmuştur. Bu anlamda “yaratıcı drama” seminerleri, “müzedeki drama ve workshop” etkinlikleri yapılmıştır.

Dernek 1999 yılında yoğun yaz kursları programında öğretmenlere Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde etkin çalışmalar yaptırmıştır. Müze etkinliği içerisinde eserlerle ilgili yorumlamalar yapılmış, tarih şeritleri hazırlanmış ve pandomimler yapılmıştır.

Müze eğitimi bağlamında hizmet etmeye çalışan sivil kurumlardan biri de Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı’dır. 1991 yılında kurulmuştur. Amacı kültürel mirasın korunması, ülke içerisinde kalması; bunlarla ilgili olarak kataloglar çıkarılması, arşiv oluşturulması ve kütüphane kurulması; geçici ve sürekli sergiler düzenlenmesi; tarih bakımından anıları önemli kişilerin ses ve video bantlarının oluşturulması; konferans, seminer, sempozyumlar düzenlenmesi ve kurslar verilmesi, eğitim kurumları kurulması; araştırmalara destek verilmesi ve belgesel filmler hazırlanarak, kitap, dergi ve yayın faaliyetleri yürütülmesi gibi oldukça kapsamlı bir alanı içermektedir

Vakıf etkinlikleri çerçevesinde 2001 yılında HABİTAT II kapsamında iki büyük sergi gerçekleştirilmiştir: “Dünya Kenti İstanbul” ve “Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme”. Sergilerde sürekli rehberlik hizmetleri verilmiş, öğrenciler için eğitim danışmanı bulundurulmuş ve fiziksel engelliler için önlemler alınmıştır. Sergilerde bugüne değin klasik müzecilik anlayışının göstermek için yeterince değerli bulmadığı malzemeyi görsel olarak çekici hale getiren maket, çizim, resim, arşiv belgesi, fotoğraf, gazete kopyaları, belgesel filmler, halka açık konferanslar, kurs ve açık oturumlar düzenlenmiştir. Müze eğitiminde, okul gruplarına uygulanan drama ve rol yapma, rehberli müze turu ve atölye çalışmaları bu programın temelini oluşturmuştur.

Türkiye’deki müzeler içerisinde çağdaş anlamda müze eğitimini uygulamaya çalışan müzeler ise İstanbul Arkeoloji Müzesi, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Antalya Arkeoloji Müzesi olarak belirtilebilir.

İstanbul Arkeoloji Müzesi, Osman Hamdi tarafından 1891’de Müze-i Humayun adıyla kurulan, daha sonra Asar-ı Atika adını alan müzedir. Müze kendi bünyesinde eğitim amacıyla 1995 yılında Çocuk Müzesi’ni oluşturmuştur. Düzenleme daha çok oynarken öğrenebilmelerine, tarihi yaşamalarına, eğlenmelerine yöneliktir. Bu amaçla farklı salonlar oluşturulmuştur. Truva Atı salonu bunlardan biridir. Ayrıca duvarlarda bilgi panoları yer almaktadır. Müze, çizgi filmlerin gösterildiği bir TV- Video köşesine de yer vermiştir. Çocukların izlenimlerini aktarabilmeleri için ayrı bir bölümde masa üzerine kağıt ve boyalar bırakılmıştır. Ancak müzenin olumlu etkinliği yanında kendini tanıtamaması halka ulaşamaması olumsuz bir yanını oluşturmaktadır. Aynı tür çocuk müzesi Antalya Arkeoloji Müzesi’nde de 1990 yılında kurulmuş ve halen çalışmalarını yürütmektedir. Bu amaçla Antalya Arkeoloji Müzesi’nin 13 salonundan biri çocuklara ayrılmıştır. Bu bölümle bölgesel bir rehber ve aynı zamanda da ilk ve ortaöğretimde öğretmen olan bir eğitimci ilgilenmektedir. Bölüme gelen çocuklara masa başında resim ve seramik yaptırılmaktadır. Ayrıca bu bölümde oyuncak, kumbara, heykelcik el işi çalışmaları sergileri bulunmaktadır.

1993 yılında İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'ne ait bir web sitesi kurulmasıyla internet kullanılmaya başlanmıştır(mediaccess.msu.edu.tr/services/irhm 2.5/IRHM-2.5.html). Site, (JPEG) formatında 269 yağlı boya resmin yer aldığı dünyada sergilenen ilk interaktif manzara formatını (Quick Time Virtual Reality) kullanan sitelerden biridir (Atagök, 2001:42). Bu tür etkinlikler müzelerin geniş kitlelere ulaşabilmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca müzeleri ziyaret imkânı bulamayan insanlar için teknolojinin kullanılması, bilgiyi paylaşılır kılmanın yanısıra, eğitici programlarla da müzelerin eğitsel rolü sanal ortamda gerçekleştirilmiş olmaktadır. Türkiye'deki diğer önemli müzelerinde bu tür aktiviteleri kendilerine model alarak faaliyete geçirebilmelidir. Çünkü çağdaş müzecilik bunu gerektirmektedir.

Türkiye'de müzeciliğin ve eğitiminin gelişmesi adına son yıllarda bazı üniversitelerin yaptıkları girişimler çok önemlidir. İngiltere'de üniversite müzelerinin sayılarının 300 olduğu düşünülürse Türkiye'deki üniversite müzelerinin yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Ancak bir başlangıç olması bakımından takdir edilmektedirler. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Müzesi, Boğaziçi Üniversitesi Müzesi, Ankara üniversitesi Oyuncak Müzesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Tarihi Müzesi, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi ülkemiz üniversite müzelerine örnektir (Erbay, 1999:29).

Üniversitelerin öğretim programlarına müze eğitimini almaları da çok önemli bir gelişmedir. 1989 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Müzecilik Eğitimi Yüksek Lisans Programı başlatılmıştır. 1990 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans dersi olarak "Müze Pedagojisi" konmuştur. 1997 yılında Ankara Üniversitesi'nde Müze Eğitimi Anabilim Dalı kurulmuştur. Aynı yıl Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğretim programı DDSE içerisinde "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersi yer almıştır.

Gelişmiş ülkelerde müze eğitiminin 19. yüzyılda başladığı düşünülürse ülkemizdeki uygulamalarının hem yaygın olmaması, hem de 20. yüzyıl sonlarına doğru başlamış olması çok çalışılması gereğini ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmalar, incelemeler göstermiştir ki müzelerimizin ve müze eğitiminin sorunları bellidir. Örneğin, Belen'in (1992:54) yaptığı "İlk ve ortaöğretimde Arkeoloji Müzelerinde Eğitim Sorumluluklarının Belirlenmesi" adlı anket çalışmasında; müze-okul ilişkisinin planlı olmadığı, müzelerin okullara eğitim ve tanıtım amacıyla gitmediği, müzelerde özel rehber olmadığı, öğrenciler için özel eğitim programları bulunmadığı, müzelerin tanıtıcı yayınlarının olmadığı, öğrencilerin eserlere dokunma imkanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu sorunları daha da genişletmek mümkündür. Ancak önemli olan, her ne şekilde olursa olsun müze eğitimi uygulayabilmek için bir an önce girişimlerde bulunmaktır. Bu noktada Milli Eğitim ve Kültür Bakanlıklarına büyük görev düşmektedir. Ancak sivil kuruluşların, derneklerin, vakıfların ve iş adamlarının mutlaka konuyla ilgilenmeleri gerekmektedir. Çünkü halkın içinde olmadığı hiçbir etkinlik gerçek anlamda değerini bulamayacaktır.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Müzedede sanat (resim) eğitimi olgusu, yaparak, yaşayarak, hissederek, eğlenerek ve gözlemleyerek öğrenmenin gerçekleştirildiği mekanlar olarak düşünüldüğü ve uygulandığı için, gelişmiş Batılı ülkelerde varlığını sürdürmüş ve sürdürmektedir. Özellikle ABD’de, İngiltere’de, Almanya’da, Japonya’da, Fransa’da, İtalya’da, Avusturya’da çok farklı ama özellikle çocuk ve sanat müzelerinde “müzedede sanat eğitimi” aktiviteleri çağdaş anlamda uygulanmaktadır.

Yapılan literatür taramasında ilgili araştırmalar kapsamında müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına yönelik hazırlanarak yayınlanmış sınırlı sayıda makale, kitap, katalog, bildiri ve internet siteleri oluşturulduğu görülmüştür. Bu tür yayınların bir kısmı yurt içinden, bir kısmı da yurtdışından temin edilerek incelenmiştir.

Türkiye’deki ilgili araştırmalar incelendiğinde ise Anadolu’daki Güzel Sanatlar Liselerinde müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda yakın olarak bulunan araştırmalar: Müze Eğitimi, Müzelerin Halk Eğitimi ile İlgili Sorumlulukları, Arkeoloji Müzelerinin Eğitim Sorumluluklarının Belirlenmesi ve Halkla İlişkiler Kuramının Sanat Müzelerinde Uygulanabilirliği ile ilgili araştırmaların olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmaların amaç, yöntem, sonuç ve önerileri kısaca şöyledir:

Nirven’in 1991 yılında hazırladığı “Halkla İlişkiler Kuramlarının Türkiye’deki Sanat Müzelerinde Uygulanabilirliği” adlı yüksek lisans tezinin içeriğini; müzelerin klasik işlevlerinin dışında, toplum yaşamında yer alan ve dünya kültür ve sanatının oluşmasına katkıda bulunmaya çalışan kurumlar olması gerektiği anlayışı oluşturmuştur. Bu anlamda Nirven (1991:1) tezinin amacını şöyle belirtmiştir: “Müzelerin toplumda gelişmiş bir sanat ve kültür anlayışı oluşturmak ve geliştirmek için çeşitli etkinliklerde bulunarak kamu yararına bir kurum olduğu imajını meydana getirebilmesinde halkla ilişkiler çalışmalarının önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktır.” Araştırmanın yöntemi olarak genel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuç bölümünde gelişmiş bazı Batı ülkelerindeki müzecilik anlayışından örnekler verilerek Türkiye'deki durumla karşılaştırması yapılmıştır. Müzelerin görevlerinin ikiye ayrıldığı, bunlardan birinin kamu yararına bir kurum olma, diğerinin de toplumun müzeye çekilebilmesi olduğu belirtilmiştir.

Araştırmada, Türkiye'deki sanat müzelerinin planlı ve programlı çalışmadığı ve sürekli bir imaj oluşturamadığı dile getirilmektedir. Sanat müzelerimizin dinamik, canlı, yapıcı bir sanat ortamı oluşturmaktan uzak olduğu; özendirici, eğitici, yönlendirici ve güdüleyici uygulamalarının da olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın önerileri ise sonuç bölümüyle birlikte ardarda verilmiştir. Öneriler şu şekilde özetlenebilir: Müzede çalışanlar iyi ücret almalıdır. Müze yöneticileri iyi bir eğitilden geçirilmeli ve çağdaş bir müzecilik anlayışı kazandırılmalıdır. Kitle iletişim araçlarından yararlanılmalı ve özel kuruluşlar, dernekler batıda olduğu gibi sanat müzelerini, kültür kurumlarını finanse etmelidir.

Belen ise 1992 yılında "İlk ve Ortaöğretimde Arkeoloji Müzelerinde Eğitim Sorumluluklarının Belirlenmesi- Çözüm Üzerine Bir Deneme" adlı bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Araştırmada; müzelerin, topluma hizmet verirken beş kısımdan oluşan işlevlerinin olduğu, bu işlevlerin de toplama-temin etme, belgeleme, koruma, sergileme ve eğitim olduğu şeklinde belirtilir ve bunların detayları aktarılır.

Araştırma, genel tarama modelinde betimsel nitelikte yapılmıştır. Betimsel nitelikte olan bu araştırma "Türkiye'de okul-müze ilişkisinin okullara yönelik anketlerle saptanması"ndan oluşmuştur.

Anketin genel amacı müzelerle okul ilişkisinin ve müzelerin eğitim misyonunu yerine getirip getirmediğinin belirlenmesi üzerinedir. Bu amaçla Türkiye genelinde yedi bölgeden müze ve okullara anketler gönderilmiştir. Bir kısmından anketler gelmemiştir.

Araştırmanın sonucunda Türkiye'de çocuklara, tarihi koruma bilincinin yeteri derecede verilmediği, okulların müzelere sadece Müzeler Haftasında gidebildikleri, bazılarının hiç gitmediği, müzelerin birkaçı hariç eğitim programları olan müze

bulunmadığı, müzelerde özel rehber olmadığı ve Türkiye’de halkın müzelere rağbet etmediği belirtilmiştir.

Araştırmanın öneriler kısmında; müzelerin yarışmalar düzenlemeleri, bunun öğrenciler arasında ilgiyi arttıracığı, müzelerde konferanslar, seminerler düzenlenmesi, belli tarihi olayların öğrenciler tarafından canlandırılması, müzede atölye çalışmalarının yapılması, gezici sergiler düzenlenmesi ve okulların sanatçılar tarafından ziyareti sağlanarak sergiler düzenlenmesi gibi öneriler getirilmiştir (Belen, 1992:55).

Üçüncü olarak Atasoy 1996 yılında “Müze Eğitimi ve Yazılı Gereçlerin İstanbul Arkeoloji Müzeleri Taş Eserler Bölümü Üzerine Örneklenmesi” adlı yüksek lisans tezini hazırlamıştır. Araştırmanın amacı; müze eğitimini pedagojik açıdan genel hatları ile ele almak, müze teknolojisini irdelemek ve yararlılıklarını, sınırlılıklarını, niteliklerini belirlemek olarak aktarılabilir.

Araştırmada yöntem olarak “tarama modeli” uygulanmıştır. Müze Eğitim Teknolojisinin Öğeleri, Müze Eğitiminin Uygulanabileceği Ortamlar, Müze Eğitimi Üstlenen Elemanlar, Müze Eğitiminde Uygulanan Yöntemler ve bir örnek, “İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Taş Eserler Bölümü” üzerinde hazırlanan “Yazılı Gereç” çalışması tezin içeriğini oluşturmuştur. Araştırmada müzede uygulanacak yöntem ve teknikler aktarılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, müzelerin geçmişten geleceğe köprü vazifesi gören kurumlar olduğu, izleyicilerin görüş ve isteklerini, beğenilerini kazanacak bir yapıda olmaları gerektiği, kendilerini her yaştan ziyaretçiye anlatarak koleksiyonlarındaki nesnelere farklı programlarla sunmalarının zorunluluğu anlatılmıştır. Ayrıca müzelerin birer eğitim kurumu olmaları yanında toplumun gereksinimleri doğrultusunda sosyal etkinliklerin de merkezi olma durumunda olmalarının gereği aktarılmıştır. 1960 yılından beri Batı dünyasında müze eğitimine verilen önemin ülkemizde de dikkate alınmasının; bu yaygın eğitim kurumunun çeşitli eğitim programlarını sunacak alt yapıya kavuşturulmasıyla sağlanabileceği belirtilmektedir.

Böyle bir çalışmanın Türkiye’de ilk kez yapıldığı ve yazılı gereçlerin ne amaçla ve niteliklerle üretildiği örneklerle birlikte sunulacak açıklanmıştır.

Araştırmanın önerileri ise şöyle belirtilmiştir: Müze eğitiminin başarılı olabilmesi için eğitim programlarının uygulanmasında uygun ortam ve yöntemin seçimi, eğitimin materyallerle desteklenmesinin yanı sıra; programları hazırlayacak, uygulayacak eğitimcinin iyi eğitilmesinin gereği anlatılır. Müzelerin kendilerini iyi tanıtmaları, toplumun gereksinimlerini göz önüne almaları, eğitim programları hazırlamaları ve müzecilerin eğitimcilerle eşgüdüm içinde çalışması gerektiği ifade edilir (Atasoy, 1996:69).

Abacı, 1996 yılında hazırladığı Sanatta Yeterlilik tezinin adını “Müze Eğitimi” olarak belirlemiştir. Abacı’nın araştırmayı yapmasının ana kaynağı, eğitimin salt bilgi vermek yerine bilgi götürmek, pasif öğretimden aktif öğretim yöntemlerini kullanabilmeyi sağlamak, bunun için de geçmişi sergileyen, toplumda tarihsel bilincin doğru ve tam olarak yerleşmesine katkıda bulunan ve görsel dil öğelerini kullanan müzelerin eğitim için vazgeçilmez kaynak olduğunu aktarmaktadır. Bu amaçla bazı Batı ülkelerindeki müzecilik anlayışı, eğitim aktiviteleri ve öğretim programlarıyla ilişkisi incelenmiş, Türkiye’deki uygulamalarla karşılaştırması yapılmıştır. Müze eğitiminin gereği, müzede eğitimin önemi ve uygulamalarının bazıları ele alınmıştır. Ayrıca müzelerin kime ve nasıl hizmet verdikleri de açıklanmıştır.

Araştırma “tarama modeli” ile yapılmıştır. Aynı zamanda İstanbul Resim ve Heykel Müzeleri Derneği’nin çalışmaları, nitel araştırma yöntemlerine göre incelenmiştir.

Araştırmanın sonuç bölümünde, Türkiye’nin hemen her yerinde müze bulunduğu, ancak bu müzelerdeki eğitimin formal olmadığı dile getirilmiştir. Türkiye’de müzelerin özellikle görsel eğitim yöntemlerini kullanmada ve öğrenmenin kalıcı olmasında eğitime katkısının önemli olduğunun öğretmenler tarafından kabul edildiği, ancak öğretim programlarının buna uygun olmadığı belirtilmektedir. Türkiye’deki müzelerin ve okulların birbirleriyle programlı bir

işbirliğinin olmadığından da söz edilmektedir. “Müze Eğitimi” adlı tezinde Abacı öneri olarak; müzelerin yakın çevrelerindeki okullarla işbirliği içinde olmalarını, öğrenci gruplarının haftada bir defa bile olsa rehberli turlarla galeri ve müzeleri ziyaret etmelerini önermektedir. Müzelerin farklı aktivitelerle izleyicinin ilgisini çekmelerini ve bunun için proje hazırlamalarının gereğini belirtmekte, müzeyi ziyaret etme alışkanlığı kazandırabilmek için müzelerin sanatsal içerikli kurslar düzenlemelerini tavsiye etmektedir (Abacı, 1996:226).

İlgili araştırmalar bölümünün en yakın tarihli araştırması Levent Kılıç’ın 1999 yılında hazırladığı “Çanakkale Müzelerinin Halk Eğitimi İle İlgili İşlevleri” adlı yüksek lisans tezidir. Kılıç, tezinin çıkış noktasını, Çanakkale müzelerinin halk eğitimi amaçlı kullanılıp kullanılmadığını araştırıp etkinliklerini tespit etmek olarak belirtmiştir. Bu amaçla Çanakkale’de hizmete açık bulunan müzelerin ziyaretçilerle ilgili istatistik bilgilerine başvurulmuş, ziyaretçilerin müzelerle ilgili tutumları incelenmiş, müzelerin halk eğitimiyle ilgili yasal görev boyutu araştırılmış ve müze yöneticilerinin müzelerde halk eğitimi etkinlikleriyle ilgili karşılaştıkları sorunlar araştırılmıştır.

Araştırma tarama modeliyle yapılmış, veri toplama aracı olarak da anket uygulanmıştır. Anket, Çanakkale ilinde hizmete açık bulunan yedi müze ve bu müzelerde bulunan sorumlu personel ve müze müdürleriyle, müzeyi ziyarete gelen ziyaretçilerin oluşturduğu örneklem grubuna uygulanmıştır. Ankete 7 müze yöneticisi ve 332 ziyaretçi katılmıştır.

Araştırmanın sonucunda Kılıç (1999:40) şu tespitleri yapmıştır: Müzelerde çalışan personel, müzelerin halk eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin yeterince donanıma sahip bulunmamakta ve müzelerde halk eğitimi faaliyetleriyle ilgili olarak planlı ve programlı bir halk eğitimi etkinliğinin yapılmamaktadır. Sadece bazen film ve slayt gösterilerinin yapıldığı belirlenmiştir. Ayrıca müze personelinin %58’inin müzelerinin halk eğitimi amacıyla farklı kurumlarla işbirliği yapmadıklarını, sadece belgesel çekimleri için TRT ile işbirliği yaptıklarını tespit etmiştir. Tanıtım aracı olarak müzelerin %42’sinin fotoğraf ve kartpostal, %29’unun da broşür

kullandıklarını belirlerken %29'unun maddi imkansızlıklar nedeniyle hiçbir tanıtım aracı kullanamadıkları belirlenmiştir.

Araştırmanın ziyaretçilerle yapılan anket kısmı ile ilgili olarak, ziyaretçilerin müzelerde yapılan halk eğitimi faaliyetleri ile ilgili görüşleri konusunda ziyaretçilerin %74'ü, müzelerde halk eğitimi faaliyetlerinin pek çok gerekli olduğunu, %23'ü de çok gerekli olduğunu ifade ettikleri belirtilmiştir. Ayrıca müzelerde rehber personelin olmayışının da büyük bir eksiklik olduğu tespit edilmiştir.

Öneri olarak, müze yöneticilerinin halk eğitimi için bir müze eğitimi politikası oluşturması, müze eğitimiyle ilgili olarak "Müze Eğitim Merkezi" oluşturulması, müzelerdeki fiziki ihtiyaçların giderilmesinin önemi, müzelerin tanıtımlarını iyi yapmaları, müzelerin halk eğitimiyle ilgili olarak üniversitelerle işbirliği yapmaları, gezici sergiler oluşturulması ve dünya müzeleriyle buradaki müzelerin işbirliği içerisinde olmaları önerilmiştir.

Son yıllarda Türkiye'de müze eğitimi ve müzede eğitim olgusu, özellikle de sanat eğitimi amaçlı kullanılması için olumlu gelişmeler gözlemlenmektedir. Hem bilimsel anlamda çalışmalar yapılmakta, makaleler, bildiriler yayınlanmakta, hem de uygulamalı olarak müzede eğitim gerçekleştirilmektedir. Bazı müzelerin bu kervana katılarak ve çağdaş müzecilik felsefesini benimseyerek yaptıkları girişimler gelecekte Türkiye'de de "müzede sanat eğitimi" olgusunun ve müze eğitiminin daha anlamlı olacağını göstermektedir.

Bundan sonraki bölümlerde, yukarıda konu edilen araştırmalardan farklı olarak güzel sanatlar eğitimi ve Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ile sınırlı olmak üzere gerçekleştirilen araştırma yer almaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evreni, örnekleme, veri toplama aracının geliştirilmesi, uygulanması ve analizi üzerinde durulmuştur.

3. 1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma genel tarama modelinde yapılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1998:79). Bu yönteme dayanan araştırmalarla, durum nedir, neredeyiz, ne yapmak istiyoruz, nereye, hangi yöne gitmeliyiz, oraya nasıl gideriz gibi sorulara, mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanılarak cevap bulmak istenir (Kaptan, 1991: 59).

Betimsel nitelikteki bu araştırmada, araştırma kapsamına alınan yönetici ve öğretmenlerin Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşleri bağımlı değişken; aynı yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin farklılaşmasına neden olduğu düşünülen mesleki kıdem, anasanat dalı, mezuniyet durumu ve okuldaki görev durumlarının bağımsız değişkenler olduğu kabul edilmiştir.

3. 2. Evren

2001-2002 öğretim yılında Türkiye’de, ortaöğretim kurumları içerisinde sanat eğitimi ağırlıklı öğretim yapan (40) Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu okulların listesi Milli Eğitim Bakanlığı ilgili daire başkanlığından temin edilmiştir. Araştırma evreninin büyük olmasından dolayı örneklem alma yoluna gidilmiştir.

3. 3. Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinden (AGSL) random yöntemiyle seçilen 8 ildeki AGSL oluşturmuştur. Örneklem alınan AGSL'nde görev yapan öğretmenlerin %77.0'ı öğretmen, %23.0'ı ise yönetici olarak görev yapmaktadır.

3. 4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu araştırma için gerekli olan veriler, ilgili literatürün taranması ve “Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Müzelerin Sanat (resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi” amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracından elde edilen bulgular olmak üzere iki kaynaktan toplanmıştır.

Veri toplama aracı hazırlanmadan önce, veri toplama aracının taslağının oluşturulması amacıyla ilgili kaynaklar ve benzer araştırmalar, “(Özsoy, 2001b; Atagök, 1999; Onur, 1999; Gartenhaus, 2000; Erbay, 1998; Abacı, 1996; Harrison, 1963; Kılıç, 1999; Atasoy, 1996)” gözden geçirilerek elde edilmiştir. Veri toplama aracı üzerinde yapılan incelemeler sonucunda üç bölümden oluşmasının gerekli olduğu görülmüştür. Hazırlanan veri toplama aracının taslağı toplam 51 madden oluşmuştur. Oluşturulan taslaktaki maddelerin araştırma konusunun içeriğine uygun ifadelerin anlamlı olup olmadığını saptamak amacıyla Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretim üyeleri ve Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi ile Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyeleri ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretim elemanlarının incelemelerine sunulmuştur. Ayrıca Diyarbakır Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nden 5 ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 5 resim öğretmenin incelemesine sunularak gerekli önerileri alınmıştır. Veri toplama aracı öğretim elemanları ve öğretmenlere sunulurken: “Veri toplama aracındaki ifadeler açık ve anlaşılır mı, amaca yönelik ifadeler içeriyor mu, birbirine benzeyen cümleler var mı, bu ifadelerin dışında başka hangi ifadeler yer alabilir?” gibi sorularının cevaplarının arandığı belirtilmiştir.

İncelemelerin sonuçlarındaki eleştiri ve öneriler dikkate alınarak veri toplama aracı yeniden düzenlenmiş, toplam 43 ifadeden ve üç bölümden oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu haliyle oluşturulan veri toplama aracının boyutları ve boyutlardaki madde sayısı şöyledir:

- a. AGSL’nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin “müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması” hakkındaki görüşleri: 27,
- b. AGSL’nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin; “müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durumla ilgili görüşleri: 8,
- c. Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenleri: 7.

İkinci bölümün tüm ifadelerinde ve üçüncü bölümün ilk sekiz ifadesinde yer alan görüşler, “Tamamen Katılıyorum”, “Çoğunlukla Katılıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “Az Katılıyorum”, “Hiç Katılmıyorum” şeklinde olmak üzere Likert tipi beşli dereceleme ölçeğine göre değerlendirilmiştir.

Uygulamaya hazır hale getirilen anket, güvenilirliğinin belirlenmesi için Diyarbakır Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde görevli 6 ve ortaöğretim kurumunda görevli 5 resim öğretmeni toplam 11 öğretmen üzerinde uygulanmıştır. Uygulama sonucunda veri toplama aracında istenen 5’li (Tamamen Katılıyorum, Çoğunlukla Katılıyorum, Kısmen Katılıyorum, Az Katılıyorum, Hiç Katılmıyorum) dereceleme ölçeğinin, yine 5’li (Tam, Çok, Orta, Az, Hiç) dereceleme ölçeği şeklinde değiştirilmesine karar verilmiştir.

Yapılan değişiklikler sonucu oluşturulan veri toplama aracı güvenilirlik çalışması için tekrar Diyarbakır Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nde görev yapan 1 yönetici, 5 öğretmen ile Diyarbakır Anadolu Grubu Liselerinde görev yapan 4 resim öğretmeni ve farklı ortaöğretim kurumlarında görevli 12 resim öğretmeni olmak üzere toplam 22 öğretmene uygulanmıştır. Ön uygulamadan elde edilen verilerden yararlanılarak veri toplama aracının iç tutarlılığını sağlamak amacıyla her boyut için ayrı ayrı Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Her bir boyutun

Croanbach Alpha iç tutarlılık katsayıları ise şöyledir:

Müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşler: 0.82,

Müzelerin Sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durumla ilgili görüşler: 0.94.

3. 5. Verilerin Toplanması

Verileri toplamak amacı ile geliştirilen anketin uygulanabilmesi için Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne izin dilekçesi verilmiştir. Ayrıca diğer illerdeki anket uygulamaları için MEB'dan 1998 tarih 610 sayılı Halkla İlişkiler ve Araştırma İstekleri ile ilgili yazı temin edilmiştir (Ek 14). İzin dilekçeleri, anketin nasıl uygulanabileceğine dair bilgiler ve geri dönmesi için zarf ve posta pullarının olduğu zarflar Ankara, Adana ve Diyarbakır dışındaki illere gönderilmiştir. Kalan diğer illerdeki müracaatlar bizzat araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır. İl valiliklerinden alınmış olan izin belgeleri bazı illerde çok kısa sürede sonuçlanırken bazı illerde iki ay gibi bir süreçte sonuçlanmıştır (Ek 13).

Kasım 2001 tarihinden itibaren 10 gün içerisinde veri toplama aracı illere gönderilmiştir ve valiliklerden alınan izinler sonucunda okullarda uygulanan veri toplama araçlarının tamamı Şubat 2002'de geri alınmıştır. Veri toplama araçların geri gelmediği illere birkaç kez telefon edilmiş, ancak yetkili kişilerle bir türlü görüşülememiştir. Anketlerin uygulanmasında yardımcı olan okul yöneticilerine, gönderilen illerde izin ve diğer işlemler için çaba gösteren bireylere telefon edilerek teşekkür edilmiştir.

3. 6. Verilerin Çözümlemesi

Veri toplama araçları bilgisayar ortamına aktarılmadan evvel tek tek kontrol edilmiş ve eksik olanlar çıkartılmıştır. Daha sonra anket uygulamasından elde edilen veriler kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS (Statistical Package for the

Social Science) 9.0 istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Veri toplama aracında yer alan müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ve mevcut durumun tespit edilmesine ilişkin görüşler çeşitli değişkenlere göre varyans analizi (one-way) ve t-testi'nden yararlanılarak çözümlenmiştir. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Verilerin yorumlanmasında ankette her bir maddeye verilen değerler, o maddenin gerçekleşme düzeyinin göstergesi olarak kabul edilmiştir. Ortalamalar yorumlanmasında ölçeğin seçenekleri, bu seçeneklerin sınırları ve verilen ağırlıklar şu şekilde alınmıştır:

Veri toplama aracında yer alan ifadeler için “tam (5)”, “çok (4)”, “orta (3)”, “az (2)” ve “hiç (1)” dereceleri kullanılmıştır.

Aritmetik ortalamalar yorumlanırken, 1.00-1.80 arasındaki değerlerin “hiç”, 1.81-2.60 arasında bulunanların “az”, 2.61-3.40 arasındakilerin “orta”, 3.41-4.20 arasındakilerin “çok” ve 4.21-5.00 arasındakilerin ise “tam” derecede değer taşıdığı kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular incelenmiş ve yorumlar yapılmıştır. Bulgular ve yorumlar üç bölümde ele alınmıştır: Bu bölümlerde; AGSL’nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin; (1) müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına, (2) müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılması ile ilgili mevcut duruma ilişkin görüşleri ile (3) müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenlerine ilişkin görüşler hakkındaki bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

I. Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Bulgular ve Yorum

AGSL’nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri öncelikle kıdem değişkeni açısından analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1
Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	Ortalama	Standart Sapma
1-5	2	4.44	0.24
6-10	25	4.14	0.35
11-15	16	4.14	0.31
16-20	3	3.76	0.35
21 ve Üzeri	7	3.88	0.24
Toplam	53		0.33

Tablo 1’de görüldüğü gibi; öğretmenlerin kıdemlerine göre müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin puan ortalamalarının 3.76 ile 4.44 arasında değiştiği görülmektedir. Ortalamalar arasında gözlenen bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için varyans (one-way) analizinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçları tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2
Kıdeme Göre Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	(SD)Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması
Gruplar Arası	4	0.95	0.24
Gruplar İçi	48	4.85	0.10
Toplam	52	5.81	

F = 2.37

P>0.05

Tablo 2 incelendiğinde; öğretmenlerin kıdemlerine göre müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin ortalama puanları arasında gözlenen farkın $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır. Yine tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdem 1-5 arasında olan öğretmenlerin (4.44) müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına daha fazla katıldıkları görülmektedir. Meslekî kıdemi 16-20 arasında olanların ise (3.76) daha az katıldıkları anlaşılmaktadır. Tablo 1'e göre öğretmenlerin çoğunluğunun müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına çok düzeyde katıldıkları söylenebilir. İstatistiksel verilere göre öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşlerinin çok ve üzeri derecede olduğu saptanmıştır.

Müzelerin sanat eğitimi açısından tamamlayıcı bir olgu olduğu düşünüldüğünde, öğretmenlerin görüşlerinin olumlu saptanması AGSL yönetici ve öğretmenlerinin sanat eğitimi konusundaki duyarlılıklarını gösterdiği ifade edilebilir. Aynı zamanda müze eğitiminin sanat eğitimi içerisinde rolünün yüksek oranda kabul gördüğü söylenebilir. Çünkü müzede eğitim, bir öğrenme stili olarak ziyaretçileri bilgiler arasındaki değişiklikleri görmelerini sağlayarak öğrenime iştirak ettirebilir. Bu beceri algıda ve sanatı anlama çalışmalarıyla geliştirilebilir. Bu metot, yeni bakış açıları, hisleri, sorular sorabilmeyi ve yeni fikirler arasındaki ilişkilerin keşfini hedefler. Bu çerçevede gelişimin cesaretlendirilmesi bireysel, duygusal ve yaratıcılığı teşvik eder. Müze eğitimcilerinin de yardımları ile açık yaklaşımlar öğrencileri bilgiye davet eder. Müze deneyimleri ve aktiviteleri, ziyaretçilerin bir sanat müzesinde kendilerini evde hissederek öğrenmelerine yardımcı olur. Ve ömür boyu kültür ve sanat ile ilgilenmeyi devamlı cesaretlendirir (Sternberg, 1989:167). Yine bu anlamda müzelerin

sanat eğitimi açısından ele alındığında Özsoy'un da (2001c:22) belirttiği gibi, DDSE modelinin: sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi ve uygulamanın alanlarının birleştirilerek yapılmasının en iyi mekanlarından birini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Çünkü bireyin görmeye, işitmeye, uygulamaya ve dil ile ifade etmeye dayalı öğrenme ihtiyaçlarının tamamını karşılanabilmesi için müze eğitimi derslerinin ya da sanat derslerinin içerisinde müzelerin kullanılması büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Müzelerin kültürel misyonlarının ağırlığı gelişmiş ülkelerin bazılarında özellikle çocuklar üzerinde yoğunlaşmış ve müzelerin onlar için bilgi verme, araştırma yapmalarına imkân sağlama, eğlence ve yaratıcılıklarını geliştirebilecekleri bir ortamı oluşturmaya doğru yönelmiştir (Makagiansar,1984:3). Türkiye'de de müze eğitime yönelik bu tür kültürel ve sanatsal amaçlı programlar hazırlanabilmelidir. Çünkü, sanat eğitiminin en iyi uygulanabilecek mekânlarından biri de müzelerdir. Çocukları bilgilendirirken eğlendirmek, kültürel mirası nasıl koruyabileceklerini öğretirken yaratıcılıklarını geliştirecek etkinlikler yapmak müze eğitimi ile olacaktır. Halbuki kapalı sınıf ortamında bu amaçları sağlayabilmek oldukça güç olabilir.

Yönetici ve öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri ikinci olarak sanat dalı değişkenine göre incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3
Yönetici ve Öğretmenlerin Sanat Dalına (Resim, Grafik, Seramik, Heykel, Tekstil) Göre Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Sanat Dalı	N	Ortalama	Standart Sapma
Resim	35	4.07	0.33
Grafik	10	4.26	0.29
Heykel	2	4.18	0.20
Diğer	6	3.89	0.32
Toplam	53		0.33

Tablo 3'te görüldüğü gibi; yönetici ve öğretmenlerin sanat dallarına göre müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin puan ortalamalarının 4.26 ile 3.89 arasında değişmektedir. Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olma-

dığını tespit edebilmek için varyans (one-way) analizinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracının sonuçları tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4
Sanat Dalına Göre Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	(SD)Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması
Gruplar Arası	3	0.56	0.19
Gruplar İçi	49	5.24	0.10
Toplam	52	5.81	

F = 1.77

P>0.05

Tablo 4 gözden geçirildiğinde; öğretmenlerin sanat dallarına (resim, grafik, heykel ve diğer) göre müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin ortalama puanları arasında gözlenen farkın P>0.05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir. Ancak tablo 3'teki bulgulara bakıldığında sanat dalı resim olan öğretmenlerin (4.07) müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına daha fazla katıldıkları görülmektedir. Sanat dalı olmayan –genellikle bunlar yöneticilerden oluşmaktadır- diğer öğretmenlerin (3.89) diğer sanat dalındaki (resim-heykel) öğretmenlere göre müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına daha az katıldıkları gözlenmektedir. Diğer grubundaki öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin katılma düzeylerinin daha düşük olmasının sanat (resim) eğitimi ile ilgili yöntem ve teknikleri tam olarak algılayamamış olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Ancak alınan istatistik verilere göre her sanat alanındaki ve diğer sanat dalındaki öğretmenlerin çoğunluğunun müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına yüksek oranda katıldıkları belirlenmiştir.

Yönetici ve öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri mezuniyet durumu değişkenine göre incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 5'de belirtilmiştir.

Tablo 5
Yönetici ve Öğretmenlerin Mezuniyet Durumlarına Göre Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Ortalama, Standart Sapma ve t-Testi Sonuçları

Mezuniyet Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma
Lisans	38	4.10	0.35
Yüksek Lisans	15	4.08	0.27

$t = 0.12$

$P > 0.05$

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşlerinin $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir. Ancak tablo 5'teki verilere göre lisans mezunu öğretmenlerin (4.10) müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına daha fazla katıldıkları görülmektedir. Yönetici ve öğretmenlerden yüksek lisans ve üstü öğrenim görmüş olanların ise (4.08) müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin katılımlarının daha az olduğu gözlenmektedir. Lisans üstü öğrenim görmüş yönetici ve öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin katılma düzeylerinin düşük çıkmasının, müze eğitiminin, beklentilerinin dışında ayrı bir alan olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

AGSL'nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri son olarak görev durumu değişkeni açısından analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 6'de sunulmuştur.

Tablo 6
Yönetici ve Öğretmenlerin Görev Durumlarına Göre Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Ortalama, Standart Sapma ve t-Testi Sonuçları

Görev Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma
Yönetici	12	3.94	0.28
Öğretmen	41	4.14	0.33
Toplam	53		

$T = 1.9$

$SD = 51$

$P > 0.05$

Tablo 6'daki analiz sonuçlarına göre; öğretmenlerin yönetici olup olmama durumlarına göre müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşlerinin $P>0.05$ düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir. Ancak tablo 6'daki istatistik verilerine göre öğretmenlerin (4.14) müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına daha çok katıldıkları görülmektedir. Yöneticilerin (3.94) müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına daha az katıldıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına daha az katılmalarının, onların daha çok alan dışı eğitimcilerden olmaları, sorumluluk almak istememeleri ve yöneticiliğe ek bir yük getireceği kaygılarından kaynaklandığı söylenebilir.

II. Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Mevcut Durum İle İlgili Bulgular ve Yorum

AGSL'nde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Mevcut Durumla İlgili Görüşler Analiz Edilmiş ve Analiz Yorumları Aşağıda Sunulmuştur.

Tablo 7
Öğrencilerin Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak Götürülmesinin Kıdem Göre Dağılımı

Kıdem	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6-10			6	22.6	4	18.8	7	25.9	10	37.0	27	50.9
11-15	1	6.3	1	6.3	6	37.5	5	31.3	3	18.8	16	30.2
16 ve Üzeri			1	10.0	2	20.0	6	60.0	1	10.0	10	18.9
Toplam	1	1.9	8	15.1	12	22.6	18	34.0	14	16.4	53	100

Tablo 7 incelendiğinde; öğretmenlerin % 26.4'ünün öğrencileri müzeye sanat eğitimi amaçlı hiç götürmedikleri, % 34'ünün az götürdükleri, % 22.6'sının ise orta derecede götürdükleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin ve yöneticilerin kıdemlerine göre Tablo 7'ye göz atıldığında, 6-10 yıl kıdemi olanların % 37.0'nun öğrencileri müzelere sanat eğitimi amaçlı hiç götürmedikleri % 25.9'nun az götürdükleri; kıdemi 11-15 yıl arası olanların % 18.8'nin hiç götürmedikleri % 31.3'nün az götürdükleri

kıdemi 16 yıl ve üzeri olanların % 10.0'nın hiç götürmedikleri, % 60.0'nın ise az götürdükleri görülmektedir. Tablo 7 bir başka açıdan ele alındığında 16 ve üzeri kıdemi olan eğitimcilerin öğrencileri müzeye sanat eğitim amaçlı olarak daha az götürdükleri anlaşılmaktadır. Bunun nedeninin 16 yıl ve üzeri kıdemi olan eğitimcilerin ileriye dönük beklentilerinin kalmamış olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 7'deki bulgulara göre; müzelerin sanat eğitimi amaçlı olarak öğretmenler ve yöneticiler tarafından yetersiz kullandıkları ya da hiç kullanmadıkları söylenebilir. Halbuki etkili bir yönetici öğrenme çevresinin yaratılması, çocukların öğrenme ihtiyaçlarının saptanması, uygun bir öğretim programının geliştirilmesi ve öğrenme çevresinin yaratılması için toplum kaynaklarını kullanabilmelidir (Balci,1993:22). Okul yöneticileri bu anlamda önder olmalı ve öğretmenlere eğitimin gereği olan çağdaş yaklaşımları uygulamaları için destek olmalıdırlar. Çünkü sanat eğitiminde müze eğitimi Özsoy'un (2001c:22-23) belirttiği gibi; çağdaş eğitimde uygulama ağırlıklı yapılan yaparak-yaşayarak öğrenme modeli etkin model kabul edilerek dersler bu modele göre yapılmakta ve bu nedenle de ağırlıklı olarak görsel kaynaklarla yapılan sanat eğitiminde müzelerden yararlanılmaktadır. Ayrıca müze ziyaretlerinin müfredatı desteklenmek için yapıldığında, çocukların öğrenme deneyimlerini ileriye taşımakta eşsiz bir değere sahip olduğu belirlenmiştir (Hooper-Greenhill, 1999:181). Görüldüğü gibi müzede sanat eğitimi, sanat eğitimi bütünlüğü içerisinde önemli bir alanı oluşturmaktadır. Bu nedenle AGSL'nde görev yapan öğretmenlerin öğrencilerine sanat eğitimini daha etkin, kalıcı, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurdurarak sağlamaları müzeleri kullanmaları ile gerçekleştirebilecekleri söylenebilir. Müze ziyaretleri güdüleyici, uyarıcı, fiziksel deneyim ve kalıcı öğrenme sağlar. Müzelerin bu anlamda ele alınmaması ya da az alınması etkin bir sanat eğitimini sınırlandırmış olacaktır. Bundan dolayı sanat öğretmenleri müzeleri mutlaka sanat eğitiminin bir parçası getirerek müzede eğitimi yöntem olarak değerlendirebilmelidirler.

Tablo 8
Müze Sanat Eğitimi Amaçlı Gitmeden Önce Ön Araştırma Yapılmasının
Kıdeme Göre Dağılımı

Kıdem	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6-10			7	25.9	4	14.8	7	25.9	9	33.2	27	50.9
11-15	2	12.5	3	18.8	4	25.0	4	25.0	3	18.8	16	30.2
16 ve Üzeri			3	30.0	2	20.0	5	50.0			10	18.9
Toplam	2	3.8	13	24.5	10	18.9	16	30.2	12	22.6	53	100

Tablo 8’de gözlemlendiği gibi; AGSL’nde görev yapan öğretmenlerin % 22.6’sının müze sanat eğitim amaçlı gitmeden önce hiç ön araştırma yapmadıkları, % 30.2’sinin az yaptıkları, % 18.9’unun ise orta derecede yaptıkları anlaşılmaktadır. Kıdeme göre tablo 8 incelendiğinde; 6-10 yıl arası kıdemi olan eğitimcilerin % 33.3’ünün hiç ön araştırma yapmadıkları, % 25.9’unun az yaptıkları; kıdemi 11-15 yıl arası olan eğitimcilerin % 18.8’inin hiç ön hazırlık yapmadıkları, % 25.0’inin az yaptıkları, % 25.0’inin orta derecede yaptıkları gözlemlenirken, kıdemi 16 ve üzeri olan eğitimcilerin % 50.0’inin az ön hazırlık yaptıkları, % 20.0’inin ise orta derecede yaptıkları anlaşılmaktadır. Tablo 8’de görüldüğü gibi AGSL’nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin öğrencileri müze sanat eğitimi amaçlı götürmeden önce ön araştırma yapma durumlarının ağırlıklı olarak ya hiç, ya az ya da orta derecede olduğu söylenebilir. Tablo 8’deki bulguların, müzede sanat eğitimi açısından çok olumlu bir sonuç olmadığı söylenebilir. Oysa çağdaş eğitimin bir gereği olarak ve sanat eğitiminde müzenin daha etkin kullanımını sağlamak için ön araştırma ve inceleme yapılması bir gereksinimdir. Aksi takdirde müzede sanat eğitimi bir geziden öteye gitmeyebilir. Bu anlamda Özsoy (2002:5) ön hazırlığın önemini şöyle belirtmiştir: Sanat öğretmenlerinin müzelere öğrencilerini götürmeden önce hem kendisine, hem de öğrenciye yönelik ön hazırlıklar yapması, öğrencilerin hazırlanmasını, güdülenmesini ve müzelerden daha etkin yararlanabilmelerini sağlar. Müze gitmeden önce ön hazırlık yapmak öğretmenin kendisini hazırlayacağı gibi öğrencilerin müze eğitiminden daha verimli yararlanmasını da gerçekleştireceği belirtilebilir.

Tablo 9
Öğrencileri Müzeye Götürmeden Önce Rehber (Yazılı Kılavuz) Hazırlanmasının Kıdeme Göre Dağılımı

Kıdem	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6-10	3	11.1	4	14.8	4	14.8	9	33.3	7	25.9	27	50.9
11-15	4	25.0	3	18.8	2	12.5	4	25.0	3	18.8	16	30.2
16 ve Üzeri	2	20.0	2	20.0	3	30.0	3	30.0			10	18.9
Toplam	9	17.0	9	17.0	9	17.0	16	30.2	10	18.9	53	100

Tablo 9'daki bulgulara göz atıldığında; öğretmenlerin öğrencileri müzeye götürmeden önce % 18.9'unun hiç rehber hazırlamadıkları, % 30.2'sinin ise az hazırladıkları görülmektedir. Tablo 9 kıdem açısından ele alındığında, 6-10 yıl kıdemi olanların % 25.9'unun hiç rehber hazırlamadıkları, % 33.3'ünün az hazırladıkları gözlemlenirken, kıdemi 11-15 yılları arası olanların % 25.0 derecesinde tam, % 18.8 derecesinde de çok hazırladıkları anlaşılmaktadır. Tablo 9 bir başka şekilde ifade edilirse, kıdemi 11-15 ve 16 üzeri yılları arası olan öğretmenlerin kıdemi 6-10 yılları arası olanlara göre daha fazla rehber (yazılı kılavuz) hazırladıkları söylenebilir. Tablo 9'daki bulgulardaki bu anlamlı farkın, kıdemi 6-10 yıl arası olan öğretmenlerin konu ile ilgili deneyimlerinin eksik olmasından ve tükenmişlikten kaynaklandığı söylenebilir. Akçamete ve diğerleri'nin (2001:61) yaptığı bir araştırmada, genç öğretmenlerin tükenmişlik oranlarının yaşı artan öğretmenlere göre daha çok düzeyde olduğu belirtilir. Bunun nedeninin ise iş doyumunun yaşı artan öğretmenlerde daha yüksek olması, genç öğretmenlerde ise daha az olması olduğu ifade edilir.

Müze rehberleri öğrencileri öğrenmeye teşvik etmesi ve onlara ön bilgi vermesi bakımından çok önemlidir. "Müze rehberi müzeyi tanıtmak, koleksiyonları hakkında bilgi vermek amacıyla hazırlanan yazılı gereçlerden biridir" (Atasoy, 1996:41). Müze rehberleri (yazılı kılavuzlar) öğrencilerin ön bilgi edinmesi, onların güdülenmesi ve plânlı bir öğretimin gerçekleştirilmesi bakımından etkili olabilir.

Tablo 10
Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Koleksiyon Avı Oyunu” Yöntemi Kullanılmasının Kıdeme Göre Dağılımı

Kıdem	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6-10	7	16.9	2	7.7	7	26.9	7	26.9	3	11.5	26	52.0
11-15	7	46.7	3	20.0			5	33.3			15	30.0
16 ve Üzeri	2	22.2	2	22.2	3	33.3	2	22.2			9	18.0
Toplam	16	32.0	7	14.0	10	20.0	14	28.0	3	6.0	50	100

Tablo 10'daki bulgular incelendiğinde; öğretmenlerin % 6.0'nın hiç derecesinde müzedeki sanat eğitimi amaçlı olarak “koleksiyon avı oyunu” yöntemini kullanmadıkları anlaşılırken, %32.0'nın ise tam derecesinde kullandıkları anlaşılmaktadır. Kıdem açısından tablo 10 ele alındığında ise, kıdemi 11-15 arası olan öğretmenlerin % 46.7'sinin tam derecesinde “koleksiyon avı” oyununu kullandıkları gözlemlenirken, kıdemi 6-10 arasında olan öğretmenlerin % 11.5'inin hiç, % 26.9'unun da az kullandıkları anlaşılmaktadır. Tablo 10'daki bulgulara göre kıdemi 11-15 arası olan öğretmenlerin diğer kıdemdeki öğretmenlere oranla “koleksiyon avı oyunu” nu daha etkin kullandıkları anlaşılabilir. Halbuki “Koleksiyon avı oyunu” öğrencilerin müzede sıkılmadan öğrenmelerini sağlayarak; katılımlı (interaction) ve eğlenceli bir öğretim imkanı sunar (Atasoy 1999:149). Oyun bireyin doğasında var olan bir duygudur. Öğrencilerin müzelerde sanat eğitimine etkin katılımlarının sağlanabilmesinin, onların daha istekli olabilmelerinin yöntemlerinden birinin de öğrenmede oyun yönteminin kullanılması olduğu söylenebilir. “Oyun, bireyin fiziksel, zihinsel ve sanatsal yeteneklerini geliştirici, yaşantıyı zevkli kılıcı, estetik nitelikleri daha anlamlı hale getiren etkinliklerdir” (Bilen, 1996:148).

Bu anlamda müzede sanat eğitimi amaçlı “koleksiyon avı oyunu”nun kullanılabilmesi, sanat eğitimi alan öğrenciler açısından olumlu davranışlar kazandırabilir. Bu nedenle müze ziyaretlerinde mutlaka oyun yöntemlerinden yararlanılmalıdır. Oyunlar hazırlanırken öğrencilerin yaşları dikkate alınmalıdır.

Tablo 11
Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Bir Eser Karşısında Tartışma” Yöntemi Kullanılmasının Kıdeme Göre Dağılımı

Kıdem	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6-10	3	11.1	3	11.1	4	14.8	8	29.6	9	33.3	27	50.9
11-15	2	12.5	4	25.0	1	6.3	5	31.3	4	25.0	16	30.2
16 ve Üzeri			1	10.0	6	60.0	2	20.0	1	10.0	10	18.9
Toplam	5	9.4	8	15.1	11	20.8	15	28.3	14	26.4	53	100

Tablo 11’de görüldüğü gibi; öğretmenlerin % 26.4’ünün müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “bir eser karşısında tartışma” yöntemini hiç kullanmadıkları, % 28.3’ünün az kullandıkları görülürken, öğretmenlerin sadece % 9.4’ünün tam derecesinde “bir eser karşısında tartışma” yöntemini kullandıkları anlaşılmaktadır. Tablo 11 kıdeme göre incelendiğinde, kıdemi 6-10 arasında olan öğretmenlerin “bir eser karşısında tartışma” yöntemini % 33.3’ünün hiç kullanmadıkları, kıdemi 11-15 arasındakilerin ise % 25.0’inin hiç kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Tablo 11’deki bulgular bir başka şekilde ifade edildiğinde, kıdemi 6-10 ile 11-15 arası olan öğretmenlerin, kıdemi 16 ve üzeri olan öğretmenlere oranla “bir eser karşısında tartışma” bir başka anlamda “eleştiri”nin sanat eserlerini tanıyabilmenin, olguları farklı algılayabilmenin gereklerinden biri olduğu söylenebilir. Ott’un (1989:173) belirttiği gibi, müzelerde eleştiri öğretiminden yararlanmak, sanat eğitimine yardımcı olmakta; öğrencilerin algılamalarının gelişmesini, kavramları öğrenmelerini, sanat eğitiminde medeniyetleri tanıyarak değer vermelerini ve bilgiye inancı arttırabilmeyi sağlamaktadır.

Temel eleştirel eğilim insanla sanat eserinin iç içe olması sürecidir. Eleştirel yargıların temel amacı insanla sanat eseri karşısında kişisel eğilimleri uyandırmak, onları anlamaya ve açıklamaya çabalamaktır (Tansuğ, 1982:30).

Bu yöntem için eğitiminin önceden hazırlık yapması gereklidir. Zamanı iyi kullanılmalı ve öğrencileri yönlendirebilmelidir. Bu yöntem bir veya birkaç eserin bir odada herkesin görebileceği bir yere konularak öğrencilerin bu eser hakkında yorum yapmalarının istenmesiyle başlatılabilir. Müzedeki herhangi bir sanat eseri karşısında öğrencilere “Bu, sizce ne anlatıyor?” sorusuyla başlayan ve “Size göre niçin yapılmış olabilir, hangi teknik kullanılmış olabilir?” gibi sorularla devam eden bir süreçte ger-

çekleşir. Böylece çocuklar bir esere bakmayı ve baktıkları nesneyi yorumlayabilmeyi yani analiz etmeyi öğrenirler. Bir nevi “sanat eleştirisi”, betimleme, çözümlenme, yorum yapmaya alışarak, yargıda bulunmayı öğrenirler. Bu uygulama ile yapılacak çalışma öğrencilerin eserle duygusal ilişki kurmasını sağlayacak ve onu daha dikkatli gözlemlemeye itecektir. “Batı kaynaklarında eleştiri ciddi olarak ve sistemli bir şekilde karşımıza çıkar. Amaç, sanat nesnelere anlamak, ondan zevk almak, öğrenilenleri başkalarıyla paylaşmaktır” (Boydaş, 1997:115). Bu yöntem bir anlamda öğrencinin eseri tanımasını sağlayacaktır. Tanıma sürecinde hem eser kolay kolay unutulmayacak, hem de sanat eserinin değeri daha iyi anlaşılacaktır.

Tablo 12
Müzedeki Sanat Eğitimi Sonrası Öğrencilere, Müzede Gördükleri Bir Eserden Yararlanarak İki Ya da Üç Boyutlu Bir Sanatsal Çalışma Yaptırılmasının Kıdeme Göre Dağılımı

Kıdem	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6-10	4	14.8	3	11.1	4	14.8	7	25.9	9	33.3	27	50.9
11-15	4	25.0	2	12.5	5	31.3	3	18.8	2	12.5	16	30.2
16 ve Üzeri			3	30.0	4	40.0	3	30.0			10	18.9
Toplam	8	15.1	8	15.1	13	24.5	13	24.5	11	20.8	53	100

Tablo 12’deki bulgulara göre; öğretmenlerin % 20.8’inin müzede sanat eğitimi sonrası öğrencilere, müzede gördükleri bir eserden yararlanarak iki ya da üç boyutlu bir sanatsal çalışma hiç yaptırmadıkları, % 24,5’inin az yaptırdıkları, % 24,5’inin ise orta derecede yaptırdıkları anlaşılmaktadır. Kıdeme göre Tablo 12 incelendiğinde, kıdemi 6-10 arası olan öğretmenlerin % 33,3’ünün bir eserden yararlanarak iki ya da üç boyutlu bir sanatsal çalışma yaptırmadıkları gözlemlenirken kıdemi 11-15 arası olan öğretmenlerin % 25.0’inin ise tam derecede yaptırdıkları anlaşılmaktadır. Tablo 12’deki bulgulara göre kıdemi 11-15 arasında olan öğretmenlerin kıdemi 6-10 arasında olan öğretmenlere göre öğrencilere müzede gördükleri bir eserden yararlanarak iki ya da üç boyutlu bir sanatsal çalışmayı daha etkin olarak yaptırdıkları söylenebilir. Tablo 12’deki kıdeme göre bulgular arasındaki anlamlılığın öğretmenlerin konuya daha çok hakim olduklarından kaynaklandığı belirtilebilir. Mü-

zede uygulamanın önemini gelişmiş batı ülkelerinin birçoğu yıllar önce uygulamaya koymuşlardır. ABD’de 1950’li yıllardan itibaren çoğu eğitim kurumlarında dersler; müze uygulamaları ve müze bilimi biçiminde verilmekte; müzecilik eğitim programlarında müzelerde uygulamalı eğitimin zorunlu tutulduğu görölmektedir (Erbay, 1998:48).

Tablo 13

Müzedede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Görsel Tamamlama Testi”nin Yapılmasının Kıdeme Göre Dağılımı

Kıdem	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6-10	5	19.2	2	7.7	4	15.4	10	38.5	5	19.2	26	50.9
11-15	6	37.5	3	18.8	1	6.3	5	31.3	1	3.3	16	30.8
16 ve Üzeri	2	20.0	3	30.0	2	20.0	3	30.0			10	19.2
Toplam	13	25.0	8	15.4	7	13.5	18	34.6	6	11.5	52	100

Tablo 13, kıdeme göre öğretmenlerin, müzedede sanat eğitimi amaçlı olarak “görsel tamamlama testi” yapmasına göre incelendiğinde; kıdemi 11-15 arası olan öğretmenlerin % 19.2’sinin hiç yapmadıkları, % 38.5’inin az yaptıkları gözlemlenirken, kıdemi 11-15 arası olan öğretmenlerin % 37.5’inin tam, % 18.8’inin ise çok derecesinde yaptıkları anlaşılmaktadır. Tablo 13 kıdeme göre değerlendirildiğinde, kıdemi 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin kıdemi 6-10 yıl arası olan öğretmenlere göre “görsel tamamlama testi”ni daha fazla kullandıkları söylenebilir. Tablo 13 öğretmenlerin kıdemlerine göre genel olarak incelendiğinde, öğretmenlerin % 34.5’inin az kullandıkları, buna karşın % 25.0’ının ise tam derecesinde kullandıkları anlaşılmaktadır. Tablo 13 bir başka şekilde ifade edilirse kıdemi az olan öğretmenlerin “görsel tamamlama testi”ni daha az yaptıkları, kıdemi yüksek olan öğretmenlerin ise kıdemi az olanlara göre daha fazla kullandıkları söylenebilir. Müze eğitiminde kullanılacak test vb. yazılı gereçlerin geçerliliğine dikkat edilmelidir. Gereçlerin hazırlanması esnasında hedeflenen amaçlar davranışlara dönüştürülebilecek bir nitelikte olunmalıdır. Hazırlık yapmak uzun sürebilir, zor olabilir, ancak bu yöntem mutlaka

olmalıdır. Çünkü yazılı materyaller Şahin'in (1999:21) de belirttiği gibi; eğitim ortamında, kolay ulaşılabilirliği, rahat taşınabilirliği ve çoğaltılabilirliği bakımından en yaygın kullanılan materyal türüdür. Ayrıca, sanat eğitiminde görmeye, kavram bilgilerini öğrenebilmeye ve öğrendiklerini pekiştirebilmeye dayalı ihtiyaçların bir bölümü, bu şekilde giderilmiş olacaktır.

Tablo 14

Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Bir Eser Karşısında Tartışma” Yöntemi Kullanılmasının Kıdeme Göre Dağılımı

Kıdem	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6-10	7	26.9	1	3.8	4	15.4	12	46.2	2	7.7	26	50.0
11-15	7	43.8	2	12.5	1	6.3	4	25.0	2	12.5	16	30.8
16 ve Üzeri	2	20.0	2	20.0	3	30.0	3	30.0			10	19.2
Toplam	16	30.8	5	9.6	8	15.4	19	36.5	4	7.7	52	100

Tablo 14'te görüldüğü gibi; öğretmenlerin % 7.7'si “çalışma yaprağını” hiç hazırlamazken, % 36.5'inin az, % 15.4'ünün ise orta derecede hazırladıkları anlaşılmaktadır. Tablo 14, bir başka açıdan incelendiğinde öğretmenlerin % 30.8'inin tam derecesinde “çalışma yaprağı” hazırladıkları anlaşılmaktadır. Tablo 14'teki bulgulara göre müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “çalışma yaprağının” tam anlamıyla olmasa da % 30.8 oranında hazırladıklarını belirtmeleri öğrenciler açısından olumlu olduğu söylenebilir. Ancak Tablo 14'teki hiç, az ve orta derecede “çalışma yaprakları” hazırlanmasının oranlarının toplamının anlamlı olduğu da gözardı edilmemelidir. Tablo 14'teki bulgular kıdeme göre gözlemlendiğinde, 11-15 arası kıdemi olan öğretmenlerin % 43.8'inin tam oranda hazırlamalarının, diğer kıdemdeki öğretmenlere oranla daha fazla bu yöntemi kullandıklarını gösterdiği söylenebilir. Atasoy'un da (1999:149) belirttiği gibi müzede hazırlanacak çalışma kağıtları (work-sheet) yardımıyla öğrenciler yönlendirilerek eserleri bulmaları, tanımları, çalışma kağıtlarındaki bilgi ve sorular aracılığıyla sanat eğitiminde belli bir donanıma ulaşmaları sağlanmış olur.

Tablo 15
Öğrencilerin Müzeye Sanat Eğitim Amaçlı Olarak Götürülmesinin Sanat Dalına Göre Dağılımı

Sanat Dalı	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Resim	1	2.9	4	11.4	9	2.7	12	34.3	9	25.7	35	66.0
Grafik			4	40			2	20	4	40	10	18.9
Heykel					1	50			1	50	2	3.8
Diğer					2	33.3	4	66.7			6	11.3
Toplam	1	1.9	8	15.1	12	22.6	18	34.0	14	26.4	53	100

Tablo 15'teki bulgulara göre; öğretmenlerin öğrencileri müzeye sanat eğitimi amaçlı olarak % 26.4'ünün hiç götürmedikleri, % 34'ünün az götürdükleri, % 22.6'sının ile orta derecede götürdükleri görülmektedir. Sanat dalı açısından Tablo 15'teki bulgular incelendiğinde sanat dalını diğer olarak belirten öğretmenlerin, yani herhangi bir sanat dalında olmayan öğretmenlerin % 66.7'sinin, resim sanat dalında olanların % 34.3'ünün ve grafik sanat dalında olanların % 20.0'nun öğrencileri müzeye sanat eğitimi amaçlı olarak az götürdükleri görülmektedir.

Sanat dalı olarak öğrencilerin müzeye götürülmesinin az da olsa var olduğu görülürken sanat dalı diğer olan, başka bir ifade ile sanat eğitimi almamış öğretmenlerin müzeye öğrencileri büyük bir oranda götürmedikleri söylenebilir. Bulgulara genel olarak bakıldığında öğrencilerin müzelere sanat eğitimi amaçlı olarak götürülmesinin oldukça yetersiz olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 16
Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Gitmeden Önce Ön Araştırma Yapılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı

Sanat Dalı	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Resim	2	5.7	8	22.9	9	25.7	10	28.6	6	17.1	35	66
Grafik			4	40			2	20	4	40	10	18.9
Heykel					1	50			2	100	2	3.8
Diğer			1	16.7	1	16.7	4	66.7			6	11.3
Toplam	2	3.8	13	24.5	10	18.9	16	30.2	12	22.6	53	100

Tablo 16’da görüldüğü gibi öğretmenlerin %22.6’sının sanat eğitimi amaçlı olarak müzeye gitmeden önce hiç ön araştırma yapmadıkları, % 30.2’sinin az yaptıkları, % 18.9’unun ise orta derecede yaptıkları görülmektedir. Sanat dalı açısından Tablo 16’daki bulgular incelendiğinde sanat dalını heykel olarak belirten öğretmenlerin % 100’ünün, sanat dalını grafik olarak işaretleyen öğretmenlerin % 40’ının müzeye gitmeden önce hiç hazırlık yapmadıkları anlaşılmaktadır. Sanat dalını diğer olarak belirten öğretmenlerin % 66.7’sinin, sanat dalını resim olarak belirten öğretmenlerin de % 28.6’sının müzeye gitmeden önce ön hazırlığı az yaptıkları görülmektedir. Başka bir ifade ile sanat dalı olarak, müzeye sanat eğitimi amaçlı gitmeden önce ön hazırlık yapılmasının genel olarak çok iyi yapılmadığı söylenebilir. Bu tespitten yola çıkılırsa sanat eğitimi açısından bir dezavantaj oluşturduğu belirtilebilir.

Tablo 17
Öğrencileri Müzeye Götürmeden Önce Rehber (Yazılı Kılavuz) Hazırlanmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı

Sanat Dalı	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Resim	8	22.9	5	14.3	6	17.1	11	31.4	5	14.3	35	66
Grafik	1	10.0	3	30.0	1	10.0	2	20.0	3	30.0	10	18.9
Heykel									2	100	2	3.8
Diğer			1	16.7	2	33.3	3	50.0			6	11.3
Toplam	9	17.0	9	17.0	9	17.0	16	30.2	10	18.9	53	100

Tablo 17 incelendiğinde öğretmenlerin %18.9’unun, öğrencileri sanat eğitimi amaçlı olarak müzeye götürmeden önce rehber (yazılı kılavuz) hiç hazırlamadıkları, % 30.2’sinin az hazırladıkları, % 17’sinin ise orta derecede hazırladıkları görülmektedir. Sanat dalı açısından Tablo 17’deki bulgular incelendiğinde sanat dalını diğer olarak işaretleyen öğretmenlerin % 50.0’ının, resim olarak işaretleyenlerin % 31.4’ünün, grafik olarak işaretleyenlerin % 20’sinin öğrencileri müzeye götürmeden önce rehber (yazılı kılavuz) hazırladıkları görülmektedir. Bunlara karşılık sanat dalını resim olarak işaretleyen öğretmenlerin % 22.9’nun müzeye gitmeden önce rehber hazırladığı, sanat dalını grafik olarak belirten öğretmenlerin % 30.0’nun çok olarak rehber hazırladıkları görülmektedir. Başka bir ifade ile tablo c deki bulgulara göre öğretmenlerin % 34’nün tam ve çok olarak rehber (yazılı kılavuz) hazırladıkları görülmektedir.

Tablo 18
Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Koleksiyon Avı Oyunu” Yöntemi Kullanılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı

Sanat Dalı	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Resim	13	39.4	5	15.2	7	21.2	8	24.2			33	66
Grafik	2	20.0	2	20.0	2	20.0	3	30.0	1	100	10	20.0
Heykel	1	50.0							1	50.0	2	4.0
Diğer					1	20.0	3	60.0	1	20.0	5	10.0
Toplam	16	32.0	7	14.0	10	20.0	14	28.0	3	6.0	50	100

Tablo 18’de, öğretmenlerin % 32.0 oranında tam, % 14.0 oranında çok olarak müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “koleksiyon avı oyunu” yöntemini kullandığı görülmektedir. Tablo 18 incelendiğinde sanat dalına göre; müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “koleksiyon avı oyunu” yöntemini sanat dalını diğer olarak belirten öğretmenlerin % 60.0’ının az kullandıkları, sanat dalını heykel olarak belirten öğretmenlerin % 50.0’ının ise hiç kullanmadıkları görülmektedir. Müzelerde sanat eğitimi amaçlı olarak “koleksiyon avı oyunu” yönteminin öğretmen yönteminin kullanıldığına ilişkin genel ortalamalara göre “koleksiyon avı oyunu” yönteminin kullanıldığı söylenebilir. Tablo bulgularına göre öğretmenlerin sanat dallarına göre diğer ve heykel olarak işaretleyenlerin “koleksiyon avı oyunu” yönteminden daha az ve hiç yararlanmadıkları gözlemlenirken, sanat dalı resim ve grafik olan öğretmenlerin müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “koleksiyon avı oyunu”nu tam ve çok olarak kullandıkları görülmektedir. Bir başka ifade ile resim ve grafik sanat dalında olan öğretmenlerin müzede “koleksiyon avı oyunu”nu uygulayarak öğrencilere sanat’ı daha heyecanlı ve etkili öğretmeyi sağladıkları söylenebilir.

Tablo 19
Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Bir Eser Karşısında Tartışma” Yöntemi Kullanılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı

Sanat Dalı	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Resim	3	8.6	5	14.3	6	17.1	12	34.3	9	25.7	35	66.0
Grafik	1	10.0	2	20.0	3	30.0	2	20.0	2	20.0	10	18.9
Heykel	1	50.0							1	50.0	2	3.8
Diğer			1	16.7	2	33.3	1	16.7	2	33.3	6	11.3
Toplam	5	9.4	8	15.1	11	20.8	15	28.3	14	26.4	53	100

Tablo 19'daki sonuçlar gözden geçirildiğinde; müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “bir eser karşısında tartışma” yöntemini sanat dalını heykel olarak işaretleyenlerin % 50.0'nun, sanat dalını diğer olarak belirtenlerin % 33.3'ünün, sanat dalını resim olarak belirtenlerin % 25.7'sinin, sanat dalını grafik olarak belirtenlerin % 20.0'nun hiç derecesinde kullandıkları görülmektedir.

Tablo 19'un genel ortalamaları değerlendirildiğinde ise öğretmenlerin % 26.4'ünün hiç, % 28.3'ünün az, % 20.8'inin ise orta derecede “bir eser karşısında tartışma” yöntemini değerlendirdikleri söylenebilir. Tablo 19'daki bulgulardan da anlaşıldığı gibi “müzede bir eser karşısında tartışma” yönteminin, diğer bir ifade ile disipline dayalı sanat eğitiminde önemli bir alanı oluşturan “sanat eserleri eleştirisi” yönteminin her sanat dalındaki öğretmenlerin çoğunluğunun ya hiç, ya az, ya da orta derecede değerlendirdiğini belirtmeleri sebebiyle öğrencilerin sanat eğitimi açısından yetiştirilmesinde önemli bir alanı eksik bıraktıkları söylenebilir. Çağdaş eğitimin en önemli amaçlarından biri, öğrencilerin iyi karar verebilmelerini sağlamak için eleştirel düşünmeyi geliştirmektir. Öğretmen, öğrencileri bilgiye dayalı düşünceler üretmeye yönlendirmek için kimi zaman bir sanat eseri üzerinde sıcak tartışmalar yaptırılabilir (Stokrocki-Kırıçoğlu 1997:1.26)

Tablo 20

Müzede Sanat Eğitimi Sonrası Öğrencilere, Müzede Gördükleri Bir Eserden Yararlanarak İki Ya da Üç Boyutlu Bir Sanatsal Çalışma Yaptırılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı

Sanat Dalı	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Resim	5	14.3	6	17.1	9	25.7	9	25.7	6	17.1	35	66.0
Grafik	2	20.0	1	10.0	2	20.0	2	20.0	3	30.0	10	18.9
Heykel	1	50.0							1	50.0	2	3.8
Diğer			1	16.7	2	33.3	2	33.3	1	16.7	6	11.3
Toplam	8	15.1	8	15.1	13	24.5	13	24.5	11	20.8	53	100

Tablo 20'ye bakıldığında; müzede sanat eğitimi sonrası öğrencilere, müzede gördükleri bir eserden yararlanarak iki yada üç boyutlu bir sanatsal çalışma yaptırıl-

masına öğretmenlerin % 20.8'inin hiç, % 24.5'inin az, % 24.5'inin ise orta derecede katıldıkları görülmektedir. Sanat dalı açısından tablo 20 gözlemlendiğinde, sanat dalı heykel olan öğretmenlerin % 50.0'nun, grafik olanların % 30.0'nun, resim olanların % 17.1'inin, diğer olanların ise 16.7'sinin hiç oranında öğrencilere müze eğitimi sonrası gördükleri bir eserden yararlanarak iki ya da üç boyutlu bir sanatsal çalışma yaptırdıkları görülmektedir. Tablo 20'deki bulgular, sanat dalına göre genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin büyük bölümünün öğrencilere bir sanatsal çalışma yaptırmakta istenilen düzeyde olmadıkları anlaşılmaktadır. Bir başka ifade ile sanat eğitimi öğrencilerinin görerek-hissederek-yaparak-yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştirme yöntemini öğretmenlerinin yaklaşımı nedeniyle tam olarak gerçekleştiremedikleri söylenebilir. Halbuki Harrison'unda (1963:118) belirttiği gibi, müzede sadece, plastik sanatlarla ve el sanatlarıyla uğraşmak için toplanan bireyler, eğer sergilenen eşyayı çalışmalarına almazlarsa, müzenin eğitici faaliyetine katılmış olmazlar. Bu anlamda düşünüldüğünde, müze eğitimi sonrası yapılacak uygulama çalışmaları sayesinde öğrencilere amacına uygun bir eğitim yöntemi uygulanmış olacaktır.

Tablo 21

Müze Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Görsel Tamamlama Testi” Yapılmasının Sanat Dalına Göre Dağılımı

Sanat Dalı	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Resim	10	29.4	5	14.7	5	14.7	11	32.4	3	8.8	34	65.4
Grafik	2	20.0	2	20.0	1	10.0	2	20.0	3	30.0	10	19.2
Heykel	1	50.0					1	50.0			2	3.8
Diğer			1	16.7	1	16.7	4	66.7			6	11.5
Toplam	13	25.0	8	15.4	7	13.5	18	34.6	6	11.5	52	100

Tablo 21'e bakıldığında, öğretmenlerin, öğrencilere müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “görsel tamamlama testi”ni % 34.6'sının az, % 25.0'nun tam, % 15.4'ünün ise çok yaptırdıkları görülmektedir. Sanat dalına göre öğretmenlerin öğrencilere müzede “görsel tamamlama testi”ni yaptırmaları, Tablo 21 incelendiğinde resim sanat dalını işaretleyenlerin % 29.4'ünün tam uygulamasına karşılık grafik sanat dalında olanların ise % 30.0'nun hiç uygulamadıkları anlaşılmaktadır. Sanat

dalına göre Tablo 21’de ayrıca diğer bölümünü belirten öğretmenlerin % 66.7’sinin müzede “görsel tamamlama testini” uyguladıkları, heykel sanat dalını belirtenlerin % 50.0’inin, resim sanat dalını belirtenlerin ise % 32.4’ünün “görsel tamamlama testi- ni” az uyguladıkları görülmektedir. Tablo 21 genel olarak sanat dallarına göre ince- lendiğinde müzede sanat eğitimi amacıyla “görsel tamamlama testini” heykel ve re- sim sanat dalındaki öğretmenlerin öğrencilerine daha fazla uyguladıkları, grafik sanat dalında olanların ise daha az uyguladıkları görülmektedir.

Tablo 22

Müze Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Çalışma Yaprağı” Hazırlanmasının Sa- nat Dalına Göre Dağılımı

Sanat Dalı	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Resim	13	38.2	2	5.9	5	14.7	12	35.3	2	5.9	34	65.4
Grafik	2	20.0	2	20.0	1	10.0	4	40.0	1	10.0	10	19.2
Heykel	1	50.0							1	50.0	2	3.8
Diğer			1	16.7	2	33.3	3	50.0			6	11.5
Toplam	16	30.8	5	9.6	8	15.4	19	36.5	4	7.7	52	100

Tablo 22 incelendiğinde öğretmenlerin %36.5’inin öğrencilere müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “çalışma yaprağı”nı az derecede hazırladıkları, % 15.4’ünün orta derecede yaptırdıkları görülmektedir. Buna karşın Tablo 22’ye göz atıldığında öğretmenlerin öğrencilere müzede sanat eğitimi amaçlı olarak % 30.8’inin tam derecede, % 9.6’sının ise çok derecede “çalışma yaprağı” hazırladıkları anlaşılmaktadır. Sanat dalı açısından Tablo 22’deki bulgular gözden geçirildiğinde sanat dalını diğer olarak belirten öğretmenlerin % 50.0’inin, grafik olarak işaretleyenlerin % 40.0’inin, resim olarak belirtenlerin ise % 35.3’ünün az derecede öğrencilerine “çalışma yaprağı” hazırladıkları görülmektedir. Tablo 22 sanat dallarına göre izlendiğinde; heykel sanat dalını belirtenlerin % 50.0’inin, resim sanat dalını belirtenlerin % 38.2’sinin öğrencilerine müzede sanat eğitimi amaçlı “çalışma yaprağı” hazırladıkları görülmektedir. Tablo 22 sanat dallarına göre genel olarak değerlendirildiğinde, heykel sanat dalında öğretmenlerin % 50.0’inin hiç “çalışma yaprağı” hazırlamadıkları, ancak sanat dalını resim olarak belirtenlerin ise % 38.2’sinin tam olarak “çalışma yaprağı” hazırladıkları görülmektedir.

Tablo 23**Öğrencilerin Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak Götürülmesinin Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı**

Mezuniyet Durumu	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lisans	1	2.6	7	18.4	6	15.8	12	31.6	12	31.6	38	71.7
Lisans Üstü			1	6.7	6	40.0	6	40.0	2	13.3	15	28.3
Toplam	1	1.9	8	15.1	12	22.6	18	34.0	14	26.4	53	100

Tablo 23'te görüldüğü gibi; öğretmenlerin öğrencileri müzeye sanat eğitimi amaçlı olarak % 36.4'ünün hiç götürmedikleri, % 34.0'ının az götürdükleri, % 22.6'sının ise orta derecede götürdükleri görülmektedir. Mezuniyet durumuna göre Tablo 23 incelendiğinde lisans mezunu olan öğretmenlerin % 31.6'sının öğrencilerini müzelere sanat eğitimi amaçlı hiç götürmedikleri, % 31.6'sının az götürdükleri görülmektedir. Tablo 23 lisans üstü mezunu olan öğretmenlerin durumuna göre incelendiğinde ise % 13.3'ünün hiç, % 40.0'ının az, % 40.0'ının ise orta derecede öğrencileri sanat eğitimi amaçlı müzelere götürdükleri anlaşılmaktadır. Tablo 23 genel olarak değerlendirildiğinde lisans ve lisans üstü mezunların ağırlıklı olarak müzeleri sanat eğitimi amaçlı olarak az kullandıkları görülmektedir.

Tablo 24**Müzeye Sanat Eğitim Amaçlı Gitmeden Önce Ön Araştırma Yapılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı**

Mezuniyet Durumu	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lisans	2	5.3	11	28.9	5	13.2	11	28.9	9	23.7	38	71.7
Lisans Üstü			2	13.3	5	33.3	5	33.3	3	20.0	15	28.3
Toplam	2	3.8	13	24.5	10	18.9	16	30.2	12	22.6	53	100

Tablo 24'te gözlendiği gibi; öğretmenlerin % 22.6'sının müzeye sanat eğitimi amaçlı gitmeden önce ön araştırma hiç yapmadıkları, % 30.2'sinin az yaptıkları, % 18.9'unun ise orta derecede yaptıkları görülmektedir. Mezuniyet durumuna göre Tablo 24'e göz atıldığında lisans mezunu olan öğretmenlerin % 23.7'sinin müzeye

sanat eğitimi amaçlı olarak gitmeden önce hiç ön hazırlık yapmadıkları, % 28.9'unun az yaptıkları, % 13.2'sinin ise orta derecede yaptıkları görülmektedir. Tablo 24 başka bir açıdan incelendiğinde mezuniyet durumu lisans üstü olan öğretmenlerin % 20.0'inin müzeye sanat eğitimi amaçlı gitmeden önce hiç de hazırlık yapmadıkları, % 33.3'ünün az yaptıkları, % 33.5'inin ise orta derecede yaptıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 25
Öğrencileri Müzeye Götürmeden Önce Rehber “Yazılı Kılavuz” Hazırlanmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lisans	6	15.8	7	18.4	5	13.2	13	34.2	7	18.4	38	71.7
Lisans Üstü	3	20.0	2	13.3	4	26.7	3	20.0	3	20.0	15	28.3
Toplam	9	17.0	9	17.0	9	17.0	16	30.2	10	18.9	53	100

Tablo 25 incelendiğinde; öğretmenlerin % 18.9'unun öğrencileri müzeye götürmeden önce ana rehber (yazılı kılavuz) hazırlamadıkları, % 30.2'sinin az hazırladıkları, % 17.0'inin ise orta derecede hazırladıkları, % 17.0'inin tam hazırladıkları, % 17.0'inin ise çok hazırladıkları görülmektedir. Mezuniyet durumuna göre Tablo 25'e bakıldığında lisansüstü mezunların % 20.0'inin hiç rehber (yazılı kılavuz) hazırlamadıkları, % 20.0'inin az hazırladıkları, % 20.0'inin hiç rehber (yazılı kılavuz) hazırlamadıkları görülürken; lisans mezunlarının % 18.4'ünün hiç rehber (yazılı kılavuz) hazırlamadıkları, % 34.2'sinin ise az hazırladıkları anlaşılmaktadır. Bütün bu bulgulara karşın Tablo 25'e göz atıldığında lisansüstü mezun olan öğretmenlerin % 20.0'inin tam, % 13.3'ünün çok olarak rehber (yazılı kılavuz) hazırladıkları belirlenirken, lisans mezunu olanların % 15.8'inin tam, % 18.4'ünün ise çok derecesinde rehber (yazılı kılavuz) hazırladıkları gözlemlenmektedir. Tablo 25 genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin müzelere sanat eğitimi amaçlı gitmeden önce rehber “yazılı kılavuz” hazırlamalarının “müze eğitimi” etkinliklerine göre tam anlamıyla gerçekleştirdikleri söylemek olası değildir.

Tablo 26
Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Koleksiyon Avı Oyunu” Yöntemi Kullanılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lisans	11	29.7	4	10.8	8	21.6	11	29.7	3	8.1	37	74.0
Lisans Üstü	5	18.5	3	23.1	2	15.4	3	23.1			13	26.0
Toplam	16	32.0	7	14.0	10	20.0	14	28.0	3	6.0	50	100

Tablo 26’da izlendiği gibi; müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “koleksiyon avı oyunu” yönteminin kullanılmasına göre, öğretmenlerin % 6.0’ının hiç kullanmadıkları, % 28.0’ının az kullandıkları, % 20.0’ının ise orta derecede kullandıkları görülmektedir. Tablo 26 başka bir açıdan incelendiğinde, öğretmenlerin % 32.0’ının tam, % 14.0’ının ise çok olarak “koleksiyon avı oyunu” yöntemini kullandıkları anlaşılmaktadır. Bu bulgu doğrultusunda, öğrenciler açısından sanat eğitimini anlamlı ve zevkli bir yaklaşımla öğrenebilmelerinin öğretmenler tarafından tam olmasa da uygulandığı söylenebilir. Mezuniyet durumuna göre tablo 26 incelendiğinde lisans mezunu olan öğretmenlerin % 8.1’inin hiç, % 29.7’sinin az, % 21.6’sının orta derecede “koleksiyon avı oyunu” yöntemini kullanırken, lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin % 23.1’inin az, % 15.4’ünün ise orta derecede bu yöntemi kullandıkları anlaşılmaktadır. Tablo 26, müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “koleksiyon avı oyunu” yönteminin kullanılması bakımından ele alındığında öğretmenlerin mezuniyet durumuna göre lisans üstü mezunu öğretmenlerin % 38.5’inin tam, % 23.1’inin çok kullandıkları görülürken, lisans mezunu öğretmenlerin ise daha düşük olmakla birlikte % 29.7’sinin tam, % 10.8’inin ise çok derecede kullandıkları anlaşılmaktadır. Tablo 26 genel olarak değerlendirildiğinde lisansüstü mezun olan öğretmenlerin “koleksiyon avı oyunu” yönteminin lisans mezunu öğretmenlere göre daha fazla kullandıkları söylenebilir.

Tablo 27
Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Bir Eser Karşısında Tartışma” Yöntemi Kullanılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lisans	5	13.2	5	13.2	6	15.8	11	28.9	11	28.9	38	71.7
Lisans Üstü			3	20.0	5	33.3	4	26.7	3	20.0	15	28.3
Toplam	5	9.4	8	15.1	11	20.8	15	28.3	14	26.4	53	100

Tablo 27’de görüldüğü gibi; öğretmenlerin % 26.4 oranında müzede sanat eğitimi amaçlı “bir eser karşısında tartışma” yöntemini hiç kullanmadıkları, % 28.3’ünün az kullandığı, % 20.8’inin ise orta derecede kullandıkları anlaşılmaktadır. Mezuniyet durumuna göre, öğretmenlerden lisans mezunu olanların % 28.9’unun “bir eser karşısında tartışma” yöntemini hiç kullanmadıkları, %28.9’unun az kullandıkları, % 15.8’inin ise orta derecede kullandıkları anlaşılmaktadır. Tablo 27’deki bulgulara göre lisansüstü mezun öğretmenlerin % 20.0’ının “bir eser karşısında tartışma” yöntemini hiç kullanmadıkları, % 26.7’sinin az kullandıkları, % 33.3’ünün ise orta derecede kullandıkları görülmektedir. Tablo 27 genel olarak mezuniyet durumuna göre değerlendirildiğinde lisans mezunu olan öğretmenler ile lisans üstü mezunu öğretmenlerin “bir eser karşısında tartışma” yöntemini uygulamaları arasında derecelenme olarak fark görülse de ortalama olarak çok büyük farkların görülmediği söylenebilir.

Tablo 28

Müze Sanat Eğitimi Sonrası Öğrencilere, Müzede Gördükleri Bir Eserden Yararlanarak İki Ya da Üç Boyutlu Bir Sanatsal Çalışma Yaptırılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lisans	7	18.4	5	13.2	5	13.2	11	28.9	10	26.3	38	71.7
Lisans Üstü	1	6.7	3	20.0	8	53.3	2	13.3	1	6.7	15	28.3
Toplam	8	15.1	8	15.1	13	24.5	13	24.5	11	20.8	53	100

Tablo 28 incelendiğinde, öğretmenlerin % 20.8’inin müzede sanat eğitimi sonrası öğrencilere, müzede gördükleri bir eserden yararlanarak iki ya da üç boyutlu bir sanatsal çalışmayı hiç yaptırmadıkları, % 24.5’inin az yaptırdıkları, % 24.5’inin ise orta derecede yaptırdıkları gözlemlenmektedir. Mezuniyet durumuna göre lisans mezunu olan öğretmenlerin % 26.3’ünün öğrencilere hiç iki ya da üç boyutlu çalışma yaptırmadıkları, % 28.9’unun az yaptırdıkları belirlenirken, lisans üstü mezunu olan öğretmenlerin sadece % 6.7’sinin hiç yaptırmadıkları, % 13.3’ünün az yaptırdığı, % 53.3’ünün ise orta derecede yaptırdıkları anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile Tablo

28 genel olarak değerlendirildiğinde lisans mezunu olanların hemen hemen çoğunun ya hiç, ya da orta derecede öğrencilere iki ya da üç boyutlu çalışmalar yaptırdıkları belirlenirken, lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin ağırlıklı olarak orta ve çok derecelerde öğrencilere iki yada üç boyutlu çalışma yaptırdıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 29
Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Görsel Tamamlama Testi” Yapılmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lisans	10	26.3	4	10.5	4	10.5	15	39.5	5	13.2	38	73.1
Lisans Üstü	3	21.4	4	28.6	3	21.4	3	21.4	1	7.1	14	26.9
Toplam	13	25.0	8	15.4	7	13.5	18	34.6	16	11.5	52	100

Tablo 29’deki bulgular incelendiğinde; öğretmenlerin % 34,6’sının müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “görsel tamamlama testi”ni az oranda yaptıklarını, % 13,5’inin orta derecede yaptıkları belirlenirken % 25,0’inin tam oranda, % 15,4’ünün de çok oranda yaptıkları anlaşılmaktadır. Mezuniyet durumuna göre Tablo 29’a göz atıldığında lisans mezunu olan öğretmenlerin % 13,2’sinin “görsel tamamlama testi”ni öğrencilerine yaptırmadıkları, % 39,5’inin az derecede yaptırdıkları, % 10,5’inin ise orta derecede yaptırdıkları belirlenirken, lisansüstü mezun olan öğretmenlerin sadece % 7,1’inin hiç yaptırmadıkları, % 21,4’ünün de az oranda yaptırdıkları anlaşılmaktadır. Tablo 29’deki bulgulara göre lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin, öğrenmenin davranışa dönüştüğünü tespit etmeye yönelik olan “görsel tamamlama testi”ni lisans mezunu olan öğretmenlere göre daha çok yaptıkları söylenebilir.

Tablo 30
Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Çalışma Yaprağı” Hazırlanmasının Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lisans	11	28.9	4	10.5	5	13.2	15	39.5	3	7.9	38	73.1
Lisans Üstü	5	35.7	1	7.1	3	21.4	4	28.6	1	7.1	14	26.9
Toplam	16	30.8	5	9.6	8	15.4	19	36.5	4	7.7	52	100

Tablo 30’da görüldüğü gibi; öğretmenlerin % 7.7’sinin müzede sanat eğitimi amaçlı olarak “çalışma yaprağı”nı öğrencilere hiç hazırlamadıkları, % 36.5’inin az hazırladıkları, % 15.4’ünün ise orta derecede hazırladıkları anlaşılmaktadır. Mezuniyet durumuna göre Tablo 30’a göz atıldığında lisans mezunu olanların % 7.9’unun öğrencilere hiç “çalışma yaprağı” hazırlamadıkları, % 39.5’inin az hazırladıkları, % 13.2’sinin ise orta derecede hazırladıkları görülürken, lisans üstü mezunu olan öğretmenlerin % 7.1’inin öğrencilere hiç “çalışma yaprağı” hazırlamadıkları, % 28.6’sının az hazırladıkları, % 21.4’ünün ise orta derecede hazırladıkları anlaşılmaktadır. Tablo 30 başka bir açıdan ele alındığında; lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin % 35.7’sinin “çalışma yaprağı”nı tam derecede hazırladıkları, lisans mezunu olan öğretmenlerin ise % 28.9’unun tam derecede hazırladıkları görülmektedir. Tablo 30 genel olarak incelendiğinde lisans üstü mezunu olan öğretmenlerin lisans mezunu olan öğretmenlere göre öğrencilere “çalışma yapraklarını” biraz daha fazla hazırladıkları söylenebilir.

Tablo 31
Öğrencilerin Müzeye Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak Götürülmesinin Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı

Okuldaki Görevi	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yönetici			1	8.3	2	16.7	6	50.0	3	25.0	12	22.6
Öğretmen	1	2.4	7	17.1	10	24.4	12	29.3	11	26.8	41	77.4
Toplam	1	1.9	8	15.1	12	22.6	18	34.0	14	26.4	53	100

Tablo 31 öğretmenlerin okuldaki görev durumuna göre incelendiğinde yönetici olanların % 25’inin ve öğretmen olarak görev yapanların % 26.8’inin öğrencileri müzelere sanat eğitimi amaçlı hiç götürmedikleri görülürken, yine yöneticilerin % 50.0’ünün, öğretmen olarak görev yapanların ise % 29.3’ünün öğrencileri müzelere sanat eğitimi amaçlı olarak az götürdükleri anlaşılmaktadır. Aynı zamanda yöneticilerin öğrencileri tam olarak müzeye hiç götürmedikleri belirlenirken, öğretmen olarak görev yapanların ise sadece % 1.9’unun tam derecede götürdükleri görülmektedir. Tablo 31 başka bir anlamda ele alındığında yöneticilerin % 75’inin hiç ve az ola-

arak öğrencileri müzelere sanat eğitimi amaçlı olarak götürdükleri gözlemlenirken, öğretmen olarak görev yapanların ise % 51.1'inin hiç ve az derecesinde götürdükleri gözlemlenmektedir. Tablo 31'deki bu bulgulardan anlaşıldığı gibi, yönetici olarak görev yapan öğretmenlerin, öğretmen olarak görev yapanlara göre öğrencilerini müzelere daha az götürdükleri görülmektedir. Tablo 31'e göre elde edilen bulgulardan yöneticilerin öğrencileri müzelere sanat eğitimi amaçlı olarak daha az götürmelerinde, sorumluluk almak istememeleri, sanat eğitiminin dört duvarla sınırlandırılmayacağını düşünmemeleri, yöneticilerin ağırlıklı olarak sanat eğitimi alanı dışındaki öğretmenlerden oluşmalarının payının olduğu söylenebilir. Gedik'in (2000:152) yaptığı "Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyinin Değerlendirilmesi" adlı araştırmaya göre; "Okul yöneticilerinin hangi alanda olması gereklidir?" sorusuna öğretmen ve öğrencilerin % 67.5'inin, okul yöneticilerinin resim/müzik alanlarından birinden olması gerektiği şeklinde düşündüğü sonucu çıkmıştır. AGSL'ni daha etkin hale getirebilir.

Tablo 32
Müze Sanat Eğitimi Amaçlı Gitmeden Önce Ön Araştırma Yapılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı

Okuldaki Görevi	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yönetici			3	25.0			7	58.3	2	16.7	12	22.6
Öğretmen	2	4.9	10	24.4	10	24.4	9	22.0	10	24.4	41	77.4
Toplam	2	3.8	13	24.5	10	18.9	16	30.2	12	22.6	53	100

Tablo 32'de, öğretmenlerin % 22.6'sının müze sanat eğitimi amaçlı gitmeden önce ön araştırma yapmadıkları, % 30.2'sinin az yaptıkları, % 18.3'ünün ise orta derecede yaptıkları belirlenirken, sadece % 3.8 oranında tam olarak ön araştırma yapıldığı anlaşılmaktadır. Okuldaki göreve göre Tablo 32 incelendiğinde yöneticilerin % 16.7'sinin hiç ön hazırlık yapmadıkları, % 58.3'ünün ise az derecede ön hazırlık yaptıkları gözlemlenirken, öğretmen olarak görev yapanların % 24.4'ünün hiç ön hazırlık yapmadıkları, % 22.0'ının az derecede ön hazırlık yaptıkları, % 24.4'ünün ise orta derecede ön hazırlık yaptıkları anlaşılmaktadır. Tablo 32, bir başka ifade ile yöneticilerin öğretmen olarak görev yapanlara göre müze sanat eğitimi amaçlı gitmeden önce ön hazırlık

lığı hiç veya çoğunlukla daha az yaptıklarını göstermektedir. Yöneticilerin ön hazırlık yapamamasının veya çok az yapmış olmalarının yöneticiliğin verdiği farklı görevler ve görevlerin yoğunluğunun sonucu olduğu söylenebilir. Ayrıca yoğun görev sorumluluğunun vermiş olduğu tükenmişliğin, yönetici konumundaki öğretmenin alana yönelik ön araştırma yapmasını engellediği söylenebilir.

Tablo 33
Öğrencileri Müzeye Götürmeden Önce Rehber (Yazılı Kılavuz) Hazırlanmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı

Okuldaki Görevi	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yönetici	1	8.2	2	16.7	3	25.0	4	33.3	2	16.7	12	22.6
Öğretmen	8	19.5	7	17.1	6	14.6	12	29.3	8	19.5	41	77.4
Toplam	9	17.0	9	17.0	9	17.0	16	30.2	10	18.9	53	100

Öğretmenlerin okuldaki görev durumuna göre Tablo 33'e göz atıldığında yönetici olanların % 16.7'sinin hiç rehber (yazılı kılavuz) hazırlamadıkları, % 33.3'ünün az hazırladığı, % 25.0'ının da orta derecede hazırladıkları belirlenirken, yönetici olmayan öğretmenlerin % 19.5'inin hiç hazırlamadıkları, % 29.3'ünün az, % 14.6'sının ise orta derecede rehber (yazılı kılavuz) hazırladıkları anlaşılmaktadır. Tablo 33'te görüldüğü gibi AGSL'nde öğretmen olarak görev yapan eğitimcilerin yönetici olarak görev yapanlara göre daha fazla, hem tam, hem de çok derecelerinde öğrencileri müzeye götürmeden önce rehber hazırladıkları söylenebilir.

Tablo 34

Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak "Koleksiyon Avı Oyunu" Yöntemi Kullanılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı

Okuldaki Görevi	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yönetici	2	18.2	1	9.1	2	18.2	6	54.5			11	22.0
Öğretmen	14	35.9	6	15.4	8	20.5	8	20.5	3	7.7	39	78.0
Toplam	16	32.0	7	14.0	10	20.0	14	28.0	3	6.0	50	100

Öğretmenlerin okuldaki görevleri itibariyle Tablo 34 izlendiğinde, yönetici olarak görev yapan eğitimcilerin % 54.5'i az, % 18.2'si orta derecede "koleksiyon avı oyunu" yöntemini kullandıklarını belirtirken, öğretmen olarak görev yapan eğitimcilerin % 7.7'sinin hiç kullanmadıkları, % 20.5'inin az kullandıkları, % 20.5'inin ise orta derecede kullandıkları anlaşılmaktadır. Tablo 34 başka bir açıyla incelendiğinde, yöneticilerin % 18.2'sinin tam, öğretmenlerin ise % 35.9'unun tam derecesinde müzede sanat eğitimi amaçlı "koleksiyon avı oyunu" yöntemini kullandıkları gözlemlenmektedir. Tablo 34'teki bulgular AGSL'nde öğretmen olarak görev yapan eğitimcilerin yöneticilere göre daha etkin olarak "koleksiyon avı oyunu" yöntemini kullandıklarını göstermektedir. Ancak aralarındaki anlamlı farka rağmen eğitimcilerin genel olarak iyi olmasa da bu yöntemi % 32.0'nin tam, % 14.0'nin da çok derecesinde kullandıklarını belirtmeleri, öğrencilerin müzede sıkılmadan, eğitimde oyunun önemli bir alan olduğu bilinciyle sanat eğitimini oyunlaştırarak, öğrenmelerini sağladığı söylenebilir. Oyun, bireylerin fiziksel, zihinsel yeteneklerini geliştirici, yaşantıyı zevkli kılıcı, sanatsal ve estetik nitelikleri ve beceriyi geliştirici etkinlerdir. (Bilen, 1996:148). Oyun teknikleri ile eğitim etkinlikleri daha ilgi çekici hale getirilebilir. Oyunlaştırma ile kalıcı hale gelecek sanat eğitiminin kolay akılda tutulmasını da sağlayacağı söylenebilir.

Tablo 35

Müzede Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak "Bir Eser Karşısında Tartışma" Yöntemi Kullanılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı

Okuldaki Görevi	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yönetici	1	8.3	1	8.3	4	33.3	3	25.0	3	25.0	12	22.6
Öğretmen	4	9.8	7	17.1	7	17.1	12	29.3	11	26.8	41	77.4
Toplam	5	9.4	8	15.1	11	20.8	15	28.3	14	26.4	53	100

Tablo 35 öğretmenlerin okuldaki görevlerine göre izlendiğinde; yöneticilerin % 25.0'nin "bir eser karşısında tartışma" yöntemini hiç kullanmadıkları, % 25.0'nin az kullandıkları, % 33.3'ünün de orta derecede kullandıkları görülmektedir. Tablo 35 AGSL'nde görev yapan öğretmenler açısından ele alındığında öğretmen olarak görev yapanların % 26.8'inin "bir eser karşısında tartışma" yöntemini hiç kullanmadıkları,

% 29.3'ünün az kullandıkları, % 17.1'inin orta derecede kullandıkları anlaşılmaktadır. Bir başka ifade ile Tablo 35'te izlendiği gibi; yönetici olanların % 33.3'ünün orta derecede "bir eser karşısında tartışma" yöntemini kullandıkları görülürken, öğretmenlerin sadece % 17.1'inin orta derecede kullandıkları ve % 17.1'inin de çok derecede kullandıkları anlaşılmaktadır. Tablo 35 genel olarak incelendiğinde öğretmenlerin bir eser karşısında tartışma yöntemini daha fazla kullandıkları söylenebilir. Müzeler, koleksiyonlarındaki eserleri iyi tanıtmaya ve öğretme yollarında çeşitli yöntemler denerler. Bunlardan bir tanesi de düzenledikleri proje çalışmalarındaki iki ya da üç boyutlu eserlerin orijinaleri karşısında yapılan kısa tartışma ve görüşmelerdir (Abacı,1996:58). Müzelerde bulunan eserlerden bir tanesinin öğrencilerin önüne konmasıyla eser ile öğrenci arasında etkileşim kurularak, öğrencilerin ne zaman, neden nasıl, ne ile yapılmış gibi soruları sormasıyla o eseri tanımaya çalışacağı bir ortamın başlangıcı olduğu söylenebilir.

Tablo 36

Müzedeki Sanat Eğitimi Sonrası Öğrencilere Müzede Gördükleri Bir Eserden Yararlanarak İki Ya da Üç Boyutlu Sanatsal Çalışma Yaptırılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı

Okuldaki Görevi	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yönetici	1	8.3	2	16.7	2	16.7	6	50.0	1	8.3	12	22.6
Öğretmen	7	17.1	6	14.6	11	26.8	7	17.1	10	24.4	41	77.4
Toplam	8	15.1	8	15.1	13	24.5	13	24.5	11	20.8	53	100

Tablo 36'da görüldüğü gibi; öğretmenlerin % 24.4'ünün müzede sanat eğitimi sonrası öğrencilere müzede gördükleri bir eserden yararlanarak hiç iki ya da üç boyutlu sanatsal çalışma yaptırmadıkları, % 17.1'inin az yaptırdıkları, % 26.8'inin de orta derecede yaptırdıkları gözlenirken, yönetici olanların % 8.3'ünün hiç yaptırmadıkları, % 50.0'inin az yaptırdıkları, % 16.7'inin ise orta derecede yaptırdıkları anlaşılmaktadır. Tablo 36'daki bulgulara göre; öğretmen olarak görev yapan eğitimcilerin yönetici olarak görev yapan eğitimcilere göre iki ya da üç boyutlu sanatsal çalışmalarını öğrencilerine sanat eğitimi amaçlı daha fazla yaptırdıkları söylenebilir. "Gerçekten görünen şey belleğe yüz kere yinelenen bir betimlemeden daha hızlı yerleşir" (Hooper-Greenhill, 1999:46). Sanat eğitiminde görmeye dayalı ihtiyacın, müzelerde-

ki gerçek sanat eserleriyle daha fazla heyecan verici ve güdüleyici olduğu söylenebilir. Burada izlenen eserlerden esinlenerek yapılacak çalışmalarla sanat eğitiminde öğretimin pekiştirilmiş olduğu belirtilebilir.

Tablo 37

Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Görsel Tamamlama Testi” Yapılmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı

Okuldaki Görevi	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yönetici	2	16.7	2	16.7	2	16.7	5	41.7	1	8.3	12	23.1
Öğretmen	11	27.5	6	15.0	5	12.5	13	32.5	5	12.5	40	76.9
Toplam	13	25.0	8	15.4	7	13.5	18	34.6	6	11.5	52	100

Öğretmenlerin okuldaki görevlerine göre Tablo 37 incelendiğinde; yönetici konumunda olanların % 8.3’ünün müzede sanat eğitimi amaçlı olarak öğrencilere hiç “görsel tamamlama testi” yaptırmadıkları, % 41.7’sinin az yaptırdıkları, % 16.7’sinin orta derecede yaptırdıkları gözlemlenirken, öğretmen olarak görev yapanların % 12.5’inin hiç yaptırmadıkları, % 32.5’inin az yaptırdıkları, % 12.5’inin ise orta derecede yaptırdıkları anlaşılmaktadır. Tablo 37 başka bir açıdan ele alındığında öğretmenlerin öğrencilerine yöneticilere oranla daha fazla “görsel tamamlama testi”ni yaptırdıkları anlaşılmaktadır. Tablo 37’deki bulgular bir başka ifade ile, öğretmen olarak görev yapanların, öğrencilerinin hayal güçlerini canlı tutmalarını, gördüklerini algılayıp algılayamadıklarını, algılamışlarsa onu yorumlayabilmelerini (çizgi ile), gördüklerini daha iyi tanıyabilmelerini sağlamak için daha fazla imkânlar sundukları söylenebilir.

Tablo 38

Müzedeki Sanat Eğitimi Amaçlı Olarak “Çalışma Yaprağı” Hazırlanmasının Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Göre Dağılımı

Okuldaki Görevi	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yönetici	2	16.7	2	16.7	2	16.7	6	50.0			12	23.1
Öğretmen	14	35	3	7.5	6	15.0	13	32.5	4	10.0	40	76.9
Toplam	16	30.8	5	9.6	8	15.4	13	36.5	4	7.7	52	100

Tablo 38'de öğretmenlerin okuldaki görevlerine göre; öğretmen olarak görev yapanların % 10.0'nun "hiç çalışma yaprağı" hazırlamadıkları, % 32.5'inin az hazırladıkları, % 15.0'nun ise orta derecede hazırladıkları belirlenirken, yönetici olarak görev yapan eğitimcilerin % 50.0'nun az hazırladıkları, % 16.7'sinin ise orta derecede hazırladıkları görülmüştür. Tablo 38 diğer bir açıdan incelendiğinde, yöneticilerin 16.7'sinin tam derecede "çalışma yaprağı" hazırladıkları görülürken, öğretmenlerin % 35.0'nun tam derecesinde hazırladıkları görülmektedir. Tablo 38 bir başka ifade ile değerlendirildiğinde "çalışma yaprağı" hazırlama derecelerine göre öğretmenlerin yöneticilere oranla biraz daha fazla etkin oldukları söylenebilir. Öğrencilerin kabiliyetlerini geliştirmek, yeni ilişkileri anlamada kendi zihin özgürlüğünün farkına varmasına yardımcı olmak, evrenin anlaşılmasında kendi zihinsel gücünü kullanmayı istekli hale getirmek için onların bilgiyi kendilerinin oluşturabilmesine imkan hazırlamak gereklidir. Bu ortamları hazırlamanın biri de "çalışma yaprakları" uygulamalarıdır (Koç ve diğerleri, 1998:94).

III. Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmamasının Nedenlerine İlişkin Görüşler Hakkındaki Bulgular ve Yorum

Bu kısımda; Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 39

Müzelerin Sanat Eğitimi Amaçlı Kullanılmamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Dağılımı

Nedenler	1. Derece		2. Derece		3. Derece	
	N	%	N	%	N	%
1	28	55.0	8	15.9	14	26.4
2	16	30.2	9	16.9	11	20.0
3	11	20.0	13	24.5	19	35.8
4	2	3.77	6	11.3	7	13.2
5	5	9.43	1	1.88	8	15.9
7	14	26.4	16	30.2	5	9.43

Tablo 39'da görüldüğü gibi öğretmenlerin % 55.0'nin müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasının nedenleri ile ilgili sıralamada birinci derecede en fazla Öğretim Programlarının uygun olmamasını belirtmişlerdir. Yine öğretmenler müzelerin kullanılmamasının nedenlerinden ikinci sırada ve birinci derecede % 30.2 oranında deneyimlerinin olmamasını göstermişlerdir. Tablo 39'a göre öğretmenler, müzelerde kendi yerine rehberlik yapabilecek kişilerin bulunmaması ve yeterli zamanlarının olmayışını da % 26.4 oranında birinci derecede nedenler arasında göstermişlerdir. Tablo 39'daki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanılmalarının nedenlerinden dördüncü sıradaki birinci dereceye göre % 20.0'nin müzelerin sanat eğitimi uygulamalarına uygun olmamaları olarak belirlenmiştir.

Tablo 39 incelendiğinde; öğretmenlerin müzeleri kullanılmalarının nedenlerinin 2 derece sıralamasına göre en fazla % 26.4'ü müzelerde rehberlik yapabilecek kişilerin bulunmaması ya da yeterli zamanlarının olmayışı, % 24.5'i müzelerin sanat eğitimi uygulamalarına uygun olmaması, % 16.9'u deneyimlerinin olmaması, % 15.9'u ise öğretim programlarının uygun olmamasını göstermiştir.

Tablo 39'daki müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenlerini 3. derece gösteren öğretmenlerin en fazla, % 35.8'i müzelerin sanat eğitimi yapılmasına uygun olmamasını, % 26.4'ü öğretim programlarının uygun olmamasını % 20.0'ı deneyimlerinin olmamasını, % 15.9'u ise müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasını hiç düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 39 başka bir açıdan incelendiğinde öğretmenlerin birinci derecede müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasına ilişkin görüşlerinde % 55.0 ile % 1.88 arasında anlamlı fark görüldüğü; ikinci derecede % 30.2 ile % 1.88 arasında anlamlı fark görüldüğü, üçüncü derecede ise % 35.8 ile % 7.55 arasında anlamlı fark görüldüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 39'daki bulgulara göre; müzelerin kullanılmamasının nedenlerinin öğretmenlerin görüşlerine göre birinci derecede (% 55.0) öğretim programlarının uygun

olmaması, ikinci derecede (% 30.2) deneyimlerinin olmaması, üçüncü derecede (% 26.4) müzelerde rehberlik yapabilecek kişilerin olmaması ya da yeterli zamanlarının olmayışı olduğu söylenebilir. Buradaki bulgular bir başka şekilde ifade edilirse; AGSL'nin öğretim programlarında “müze eğitimi” ile ilgili bir dersin olmaması, öğretmenlerin müzelerde sanat eğitimi aktivitelerini daha etkin bir şekilde yaptıramadıkları anlamını taşıdığı söylenebilir. Bu bağlamda öğretim programlarının yeniden ele alınması, eğitimde programlı öğretimin yararlarını yerine getirebilmek açısından önem taşımaktadır. Çünkü, programlı öğretim zaman açısından ekonomi sağlaması, öğrenmeyi zevkli ve ilgi çekici hale getirmesi, öğrencinin öğrenme sürecinde dikkatli ve etkin olması, öğrenme sonucunda anında dönüt verme imkanı sağlaması ve anlaşılamayan konuları tekrarlama olanağı tanınması bakımlarından önem taşır (Küçükahmet, 2001:116). Ayrıca öğretmenlerin müzelerden yararlanamamalarının en önemli ikinci ve üçüncü derecede olarak belirtilen, müzelerde rehberlik yapabilecek kişilerin olmaması ya da yeterli zamanlarının olmayışı ile müzelerin sanat eğitimine uygun olmaması gibi nedenler AGSL'ndeki sanat eğitiminin niteliği ve öğrenciler aldığı eğitim açısından olumsuz bir tespit olarak görüldüğü belirtilebilir.

Türkiye’de öğrencileri kapalı sınıf veya sanat odası atmosferinden uzaklaştırarak onlara daha canlı ve deneyimler sunabilecek ortamlardan birinin müzeler ve galeriler olduğunu belirten Özsoy (2002:2); gelişmiş ülkelerde okullara yönelik reform hareketlerinde öğretmenlerin toplumsal kaynakları kullanmaya teşvik edildiğini, onların müzelerden ve sanat galerilerinden ve bu kuruluşların özellikle eğitim amaçlı programlarından yararlanmalarını öngördüklerini ifade etmiştir. Anlaşıyor ki AGSL'ndeki sanat eğitiminin bireyde kazandırılması düşünülen unsurları davranışa dönüştürebilmenin en anlamlı ve gereksinim duyulan alanlardan biri “Müze Eğitimi”nin bu liselerde okutulması ve bu anlamda müzede yapılacak uygulamalar ile öğrencilere deneyimler kazandırılması olacaktır.

Tablo 39'daki bulgulara göre, müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenleri sıralamasında, en fazla öğretim programlarının uygun olmaması (% 55) sonucunu ortaya koymuştur. Bu verilere göre AGSL'nde görev yapan öğretmenler müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanmak istedikleri halde Tablo

39’da belirlenen nedenlerin kendilerine engel olduğunu ifade etmişlerdir. Bu nedenle sanat eğitiminin amacına uygun yapılabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılmasının bir ihtiyaç haline geldiği söylenebilir. Bu noktadan hareketle özellikle MEB yetkilileri konuya eğilerek, yapılacak düzenlemelerin öncülüğünü yapabilmelidir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, araştırmanın amacı, alt amaçları, veri toplama aracının boyutları, elde edilen bulgular ile müze eğitiminin sanat eğitimi açısından önemi ve AGSL'nde müze eğitiminin rolü tartışılarak değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın amacı, girişte de kısaca belirtildiği gibi AGSL'nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına hakkındaki görüşlerini belirlemek ve bu amaç çerçevesinde öğretmenlerin görüşlerinin, kıdem, sanat dalı (resim, grafik, seramik, heykel, tekstil tasarımı), mezuniyet durumu (lisans, yüksek lisans ve üstü) ve yönetici olup olmama değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediklerini saptamak ve ayrıca veri toplama aracının boyutlarına ilişkin elde edilen bulguları, AGSL'nde müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına açısından değerlendirmektir. Buna göre veri toplama aracının boyutları;

- a) Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşler,
- b) Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durumla ilgili görüşler ve
- c) Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenlerine ilişkin görüşler, şeklinde oluşmuştur. Böylece veri toplama aracının boyutlarına ilişkin bulgular yorumlanmış ve araştırmanın kuramsal kısmı ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Bu anlamda, elde edilen önemli bulgular özetlenerek şu şekilde irdelenmiştir:

Yönetici ve öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşlerinin, genel ortalamalara göre (4.09) oranında (çok) derecesinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayanarak öğretmenlerin büyük çoğunluğunun müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına katıldıkları söylenebilir.

AGSL'nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin çoğunluğu tarafından müze eğitimi kapsamında müzelerin birer eğitim kurumu gibi kabul edilmesi, müze eğitiminin kişiye bilgisini geliştirme yollarını öğretmek bu bilgileri karşılaştırma imkânı sağlamanın benimsenmesi, müzelerin sanat eserleriyle doğrudan iletişimi sağladığı için sanat eğitimi açısından kalıcı öğrenmeyi sağlayacağına katılmaları, bu kurumlardaki öğretmenlerin müze eğitimine bakış açılarının olumlu olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre sanat eğitiminin sadece okul ile sınırlanamayacağı ve müze eğitimi ile sanat öğrencisinin daha özgür ve güdüleyici bir mekânda öğrenim görebileceğinin öneminin de kabul edildiğinin göstergesi olduğu söylenebilir.

Veri toplama aracının II. Boyutu olan, müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşler incelendiğinde, boyutta yer alan ifadelerin bir bölümünün müzelerin sanat eğitimi açısından önemini belirttiği görülmektedir. Bu anlamda müzelerin sanat eğitimi açısından önemi içerisinde; müzelerin sınıf ortamına kıyasla daha etkin bir öğrenmeyi sağladığı, sınıf ortamından farklı olarak öğrencileri araştırmaya ve incelemeye yönlendirdiği görüşü belirtilmektedir. AGSL'nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin de çoğunlukla katıldığı bu görüşlerin önemi, sanat öğretmenleri ve müzeciler tarafından şöyle dile getirilmiştir: Özsoy (2001c:22), okul öncesi, ilk ve ortaöğretimde çeşitli kültürlerin ve medeniyetlerin sanatsal, arkeolojik ve etnografik eserlerinin öğretilmesi derslerin, resim, müzik gibi sanat dersleri ve sanat tarihi dersleri olduğunu; medeniyet ve kültür eserlerinin bulunduğu ve sergilendiği yerler olan müzelerde de bu derslerin bir bölümünün yapılmasının, sanat derslerinden elde edilecek verimliliği en üst düzeye çıkaracağını belirtmiştir. Yine bu amaçla, müzede eğitimi sanat eğitimi açısından ele alan Nirven (1991:149), müzelerin bireyin sosyal gelişimine katkı sağlaması yanında; estetik anlayışını, görsel belleğini, muhakeme gücünü, beceri ve yeteneğini geliştirerek; sanat ve kültür konusunda bilgisini yükselttiğini ifade etmiştir. Bu bilimsel ifadeler ve araştırma sonuçlarına, AGSL'nde görev yapan öğretmenlerin çoğunlukla katılması, bu liselerdeki öğretmenlerin müze eğitimine hazır olduklarını göstermektedir. Bu anlamda yapılması gereken şey, öğretmenlere müzeleri kullanabilmelerini hem öğretmek, hem de imkân sağlamak olmalıdır.

Aslında müze eğitimi kapsamında müzelerin eğitim amaçlı kullanımı Türkiye ve gelişmiş bazı ülkeler açısından yeni bir model değildir. Adıgüzel'e göre (1999:75) farklı bir müze tipi olan "okul müzesi" ilk olarak 1909 yılında M. Satı Bey'in Maarif Nezareti'ne sunduğu raporunda dile getirilmiştir. Ancak, Türkiye'de müze eğitiminin önemi önceden belirtilmiş ve kararlar alınmış olmasına rağmen farklı etkenlerden dolayı bir türlü gerçek anlamda gerçekleştirilememiştir. Bu nedenlerin kısaca şunlar olduğu söylenebilir: Müzelerin sadece klasik (toplama, koruma, sergileme, onarım vb.) işlevlerini yerine getirip eğitim boyutunu gözardı etmeleri, üniversiteler ve sivil toplum örgütleriyle işbirliğine gitmemeleri ve kitle iletişim (basın-yayın) araçlarını etkin olarak kullanmamaları; müzelerin teşkilat yapısı, merkezi bir idare ile yönetilmesi, müze pedagojisi alanında eleman yetiştirilememesi, müzede gönüllü çalışma oranının yok denecek kadar az olması, müzelerin sosyal imkânlarının (lokanta, park, sinema, gösteri odaları, atölye, kafeterya vb.) ya hiç olmaması ya da kısıtlı olması ve en önemlisi eğitim kurumlarının müzeleri etkin biçimde kullanamamalarıdır. Çünkü, Özsoy'un da (1996b:53) değindiği gibi, "eğitimde yer almayan hiçbir değer hayatını sürdürülemez". Eğitim boyutu olmayan bir müzenin ziyaretçileri de sınırlı olacaktır. Bu sınırlılık müzeleri süreç içerisinde soğuk ve ıssız bir mekân olarak işlevsiz hale getirecektir. Halbuki gelişmiş bazı ülkelerde, müzelerin birer araştırma merkezi gibi kabul edilerek laboratuvar, sanat okulu, sanat atölyesi, dokunma salonu, drama merkezi, sanat eleştirisi ve oyun mekanları vb. imkanları sunması ile yılda 5 milyon civarında ziyaretçi sayısı bulunmaktadır. İnel'in (1998:25) belirttiğine göre, New York'taki Metropolitan Müzesi'ni her yıl yaklaşık 5 milyon kişi ziyaret etmektedir. Bu oran Türkiye'ye gelen yıllık turist sayısı (2001 yılı itibarıyla ortalama yıllık 10 milyon) ile kıyaslanırsa bir müzenin ne kadar çekici bir kurum olduğu görülecektir.

Müzelerin birer eğitim kurumu gibi görülerek genç yaşta bireylerin bu kuruluşlara götürülmesi, onların erken yaşlarda alışkanlık kazanmalarını ve geleceğin potansiyel ziyaretçileri olabilmelerini sağlayacaktır. Böylece müze eğitimi sadece okul çağındaki eğitim etkinlikleri ile sınırlı kalmayacak, hayat boyu eğitimin yolu açılmış olacaktır. Bu amaçla çoğu gelişmiş ülke, çocuklarını çok erken yaşlarda müze eğitimi ile tanıştırmaktadır. Müze eğitimi sağlıklı ve amacına uygun yapabilmek için de plânlar ve programlar yapmaktadırlar. Yapılan plân ve programlar her yaşta

çocuğa hitap edecek nitelikte olmaktadır. Ayrıca eğitim alacak kurum ile eğitimi verecek kurum arasındaki bu ilişki haftalar, hatta aylar öncesinden başlatılmaktadır. Bu bağlamda okullar, müze pedagoğları ile koordineli olarak çalışmakta, işbirliği çerçevesinde öğrencilerin okulda aldıkları derslerin içeriği ile müzelerdeki uygulamalar birbirini tamamlar nitelikte yapılmaktadır. Ayrıca gerekli görülürse -ki çoğunlukla yapılan şey budur- müzelerin geçici eğitim hizmetleri sürekli olarak okullara turlar düzenlemektedir. Bu turlar; gezici kamyonlar, bavul müze, müze eğitim paketi ve müze eğitim görevlilerinin seminerleri ya da konferansları şeklinde gerçekleştirilmektedir. Böylece öğrenciler müze ziyareti öncesi konu hakkında bilgilendirilmiş ve müze eğitimine ilgileri yoğunlaştırılmış olmaktadır. Bu şekilde, müzede eğitim amaçlı aktiviteler sayesinde genç bireyler, müzenin yaşamlarının bir parçası olduğunu görecektir ve ileriki yaşamlarında da o değeri tekrar hissetme, içinde olma isteği ile devam ettireceklerdir. Yapılan araştırmalara göre; öğretmenlerin, okulların bir müzeyi ya da galeriyi ziyaret etmelerinin, çocukların öğrenme süreçlerinde yalnızca katalizör rolü oynamadığı, aynı zamanda yetişkin ziyaretlerini de uyardığı (Hooper- Greenhill, 1999:181) belirtilmektedir.

Müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması boyutunda yer alan, müzenin sanat eserini sunarken; insana, insanlığın ve sanatın heyecanını verdiği görüşü, müzelerle tarihsel kültür ve hayat ile sanatı, sanatın geçmişi ve geleceği arasında bir köprü görevi üstlendiği anlamını yüklemektedir. Toplum, millet, medeniyet ve evrensellüğün oluşum aşamalarının somut örneklerinin en güzel sunulduğu mekânlar müzelerdir. Bireylerin geçmişlerini somut nesnelere, eserlere veya eşyalara arasında iken tanıyabilmeleri, geçmişlerine duyacakları saygıyı arttıracak ve doğal olarak kendilerine olan saygılarını pekiştirecektir. Bu nedendir ki müzeler, bazı gelişmiş ülkelerde (ABD, Almanya, İngiltere, Japonya) tarihsel mirasın korunduğu, öğretildiği ve yaşatıldığı kurumlar olarak kabul edilmektedirler. Koçer'e göre (1991:233), bütün toplumlarda eğitimin görevi, diğer hedeflerinin yanında esas olarak kültürel alanda devralınan mirası, sonradan kazanılan ve benimsenen değerleri gelecek kuşaklara aktarmaktır. Bu kültür ürünlerinin somut örneklerinin çoğunun müzeler ve galerilerde yer aldığı görülmektedir. Bu sebeple müzelerin eğitimde yüklendiği misyonu daha kolay ve zahmetsiz yerine getirebilmeleri için çeşitli kolaylıklar sağlan-

ması yerinde olmaktadır. Örneğin bu anlamda ABD’de müzeler, devlet tarafından vergi muafiyeti ile desteklenmektedirler. Ayrıca yine halkın etkin katılımı ile gönüllü personel istihdamı açısından hemen hemen %60 oranında desteklenmektedirler. “1971-1972 yıllarında ABD’de yapılan bir araştırmaya göre müzelerde toplam 112.900 çalışanın 30.000’inin full time, 18.700’ünün part time, 64.200’ünün de gönüllü çalışan olduğu tespit edilmiştir” (Özkasım, 1999:47). Bunların yanında özel şirketler de müzelerin bazılarında sponsorluk yapmaktadır. Oysa Türkiye’de bunlar henüz gerçekleştirilememiştir. Ancak bunları gerçekleştirmek mümkündür.

Sanat ve eğitim alanlarında öğrenim gören müze yöneticilerinin yetiştirilmesi, müzelerin yapılanmasındaki merkezîyetçi anlayışın yeniden düzenlenmesi, öğretmenlerin müzeleri kullanmada etkin olması ve MEB’nın özellikle AGSL, ilköğretim sanat dersleri ve sınıf öğretmenliği bölümleri öğretim programlarının yeniden düzenlemesiyle müzelerin çağdaş değerlere kavuşturulması sağlanabilir. Bunlar yapılırken müzelerin maddi ihtiyaçlarının hem merkezi, hem de yerel idareler tarafından desteklenmesi gereklidir. Ayrıca, müzeler, özel şirketlerle görüşmeler yaparak kendilerine sponsor bulmalıdırlar. Kendilerini tarihi bir miras olarak kanıtlayan ve eğitsel yönlerini ön plana çıkartan müzeler mutlaka halktan da destek görecektir. Üniversite ve ortaöğretimde okuyan öğrencilerle kurulacak diyaloglar, zaman içerisinde kurslar şeklinde gerçekleştirilmeli ve sonuçta öğrencilerin müze eğitimine gönüllü olarak katılımları sağlanabilmelidir. Çünkü Türkiye’de yaşayan her bireyin çağdaş medeniyetler seviyesini yakalayabilmesi için iyi bir eğitime ihtiyacı vardır. Bu şekilde, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de müze eğitimi ile, öğrenmenin en etkin, uygulamalı, kalıcı, güdüleyici ve sürekli hale getirilmesi sağlanmış olacaktır. Nitekim eğitim, Halis’in de (2001:1) belirttiği gibi, milletlerin en önemli problemleri arasında yer alır. Eğitim sistemlerinin en önemli görevi, çağını yakalamış ve onun ötesinde yürüten insanlar yetiştirmektir. Bu anlamda eğitim sistemlerinin kendilerini yenilemeleri ve gelişmelere ayak uydurmaları gerekir. Çünkü çağdaş eğitimden uzaklaşmış bir eğitim anlayışı, toplumların kendilerini geliştirebilmelerinin önünde engel olacaktır.

Müzelerin bazı gelişmiş ülkelerde, özellikle sanat eğitimi açısından bu kadar çok önemsenmesi, sadece kültürel mirasın korunduğu ve öğretildiği yerler olarak

kabul edilmesinden dolayı değildir. Eğitim alanında yapılan bilimsel araştırmalar göstermiştir ki müzeler, bilgiyi dolaysız elde edebilmeyi, öğrencilerin araştırmaya ve incelemeye yönelmelerini, bireyin öğrenme ortamına aktif katılabilmesini, yaparak-yaşayarak kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirebilmeyi, yaratıcı gücü ve düşünceyi güdülemeyi ve özgür bir ortam hissi vererek bireyin kendisini daha iyi ifade edebilmesini sağlaması bakımlarından özellikle tercih edilmektedirler. Konu ile ilgili olarak Gartenhaus (2000:33) müzelerin farklı fikirler yelpazesi sunduğunu, düş gücünü uyardığını ve yaratıcılığı kısıktığını, sergilerle bireylerin ilgilerinin anlatımını cesaretlendirdiğini, sanat aktiviteleri ile dolaysız öğrenmeyi sağlayarak haz verdiğini, hem zihinsel, hem de bedensel açıdan çok çeşitli yönlerden yaklaşılabilecek ilginç nesnelere sunması ile zihinleri harekete geçirdiğini ifade etmiştir. Bu anlamda düşünülürse Türkiye'deki müzeler ve eğitim kurumları, klasik amaç ve görevleri doğrultusunda işlevlerini sürdürürlerken, aynı zamanda yeniliği benimseyip geleceğe yol göstermeyi kendilerine hedef olarak belirlemelidirler. Çünkü eğitimin bir bütün, eğitimin içinde yer alan müze eğitimi bağlamında da müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımının da bir gereksinim olduğunun, hem eğitim bilimcilerin öğretim modelleri yaklaşımında, hem de sanat eğitiminde kabul edildiği düşünülürse, en kısa zamanda müze eğitiminin boyutları tartışılarak ortaöğretimde yer alması sağlanmalıdır. Aynı zamanda çağdaş müzeciliğin temellerinin atılması da müzelerdeki yeniden yapılanma ile gerçekleştirilmelidir.

Veri toplama aracının II. Boyutu bağımsız değişkenlere göre incelendiğinde, müzelerin sanat (resim) amaçlı kullanımına; kıdemi az, sanat dalı grafik, mezuniyeti lisans ve görevi öğretmenlik olanların diğerlerine göre daha çok oranda katıldıkları görüldükten, özellikle sanat alanı "diğer" olan öğretmenler ile görevi yöneticilik olanların daha az katıldıkları saptanmıştır. Bu bulguya göre sonucun bu şekilde çıkmasının, AGSL'nde görev yapan yöneticilerin çoğunun sanat dışı bir branştan gelmiş olmaları, sanat eğitiminin temel gereksinimlerini tam olarak algılayamamış olmaları ve sorumluluk almak istememelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Oysa okul yöneticilerinin kendilerini yetiştirme sorumluluğunu bütün bir mesleki yaşamı boyunca sürdürmeleri, bilgi ve becerilerini sürekli yenilemeleri, yeni bilgileri işlemeleri bir gereksinimdir. Ayrıca öğretmenlerin önünde yürüyen okul yöneticisi, bireysel öğ-

renme coşkusunu canlı tutarak öğrenen bir lider sorumluluğunu yerine getirmiş olacaktır (Çelik, 1999:131). Dolayısıyla yöneticinin hedefi öğrencinin öğrenmesini sağlayacak etkinlikler için öncü olmaktır. Eğitim yöneticiliği eğitim sorununa çözüm getirebilecek fikirlere yön verebilmeli ve yöneticinin sorumluluğu, öğrenciyi ilgilendiren eğitimi amacına uygun yapabilme düşüncesi ve eğitimin şekli üzerinde odaklanmalıdır. Bu anlamda yöneticilerin, geleceği görebilen bir anlayışa sahip olmaları ve öğrenci için olumlu olabilecek her tür davranışın önünü açabilmeleri gereklidir. Aksi takdirde gelişmenin önünde bir engel gibi kalacaklardır. Bu anlamda AGSL’ne yönetici atamaları yapılırken branş faktörü dikkate alınmalıdır. Alanı tanımayan ve gereksinimlerini bilmeyen yöneticiler, Türkiye’de sanat eğitiminde önemli bir kurum olarak kabul edilen AGSL’nin sanat eğitimine önemli katkılar yapmasını engelleyeceklerdir.

Araştırmanın III. Boyutuna ilişkin bulgular ise şu şekilde incelenebilir: Bu boyutta AGSL’nin, müzeleri kullanıp kullanmadığına ilişkin mevcut durum ele alınmıştır. Mevcut durum ayrıca kendi içinde ikiye ayrılmıştır: a- Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durumla ilgili görüşler, b- Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenleri nelerdir?

Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durum incelendiğinde (Tablo 7-15-25-31) öğretmenlerin ortalama %83.0’nın öğrencilerini müzelerle sanat eğitimi amaçlı olarak hiç, az ve orta derecede götürdükleri, %17.0’nın ise çok ve tam derecede götürdükleri saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerini müzelerle sanat eğitimi amaçlı götürme oranları bağımsız değişkenlere göre incelendiğinde; kıdemi 6-10 arası olan öğretmenlerin diğerlerine göre daha az götürdükleri, sanat dalı değişkenine göre dalı “diğer” ve resim olanların daha az götürdükleri, mezuniyet durumu değişkenine göre lisans mezunu olanların hiç (%31.6) derecesinde, lisans üstü mezunlarına oranla (%13.3) daha az götürdükleri ve okuldaki görev değişkenine göre ise yönetici olanların (%72.7) oranında, öğretmenlerin ise (%48.7) oranında orta, az ve hiç derecelerinde götürdükleri belirlenmiştir. Bulgulara göre AGSL’nde görev yapan öğretmenlerin öğrencilerini müzelerle sanat eğitimi amaçlı olarak gereken düzeyde götürmedikleri söylenebilir. Oysa, işbirliği kapsamında, yo-

ğunlaştırılmış ve çok amaçlı bir sanat eğitimi için müzeler ve kaynakları; öğrencilerin görecekleri gizemli bir yer olarak, okul grupları için sınıfların, sanat odalarının devamı gibidir (Özsoy, 2002:3). Bu anlamda bazı gelişmiş ülkelerdeki uygulamalara bakıldığında, örneğin Kuzey Amerika’da 1900’lü yıllardan beri sanat müzeleri ve okullar işbirliği içerisinde. Bu işbirliği ile bireylerin ve sanat müzelerini kullanan okulların, düzenli programlarla geliştiği görülmüştür. Sanat müzelerinin eğitsel misyonu, halkı sanata yönlendirmek ve halkın sanatına yardımcı olmayı kapsamaktadır (Wan, 1999:6). Bu nedenle eğitim kurumlarının müzelerle işbirliği yapması gerekmektedir. Özellikle de sanat eğitimi veren kurumların bu işbirliğinde daha etkin olmaları gerekir. Sanatı daha anlamlı kılabilmek, sanatı geniş halk kitlelerine benimsetmek ve sanat öğrencisinin sanatı daha bilinçli öğrenmesini sağlamak için, sanat öğretmenleri ve sanat eğitiminde yetkili kişilerin daha aktif olmaları gerekmektedir.

Ayrıca sanat eğitiminde önemli bir yer sahibi olacak müzeler, ziyaretçi sayılarının artması ile kendilerini yenileme zorunluluğu hissedeceklerdir. Bu zorunluluk, müzelerin çağdaş anlamda bir müze olmalarını sağlayacak ve müzeyi sanat öğrencisinin ve turistlerin yanında diğer bireyler de ziyaret edeceklerdir. Bu ziyaretler esnasındaki eğitim, eğlence, oyun, gösteri vb. etkinliklerle ziyaretçiler dolaysız bir sanat eğitimi almış olacaklardır. Sanatı eğlenceli ve etkin öğrenen birey, sanatı yaşamı boyunca zihninde ve sosyal yaşantısında canlı tutacaktır. Böylece de sanat eğitiminin amaçlarından biri olan “sanatsever” sayısını arttırmak, müze eğitimi kapsamında müzede sanat eğitimi ile sağlanmış olacaktır.

Gelişmiş bazı ülkelerde müze, çok amaçlı işleyen bir kurum gibidir. Ancak etkinliklerine bakıldığında, çok amaçlı gibi görünen uygulamaların asıl amacının eğitim olduğu görülür. Örneğin müzeye giden bir öğrenci, sadece müzedeki nesnelere görmeye gittiği hissine kapılırsa bunun sıkıcı olacağını düşünebilir. Ancak aynı öğrenci, müzeye gideceği zaman önce müzedeki görsel-ışitsel materyallerle gösteriler izleyeceğini (animasyon, videovizyon, multivizyon vb.) düşünürse bunu coşkuyla karşılayacak ve müzeye büyük bir heyecan ile gidecektir. Hemen arkasından, bu gösterilerde izlediği eserleri veya olayları anlatırken kendisinde, arada geçen sanat eserlerine karşı bir ilgi uyanacak ve onların gerçek olanlarını görmek isteyecektir. Bu

istek gerçekleştirilirken çocuk, o eserlerden esinlenerek fikirler üretmek isteyecektir. Bu esnada sanat eleştirisi ve beyin fırtınası metodu uygulanacaktır. Bütün bunları yaşayan çocuk kendisine “Acaba ben de bunlardan yapamaz mıyım?” gibi sorular soracaktır. Bu bilinçle sanat eğitimi ve tekniğini bilen uzmanlar ve müze eğitmenleri öncülüğünde, malzemelerin bulunduğu sanat odalarında uygulama yapmaya geçecektir. Çocuk, gördüğü nesnelere aklında kalan herhangi birini veya esinlendiği bir objenin farklı biçimini yapmaya çalışarak öğretim yöntemlerinden yaparak yaşayarak öğrenme tekniğini gerçekleştirmiş olacaktır. Bunların hemen arkasından, yorulan ve acıkan çocuk yemek salonuna geçerek bu ihtiyaçlarını giderecek ve dinlenmiş olacaktır. Sonra yine eğitim amaçlı, ancak oyunlaştırılmış etkinliklerle (drama, koleksiyon avı, kart oyunu vb.) hem yeni kavramları öğrenecek, hem daha önce öğrendikleri bilgileri pekiştirmiş olacaktır. Oyunları uygularken çocukların sosyal zekâ alanları da doyurulmuş olacaktır. Müzedeki bu etkinlikler sadece bunlarla sınırlı değildir. Bunların dışında, çalışma yaprakları ile öğretim yapılabileceği gibi, grafik çalışmaları (afiş, bilgi panoları, sayfa düzenlemesi, broşür vb.), üç boyutlu çalışmalar (heykel, seramik, rölyef vb.), hikayeleştirme (bir eser hakkında veya bir eserin geçmişi hakkında) -ki bu aynı zamanda çocukların dil zekâlarını da geliştirecektir-, grup çalışmaları (özellikle drama gibi etkinliklerde), bilgisayar etkinlikleri (dokun keşfet, internet, belgesel) vb. çalışmalar da müze eğitimi çerçevesinde gerçekleştirilebilecek aktivitelerdir.

Bu kısımda III. Boyutun ikinci alt amacı olan AGSL’nde müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenleri değerlendirilmiştir. Buna göre, AGSL’nde görev yapan öğretmenler öğretim programlarının uygun olmamasını, 1. derecede (%55.0) müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedeni olarak belirtmişlerdir. Aynı nedeni 2. derece %15.9’u ve 3. derece olarak da %26.4’ü göstermiştir. Bu sonuca göre AGSL’nde görev yapan öğretmenlerin müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanmak istedikleri, ancak öğretim programlarının müze eğitimine uygun olmaması yüzünden kullanamadıkları söylenebilir. Oysa gelişmiş ülkelerindeki okul müze ilişkisinde bugün, okullara yönelik reform hareketlerinde, öğretmenler toplumsal kaynakları kullanmaya teşvik edilirken, onların müzelerdeki koleksiyonlardan eğitim amaçlı programlarına değin her alanda yararlanmaları ön görülmekte-

dir. Bundan dolayıdır ki çocuklar için düzenledikleri özel programlar bugün her zamankinden daha önemli hale gelmiştir (Özsoy, 2002:3). Çünkü müzelerin sağladığı yararlar bakıldığında, eğitim psikolojisinde genelde pasif bir öğrenimden aktif bir anlayışa doğru ilerleme kaydedilirken müzeler bu görüş doğrultusunda uygarlıkların ve kültürlerin her türlü belgelerini gence sunarak onu güdülemekte, onu hem yaratıcılığa, hem de aktivitelere etkin katılmaya teşvik etmektedir. Onun heyecanını anında yakalamak, nesne karşısında oluşan enerjisini farklı uygulamalarla kanıtlamak yararlı olmaktadır. Ayrıca müzelerin görmeye dayalı bir eğitim imkanı sunması öğretimin başarısını ve kalıcılığını arttırmaktadır (Atagök, 1999:146). Bütün bunların yanı sıra sanat eğitimi açısından müzeler, bireylerdeki sanat ilgisini arttırmaktadırlar.

Müze eğitiminin önemini bu derece önemseyen gelişmiş ülkeler, müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılabilmesi için öğretim programlarını düzenlemişlerdir. 1970'li yıllarda ise İngiltere'de özellikle sanat eğitimi alanında müze eğitimi zorunlu kılınmıştır. Özsoy'a (1992:29) göre ABD'de sanat eğitiminde yaşanan gelişmeler 70'li ve 80'li yıllar Britanya'sında, Multikültürel Eğitim, Müze Eğitimi, Kültürel Dersler, Tasarım ve Teknoloji Eğitimi ve Teknikçi Dersler, Güzel Sanatlar ve Tasarım, eğitimdeki yeni biçimlenmede yerlerini alan disiplinler olmuştur. Çünkü programların sağlamlılığı eğitim ortamının daha anlamlı olmasını sağlayacaktır. Öğretim programları hem öğrenciler, hem de öğretmenler açısından yönlendirici ve güdüleyici bir ortam oluştururlar. Programlardaki eksiklikler eğitimin amacına ulaşmasını geciktirebilir. Aslında öğretmenler müze eğitimi uygulamalarını AGSL programında "Müze Eğitimi" dersi olmadan da gerçekleştirebilirler. Ancak kabul edilmelidir ki programda yer alan ve belli bir plan içerisinde yapılan öğretim daha etkin ve yararlı olacaktır. Bu anlamda Gürpınar'ın (1996:62) vurguladığı gibi, planlı öğretim ilgi çekicidir, anında dönüt-düzeltilme imkanı, zamandan tasarruf, dikkati çekebilme-yi, öğretmenin kendini yenilemesi ve geliştirmesi için ortam ve zamanı, öğrencinin derse etkin olarak katılımını sağlar, bireysel farklılıklara uyum gösterir, okul içinde ve dışında kullanılabilir. Bu yüzden AGSL öğretim programlarına, gerekli düzenlemeler yapılarak "Müze Eğitimi" dersi mutlaka eklenmelidir. Çünkü resim öğretiminin kapsamı Kırıışoğlu'un da (1990:101) belirttiği gibi, "Yalnız uygulama ile sınırlı

değildir. Uygulama yanında, sanat yapıtı inceleme, sanat tarihi ve estetik yer almalıdır.” Bunları gerçekleştirebilmenin en iyi mekanlarından biri de müzelerdir.

Müzelerin AGSL’nde sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasına ilişkin ikinci önemli bulgu olarak; öğretmenlerin %30.2’sinin 1. derece, %16.9’unun 2. derece, %20.0’ının ise 3. derece olarak konu ile ilgili deneyimlerinin olmamasını belirttikleri saptanmıştır. Bu durumda sanat eğitimi öğretimi yapan yükseköğretim kurumlarına büyük görevler düşmektedir. Çünkü öğretmenin konuyu bilmemesi eğitim aldığı kurumun niteliği ile ilişkilidir. Eğer bir öğretmen, “Ben müze eğitiminin sanat eğitimi açısından uygulanabilirliğine inanıyorum, ancak deneyimim yok, o yüzden uygulayamıyorum.” diyorsa burada sorgulanması gereken, sorumluluğu olan kurumlardır. Bu kurumlar, bilinçli ve alanında verimli olabilecek uzman öğretim elemanları, müzeciler, deneyimli öğretmenler, sivil toplum örgütü elemanları ile işbirliği yaparak, yapacakları organizasyonlarla müze eğitimini gerçek manada özümsemiş sanat eğitimcileri yetiştirilebilirler. Daha önce mezun olmuş öğretmenler ise kurslar, seminerler ile bilgilendirilmelidirler.

Müzelerin kullanılabilmesine ilişkin verilecek kursların, ilk önce sanat eğitimi (resim), sanat tarihi ve sınıf öğretmenlerine verilmesi uygun olacaktır. Alanlarıyla ilgili kaynak bulabilme imkanını öncelikli olarak sağlayacak olanlar resim, sanat tarihi ve sınıf öğretmenlerimizdir. Daha sonra da diğer branşlardaki öğretmenlere bu kurslar yaygınlaştırılarak verilebilir. Örneğin, Meksika Güzel Sanatlar Merkez Müzesi “Müze Okulu ve Öğretim Programları” çerçevesinde öğretmenlere Meksika kültür ve sanatı hakkında belli bir ücret karşılığında atölye çalışmaları kursları vermektedir. Bu kurslar, alanında uzmanlaşmış çeşitli sanatçılar tarafından özel atölyelerde verilmektedir. Kurslarda öğretmenler, alanlarında gelişebilmeleri amacıyla tasarım imkanlarıyla birlikte tüm sınıflarda kullanabilecekleri eğitim-öğretim tekniklerini ve stratejileri öğrenirler (Mexican Fine Arts Center Museum Chicago, 2001.<http://www.mfacmchicago.org/html>).

Gelişmiş ülkelerde öğretmen eğitimi, müze eğitimi bağlamında çok önemli bir yere sahiptir. Hem müze eğitimi öncesi, hem de müze eğitimi esnasında öğretmenler sürekli eğitime ve bilgilendirmeye tabi tutulurlar. Bu etkinlikler üç ana başlık

altında toplanmıştır: Öğretmenle sürekli temas, öğretmen eğitimi ve öğretmeni müze ziyaretine hazırlama. Bu ana başlıklar altında, öğretmenle sürekli temas amacıyla, eğitim programı okula önceden gönderilmekte ve öğretmenden ziyaret sonrası rapor istenmektedir. Öğretmen eğitimi kapsamında düzenli eğitim kursları, müzede atölye çalışmaları düzenlenmekte ve okullara gidilmektedir. Son olarak da öğretmeni ziyarete hazırlama amacıyla, telefonla bilgi verme, ödünç malzeme verme ve bilgi takımı hazırlama gibi hizmetler sunulmaktadır (Abacı, 1996:53). Bütün bunlar bir müzenin yaptığı öğretmen yetiştirme programının kapsamıdır.

Bunun dışında özellikle sanat eğitmeni yetiştiren kurumlara daha fazla sorumluluk düşmektedir. Çünkü yeniden yapılanma çerçevesinde gerçekleştirilen program değişikliğinin odağında iyi yetişmiş öğretmen vardır. Bu nedenle eğitim fakültelerinin amacı, ulusal standartları yakalamış, eğitim-öğretim etkinliklerinde başarılı olan bireyleri mezun ederek mesleğe başlamalarını sağlamaktır (Brittingham ve diğerleri, 1999:2-3). Bu anlamda 1987 yılından itibaren Türkiye’de Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılması çerçevesinde Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri programındaki 5. dönem öğrencilerine I. yarıyılıda “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” dersi verilmektedir. Fakat ne yazık ki bu derslerin birkaç üniversite hariç tam anlamıyla uygulandığı söylenemez. Bu nedenle evvela konunun uzmanı öğretim elemanlarının konuyla ilgili bilgilerle donatılmaları gerekmektedir.

Müzede eğitimi önemseyerek, müzelerde görev almak isteyen gönüllülerin eğitiminde dahi çok hassas davranan gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında Türkiye’deki uygulamaların çok yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu anlamda iyi bir eğitim yapabilmek için önce eğitecek kişilerin iyi eğitilmeleri gerekir.

Öğretmenlerin, müzelerin AGSL’nde sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasına ilişkin görüşlerine göre üçüncü önemli bulgu, öğretmenlerin %26.4’ünün 1. derecede, %9.4’ünün ise 3. derecede müzelerde rehberlik yapabilecek kişilerin bulunmaması ya da bu kişilerin yeterli zamanlarının olmayışını belirtmeleri olarak saptanmıştır. Bu bulguya göre, öğretmenlerin müzeleri sanat eğitimi amaçlı olarak kullanamamalarının üçüncü nedeninin müzelerde rehberlik yapabilecek kişilerin bulunmaması veya zamanlarının yeterli olmayışının olduğu söylenebilir.

Müze rehberleri müze eğitiminde çok önemli bir görevi yerine getirmektedirler. Çünkü görevli rehberler koleksiyonlar hakkında daha çok bilgiye sahiptirler. Ayrıca bu bilgileri ne zaman, nasıl, neden ve kime vereceklerini bilirler. Müze rehberleri, özellikle rehberli müze eğitimi incelemeleri gezilerinde yer alırlar. Hedefleri, ziyaretçilerin izledikleri eserlerle ilgili daha fazla bilgi toplayabilmelerini sağlamaktır. Ancak bir müze rehberinin müzedeki görevi bir müze eğitimcisi kadar değildir. Bu nedenle müzelerin bünyelerinde, eğitim psikolojisini, sanatı ve sanat tarihini bilen müze rehberleri istihdam etmeleri gerekir. Müze eğitimcisine sahip olmayan bir müze depo olmaktan öteye gidemeyecektir. Müze eğitimi görevlisi, müze ziyaretçileri için hazırlanacak programlarda; amaçların saptanması, içeriğin belirlenmesi, uygulamada yararlanılacak yöntem, araç-gereçlerin belirlenmesi, hazırlanması ve değerlendirilmesi görevlerini üstlenir (Atasoy, 1996:12). Müzeler, okullarla işbirliği çerçevesinde mutlaka eğitim amaçlı aktiviteler yapacaklardır. Bunu en iyi bir şekilde yapabilmek için müze eğitimcilerine ihtiyaç duyulacaktır. Bununla birlikte, müze eğitimcilerinin olmadığı yerlerde, iyi bir müze eğitimi almış sanat öğretmenin de etkili olabileceği düşünülebilir. Çünkü sanat öğretmenleri Eğitim Fakültelerinde, eğitim pedagojisi, atölye uygulamaları ve sanat ile ilgili teorik dersleri (sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik vb.) zaten almaktadırlar. Bunların üzerine alınacak iyi bir Müze Eğitimi dersi sanat öğretmenin müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanmasını sağlayacaktır. Herşeye rağmen sanat öğretmenleri bu konuda teşvik edilmeli ve özendirilmelidir. Hatta bu eğitimin yaygınlaştırılması için “Müze Eğitimi” dersi özellikle Eğitim Fakültelerine bağlı sınıf öğretmenliği bölümlerinde de verilebilmelidir.

AGSL’nde görev yapan öğretmenlerin müzeleri neden kullanamadıkları hakkında belirttikleri unsurlar yukarıda sıralanmıştır. Buna göre en önemli bulgular;

- 1- Öğretim programlarının uygun olmaması,
- 2- Konu ile ilgili deneyimin olmaması,
- 3- Müzelerde rehberlik yapabilecek kişilerin olmaması veya bu kişilerin yeterli zamanlarının olmayışı, şeklindedir.

Gelişmiş ülkelerdeki uygulamalar ve Türkiye'deki mevcut uygulamalar somut biçimde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda sanat eğitimi anlamlı kılabilmenin bir yöntemi de müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanabilmektir. Özellikle de sanat eğitimi amaçlı öğretim yapan AGSL'nde müze eğitiminin uygulanması ve daha sonra da bütün ortaöğretim kurumlarına yaygınlaştırılması bir zorunluluktur. Çünkü çağdaş eğitim bunu gerçekleştirmeyi gerektirmektedir. Saptanan bulgular doğrultusunda yapılacak düzenlemeler müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımının önünü açacak ve bu alanda ilerlemiş ülkelerdeki uygulamaların seviyesine gelinmiş ve belki de üzerine çıkılmış olabilecektir. Çünkü Türkiye hem müzelerinin koleksiyon zenginliği, hem de genç nüfus oranı bakımından diğer ülkelere göre daha avantajlıdır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, elde edilen sonuçlar üç grup halinde özetlenebilir. Birinci grupta öğretmenlerin, müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşleri; ikinci grupta müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durumla ilgili görüşleri ve üçüncü grupta da müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenlerine ilişkin görüşleri ve sonuçları yer almaktadır.

I. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar:

1- Öğretmenlerin AGSL'nde müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımını uygun görmelerinin ortalamaları 4.09 olarak bulunmuştur. Bu ortalama, öğretmenlerin büyük bir kısmının bu görüşe katıldığını göstermektedir. Mesleki kıdem, ana sanat dalı, mezuniyet durumu ve okuldaki görev değişkenlerine göre $P>0.05$ düzeyinde müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımına ilişkin görüşler arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (Tablo 1).

2- Kıdem değişkenine göre, 1-5 arası olan öğretmenlerin (4.44), kıdemi 16-20 arası olan öğretmenlere (3.76) oranla müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımına daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir (Tablo 1).

3- Sanat dalı değişkenine göre, sanat dalı grafik olan öğretmenlerin (4.26), sanat dalı diğer olan öğretmenlere (3.89) oranla müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımına daha fazla katıldıkları belirlenmiştir (Tablo 3).

4- Mezuniyet durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmektedir (Tablo 5).

5- Okuldaki görev durumu değişkenine göre, öğretmenlerin (4.14) yöneticilere (3.94) oranla, müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımına daha fazla katıldıkları anlaşılmaktadır (Tablo 6).

II. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Mevcut Durumla İlgili Görüşlerinin Sonuçları:

1- Öğretmenler, öğrencilerini müzelere sanat eğitimi amaçlı olarak çoğunlukla istenilen düzeyde götürmediklerini belirtmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin %16.4'ünün öğrencilerini müzelere hiç götürmedikleri, %34.0'ının az, %22.6'sının orta, %15.1'inin çok ve %1.9'unun tam götürdükleri görülmektedir. Bağımsız değişkenler göz önüne alınarak elde edilen önemli sonuçlara göre, kıdemi 6-10 arası olan öğretmenlerin %37.0'ının ve sanat dalı resim olup lisans mezunu olanların %31.6'sının öğrencilerini müzeye hiç götürmedikleri gözlemlenmektedir (Tablo 7-23).

2- Öğretmenlerin müzeye sanat eğitimi amaçlı gitmeden önce ön araştırma yapımlarıyla ilgili durumlarının hiç, az ve orta derecelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmenlerin %22.6'sının hiç ön araştırma yapmadığı, %30.2'sinin az, %18.9'unun orta, %24.5'inin çok ve %3.8'inin de tam yaptığı belirlenmiştir. Bağımsız değişkenler göz önüne alındığında, kıdemi 6-10 arası olanların %33.2'sinin, ve görevi öğretmenlik olanların %24.4'ünün hiç ön araştırma yapmadıkları saptanmıştır (Tablo 8-32).

3- Öğretmenler, sanat eğitimi amacıyla öğrencilerini müzeye götürmeden önce "tam" olarak, rehber (yazılı kılavuz) hazırlamadıklarını belirtmektedirler (Tablo 9). Rehber (yazılı kılavuz) hazırlanması bağımsız değişkenlere göre incelendiğinde; öğretmenlerden lisans mezunu olanların %38.0'ının, sanat dalı grafik olanların da %30.0'ının hiç yazılı kılavuz hazırlamadıkları saptanmıştır.

4- Öğretmenler, sanat eğitimi amaçlı olarak müze eğitimi esnasında "koleksiyon avı oyunu" yöntemini %32.0 oranında tam, %14.0 oranında çok, %28.0 oranında ise az kullandıklarını belirtmişlerdir. Bağımsız değişkenlere göre

öğretmenlerden kıdemi 11-15 arası olanların %46.7'sinin, sanat dalı heykel olanların %50.0'inin koleksiyon avı yöntemini kullandıkları, kıdemi 16 ve üzeri olanların da bu yöntemi tam olarak hiç kullanmadıkları gözlemlenmektedir (Tablo 10-18).

5- Müzede sanat eğitimi amaçlı olarak "bir eser karşısında tartışma" yöntemini öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun uygulamadığı ortaya çıkmıştır (Tablo 11). Bu konuda dikkat çeken nokta, sanat dalı heykel olan öğretmenlerin %50.0'inin bu yöntemi hiç kullanmadıklarıdır (Tablo 19).

6- Öğretmenler, müze eğitimi sonrası öğrencilere gördükleri bir eserden yararlanarak iki veya üç boyutlu sanatsal bir çalışmayı gereken düzeyde yaptırmamaktadırlar (Tablo 12). Bu anlamda değişkenler açısından dikkat çeken durum, kıdemi 6-10 arası olan öğretmenlerin %33.3'ünün hiç çalışma yaptırmadıkları, yöneticilerin ise %50.0'inin az oranda yaptırdıklarıdır.

7- Müzede sanat eğitimi amaçlı olarak "görsel tamamlama testi"ni öğretmenler genel olarak %34.6 oranında az düzeyde yaptırmaktadırlar (Tablo 13). Bu görüşlerde dikkat çeken nokta; sanat dalı heykel olan öğretmenlerin %50.0'inin tam olarak görsel tamamlama testini uygularken, sanat dalı grafik olan öğretmenlerin %30.0'inin hiç uygulamamalarıdır. Ayrıca bu noktada sanat dalı "diğer" olanların da %66.0'inin bu yöntemi az uygulamaları dikkat çekicidir (Tablo 21).

III. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmamasının Nedenlerine İlişkin Sonuçlar:

1- Öğretmenler, müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının en önemli nedenini 1. derecede %55.0 oranında öğretim programlarının uygun olmamasına bağlamaktadırlar (Tablo 39). Bu konuda önemli diğer bir nokta da, aynı nedeni öğretmenlerin 2. derecede %15.9'unun, 3. derecede ise %26.4'ünün kabul etmesidir. Bu sonuca göre AGSL'nde görev yapan öğretmenlerin çoğunlukla öğretim programlarının uygun olmamasından dolayı müzeleri sanat eğitimi amacıyla tam olarak kullanamadıkları söylenebilir.

2- Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılması hakkında öğretmenler, 2. derecede neden olarak %30.2 oranında konuyla ilgili deneyimlerinin olmamasını görmekteyiz (Tablo 39). Konu ile ilgili başka bir önemli sonuç da, müzelerin kullanılmamasında aynı nedeni, öğretmenlerin %16.9'unun 2. sırada, %20.0'inin ise 3. sırada belirtmeleridir. Genel ortalamalar incelendiğinde öğretmenlerin müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanamamalarının ikinci nedeni olarak, konu hakkında deneyimlerinin olmaması gösterilebilir.

3- Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmaması hakkında 3. derece olarak öğretmenlerin %26.4'ü, müzelerde kendilerine rehberlik yapabilecek kişilerin bulunmamasını veya kendilerinin yeterli zamanlarının olmamasını göstermişlerdir (Tablo 39). Ayrıca aynı nedeni 2. derece olarak öğretmenlerin %30.2'sinin uygun bulunduğu görülmektedir.

4- Müzelerin sanat eğitimi amacıyla kullanılmamasının 4. nedeni olarak öğretmenlerin %20.0'inin 1. derece, %24.5'inin 2. derece ve %35.8'inin ise 3. derecede müzelerin sanat eğitimine uygun olmadığını belirttikleri görülmektedir (Tablo 39). Bu konuda elde edilen önemli bir sonuç, müzelerin sanat eğitimine uygun olmamasının öğretmenler tarafından 4. neden olarak gösterilmesidir.

Öneriler

Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırmanın bulgularından yararlanılarak bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1- AGSL'nde müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılabilmesi için öncelikle öğretim programları gözden geçirilmeli ve öğretim programlarına müze eğitimi ile ilgili bir ders konulabilir.

2- AGSL`nde görev yapan öğretmenlere, müze eğitimi konusunda hizmet içi eğitim kursları ile deneyim kazandırılmalı ve öğretmenler konferanslar ve seminerlerle bilgilendirilmelidir.

3- AGSL yönetici ve öğretmenleri Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleriyle işbirliği yapmalıdırlar.

4- AGSL`nde görev yapan yönetici ve öğretmenler MEB tarafından müze eğitimi konusunda, uzaktan eğitim yöntemi ile kitap, dergi vb. yayınlarla bilgilendirilmelidirler.

5- AGSL yönetici ve öğretmenleri, buldukları illerdeki müze yöneticileri ile işbirliği yapmalıdırlar. Eğer müzenin eğitim verme imkanı yoksa, mutlaka karşılıklı işbirliği ile bu imkan oluşturulabilir.

6- Bulgular sonucunda yöneticilerin öğretmenlere göre müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımı görüşüne daha az katılmalarında, alanlarının sanatla ilgili olmamasının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Alan öğretmenlerinin katılımlarının yöneticilere (alan dışı) göre daha fazla olması, onların müze eğitiminin sanat eğitimi açısından önemine karşı duyarlı olduklarını göstermektedir. Bu anlamda AGSL`nde daha etkin ve bilinçli bir sanat eğitimi yapılabilmesi için bu okullara atanacak yöneticilerde alan öğretmenlerinden olması şartı aranmalıdır.

7- Müzelerin sanat eğitimi bağlamında yaratıcılığı teşvik eden, dolaysız öğrenmeyi ve öğrenciyi dört duvarla sınırlı sınıf ortamından uzaklaştırarak özgür katılımlarını sağlayan ve onları araştırma, inceleme ve yorumlamaya güdüleyen bir yönü olduğu bilinciyle sadece AGSL`nde değil, ortaöğretim kurumlarındaki bütün sanat (resim) derslerinde öğretmenler tarafından kullanılması gerekmektedir.

8- AGSL`nde görev yapan öğretmenler, müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanamamalarının ikinci önemli nedeni olarak deneyimlerinin olmamasını göstermişlerdir. Bu sonuçtan yola çıkarak Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde müze eğitimi ve uygulamaları konusunda yeterli eğitimin verilmediği söylenebilir. Bu nedenle sanat öğretmenleri yetiştiren kurumlarda müze eğitimi konusunda etkin

ve alanında uzman öğretim elemanları tarafından gerekli eğitimin verilmesi sağlanmalıdır.

9- Sanat eğitimi veren kurumlar, müze eğitiminin sanat eğitimi içerisindeki rolü ile ilgili olarak seminerler ve sempozyumlar düzenlemelidirler.

10- Mevcut durumlarını çağın gerektirdiği anlamda düzeltabilmeleri için müzelerin ivedilikle eğitim boyutunu bünyelerine katmaları gerekmektedir.

11- Müzelerin gerçek anlamda işlevlerini yapabilmeleri için, halkın desteğine sahip olmaları gereklidir. Bu noktada sivil toplum örgütlerine, üniversite öğrencilerine, hatta lise öğrencilerine -özellikle de sanat eğitimi alan AGSL öğrencileri- müzelerde gönüllü olarak hizmet etme imkanı sağlanmalıdır.

12- Öğretmenler müzelerde eğitim danışmanlığı, hatta uygulayıcıları olarak görev alabilmelidirler.

13- Müze yönetiminde mutlaka sanat eğitimi ve müze pedagojisi görmüş bir personel görev yapmalıdır.

14- Müze yöneticilerinin sanat eğitimi alanında yüksek lisans ve doktora yapmaları teşvik edilmelidir.

15- Müzeler sivil toplum örgütleri ve iş dünyasıyla işbirliği yapmalı, onlardan hem maddi, hem de manevi destek almalıdırlar.

16- Müzeler kendilerini iyi tanıtabilmelidirler. Bu amaçla okullara gidilerek tanıtım programları yapılmalıdır.

17- MEB, müzelerin eğitim amaçlı kullanılmasını teşvik etmelidir. Bu anlamda yetişmiş öğretim üyeleri ile diyalog kurmalı ve ileriye dönük planlar hazırlamalıdır.

18- MEB, üniversitelerin eğitim amaçlı müze kurmalarını özendirmeli, gerekirse yasalar hazırlayarak bunun gerçekleşmesine yardımcı olmalıdır.

19- AGSL`nde görev yapan öğretmenlerin çoğunun resim, az da olsa grafik ve heykel sanat dalından ve diğer branşlardan oldukları görülmüştür. Bu okullarda, Türkiye`nin kültürel yapısı dikkate alınarak seramik ve tekstil alanlarının da ihmal edilmemeleri gerekmektedir. Bu yüzden AGSL`nde seramik ve tekstil öğretmenlerine de yer verilmelidir. Bu öğretmenlerin görev alabilmeleri için bu okulların öğretim programlarına seçmeli sanat dalı dersleri olarak tekstil ve seramik eklenmelidir. Böylece, müzelerde bulunan zengin seramik ve tekstille ilgili koleksiyonlardan derslerinde yararlanabileceklerdir.

20- Türkiye seramik sanatı açısından zengin bir kültüre sahiptir. Müzelerimizde seramik eserler oldukça fazladır. Okullarımızda böyle bir bölümün açılması ve müzelerin bu anlamda kullanılması, Türkiye`yi seramik sanatı açısından layık olduğu yere oturtabilir. Özellikle bu sebepten dolayı AGSL`nde seramik bölümü mutlaka olmalıdır.

21- Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, müzelerin sanat eğitiminde kullanılmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu AGSL`nde görev yapan öğretmenlerin, müze eğitiminin sanat eğitimine katkısı olacağına inandıklarını göstermektedir. Bu olumlu görüşlerin değerlendirilmesi ve Türkiye`de sanat eğitiminin AGSL`nden başlayarak yaygınlaştırılması gereklidir.

22- Müzeler, daha aktif olabilmeleri için merkezi idareden bir an evvel kurtarılarak özerk bir konuma getirilmelidirler. Müze yöneticileri eğitim etkinlikleri için kararlar alabilmeli, hatta maddi kaynak sıkıntıları için yerel yönetimlerle işbirliği yapabilmelidirler.

23- Türkiye zengin bir tarih ve kültür mirasına sahiptir. Bu zenginliği hem sosyal. hem ekonomik hayata katmanın en iyi yöntemlerinden biri de müzeleri kullanmaktır. Müzelerin etkin hale gelebilmeleri için ise eğitim ağırlıklı işlevlerinin olması gerekmektedir. Bu anlamda müzeleri maddi ve manevi açıdan desteklemek hükümetlerin milli politikası olmalıdır.

24- Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye`de de, yetkililer tarafından müze türleri çeşitlendirilmeli, özel müze kurulması teşvik edilmeli ve özellikle de sanat müzeleri kurulup yaygınlaştırılmalıdır.

25- Basın yayın organları kültür hizmetleri kapsamında, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi mutlaka müze eğitimi ile ilgili etkinlikleri halka duyurmalı ve halkı müzelere gitmeye özendirmelidir.

KAYNAKÇA

- ABACI, Oya. (1996). **Müze Eğitimi**. İstanbul: Marmara Üniversitesi (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi).
- ADAMS, Emily Vargas. (1984). *Museums and Computer Education*. **Museum**, (36) 218-223.
- ADAMS, Philip R. (1963). *Sergi. Müzelerin Teşkilatlanması- Pratik Öğütler*. UNESCO, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları. s. 129-151.
- ADIGÜZEL, H. Ömer ve Faruk ÖZTÜRK. (Ekim 1999). *Türk Eğitim Düşüncesinde Okul Müzesinden Müze Pedagojisine Değişim*. **Eğitim Bilim Dergisi**, 14 (114), 73-80.
- AFŞAR, Timuçin.(2000). **Estetik**. İstanbul: Bulut Yayınları.
- AKÇAMETE, Gönül ve diğerleri. (2001). **Tükenmişlik İş Doyumu ve Kişilik**. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- AKSOY, Osman. (1963). *Ulaştırma Müzesine İhtiyaç Var*. **ICOM Türk Milli Komitesi Haber Bülteni**, (5), 74-75.
- ALLAN, A. Douglas.(1963). *Eğitim. Müzelerin Teşkilatlanması- Pratik Öğütler*. UNESCO, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları. s. 5-19.
- Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Öğretim Programı**. (2000). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, s. 19-239.
- Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Yönetmeliği**. (Ekim 1999). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, s. 799-804.
- ARIK, Remzi Oğuz. (1953). **Türk Müzeciliğine Bir Bakış**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- ATAGÖK, Tomur. (1999). **Yeniden Müzeciliği Düşünmek**. İstanbul:Yıldız Teknik Üniv. Basım-Yayın Merkezi.
-(2000). *Müzelerin Geçmişi, Bugünü ve Geleceği*. **Sanat Dünyamız Dergisi**, (80), 83-93.
- ATAGÖK, Tomur and Oğuzhan ÖZCAN. (March 2001). *Virtual Museums in Turkey*. **Museum**. (53), 42-46.
- ATASOY, Nazan Yavuzoğlu. (1996). **Müze Eğitimi ve Yazılı Gereçlerin İstanbul**

Arkeoloji Müzeleri Taş Eserler Bölümü Üzerine Örneklenmesi.
İstanbul (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

.....(1998). *Müze Eğitiminde Yazılı Gereçlerin Rolü.* 4. **Müzecilik Semineri Bildirileri** içinde, İstanbul, s. 51-52.

.....(1999). *Çağdaş Eğitimde Müzenin İşlevi. Yeniden Müzeciliği Düşünmek.* Der. Tomur ATAGÖK. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, s. 147-153.

ATASOY, Sümer. (1999). *Müzelerde Sergileme. Yeniden Müzeciliği Düşünmek.* Der. Tomur ATAGÖK. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, s. 175-178.

BALCI, Ali. (1993). **Etkili Okul.** Ankara: Yavuz Dağıtım.

BALCI, Y. Baytekin. (Eylül 1996). *Sanat Eğitiminde Yeni Bir Yöntemsel Yaklaşım: Resim- İş Eğitimi= Sanat Eğitimi= Estetik+ Sanat Eleştirisi+ Sanat Tarihi+ Uygulama. Milli Eğitim,* (131), 18-19.

BAŞARAN, İbrahim Ethem. (1996). **Türk Eğitim Sistemi.** Ankara:Yargıcı Matbaası.

BAŞKAN, Seyfi. (1991). **Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Türk Ressamları.** Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

BELEN, Fahire. (1992). **İlk ve Orta Öğretimde Arkeoloji Müzelerinde Eğitim Sorumluluklarının Belirlenmesi Çözüm Üzerine Bir Deneme.** İstanbul: Yıldız Teknik.Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

BELLEVILLE, Patricia. (1999). *The Tarble Experience: A Museum. University and Community Partnership. Insea News.* (6), 2-6.

BERRY, Nancy and Susan MAYER (Editors). (1989). *Museum Education History. Theory and Practice. National Art Edication Association,* Virginia.

BİLEN, Mürüvvet. (1996). **Plandan Uygulamaya Öğretim.** Ankara: Aydan Web Tesisleri.

BİNGÖL, Yüksel. (1985). *Avrupa 'da "Bauhaus" a Kadar Sanatçı Yetiştirme Sorunu. Yeni Boyut,* 5 (29), 32-33.

.....(1992). *Estetik Eğitim. Eğitim Dergisi,* 1 (2), 37-42.

Boston Museum. of Science (2000). <http://www.museumofscience.gfs@mos.org./html>.

BOYDAŞ, Nihat. (1990). “*Resim-İş Öğretimi Nasıl Geliştirilebilir*” ,Orta Öğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunlar. Ankara: Şafak Matbaacılık.

.....(Eylül 1996). *Sanat Kültürü Yansıtır. Milli Eğitim*, (131), 8.

.....(1997). *Plastik Değerler Açısından Bir Mezar Taşı* (eleştiri). 9. Milli Mevlana Kongresi Tebliğleri içinde. Selçuk Üniversitesi Yayınları, s. 115.

BRİTTİNGHAM, Barbara ve diğerleri. (1999). *Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu.

BUYURGAN, Serap. (1996). *Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Öğrencilerinin Okul Beklentileri ve Eğitimleri ile Yönelindikleri Meslekler Arasındaki İlişki*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim- İş Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

CAN, Feza.(1999). *Bozulma ve Nedenleri. Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. Der. Prof. Tomur ATAGÖK. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, s.101-112.

ÇELİK, Vehbi. (1999). *Eğitimsel Liderlik*. Ankara:Doğuş Matbaası.

DAIFUKU, H. (1963). *Müzeler ve Araştırma. Müzelerin Teşkilatlanması- Pratik Ögütler*. UNESCO ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları. s. 45-50.

DEMİREL, Özcan. (2000). *Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayınevi.

DEMİRSAR, V. Belgin. (1989). *Osman Hamdi Tablolarında Gerçekle İlişkiler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

DONAWA, Wendy. (1995). *İnflammable Stuff: Designing a Children's Exhibit at The Barbados Museum, Museum*, (47), 51-56.

ERARSLAN, Fehmi. (1998). *Çağdaş Müzecilik Alanında Bazı Yaklaşımlar*. 4. Müzecilik Semineri Bildirileri içinde, İstanbul, s.14-18.

ERBAY, Fethiye.(1994). *Çağdaş Müze İşletmeciliğinde Planlama Fonksiyonu ve Planlama Açısından Müzelerin Değerlendirilmesine Yönelik Uluslararası Bir Çalışma* İstanbul: İstanbul Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

.....(1998). *Eğitim Kurumlarının Müzelerin Kurumlaşmasındaki Yeri*. 4. Müzecilik Semineri Bildirileri içinde, İstanbul. s. 47-50.

-(1999). *Müzelerin Kurumsallaşmasında Yönetimsel Farklılıklar. Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. Der. Prof. Tomur ATAGÖK. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım- Yayın Merkezi, s. 21-32.
- ERİNÇ, Sıtkı M. (1995). *Resmin Eleştirisi Üzerine*. İstanbul. Hil Yayın.
- ERZEN, Jale Nejdet. (1990). *Çağdaş Avrupa'da Sanat Eğitimi. Ortaöğretim Kurumlarında Resim- İş Öğretimi ve Sorunları*. Türk Eğitim Derneği Yayınları, Bilim Dizisi, No:8, s. 63-76.
- ETİKE, Serap. (Eylül 1996). *Sanat Eğitiminde Çocuğa ve Gence Sanattan Anlayan Bir Kişilik Kazandırmak Hedeflenir. Milli Eğitim*, (131), 23-24.
- FEYZİOĞLU, Turhan ve diğerleri. (1987). *Atatürk Yolu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- FISCHER, Ernst. (1995). *Sanatın Gerekliliği*. (Çev. Cevat ÇAPAN). İstanbul: Payel Yayınevi.
- FRANCE, Lucimar Bello P. (1999). *A Morning Experience in a Brazilian Art Museum. İnsea News*, (6), 8-9
- FREEMAN, Ruth. (1987). *The Discovery Gallery*. Publisher: Royal Ontario Museum, Toronto.
- FUNCH, Brajne Sode. (1997). *The Art Museum in Partnership with Schools. Museum*, (49), 38-43.
- GARTENHAUS Alan R. (2000). *Yaratıcı Düşünme ve Müzeler* (Çev. Bekir ONUR, Ruhiser MERGENCİ), Ankara: Ankara Üniversitesi.
- GEDİK, Kenan. (2000). *Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- GENÇAYDIN, Zafer. (1990). *"Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri"*, *Ortaöğretim Kurumlarında Resim-iş Öğretimi ve Sorunları*. Ankara: Şafak Matbaacılık, s. 41-55.
- GERÇEK, Ferruh. (1999). *Türk Müzeciliği*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GÖKAYDIN, Nevide. (1998). *Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- GÜRER, Latife. (1990). **Temel Tasarım**. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası.
- GÜRPINAR, Kasım. (1996). **Bilgisayarla Öğretim. Plandan Uygulamaya Öğretim**. (Yay.Haz. Mürüvvet Bilen). Ankara: Aydan Web Tesisleri.
- GÜVENÇ, Bozkurt ve diğerleri. (1998). **Japon Eğitimi**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- HALİS, İsa. (2001). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Konya. Mikro Basım-Yayım-Dağıtım.
- HARRISON, Molly. (1963). *Eğitim ve Müzeler. Müzelerin Teşkilatlanması-Pratik Öğütler*. UNESCO ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları. s. 109-119.
- HEINICH, Nathalie ve Michael POLLAK. (Aralık 2001). *Müze Kuratöründen Sergi Auteur'üne Özgün Bir Konum İcat Etmek*. **Sanat Dünyamız**, (81), 107-119.
- HOOPER, Eileen ve GREENHILL.(1999). **Müze ve Galeri Eğitimi**. (Çev. Meltem Örgü Evren, Emine Gül Kapçı), Yay. Haz. Bekir Onur, Ankara; Ankara Üniversitesi Yayınları.
- ICOM. (1958). **Türk Milli Komitesi Haber Bülteni**, Ankara, (1).
- İLHAN, Ayşe ÇAKIR ve Ayşe OKVURAN. (Mart 2001). *Bir Eğitim Ortamı Olarak Müze ve Müze Çalışmaları*. **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Anadolu Sanat Dergisi**, (11), 86-93.
- İNEL, Berke. (1998). *Amerika Birleşik Devletleri'nde Sanat Müzelerindeki Sanat Etkinlikleri, Koruma ve Onarım ile İlgili Periyodik Çalışmalar ve Sergilemedeki Planlamalar*. 4. **Müzecilik Semineri Bildirileri** içinde. İstanbul, s. 24-29.
- İPRİŞOĞLU, Nazan. (1994). **"Duyu Algılarının Eğitimi"**, **Çağdaş Eğitimde Sanat**. İstanbul: Demet Yayıncılık.
- KAPTAN, Saim. (1991). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Tekişik Ofset.
- KAR, İsmail. (1999). **Karikatür Sanatı**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınevi.
- KARASAR, Niyazi. (1998). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KAUFMAN, Roger ve Douglas ZAHN. (1993). **Quality Management Plus. The**

Continuous Improvement of Edication. Corwin Press Inc.

KILIÇ, Erol. (2000). *Arzuladığımız Müze: "Lauvre Tarzı" Bir Türk Müzesi'nin Gereği. Türk Dünyası Kültür ve Sanat Sempozyumu (Süleyman Demirel Üniversitesi) Bildirileri* içinde. Isparta, s. 105-110.

KILIÇ, Levent. (1999). **Çanakkale Müzelerinin Halk Eğitimi ile İlgili İşlevleri.** Çanakkale: Çanakkale Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin. (1990). *Resim-İş Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar, Orta Öğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunlar.* (Der. İnci SAN). Ankara: Şafak Matbaacılık.

.....(1991). **Sanatta Eğitim. Görmek, Anlamak, Yaratmak.**

KOÇ, Sabri ve diğerleri. (1998). **Fakülte- Okul İşbirliği.** Ankara: YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.

KOÇER, Hasan Ali. (1991). **Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi.** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

KOŞAY, Hamit Zübeyir. (1974). **Etnografya Folklor Dil Tarih v.d. Konularda Makaleler ve İncelemeler.** Ankara: Ayyıldız Basımevi.

KUBAN, Doğan. (2000). *Müzelerin Geçmişi, Bugünü ve Geleceği. Sanat Dünyamız Dergisi,* (80), 83-93.

KÜÇÜKAHMET, Leyla. (2001). **Öğretim İlke ve Yöntemleri.** Ankara: Nobel Yayıncılık.

MADRAN, Burçak. (1999). *Müze Türleri. Yeniden Müzeciliği Düşünmek.* Der. Prof. Tomur ATAGÖK. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, s. 3-20.

MAKAGİANSAR, Makaniman. (1984). *Museums for Today and Tomorrow: A Cultural and Educational Mission. Museum,* (36), 3-8.

M.E.B. **Lise ve Dengi Okulların II. ve III. Sınıflarına Ait "Sanat Tarihi Dersi Öğretim Programları.** (1991). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara, s.1145-1166.

M.E.B. **Lise Ders Programları.** (Aralık 1998). Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 3-4 s. 1825-1886.

- M.E.B. **Lise Ders Programları.** (Ekim 1999). Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Yönetmeliği, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Sayı 166
- M.E.B. **Lise Ders Programları.** (Nisan 2000). Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Sayı 60
- M.E.B. **Lise Ders Programları.** (Nisan 2000). Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Sayı 61
- M.E.B. **Lise Ders Programları.** (Nisan 2000). Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Sayı 62
- M.E.B. **Lise Ders Programları.** (Nisan 2000). Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Sayı 96.
- Mexican Fine Arts Center Museum Chicago** (2001). [http:// www.mfacmchicago.org/html](http://www.mfacmchicago.org/html).
- MENGÜŞOĞLU, Takiyettin. (1997). **Felsefeye Giriş.** İstanbul: Remzi Kitabevi.
- MORİTZ, Geiger. (1985). **Estetik Anlayış.** (Çev. Tomris MENGÜŞOĞLU) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- NİRVEN Nur. (1991). **Halkla İlişkiler Kurumlarının Türkiye'deki Sanat Müzelerinde Uygulanabilirliği.** İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ONUR, Bekir.(1999). **Müze ve Galeri Eğitimi.** Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- (1998). *Müzelerde Meslek İçi Eğitim Çalışmaları İle Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanması.* 4. **Müzecilik Semineri Bildirileri** içinde, İstanbul, s.40-41.
- ORUÇOĞLU, Erkan Zehra.(1999). *Müze Sergilemesinde Dil ve Etkileşim. Yeniden Müzeciliği Düşünmek.* Der. Prof. Tomur ATAGÖK. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, s.181-189.
- OTT, Robert W. (1985). **The History of Art Education,** Publisher: National Art Education Association.
-(1989). *Teaching Criticism in Museum. Museum Education History,Theory and Practice.* Virginia: The National Art Education, s. 172-193.
- ÖNDER, Mehmet. (1999). **Türkiye Müzeleri.** Ankara: Türkiye İş Bankası

Yayımları.

- ÖZKASIM, Hale. (1999). *T.C. Kültür Bakanlığı Müzelerinde Finansal Sorunlar ve Mali Yapının Biçimlenmesiyle İlişkisi. Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. Der. Prof. Tomur ATAGÖK. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım- Yayın Merkezi, s. 45-58.
- ÖZSOY, Vedat. (1992). *İngiltere’de Güzel Sanatlar ve Tasarım Eğitimi. Eğitim Dergisi*, 1 (2),24-36.
-(1993). *Amerika Birleşik Devletleri’nde Güzel Sanatlar ve Tasarım Eğitimi. Eğitim Dergisi*, (3), 48-54.
-(1996a). *Türkiye’de Resim-İş Eğitimi (Sanat Eğitimi) Tarihine Kısa Bir Bakış. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 109-121.
-ve Baytekin BALCI. (Haziran 1996b). *Resim-İş Bölümlerinde Yeniden Yapılanma ve İsim Değişikliği. Milli Eğitim*, (130), 48-54.
-(1998a). *Hizmet Öncesi Eğitimde Bir Öğretmenlik Uygulaması Modeli. III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildirileri içinde*, K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon, s. 301-306.
-(1998b). *Yetmişbeşinci Yılda Sanat Eğitimi ve Öğretimi (Resim-İş Eğitimi). Milli Eğitim*, (139), 58-65.
-(1998c). *Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Sanat Eğitimi ve Sanat Öğretmeni Yetiştirme Yöntemlerinin Bir Karşılaştırması. Milli Eğitim*, (137), 101-107.
-(1999). *Güzel Sanatlar Öğretiminde Çok Alanlı ve Projelere Dayalı Bir Yöntem. I. Ulusal Sanat Eğitimi ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri içinde*, Çanakkale, s. 9-18.
-(2001a). *Sanat (Resim) Eğitiminde Bir Nitel Araştırma Yöntemi: Eğitsel Eleştiri. Eğitim ve Bilim (Education ve Science)*, 26 (122), 41-51.
-(2001b). *Başarılı Bir Çocuk ve Gençlik Sanat Müzesi. Türkiye’de Sanat Dergisi*, (40), 24-33.
-(Eylül 2001c). *Yabancı Bir Kültürün Öğrenilmesinde Müze Sergisinden Yararlanma. Gazi Sanat Dergisi*, (2), 13-24.
-(2002). *Sanat (Resim) Eğitiminde Müze ve Müzeye Dayalı Bazı Öğretim Yöntemleri*. (Yayınlanmamış, Yayınlanması Kabul Edilmiş Makale).

PAGE, Suzanne. (2000). *Müze: Bir Tehlike Alanı*. (Çev. Serap ÖZTÜRK), **Sanat Dünyamız**, (76), 24-26.

Resim-İş Eğitimi Programı 6. 7. 8. Milli Eğitim Yayınevi (İstanbul, 2000).

RONA, Zeynep. (1999). *Belgeleme- Arşivleme- Envanter Üzerine Denemeler. Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. Der. Prof. Tomur ATAGÖK. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım- Yayın Merkezi, s. 123-128.

SABAN, Ahmet. (2001). **Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

SAN, İnci. (1979). **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**. Türkiye İş Bankası Yayınları.

.....(1983). **Sanat Eğitimi Kurumları**. Tan Kitap Yayın.

.....(1987). **Güzel Sanatlar Eğitimi**. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No: 101.

.....(1999). *Sanatla Eğitim Üzerine Yeni Düşünceler. I. Ulusal Sanat Eğitimi ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri* içinde, Çanakkale, s. 1-8.

.....(2001). **"Müze Kültürü ve Toplumsal Sorumluluk"** konulu açık oturum, Yay. Haz. Sina AKŞİN. Ankara: Müzeciler Derneği.

SEBÜKTEKİN, Hayriye. (1999). Sanatın Yabancı Dil Öğretimindeki Yeri ve Önemi. **I. Ulusal Sanat Eğitimi ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri** içinde, Çanakkale, s 93-101.

SCHOEMAKER, Marla K. (1998). *Art is a Wonderfull ESL Students as Pleace to Be: Museum Learners*. **Art Education**, (51), 40-45.

SCHOMMER, P. (1963). *Müzelerin İdaresi. Müzelerin Teşkilatlanması- Pratik Ögütler*. UNESCO ICOM Türkiye Milli Komitesi. s. 21-44.

SEZDİ, Ethem. (1958). *İstanbul Belediyesine Bağlı Müzeler*. **ICOM Türkiye Milli Komitesi Haberler Bülteni**, (2), 24-28.

SOLA, Tomislav. (1986). *The Concept and Nature of Museology*. **Museum**, 38,(4), 54-49.

SÖZEN, Metin ve Uğur TANYELİ. (1987). **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: Remzi Yayınevi.

- STERNBERG, Susan.(1989). **The Art of Participation**, *Museum Education History. Theory_and Practice.* **National Art Education Association**, Nancy BERRY and Susan MAYER (Editors), Wirginia.
- STOKROCKI, Mary ve Olcay Tekin KIRIŞOĞLU. (1996). **Ortaöğretim Sanat Öğretimi**. Ankara: YÖK Dünya Bankası Yayınları.
- STOKROCKI, Mary ve Olcay Tekin KIRIŞOĞLU. (1997). **Ortaöğretim Sanat Öğretimi**. Ankara: YÖK Dünya Bankası Yayınları.
- ŞAHİN, Tuğba Yanpar ve Soner YILDIRIM. (1999). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TANSUĞ, Sezer. (1982). **Sanatın Görsel Dili**. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- TELLİ, Hidayet. (1990). *Türkiye'de Resim-İş Öğretimine Genel Bir Bakış. Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları* (Yay. Haz. İnci SAN), Türk Eğitim Derneği Bilim Dizisi, No:8, Ankara: Şafak Matbaacılık, s. 3-31.
-(Eylül 1996). *Eğitimin Genel Hedeflerinin Davranış Biçimine Dönüşmesinde Sanat Eğitiminin Katkısı Vardır. Milli Eğitim*, (131), 41-43.
- TOPUZ, Hıfzı. (2001). **“Müze Kültürü ve Toplumsal Sorumluluk”** konulu açık oturum. Yay. Haz. Prof. Dr. Sina AKŞİN. Ankara: Müzeciler Derneği.
- ÜNVER, Erdem. (1997). **Liselerde Sanat Eğitimi ve Öğretimi**. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- WAN, Chen Liu. (1999). *Issues in Art Museum and School Collaboration. İnsea News*, 6, (2), 6-7.
- YENİŞEHİRLİOĞLU, Şahin. (1986). **Sanata Giriş ve Estetik**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yay.No:580.
- YETKİN, Suut Kemal. (1979). **Estetik ve Ana Sorunları**. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.
- YILDIRIM, Ali ve Hasan ŞİMŞEK. (2000). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınları.
- YÜCEL Ayhan ve A. Seda KANTARCIOĞLU. (1997). **Müzelerdeki Eserlerin Bozulmasında Mikropların Rolü**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

EKLER

EK 1: Müze Eğitimi Dersi 1. Ünite Plan Örneği

EK 2: Müze Eğitimi ve Uygulamaları Dersi İzin Belgesi

EK 3: Müze Ziyareti Zaman Çizelgesi

EK 4: Müze Ziyareti Esnasında Akılda Tutulması Gereken Yararlı Bilgiler

EK 5: Müze Rehberi (Örnek olarak Anadolu Medeniyetleri Müzesi seçilmiştir)

EK 6: Müzeyi Tanıyalım Testi

EK 7: Söz Dağarcığı Testi

EK 8: Bir Eserin Keşfi Testi

EK 9: Koleksiyon Avı Oyunu

EK 10: Müze Ziyareti Sonrası Görsel Tamamlama Testi

EK 11: Bu Nedir Testi (Örnek olarak Anadolu Medeniyetleri Müzesi seçilmiştir)

EK 12: Müze Eğitimi Sonrası Görüşler Formu

EK 13: Anket Uygulamaları İçin Valiliklerden Alınan İzin Belgeleri

EK 14: MEB Genelgesi (Araştırma istekleri konusunda)

EK 15: AGSL'nin kuruluş amacı ile ilgili tebliğler dergisi

EK 16: AGSL Öğretim Programının Genel Amaçları

EK 17: Veri Toplama Aracı Güvenilirlik Analiz Sonuçları (Reliability Analysis-Scale (Alpha))S

EK 18: Veri Toplama Aracı

MÜZE EĞİTİMİ VE UYGULAMALARI DERSİ 1.ÜNİTE PLANI ÖRNEĞİ

ÜNİTE 1

MÜZE BİLGİSİ VE MÜZEDE SANAT EĞİTİMİ AKTİVİTELERİ VE SANAT ESERİ İNCELEMELERİ

ÜNİTENİN HEDEFİ:

Bu ünite ile öğrencilerin; müze, müze çeşitleri ve işlevleri, sanat, sanat eseri, kültür'ün evrenselliğe katkıları, müzelerden sanat eğitimi amaçlı nasıl yararlanabilecekleri, sanat eserleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları kavrayabilmeleri, sanat eserini estetik düşüncelerle yorumlayabilmeleri, yaratıcılıklarını geliştirmeleri, gözlem ve eleştiri yapabilmeleri, bilgiyi görerek, dokunarak, hissederek, yaparak-yaşayarak öğrenmeleri, sanat eserlerinin değerini kavramaları ve koruma bilinci kazanmaları ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi bilgisinin verilmesi hedeflenmektedir.

Kazandırılacak Yeterlikler

Bu ünitedeki eğitim etkinliklerini başarı ile tamamlayan her öğrenci;

- 1- Müze'yi, çeşitlerini ve işlevlerini belirtir, örneklerle açıklar.
- 2- Sanat, sanat eseri, kültür ve insan ilişkilerinin evrenselliğe ve insanlığa katkılarını açıklar.
- 3- Müzelerden sanat eğitimi amaçlı nasıl yararlanabileceğini belirtir.
- 4- Gerçek sanat eserlerini bilerek onların değerini ve korunmaları gerektiğini kavrar ve bunu sağlamaya çalışır.
- 5- İyi bir gözlem yaparak gerçek sanat eserleri arasındaki ilişkiyi analiz edebilmeyi, yorumlayabilmeyi ve böylece kalıcı bir öğrenmeyi gerçekleştirmiş olur.
- 6- Müzede sanat eğitimi ile okuldaki sınıf ortamından farklı bir mekanda kendisini daha özgür hissederek tartışabilmeyi, kendini ifade edebilmeyi ve her etkinliğe katılabilmeyi öğrenir.
- 7- Müzede sanat eğitimi uygulamalarının neler olduğunu örnekleriyle açıklar.
- 8- Müzede zevkli, heyecanlı bir sanat eğitimi etkinliğiyle müzeleri sürekli ziyaret etme alışkanlığı kazanır.
- 9- Sanat eserlerinin geçmişini, nasıl, neden, niçin, hangi teknikle yapıldığını açıklar.
- 10-Sanat ve sanatçı açısından estetiğin önemini açıklar.
- 11-Anadolu Medeniyetleri Müzesi ile ilgili genel ve bazı koleksiyonlara ilişkin detaylı bilgi açıklar.

KAVRAMLAR: Müze, Müzelerin İşlevleri, Koleksiyon Avı, Müze Rehberi, Bilgi Yaprağı, Kuratör, Hitit, Asur, Frig, Lidya, Urartu, Neolitik, Paleolitik, Kalkolitik, Rölyef, Kybele,Ryton, Güneş Kursu, Form, Biçim.

ÜNİTENİN AÇILIMI

A-Müze Bilgisi

B-Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Sanat Eseri İncelemeleri ve Aktiviteleri.

ÖĞRENME-ÖĞRETME TEKNİKLERİ

Bu etkinlikler ünitenin tümüne yönelik öneriler şeklinde hazırlanmıştır. Öğretmen bunları aynen veya öğrencinin seviyesine uyarlayarak uygulayabilir. Ayrıca, öğrencilerin seviyesi, konunun özelliği ve okulun imkanlarına göre aynı amaca yönelik başka etkinlikler de düzenleyebilir. Öğretmen, öğrencilerin söz konusu yeterlikleri kazanabilmeleri için düzeylerine ve konunun özelliğine göre önceden gözlem, görüşme ve ön test uygulayabilir.

Öğretmen, müze bilgisi ile ilgili olarak önceden hazırladığı asetatlar, tepegöz ve slaytlar veya duvara asacağı bilgi panoları ile öğrencilerin müze, müze türleri, işlevleri ve belirgin özelliklerini görmelerini sağlar. Ana hatlarıyla müze'nin tarihi gelişimini aktarır. Müzelerin eğitim misyonuna neden sahip olmaları gerektiğini ve hangi yöntemlerle bu eğitimin yapıldığını anlatır. Konuyla ilgili olarak önceden hazırladığı notların fotokopilerini dağıtır.

Öğretmen, müzede sanat eğitimi öncesi; müze yetkilileri ile görüşür, varsa müze eğitimcileri ve kuratörleri ile tanışır. Müzede eğitim için gerekli yerlerden izin alır. Müzeye gidebilmek için ulaşım aracı sağlar. Müzede eğitim öncesi, öğrencilere verilmek üzere gezi rehberi, zaman çizelgesi yaprağı, müze ziyaretinde akılda tutulması gereken yararlı bilgiler yapraklarını hazırlar ve öğrencilere dağıtır. Ayrıca müzede uygulamak üzere “söz dağarcığı” testi, “koleksiyon avı” oyun yaprağı, “görsel tamamlama” testi yaprağı, “yeni boyutların keşfi” çalışma yaprağı ve son test hazırlar.

Öğretmen, öğrencilere gösterdiği farklı müze koleksiyonları ile ilgili olarak “Bu ne tür bir müze olabilir?” sorusunu yöneltir. Hiç müzeye gidip gitmediklerini sorar. Müzeye gitmiş olanların neler gördüklerini anlatmalarını ister. Sanat ile müze ilişkisini sorar ve tartışma ortamı meydana getirir. “Sanat ile kültür arasındaki ortak yön nedir?” sorusunu yöneltir.

Öğretmen, sanat ve güzelliğe ait gerçeklerin hangi metotlarla araştırıldığını, sanatta, estetikte iyi ve kötü değerlerin ne anlama geldiğini sanat eserleri üzerinde gösterir. Sanat eserlerinin estetik ile ilişkisini açıklar.

Öğretmen, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin ne tür bir müze olabileceğini sorar. Koleksiyonlarına göre hangi tür bir müze olduğunu açıklar. Koleksiyonlarının hangi dönemlere ait olduğunu belirtir. Özellikle Hititlerin eserlerinin bulunduğu bölüme dikkat çeker. Hititler hakkında bilgi verir ve eserlerinden bazılarını örnek seçer. Hitit eserlerinin müzede diğer eserlerden farklılıklarını gözlemlemelerini ister.

Öğretmen, sorular sonucunda öğrencilerden gelecek doğru cevapları geliştirir, yanlış veya eksik cevaplara düzeltmeler ve ipuçları vererek doğru cevabı bulmalarını sağlar. Öğretmen, uyguladığı ön test sonuçlarını göz önüne alarak dersin işleyişini biçimlendirir, ünitenin sonunda son test uygulayarak öğrencilere kazandırdığı veya kazandıramadığı bilgileri ölçer ve en kısa zamanda eksikliği varsa telafi eder, yoksa bilgileri pekiştirir. Öğretmen, ünitenin sonunda öğrencilerden müzede belirledikleri herhangi bir eserden esinlenerek bir çalışma yapmalarını ister. Ünitenin en son

aşamasında varsa öğrencilerin konu ile ilgili sorularını cevaplandırarak dersi bitirir. Ders sonrası öğrencilerin yaptığı eserler imkanlar ölçüsünde sergilenir.

ARAÇ VE GEREÇLER

- 1-Müze, Müze Eğitimi Kitapları
- 2-Müze Katalogları, Broşürleri
- 3-Müze Eğitim ve Sanat Eğitimi Alanında Hazırlanmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri
- 4-Yurtdışından Temin Edilen Makale, Kitap ve Kataloglar
- 5-Tepegöz, Slayt Makinesi ve İlgili Slaytlar
- 6-Video_CD'ler
- 7-Çalışma Yaprakları, Testler, Müze Rehberi ve Zaman Çizelgesi
- 8-Defter, Kalem, Resim Kağıdı, Duralit, Kuru Boya, Pastel Boya, Sulu Boya, Sünger, Su Kabı, Fırça
- 9-Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonlarındaki Eserler

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme soruları, ünite amaçları ve öğrencilere kazandırılacak yeterlikler ile öğretme ve öğrenme etkinlikleri göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. Bu sorular; öğrencilerin kazanacağı bilişsel, devinişsel (psikomotor), duyuşsal ve bedensel davranışlardan oluşan yeterliklere ne derece ulaştığının belirlenmesine yönelik olmalıdır. Öğrencilerin değerlendirilmesinde test sınavları, uygulama çalışmaları, süreç dosyalarındaki başarılarının yanı sıra öğretmenin öğrenciler üzerindeki gözlemleri (öğrencilerin yapılan etkinliklere katılımındaki duyarlılıkları, etkinlikler esnasında yönelttikleri sorular, yaptıkları gözlem, inceleme, araştırma ve sözlü sunumları, sanatsal düzenleme öğelerini algılayış biçimleri, sanat eserlerini analiz edebilme ve eleştiri becerileri) de etkin olarak kullanılabilir.

ÖLÇME SORULARI (ÖRNEK)

- 1-Müze'nin işlevlerini sınıflandırarak en belirgin özelliğini belirleyiniz.
- 2-Müzedede sanat eğitimi neden önemlidir? Örneklendirerek özetleyiniz.
- 3-Müze ile kültür ve sanat ilişkisinin ortak yönlerini belirtiniz.
- 4-Müzedede sanat eğitimi etkinliklerini örnekleyerek özetleyiniz.
- 5-Sanat eserlerinin önemi ve korunmalarının gereğini tartışınız.
- 6-Gerçek bir sanat eseri karşısında yapılacak eleştirinin en belirgin özelliklerini sıralayınız.
- 7-“Görsel Tamamlama” testinin kazanımlarını kısaca belirtiniz.
- 8-Müze'nin tanımını yapınız.
- 9-Müzedede uyulması gereken kuralları sıralayınız.
- 10-Müze rehberi nasıl hazırlanır?

1-ÖRNEK İŞLENİŞ

(Yukarıda belirtilen ünite konusuna göre iki aşamalı olarak hazırlanmıştır.)

HAZIRLIK

Öğretmen önceden müze yöneticileri ve kuratörleri ile görüşmüş, gerekli izinleri almış, müze rehberini hazırlamış, müze ziyareti zaman çizelgesini düzenlemiş ve ön testi hazırlamış olmalıdır.

Okulun Adı	:.....Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
Dersin Adı	:Müze Eğitimi ve Uygulamaları
Sınıfı	:Hazırlık
Ünitenin Adı	:Müze Bilgisi, Müzede Sanat Eğitimi Aktiviteleri ve Sanat Eseri İncelemeleri
Konunun Adı	:Müze Bilgisi
Süresi	:160 dakika (4 ders saati)
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	:Anlatım, soru-cevap, gösterme, test
Kaynaklar	:Müze eğitimi ile ilgili makale ve kitaplar, Anadolu Medeniyetleri Müzesi Kataloğu
Araç ve Gereçler	:Defter, kalem, tepegöz, slayt makinesi ve slayt kasetleri, asetat, kataloglar, broşürler
Hedef Alanı	:Duyuşsal, bilişsel

1. Hedef: Müze, müze çeşitleri ve işlevlerini tanıyabilme

Davranışlar:

- 1-Müzenin tanımını, türlerini ve işlevlerini yazma.
- 2-Müzenin türlerini örneklerle tanıma.

2. Hedef: Sanat, sanat eseri, kültür ve insan ilişkilerinin evrenselliğe katkılarını algılayabilme

Davranışlar:

- 1-Sanatın ve sanat eserinin anlamlarını söyleme, yazma.
- 2-Kültür ve sanat eseri ilişkisini kavrama.
- 3-Evrensellik ile kültür arasındaki ilişkiyi duyumsama.
- 4-Sanat değeri taşıyan eserle taşımayan arasındaki farklılıkları görme.

3. Hedef: Müze ziyareti öncesi müze bilgisine sahip olabilme

Davranışlar:

- 1-Müze rehberlerini inceleme.
- 2-Müze ziyareti esnasında akılda tutulması gereken bilgileri kavrama.
- 3-Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonlarını, planını ve nasıl gezileceğini bilme.

İŞLENİŞ

1-Öğrencilere “Müze nedir?” sorusu yöneltilir. Gelen cevaplardan doğru olanları pekiştirilir. Yanlış olanlar veya eksik olanlar uygun ve öğrenciyi üzmeyecek şekilde motive ederek düzeltilir.

2-Öğrencilere kaç tür müze olduğu söylenir ve yazdırılır. Müze türleri asetatlarla ve slaytlarla gösterilerek pekiştirilir.

3-Müzenin işlevlerinin neler olduğu maddeler halinde yazdırılır. Özellikle müzelerin eğitim işlevi üzerinde durularak açıklamalar yapılır. Antalya Arkeoloji Müzesi Çocuk Bölümünün ve Arizona Çocuk ve Gençlik Sanat Müzesi'nin eğitim amaçlı yaptıkları etkinliklerin slaytları gösterilir ve açıklamalar yapılır.

4-“Sanat nedir?” sorusu sorulur. Gelen doğru cevaplar pekiştirilir, yanlış ve eksik olanlar düzeltilir.

5-Gerçek sanat eserlerinin özellikleri asetat üzerine aktarılmış bir gerçek sanat eseri ile sanat değeri olmayan çalışma üzerinde anlatılır ve yazmaları istenir.

6-Sanat eserlerinin kültüre, kültürün evrenselliğe ve insanlığa yararları anlatılır.

7-Müze, müze eğitimi etkinlikleriyle ilgili ön bilgilerinin ölçüleceği testler öğrencilere dağıtılır ve 15 dakikada bitirmeleri istenir.

8-Öğretmen öğrencilere, müze rehberini, müze ziyareti esnasında akılda tutulması gereken yararlı bilgiler yaprağını ve zaman çizelgesini dağıtır, açıklamalar yapar. Öğrencilere, dağıtılan bilgi yaprakları ile ilgili anlamadıkları bir şey olup olmadığını sorulur.

9-Müzelerin sanat eğitimi açısından önemi anlatılır.

10-Öğrencilere konuyla ilgili soruları olmadığı sorulur.

DEĞERLENDİRME

1-Müze nedir? Kaça ayrılır? Kısaca belirtiniz.

2-Müzelerin işlevlerini sıralayarak en belirgin olanını açıklayınız.

3-Sanat ve kültür ilişkisinin önemli noktalarını belirtiniz.

4-Gerçek sanat eserlerinin, olmayanlardan farkı nedir? Kısaca açıklayınız.

5-Müzelerin sanat eğitimi açısından önemini kısaca açıklayınız.

Ders Sorumlusu

Sorumlu İdareci

Tarih
Müdür

2-ÖRNEK İŞLENİŞ

HAZIRLIK

Öğretmen önceden topladığı bilgiler doğrultusunda müze eğitimi uygulamaları için öğrencileri müzeye getirir. Müzeye girmeden önce Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin tarihi ve genel özellikleri hakkında kısa bilgi verir. Hemen sonra müze ziyareti esnasında uyulması gereken yararlı bilgileri tekrarlar ve kendi rehberliğinde dersin başladığını belirtir.

Okulu Adı	: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
	:Müze Eğitimi ve Uygulamaları
Sınıfı	:Hazırlık
Ünitenin Adı	:Müze Bilgisi, Müzede Sanat Eğitimi Aktiviteleri ve Sanat Eseri İncelemeleri
Konunun Adı	:Müzede Sanat Eğitimi Uygulamaları
Süresi	:320 dakika (8 ders saati)
Yer	:Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	:Anlatım, gezi-gözlem, test, uygulama, örnek inceleme
Kaynaklar	
Araç ve Gereçler	:Not defteri, resim kağıdı, kalem, pastel boya, kuru -sulu boya, su kabı, fırça, sünger, A. M. Müzesi Koleksiyonlarındaki eserler
Hedef Alanı	:Devinimsel, duyuşsal, bilişsel

1. Hedef:Müzede bulunan sanat eserleri üzerinde gözlem, inceleme ve araştırma yapabilme

Davranışlar:

- 1- Sanat eserlerini gözleme, eserlerin hacim, renk, oran-orantı, doku, form, kompozisyon özellikleri ve hangi teknik ile yapıldıklarını araştırma.
- 2-Tarihsel süreç içerisinde Anadolu topraklarında yaşayan kavimlerin adlarını yazma.
- 3-Hititlerin hangi dönemde, nerede, nasıl yaşadıklarını, ne tür eserler yaptıklarını yazma.
- 4-Müze koleksiyonlarındaki eserler arasındaki farklılıkları inceleme ve yazma.

2. Hedef: Müzede sergilenen sanat eserleri üzerinde “sanat eseri eleştirisi” yapabilme.

Davranışlar:

- 1-Üzerinde eleştiri yapılacak eseri tanımlama (eserin ve sanatçısının adı, hangi sanat formunda olduğu, nasıl görüldüğü, eserde neler olduğu ve tekniği).
- 2-Üzerinde eleştiri yapılacak eseri çözümleme (renklerinin yoğunluğu, şekillerin ağırlıklı olanları, çizgiler, doku ve mekan bilgisi).
- 3-Üzerinde eleştiri yapılacak eseri yorumlama (Tadı, ne gibi kokuyor? Ne gibi görünüyor?).
- 4-Üzerinde eleştiri yapılacak eseri yargılama (Bu eser neden önemli. Çünkü biçimcidir, yansıtmacıdır, işlevseldir, anlatımcıdır vb) yapma.
- 3-Eser incelendikten sonra bazı öğrencilerin fikirleri açıklama ve tartışma.

3. Hedef: Müzede sanat eğitimini zevkli, heyecanlı, etkili kılabilmek

Davranışlar:

- 1-“Koleksiyon avı oyunu” etkinliğini yapma.
- 2-Müzede en çok beğenilen bir eserin çizimini yapma.
- 3-Çizimi yapılan eseri boyama.
- 4-Müze ziyaretinden önce hazırlanan “Görsel Tamamlama Testi”, “Söz Dağarcığı Testi”, “Eser Anatomileri” çalışma yapraklarını doldurma.
- 5-“Ziyaretçinin Görüşleri” yaprağını doldurma.
- 6-Müze koleksiyonlarından beğenilen bir eser hakkında duyguları ifade edici hikaye yazma.

6. Hedef: Müzede kazanılan sanat eğitimi davranışlarını pekiştirebilme

Davranışlar:

- 1-Müze eğitimi esnasında en çok beğenilen, çizimi ve boyaması yapılan çalışmayı ödev olarak herhangi bir teknikle yeniden daha disiplinli biçimde yapma.
- 2-Müzede sanat eğitimi kazanımları ile ilgili olarak hazırlanmış “Son Test” yaprağını doldurma.

İŞLENİŞ

1-Sanat eserlerini gözlemlemeleri, oran-orantı, hacim, renk, doku, tasarım, form, kompozisyon gibi sanatsal düzenleme öğelerine dikkat etmeleri istenir.

2-Sanat eserlerinin (genel olarak) hangi teknikler ile yapılmış oldukları açıklanır.

3-Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin koleksiyonlarının, adından da anlaşılacağı gibi Anadolu'da yaşamış kavimlerin eserleriyle dolu olduğu ve bunların sergilendiği söylenir. Bu kavimlerin adlarının sırasıyla Paleolitik 8000, Neolitik 8000-5500, Kalkolitik 5500-3000, Tunç Çağı 3000-2000; Asur, Hitit, Frig, Lidya, Urartu, Karya, İon, Pers 2000-30 eserlerinden oluştuğu söylenir ve yazdırılır.

4-Hititleri özellikle Boğazköy, Alacahöyük (Çorum) çevresinde yaşadıkları, müzede onlara ait eserlerin çoğunun buralardan çıkarıldığı belirtilir. Hititlerin yazılı tabletler, mühürler, kaplar, doğa heykelleri, güneş kursları, arslanlı rölyefler vb sanat eserleri bıraktıkları söylenir. Hitit döneminde ele geçirilen kabartmalı vazolara daha önceki dönemlerde rastlanılmadığı, maden sanatında da ileri gittikleri, Anadolu'da merkezi sistemle idare edilen ilk devleti kurdukları belirtilir ve yazdırılır.

5-Müzeyi gezerken kavimlerin sanatları arasındaki benzerlik ve farklılıkları gözlemleyerek yazmaları istenir.

6-Müze ziyaretinden sıkılmamaları için ara verilir, ihtiyaçlarını gidermeleri söylenir.

7-Bir eser karşısında (Bu eser, koleksiyonlarda sanat eleştirisine uygun eserler arasından seçilmelidir. Örneğin, bezekli bir toprak seramik, insan yüzlü vazo, fildişinden yapılmış çift kanatlı cin, kapı aslanı veya geyik avı betimlemeli duvar resmi seçilebilir.) betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı sorularından oluşan “Yeni Boyutların Keşfi” çalışma yaprağı dağıtılır ve doldurmaları istenir.

8-Dinlenme ve yemek için mola verildiği söylenir.

9-“Koleksiyon Avı” oyunu için çalışma yaprakları dağıtılır ve doldurmaları istenir.

10-Müzedeki koleksiyonların herhangi birinden beğendikleri bir eserin çizimini ve boyamasını yapmaları, ancak bunu yaparken bu eserden esinlenerek yeni bir kompozisyon oluşturmaları söylenir.

11-Müzeden beğendikleri bir eser hakkında duygularını ifade edici bir hikaye yazmaları istenir.

12-Son test uygulaması için toplanmaları istenir ve testi doldurmaları söylenir.

13-En çok beğendikleri eserden esinlenerek yaptıkları çalışmaların ciddi bir örneğini evde herhangi bir teknikle yapmaları söylenir.

DEĞERLENDİRME

1-Anadolu'da hangi kavimler yaşamıştır? Belirtiniz.

2-Hititler en çok hangi bölgede bulunmuşlardır?

3-Sanat eseri eleştirisi hangi basamaklarda yapılır?

4-Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin koleksiyonları hangi tür eserlerden oluşmuştur?

5-Anadolu Medeniyetleri Müzesi ne tür bir müzedir?

6-Rölyef nedir?

7-Fresk nedir?

8-İlk merkezi sistemle yönetilen devleti Anadolu'da kuranlar kimlerdir?

9-Uygulama çalışmalarının değerlendirilmesi.

10-Son test uygulamasının değerlendirilmesi.

11-Derse ilgi, katılım ve tartışma durumlarının değerlendirilmesi.

12-Süreç dosyalarının değerlendirilmesi.

Ders Sorumlusu

Sorumlu İdareci

**Tarih
Müdür**

EK.2

MÜZE EĞİTİMİ VE UYGULAMALARI DERSİ İZİN BELGESİ

Öğrencinin : Ders Sorumlusu :
Adı : Rehber Öğretmen :
Soyadı : Sorumlu İdareci :
Sınıfı : Müze Ziyareti Saatleri:
No : Müze Ziyareti Tarihi :

VELİ İZİN BELGESİ

..... tarihleri arasında yapılacak olan “müze eğitimi ve uygulamaları” dersine velisi olduğum..... katılmasını istiyorum.

Gereğini arz ederim.

Veli Adı Soyadı

Tarih

OKUL İDARESİ İZİN BELGESİ

..... tarihleri arasında sınıflarını kapsayan “müze eğitimi ve uygulamaları” dersinin önceden belirlenmiş plan dahilinde uygulanmasında herhangi bir sakınca yoktur.

Okul Müdürü

Tarih

.....MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....

Okulumuz.....öğrencileri.....sorumluluğ
unda..... tarih ve saatleri arasında “müze eğitimi ve
uygulamaları” dersini müzenizde yapmak istemektedirler.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Ders Sorumlusu

Tarih

İmza

ADRES:

MÜZE ZİYARETİ ZAMAN ÇİZELGESİ

Saat

- Saat Okul bahçesinde toplanma.
 Saat Otobüslere binilerek hazır olma.
 Saat Müzeye hareket etme.
 Saat Müzede olma.
 Saat Anadolu Medeniyetleri Müzesi ile ilgili ön bilgi verme.
 Saat Müze koleksiyonlarının ders sorumlusu tarafından ders sorumlusu rehberliğinde incelemeye başlama.
 Saat Müze ziyaretine ara verme.
 Saat Müze koleksiyonlarındaki eser incelemelerine devam etme.
 Saat Müzede eğitime genel ara verme.
 Saat Genel dinlenme esnasında anket uygulama.
 Saat Koleksiyonlardaki eserlerde biri karşısında sanat eseri eleştirisi yapma.
 Saat “Koleksiyon avı oyunu etkinliğini yapma.”
 Saat Müzede eser incelemesini tamamlama.
 Saat Çalışma yapraklarını öğrencilere dağıtma ve uygulanmasını isteme.
 Saat Görsel tamamlama testini uygulama.
 Saat Söz dağarcığı testini uygulama.
 Saat Bazı anketlerin değerlendirmesini yapma ve tartışma ortamını oluşturma.
 Saat Öğrencilerin müzeyle ilgili tuttıkları ilginç notların bazılarını açıklama.
 Saat Müze ziyaretçisi görüşleri yaprağını dağıtma.
 Saat Müze önünde toplanma.
 Saat Otobüslerde hazır olma.
 Saat Okula hareket etme.
 Saat Okulda toplanma.
 Saat Evlere dağıtma.

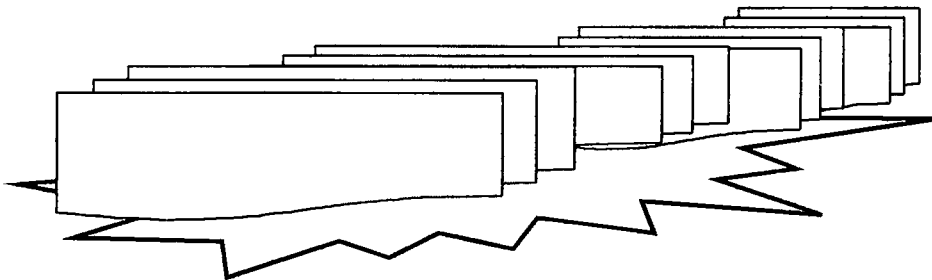
Ders Sorumlusu

Sorumlu İdareci

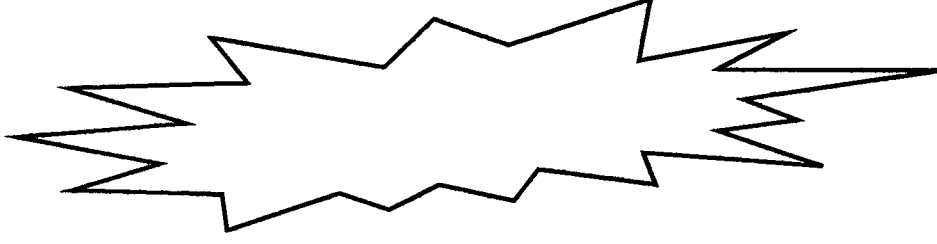
Okul Müdürü

Tarih

Not: Tüm imkanlar hazırlanıp gerekli izinler alındıktan sonra müze eğitimi dersi belirtilen zaman çizelgesi hazırlanarak uygulanabilir.

EK.4

MÜZE ZİYARETİ ESNASINDA AKILDA TUTULMASI GEREKEN YARARLI BİLGİLER

Sessiz olun.

Koleksiyonlardaki eserleri belli bir sıraya göre izleyin

Eserlere elle dokunmayın (Eğer maketleri varsa olabilir.)

Flaşlı fotoğraf çekimi yapmayın.

Ziyaret esnasında not alın.

Müzedede rehberlik yapacak olan ders sorumlusunu ve müze eğitimcisini mutlaka dinleyin.

Koleksiyonlardaki eserleri incelerken önce etiket okumaktan kaçının.

Eserleri incelemeye yeteri kadar zaman ayırın; yavaş yavaş bakın, yakından gözlemleyin, gördükleriniz üzerinde uzun uzun düşünün ve notlar alın.

Her koleksiyonda özellikle hangi eserin ilginç olduğunu kendi kendinize sorun ve nedenini araştırın.

Müzedede gördükleriniz ile ilgili izlenimlerinizi mutlaka başkalarına da anlatın.

Eserlerin sanat eserlerinin başlıca hedefinin öğretmek olduğunu unutmayın.

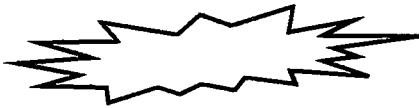
Çok fazla şey görmekten kaçının.

İyi görünün bir sanat eserinin rastgele bulunan birçok sanat eserinden daha iyi olduğunu unutmayın ve farkını belirlemeye çalışın.

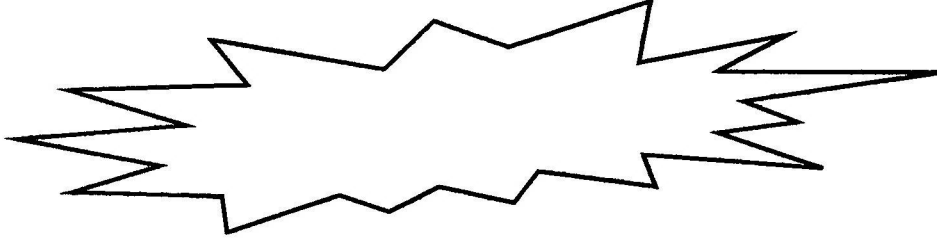
Müze her gittiğinizde yeni şeyler göreceğinizi ve öğreneceğinizi unutmayın.

Herhangi bir nesnenin özel koleksiyonunu yapın bu alışkanlığın müze kavramını oluşturması bakımından önemli olduğunu unutmayın.

Not: Bu öneriler önceden hazırlanmalı ve müze ziyareti öncesi öğrencilere verilmelidir.

EK.4

MÜZE ZİYARETİ ESNASINDA AKILDA TUTULMASI GEREKEN YARARLI BİLGİLER

Sessiz olun.

Koleksiyonlardaki eserleri belli bir sıraya göre izleyin

Eserlere elle dokunmayın (Eğer maketleri varsa olabilir.)

Flaşlı fotoğraf çekimi yapmayın.

Ziyaret esnasında not alın.

Müzedede rehberlik yapacak olan ders sorumlusunu ve müze eğitimcisini mutlaka dinleyin.

Koleksiyonlardaki eserleri incelerken önce etiket okumaktan kaçının.

Eserleri incelemeye yeteri kadar zaman ayırın; yavaş yavaş bakın, yakından gözlemleyin, gördükleriniz üzerinde uzun uzun düşünün ve notlar alın.

Her koleksiyonda özellikle hangi eserin ilginç olduğunu kendi kendinize sorun ve nedenini araştırın.

Müzedede gördükleriniz ile ilgili izlenimlerinizi mutlaka başkalarına da anlatın.

Eserlerin sanat eserlerinin başlıca hedefinin öğretmek olduğunu unutmayın.

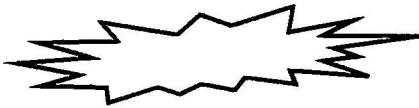
Çok fazla şey görmekten kaçının.

İyi görünün bir sanat eserinin rastgele bulunan birçok sanat eserinden daha iyi olduğunu unutmayın ve farkını belirlemeye çalışın.

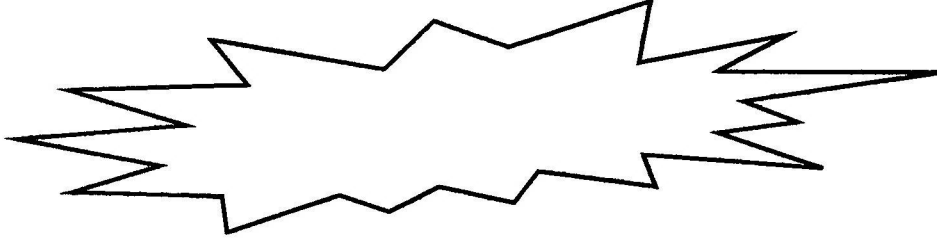
Müze her gittiğinizde yeni şeyler göreceğinizi ve öğreneceğinizi unutmayın.

Herhangi bir nesnenin özel koleksiyonunu yapın bu alışkanlığın müze kavramını oluşturması bakımından önemli olduğunu unutmayın.

Not: Bu öneriler önceden hazırlanmalı ve müze ziyareti öncesi öğrencilere verilmelidir.

EK.4

MÜZE ZİYARETİ ESNASINDA AKILDA TUTULMASI GEREKEN YARARLI BİLGİLER

Sessiz olun.

Koleksiyonlardaki eserleri belli bir sıraya göre izleyin

Eserlere elle dokunmayın (Eğer maketleri varsa olabilir.)

Flaşlı fotoğraf çekimi yapmayın.

Ziyaret esnasında not alın.

Müzedede rehberlik yapacak olan ders sorumlusunu ve müze eğitimcisini mutlaka dinleyin.

Koleksiyonlardaki eserleri incelerken önce etiket okumaktan kaçının.

Eserleri incelemeye yeteri kadar zaman ayırın; yavaş yavaş bakın, yakından gözlemleyin, gördükleriniz üzerinde uzun uzun düşünün ve notlar alın.

Her koleksiyonda özellikle hangi eserin ilginç olduğunu kendi kendinize sorun ve nedenini araştırın.

Müzedede gördükleriniz ile ilgili izlenimlerinizi mutlaka başkalarına da anlatın.

Eserlerin sanat eserlerinin başlıca hedefinin öğretmek olduğunu unutmayın.

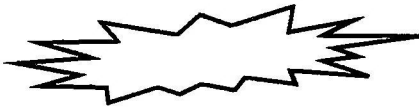
Çok fazla şey görmekten kaçının.

İyi görünün bir sanat eserinin rastgele bulunan birçok sanat eserinden daha iyi olduğunu unutmayın ve farkını belirlemeye çalışın.

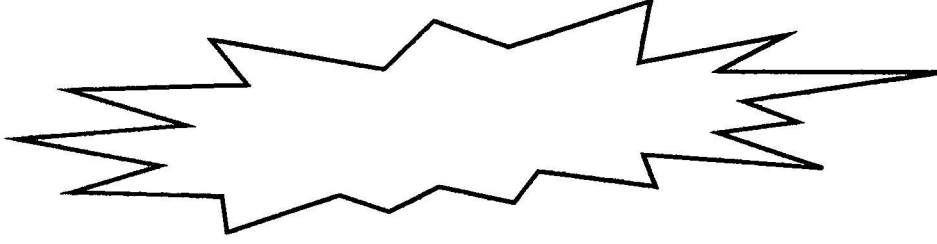
Müze her gittiğinizde yeni şeyler göreceğinizi ve öğreneceğinizi unutmayın.

Herhangi bir nesnenin özel koleksiyonunu yapın bu alışkanlığın müze kavramını oluşturması bakımından önemli olduğunu unutmayın.

Not: Bu öneriler önceden hazırlanmalı ve müze ziyareti öncesi öğrencilere verilmelidir.

EK.4

MÜZE ZİYARETİ ESNASINDA AKILDA TUTULMASI GEREKEN YARARLI BİLGİLER

Sessiz olun.

Koleksiyonlardaki eserleri belli bir sıraya göre izleyin

Eserlere elle dokunmayın (Eğer maketleri varsa olabilir.)

Flaşlı fotoğraf çekimi yapmayın.

Ziyaret esnasında not alın.

Müzedede rehberlik yapacak olan ders sorumlusunu ve müze eğitimcisini mutlaka dinleyin.

Koleksiyonlardaki eserleri incelerken önce etiket okumaktan kaçının.

Eserleri incelemeye yeteri kadar zaman ayırın; yavaş yavaş bakın, yakından gözlemleyin, gördükleriniz üzerinde uzun uzun düşünün ve notlar alın.

Her koleksiyonda özellikle hangi eserin ilginç olduğunu kendi kendinize sorun ve nedenini araştırın.

Müzedede gördükleriniz ile ilgili izlenimlerinizi mutlaka başkalarına da anlatın.

Eserlerin sanat eserlerinin başlıca hedefinin öğretmek olduğunu unutmayın.

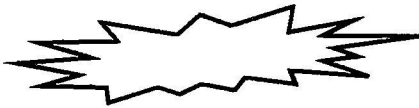
Çok fazla şey görmekten kaçının.

İyi görünün bir sanat eserinin rastgele bulunan birçok sanat eserinden daha iyi olduğunu unutmayın ve farkını belirlemeye çalışın.

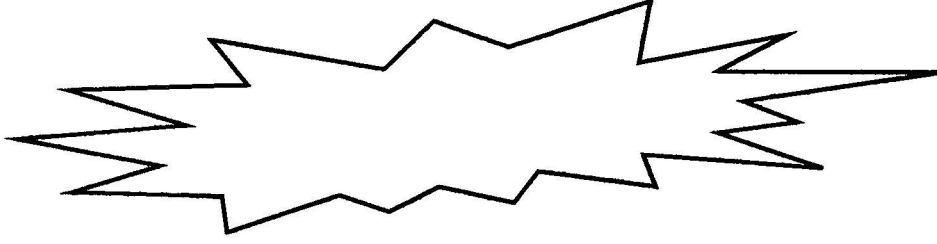
Müzeye her gittiğinizde yeni şeyler göreceğinizi ve öğreneceğinizi unutmayın.

Herhangi bir nesnenin özel koleksiyonunu yapın bu alışkanlığın müze kavramını oluşturması bakımından önemli olduğunu unutmayın.

Not: Bu öneriler önceden hazırlanmalı ve müze ziyareti öncesi öğrencilere verilmelidir.

EK.4

MÜZE ZİYARETİ ESNASINDA AKILDA TUTULMASI GEREKEN YARARLI BİLGİLER

Sessiz olun.

Koleksiyonlardaki eserleri belli bir sıraya göre izleyin

Eserlere elle dokunmayın (Eğer maketleri varsa olabilir.)

Flaşlı fotoğraf çekimi yapmayın.

Ziyaret esnasında not alın.

Müzedede rehberlik yapacak olan ders sorumlusunu ve müze eğitimcisini mutlaka dinleyin.

Koleksiyonlardaki eserleri incelerken önce etiket okumaktan kaçının.

Eserleri incelemeye yeteri kadar zaman ayırın; yavaş yavaş bakın, yakından gözlemleyin, gördükleriniz üzerinde uzun uzun düşünün ve notlar alın.

Her koleksiyonda özellikle hangi eserin ilginç olduğunu kendi kendinize sorun ve nedenini araştırın.

Müzedede gördükleriniz ile ilgili izlenimlerinizi mutlaka başkalarına da anlatın.

Eserlerin sanat eserlerinin başlıca hedefinin öğretmek olduğunu unutmayın.

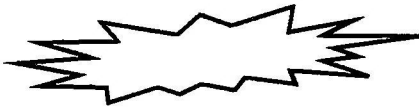
Çok fazla şey görmekten kaçının.

İyi görünün bir sanat eserinin rastgele bulunan birçok sanat eserinden daha iyi olduğunu unutmayın ve farkını belirlemeye çalışın.

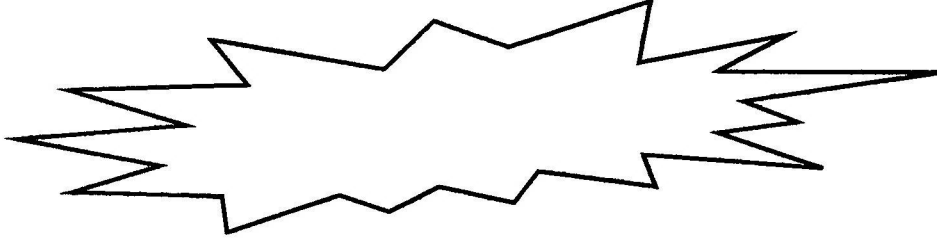
Müze her gittiğinizde yeni şeyler göreceğinizi ve öğreneceğinizi unutmayın.

Herhangi bir nesnenin özel koleksiyonunu yapın bu alışkanlığın müze kavramını oluşturması bakımından önemli olduğunu unutmayın.

Not: Bu öneriler önceden hazırlanmalı ve müze ziyareti öncesi öğrencilere verilmelidir.

EK.4

MÜZE ZİYARETİ ESNASINDA AKILDA TUTULMASI GEREKEN YARARLI BİLGİLER

Sessiz olun.

Koleksiyonlardaki eserleri belli bir sıraya göre izleyin

Eserlere elle dokunmayın (Eğer maketleri varsa olabilir.)

Flaşlı fotoğraf çekimi yapmayın.

Ziyaret esnasında not alın.

Müzedede rehberlik yapacak olan ders sorumlusunu ve müze eğitimcisini mutlaka dinleyin.

Koleksiyonlardaki eserleri incelerken önce etiket okumaktan kaçının.

Eserleri incelemeye yeteri kadar zaman ayırın; yavaş yavaş bakın, yakından gözlemleyin, gördükleriniz üzerinde uzun uzun düşünün ve notlar alın.

Her koleksiyonda özellikle hangi eserin ilginç olduğunu kendi kendinize sorun ve nedenini araştırın.

Müzedede gördükleriniz ile ilgili izlenimlerinizi mutlaka başkalarına da anlatın.

Eserlerin sanat eserlerinin başlıca hedefinin öğretmek olduğunu unutmayın.

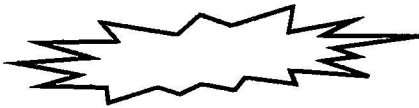
Çok fazla şey görmekten kaçının.

İyi görünün bir sanat eserinin rastgele bulunan birçok sanat eserinden daha iyi olduğunu unutmayın ve farkını belirlemeye çalışın.

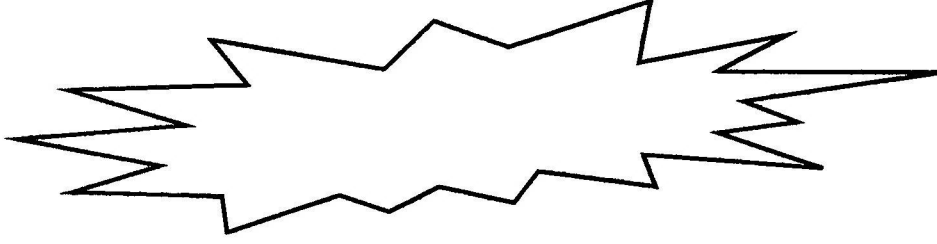
Müzeye her gittiğinizde yeni şeyler göreceğinizi ve öğreneceğinizi unutmayın.

Herhangi bir nesnenin özel koleksiyonunu yapın bu alışkanlığın müze kavramını oluşturması bakımından önemli olduğunu unutmayın.

Not: Bu öneriler önceden hazırlanmalı ve müze ziyareti öncesi öğrencilere verilmelidir.

EK.4

MÜZE ZİYARETİ ESNASINDA AKILDA TUTULMASI GEREKEN YARARLI BİLGİLER

Sessiz olun.

Koleksiyonlardaki eserleri belli bir sıraya göre izleyin

Eserlere elle dokunmayın (Eğer maketleri varsa olabilir.)

Flaşlı fotoğraf çekimi yapmayın.

Ziyaret esnasında not alın.

Müzedede rehberlik yapacak olan ders sorumlusunu ve müze eğitimcisini mutlaka dinleyin.

Koleksiyonlardaki eserleri incelerken önce etiket okumaktan kaçının.

Eserleri incelemeye yeteri kadar zaman ayırın; yavaş yavaş bakın, yakından gözlemleyin, gördükleriniz üzerinde uzun uzun düşünün ve notlar alın.

Her koleksiyonda özellikle hangi eserin ilginç olduğunu kendi kendinize sorun ve nedenini araştırın.

Müzedede gördükleriniz ile ilgili izlenimlerinizi mutlaka başkalarına da anlatın.

Eserlerin sanat eserlerinin başlıca hedefinin öğretmek olduğunu unutmayın.

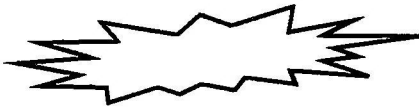
Çok fazla şey görmekten kaçının.

İyi görünün bir sanat eserinin rastgele bulunan birçok sanat eserinden daha iyi olduğunu unutmayın ve farkını belirlemeye çalışın.

Müzeye her gittiğinizde yeni şeyler göreceğinizi ve öğreneceğinizi unutmayın.

Herhangi bir nesnenin özel koleksiyonunu yapın bu alışkanlığın müze kavramını oluşturması bakımından önemli olduğunu unutmayın.

Not: Bu öneriler önceden hazırlanmalı ve müze ziyareti öncesi öğrencilere verilmelidir.

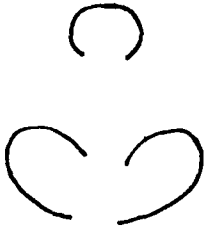

MÜZE ZİYARETİ SONRASI GÖRSEL TAMAMLAMA TESTİ

Müzedede görmüş olduğunuz aşağıdaki eserleri müze koleksiyonlarındaki benzerlerine göre tamamlayınız.

Müzedede görmüş olduğunuz aşağıdaki eserleri kendi hayallerinizde canlandırdığınız biçimi ile tamamlayınız.

Not: Eserler önceden ders sorumlusu tarafından tespit edilip, çizimler ona göre hazırlanmalıdır.

BU NEDİR TESTİ

Eserin ;

Yapıldığı Madde :

Hangi Amaçla :

Hangi Dönem :

Nasıl Buldunuz :

Eserin ;

Yapıldığı Madde :

Hangi Amaçla :

Hangi Dönem :

Nasıl Buldunuz :

Eserin ;

Yapıldığı Madde :

Hangi Amaçla :

Hangi Dönem :

Nasıl Buldunuz :

Eserin ;

Yapıldığı Madde :

Hangi Amaçla :

Hangi Dönem :

Nasıl Buldunuz :

Eserin ;

Yapıldığı Madde :

Hangi Amaçla :

Hangi Dönem :

Nasıl Buldunuz :

Eserin ;

Yapıldığı Madde :

Hangi Amaçla :

Hangi Dönem :

Nasıl Buldunuz :

Eserin ;

Yapıldığı Madde :

Hangi Amaçla :

Hangi Dönem :

Nasıl Buldunuz :

MÜZE EĞİTİMİ SONRASI GÖRÜŞLER

OKULUN ADI :
MÜZENİN ADI :
ADI SOYADI :
ADRES / TELEFON :

GÖRÜŞLER**MÜZEYİ NASIL BULDUNUZ?**

Koleksiyon bakımından :
Düzenleme bakımından :
Sosyal imkanlar bakımından :
Eğitim ortamı bakımından :
Bilgi edinebilme materyalleri bakım. :
Heyecan bakımından :
Eğlendiriciliği bakımından :
Görsel-İşitsel materyaller bakım. :

SİZ MÜZE YETKİLİSİ OLSAYDINIZ NELER YAPARDINIZ ?

Koleksiyon bakımından :
Düzenleme bakımından :
Sosyal imkanlar bakımından :
Eğitim ortamı bakımından :
Bilgi edinebilme materyalleri bakım. :
Heyecan bakımından :
Eğlendiriciliği bakımından :
Görsel-İşitsel materyaller bakım. :

Görüşleri inceleyen ders sorumlusu:
Yapılan işlem :

Müze yöneticisi :
Tarih :

EK.13

**T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü**

BÖLÜM : Kültür.

SAYI : B.O8.4.MEM.4.06.00.11.070/

KONU : Anket ve Gözlem Çalışması.

**VALİLİK MAKAMINA
ANKARA**

İLGİ : Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 12.12.2001 tarih ve 00/5010 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Levent MERCİN'in "Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi" isimli tezi ile ilgili olarak Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket çalışması yapmasına izin verilmesi isteğine ilişkin ilgi yazısı ilişikte sunulmuştur.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin kıyafetleri ile, yönetmelikte belirtilen kurallara uymak kaydıyla söz konusu istek Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi takdirinde, emayla arz ederim.

**Yüksel SEZGİN
Milli Eğitim Müdürü V.**

O L U R

12/12/2001

**Haydar KILIKÇI
Vali a.
Vali Yardımcısı**

Refika KESTEN

Milli Eğitim Müdürü

24/12/2001

ASLI KALDIRILDI

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 117
KONU : Anket (Levent MERCİN)

23.Ocak 02

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ : a) Millî Eğitim Bakanlığının 20.01.1988 ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin 610.BHİŞ.123 sayılı emri.
b) İlköğretim Müfettişleri Başkanlığının 18.01.2002 tarih ve B.08.4.MEM.4.34.00.13.410/213 sayılı yazısı.
c) D.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Eğitim elemanı ve Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Levent MERCİN' in 11.12.2001 tarihli yazısı.

D.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Eğitim elemanı ve Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Levent MERCİN' in Kadıköy ilçesi Avni Akyol Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde yöneticilere ve öğretmenlere "Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Görev yapan Yönetici ve Öğretmenlerin , Müzelerin sanat (resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi" konulu araştırmasına veri toplamak amacıyla anket uygulaması yapmak isteği ile ilgili İLGİ(c) yazı ve ekleri Müfettişlerce incelenerek İLGİ(b) yazıları ile 2001-2002 öğretim yılında uygulanması şartıyla sakınca olmadığı bildirilmektedir.

Adı geçenin yukarıda belirtilen konuda, 2001-2002 öğretim yılında, İLGİ(a) Bakanlık Emri Esasları dahilinde anket yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Nursel ALDABAK
Müdür a.
Müdür Yardımcısı V.

EKLER :

Ek-1. İLGİ(c) yazı ve ekleri
Ek-2. İLGİ(b) Müfettiş raporu

OLUR
11/2002
Ömer BALİBEY
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI :B.08.4.MEM.4.01.00.05.040/
KONU:Tez

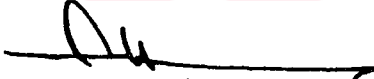
11.12.2001* 50832

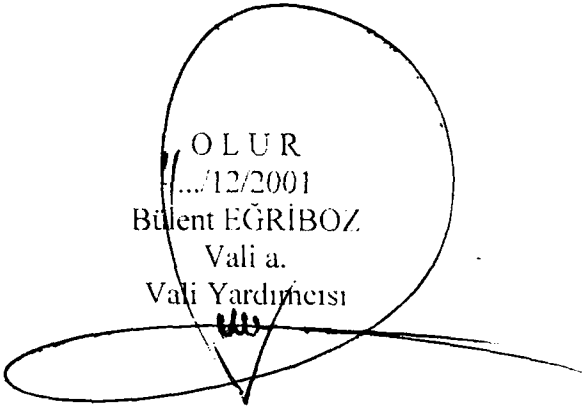
VALİLİK MAKAMINA
ADANA

Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Öğretim Elamanı ve Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Levent MERCİN' in Yüksek Lisans bitirme tezi olarak "**Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşlerin değerlendirilmesi**" konulu araştırmasını Müdürlüğümüze bağlı Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan yönetici ve öğretmenlere uygulamak isteği ile ilgili 06/12/2001 tarihli dilekçesi ve uygulama test formları ilişikte sunulmuştur.

Adı geçen Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Öğretim Elamanı ve Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Levent MERCİN' in Yüksek Lisans bitirme tezi olarak "**Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşlerin değerlendirilmesi**" konulu araştırmasını Müdürlüğümüze bağlı Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan yönetici ve öğretmenlere Eğitim-Öğretimi aksatmadan uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Duran TETİK
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
.../12/2001
Bülent EĞRİBOZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.21.00.08.311/35798
KONU : Anket Uygulaması.

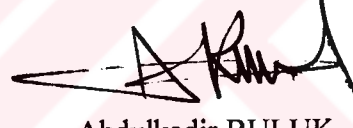
10 ARA 2001

VALİLİK MAKAMINA

D.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü öğretim elemanı olarak görev yapan Levent MERCİN'in İlimiz Merkez Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerine ekte örneği sunulan "Müzelerin Sanat Eğitimi Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Görüşlerin Belirtilmesi" konusunda anket uygulamak isteği hakkındaki 26.11.2001 tarihli dilekçesi ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

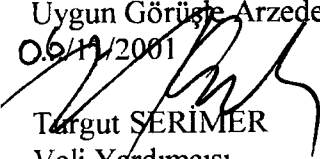
Adı geçenin İlimiz Merkez Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerine ekte örneği sunulan anketin uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Abdulkadir BULUK
Milli Eğitim Müdürü

Uygun Görüşte Arz ederim.

09/11/2001

Turgut SERİMER
Vali Yardımcısı

OLUR
07.11.2001

A.Cemil SERHADLI
Vali

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI :B.08.4.MEM.4.55.00.06.03.320/
KONU :Anket

08.01.02* 1064

ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE
SAMSUN

Levent MERCİN'e ait dilekçe ekte olup bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

İsmail YAVUZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :

EK-1 : Yazı (2 sayfa)

EK-2 : Anket (3 sayfa)

T.C.
ÇORUM VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.08.4.MEM.4.19.00.02-

KONU : Anket

18.01.02 01458

İL MAKAMINA
ÇORUM

İLGİ: Eser İnceleme Komisyonununun 14.01.2002 tarihli tutanağı.

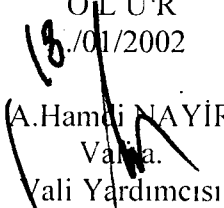
Diyarbakır Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitim Bölümünde öğretim elemanı olarak görev yapan ve aynı zamanda Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrencisi Levent MERCİN'in Yüksek Lisans bitirme tezi olarak İlimiz Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi konusunda anket yapmak isteğine dair 0.01.2002 tarihli dilekçesi ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu anket Müdürlüğümüz Eser İnceleme Komisyonu tarafından incelenmiş olup uygulanmasında sakınca görülmemiştir.

İlimiz Merkez Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde görevli yönetici ve öğretmenlere Okul Müdürünün uygun gördüğü saatlerde anketin uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Aziz YAVAŞ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
18/01/2002

A. Hamdi NAYIR
Vali Yardımcısı

28/1/1988

SAYI : 610.BHİG/183

KONU : Halkla İlişkiler ve
araştırma istekleri

Sayın Abdulkadir TÜRKMEN
Orta Öğretim G. Md.

İLGİ : Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Personel Genel
Müdürlüğü'nün 10.10.1984 gün ve 201.34.PLN.YNT.Ynt.Şb.
84/2921 sayılı genelgesi.

Teşkilâtımızın, geniş halk kitleleriyle devamlı ilişkileri vardır.

Bu ilişkilerin hepsinin, merkezi bir anlayışla kurulması ve sürdürülmesi, hizmetlerin mutlaka geciktirilerek sunulması demektir.

Halka hizmet, bütün eğitim kuruluşlarımızın varlık nedeni dir.

Kanunlarımızda bağlayıcı hükümler olmadıkça; bundan böyle Bakanlığımıza bağlı eğitim kuruluşlarında inceleme ve araştırma yapma; bu kuruluşlarla ilgili siyasi nitelik taşımayan, yoruma açık olmayan çeşitli bilgiler edinme istekleri, doğrudan Valiliklerce incelenecek ve cevaplandırılacak; Merkez Teşkilâtından izin alınmadan, gereği süratle yerine getirilecektir.

Bu istekler, hiç bir şekilde Bakanlık konusunda spekülasyona sebep olacak cevaplara konu teşkil etmemelidir.

Eğitim kuruluşlarımızda yapılacak araştırma çalışmaları, eğitim ve öğretim hizmetlerini aksatmayacak şekilde planlanacak ve uygulanacak; bu faaliyetlerin kısa veya uzun vadede eğitime katkısı gözönünde bulundurulacaktır.

Bilgilerinizi ve ilgi genelgede bu konu ile ilgili esasların, buna göre uygulanmasına emirlerinizi rica ederim,

BAKAN ADINA

Prof. Dr. Cemal KIVANÇ
Müdür

DAĞITIM

A ve F Planı
Bağlı Kuruluşlar

S. A. Abdulkadir

En. ind. yed. na. Devire Bk. n. n.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Okulun Amacı

Kuruluş

Madde 5- Anadolu güzel sanatlar liseleri, öncelikle güzel sanatlarla ilgili yüksek öğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır. Bu okullar, ilköğretim üzerine bir yıl hazırlık sınıfı ve en az 3 yıl lise öğrenim süresi olan yazılı, gündüzlü ve karma eğitim yapan okullardır.

Okulun Amacı

Madde 6- Okulun amacı öğrencilerin:

- Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini,
- Özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını,
- Yabancı dil öğrenmelerini,
- Alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,
- Millî ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kontenjan, Başvuru, Öğrenci Seçimi, Kayıt-Kabul ve Nakiller

Kontenjan

Madde 7- Okulların resim ve müzik alanlarının her birine bir öğretim yılında alınacak öğrenci sayısı 24'ü geçemez. Bu öğrencilerin sanat derslerinde dersliklere dağılımı, sanat derslerinin özelliği dikkate alınarak okul yönetiminin düzenlenir.

Başvuru

Madde 8- İlköğretim okulunu o yıl bitirenlerden;

- Diploma notu en az 3.00,
 - Girecekleri alanla ilgili dersin 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 inci ve 8 inci sınıflarına ait yıl sonu notlarının aritmetik ortalaması en az 4.00
- olduğunu belgelendirenler sınava girmek üzere istedikleri okullara başvurabilirler (EK-2).

Öğrenimlerinin bir kısmını yurt dışında yaparak sınavlara başvurunun yapıldığı ders yılı başında 8 inci sınıfa kaydolan öğrencilerden gireceği alanla ilgili dersin yalnız 8 inci sınıfa ait yıl sonu notunun en az 4.00 olması şartı aranır.

Öğrenimlerini yurt dışında tamamlayarak denkliğini yaptırarak öğrenciler ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki okullardan mezun olup durumlarını belgelendirenler de öğrenim görmek istedikleri Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi müdürlüklerine başvurabilirler.

Öğrencilere gerekli duyuru yapılır ve ilköğretim okulu müdürlüklerince başvuru şartlarını taşıyanlardan isteyenlere "Not Durum Çizelgesi" düzenlenerek verilir (EK-1).

Adayların sınav giriş bölgeleri, Anadolu güzel sanatlar liseleri müdürlüklerince düzenlenerek alanlarına göre listeleri hazırlanır (EK-3).

Öğrenci Seçimi ve Kayıt-Kabul

Madde 9- Öğrenci seçimi ve kayıt-kabuller aşağıdaki açıklamalara göre yapılır:

- Yetenek sınavı, okul müdürünün başkanlığında ilgili alan şefi ile alan dersleri öğretmenlerinden en az üç üyeden oluşan komisyonca yazılı, sözlü ve uygulamalı olarak veya bunlardan biri ya da bir kaçını ile yapılır.

EK.16

18. Okul kütüphanesi; sanat kitapları, video ve televizyon ile zenginleştirilir.

19. Dia, televizyon, video, sanat kitapları aracılığı ile çağdaş sanat akımlarından, plâstik sanatlardan örnekler gösterilir, açıklamalarda bulunulur.

20. Uygun olan okullarda sanat eğitimi veren üniversitelerle iş birliği yapılır.

21. Yüksek öğretim kurumlarının sanat bölümlerine, uygun zamanlarda inceleme gezisi yapılır, izlenen çalışmalar sınıfta değerlendirir.

22. Özel gün ve haftalarda günün anlam ve önemine ilişkin resim, afiş, yazı vb. çalışmalar yapılır.

23. Bu programa göre hazırlanacak ders kitaplarının forma sayılarının A₄ ebatında 10-12, B₅ ebatında 14-16 forma olması ön görülmüştür.

GENEL AMAÇLAR

1. Güzel sanatları ve dallarını tanıyabilme.

2. Toplumların gelişiminde güzel sanatların yeri ve önemini kavrayabilme.

3. Temel sanat eğitimi ile ilgili terimleri tanıyabilme.

4. Temel sanat eğitiminin plâstik sanatlar içindeki yeri ve önemini kavrayabilme.

5. Plâstik sanatlar eğitimi ile yaratıcılık, kendine güven ve kendini ifade etme gücünü geliştirebilme.

6. Plâstik sanatlar eğitimi yoluyla güzel yazı yazmaya özen gösterebilme.

7. Plâstik sanatlar eğitimi ile tutarlı bir görüş kazanarak farklı yorumlar yapabilme.

8. Plâstik sanatlar eğitimi yoluyla, sanat değeri olan eserleri koruma, seçme ve sahip olma duyarlılığını kazanabilme.

9. Ülkemizde yapılan plâstik sanatlar çalışmalarını yakından izleyerek çağdaş sanat bilincini kavrayabilme.

10. Türk plâstik ve çağdaş plâstik sanat anlayışlarını yorumlayarak özgün çalışmalar yapabilme.

11. Atatürk'ün sanata ilişkin görüş ve düşüncelerini kavrayabilme.

12. Sanatta tasarımın, kullandığımız eşyadan sanat eserine kadar kadar her şeyi etkilediğini kavrayabilme.

13. Sanat eğitimi ile insanları ve doğayı seven, çevreye saygılı estetik duyarlılığı kazanmış bireyler olabilme.

14. Görsel ve zihinsel yeteneklerin araştırıcı, üretici ve çağdaş bir düşünce yapısı ile geliştiğini kavrayabilme.

15. Nesnelere inceleme ve yorumlama yolu ile çok boyutlu düşünebilme.

16. Sanatsal ürün ortaya koymaktan haz duyma ve bu hazzı başkalarıyla paylaşabilme.

17. Temel sanat eğitiminde yaptığı çalışmaları sergilemenin önemini kavrayabilme.

18. Sanat eserlerini tanımak ve tarihî gelişimlerini öğrenebilmek için araştırma yapma alışkanlığını kazanabilme.

EK.17

ELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
VAR00001	4,0000	,6901	22,0
VAR00002	4,2727	,7673	22,0
VAR00003	3,8182	,9069	22,0
VAR00004	3,5000	,9129	22,0
VAR00005	4,0455	,7854	22,0
VAR00006	4,1364	,7743	22,0
VAR00007	3,8636	,7102	22,0
VAR00008	4,6364	,5811	22,0
VAR00009	3,6818	,7799	22,0
VAR00010	3,5000	,9636	22,0
VAR00011	4,4091	,6661	22,0
VAR00012	4,2273	,8125	22,0
VAR00013	4,1364	,6396	22,0
VAR00014	4,0909	1,1509	22,0
VAR00015	4,5455	,5096	22,0
VAR00016	2,9545	1,2902	22,0
VAR00017	3,8182	,9069	22,0
VAR00018	4,0000	,8729	22,0
VAR00019	4,2273	,9223	22,0
VAR00020	4,4545	,6710	22,0
VAR00021	4,3182	,7799	22,0
VAR00022	4,3636	,7267	22,0
VAR00023	4,1818	,9069	22,0
VAR00024	3,8636	,7102	22,0
VAR00025	4,2727	,8270	22,0
VAR00026	4,3182	,6463	22,0
VAR00027	4,5455	,5958	22,0

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
SCALE	110,1818	88,3463	9,3993	27

Reliability Coefficients

Number of Cases = 22,0 Number of Items = 27

Alpha = 0,8283

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	VAR00028	3,5000	1,4058	22,0
2.	VAR00029	3,3636	1,3290	22,0
3.	VAR00030	3,1364	1,5211	22,0
4.	VAR00031	2,7273	1,4859	22,0
5.	VAR00032	3,4091	1,5325	22,0
6.	VAR00033	3,3636	1,3644	22,0
7.	VAR00034	2,9545	1,3965	22,0
8.	VAR00035	3,2727	1,3159	22,0

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
SCALE	25,7273	91,6364	9,5727	8

Reliability Coefficients

N of Cases = 22,0 N of Items = 8

$\alpha = .9114$

**ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE GÖREV YAPAN YÖNETİCİ VE
ÖĞRETMENLERİN MÜZELERİN SANAT (RESİM) EĞİTİMİ AMAÇLI
KULLANILMASI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ANKETİ**

Sayın Eğitimciler,

Bu araştırmanın amacı ; **“Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi”** konulu yüksek lisans tezi için gerekli olan bilimsel verileri toplamaktır. Bu amaçla siz değerli eğitimcilerin görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Anketimiz üç bölümden oluşmaktadır. I.Bölümde kişisel bilgiler, II.Bölümde müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasının önemine ilişkin görüşleriniz, III. Bölümde ise müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin, mevcut uygulamalarla ilgili düşünceleriniz istenmektedir.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Levent MERCİN
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
ANKARA

I. BÖLÜM

- 1 . Okulunuzun adı (Lütfen yazınız) :
- 2 . Cinsiyetiniz () a. Bayan () b. Bay
- 3 . Mesleki kıdeminiz
() a.1-5 () b. 6-10 () c. 11-15 () d. 16-20 () e. 21 ve üzeri
- 4 . Mezun olduğunuz anasanat dalı
() a. Resim () b. Grafik () c. Seramik () d. Heykel () e. Tekstil Tasarımı
- 5 . Mezuniyet durumunuz
() a. Lisans () b. Lisans üstü (Y.Lisans, Sanatta Yeterlilik, Doktora)
- 6 . Okuldaki göreviniz
() a. Yönetici () b. Öğretmen

II. BÖLÜM

Aşağıda “Müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin” verilen ifadeleri okuduktan sonra size uygun gelen seçeneğin altındaki kutunun içine “X” işaretini koyarak görüşünüzü belirtiniz

		Tam	Çok	Orta	Az	Hiç
01	Müze, sanat eserlerini sunarken; insana, insanlığın ve sanat'ın heyecanını verip, onun yaratıcılığına ne derece katkıda bulunur.					
02	Müzeler, toplumların birbirlerini tanımalarına, dolayısıyla kültürlerin de birbirlerine yakınlaşmasına ne derece yardımcı olur.					
03	Müzeler, özellikle toplumunun sanat duygusunu geliştirerek; halkın, sanat eserlerinden zevk almasını ne derece sağlar.					
04	Müze eğitimi; kişiye, bilgisini geliştirme yollarını öğretmek bu bilgileri karşılaştırma imkanını ne derece kazandırabilir					
05	Müzeler; gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunan yaygın eğitim kurumları olduğu görüşüne ne derece katılıyorsunuz.					
06	Müzeler; genelde gözleme ve incelemeye dayalı öğrenmenin olduğu eğitim mekanları olduğu görüşüne ne derece katılıyorsunuz.					
07	Müzedede yapılan sanat eğitimi ile öğrencilerin hayal gücü ve beyindeki duyu merkezini harekete geçirdiği görüşüne ne derece katılıyorsunuz.					
08	Müze eğitimcilerinin, mutlaka sanat eğitimi sanat dallarının herhangi birisinden mezun olmaları gerekir düşüncesine ne oranda katılıyorsunuz.					
09	Müzeler; öğrencilerin, devinimsel, zihinsel ve duyuşsal gelişmelerinin gözönünde bulundurulabileceği eğitim mekanları olarak kullanılabilirliğine ne derece katılıyorsunuz.					
10	Müzeler; öğrencilerin toplumsal ve törel gelişmelerini sağlayacak eğitim kurumları olduğu görüşüne ne derece kullanılabilir					
11	Sanat eğitimi derslerinde; konunun sunulması, konuyla ilgili araç gereçlerin sağlanması, çalışma ortamının hazırlanması, ilgili ortamların zenginleştirilmesi öğrenci motivasyonu açısından ne kadar önemlidir.					
12	Müzeler, sanat eserleriyle doğrudan iletişimi sağladığından dolayı sanat eğitimi açısından ne derece kalıcı öğrenme sağlayabilir.					
13	Müzeler, eğitim amaçlı kullanıldığında, öğrenciye bilgi verirken aynı zamanda düşünme yetisini de geliştirir görüşüne ne oranda katılırsınız.					
14	Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri öğretim programlarına “müze eğitimi ve uygulamaları” dersinin konulması size göre ne oranda gereklidir.					
15	Müze eğitiminde; görsel – işitsel yöntemlere dayalı (televizyon , sinevizyon , video , multivizyon, tepegöz gibi) teknolojik araç gereç kullanılması ne derece yararlıdır.					
16	Geleneksel müze gezileri, sürekli öğrenme ilkeleri bakımından gerçek anlamda kalıcı ve etkin öğrenme meydana getiremeyebilir görüşüne ne oranda katılıyorsunuz.					
17	Okullarda, öğrencilerin yaptıkları çalışmaların sergilenmesi için, müze mekanlarından yararlanılmalıdır görüşüne ne oranda katılıyorsunuz.					
18	Müze Eğitiminde Görsel – İşitsel yöntem, gözün algı sınırlarını aşan boyutlardaki nesnelere ait ayrıntıların algılanmasını sağlar görüşüne ne oranda katılıyorsunuz.					
19	Okul ve müze işbirliği ile öğrencilere müzelerde bulunan bazı sanat eserlerinin röprodüksiyon ve maketlerinin yaptırılarak, çalışmaların okulda oluşturulacak bir mekanda sergilenmesi sürekli öğrenmeyi ne derecede sağlayabilir.					
20	Müzedede sanat eğitiminin etkili olabilmesi için öğretmenin önceden, işleyeceği konu ile ilgili koleksiyonlar hakkında bilgi edinmesi ne oranda yararlı olabilir.					
21	Sanatçı ve sanat eserlerinin incelenmesi, öğrencide ilgi uyandırarak takdir duygusunun gelişmesini ve onun sanatla bağ kurmasını ne derece sağlayabilir.					
22	Müzeler yalnız nesnelere sergilemekle kalmayıp; derslerin, konferansların ve kitapların					

Aşağıda “**Müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin**” verilen ifadeleri okuduktan sonra size uygun gelen seçeneğin altındaki kutunun içine “X” işaretini koyarak görüşünüzü belirtiniz

		Tam	Çok	Orta	Az	Hiç
	ortaya koyamadığı nesnelerin içindeki gizemleri de gösterebilir görüşüne ne derece katılırsınız.					
23	Müze eğitim ile, nesnelerin yapıldığı malzeme ve teknikler hakkında daha çok bilgi edinilebilir görüşüne ne derece katılırsınız.					
24	Müze sanat eğitimi ve uygulamaları, bireysel ve aktif öğrenme ihtiyacını giderebilir görüşüne ne oranda katılırsınız.					
25	Müzedeki bir sanat eseri karşısında öğrencinin duygu ve düşüncelerini yazması, eser hakkında bir hikaye oluşturması, öğrenmenin duyuşsal boyutunu ve dil zekasını geliştirebilir görüşüne ne derece katılırsınız.					
26	Müze eğitim çerçevesinde, sanat tarihi derslerinde öğrencilere, müze koleksiyonundaki bir eserin monografisinin hazırlanması, araştırmayı teşvik eden bir öğretim modeli oluşturabilir görüşüne ne derece katılıyorsunuz.					
27	Müze eğitiminin bir amacı da öğrenciye nesnenin (eserin) anlamını, yararını ve değerini kavratmasını sağlamak, bilgisini geliştirme yollarını öğretmektir düşüncesine ne derece katılıyorsunuz.					

III . BÖLÜM

Araştırmanın bu bölümünde, **müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durumla ilgili görüşleriniz** istenmektedir. Lütfen size en uygun gelen seçeneğin altındaki kutunun içine “X” işareti koyarak görüşünüzü belirtiniz.

		Yerine Getirme Derecesi				
		Tam	Çok	Orta	Az	Hiç
01	Öğrencilerin müzeye sanat eğitimi amaçlı olarak götürülme					
02	Müzeye sanat eğitimi amaçlı gitmeden önce ön araştırma yapma					
03	Öğrencileri müzeye götürmeden önce rehber (yazılı kılavuz) hazırlama					
04	Müze sanat eğitimi amaçlı olarak “ koleksiyon avı oyunu “ yöntemini kullanma					
05	Müze sanat eğitimi amaçlı olarak “ bir eser karşısında tartışma” yöntemini kullanma					
06	Müze sanat eğitimi sonrası öğrencilere , müzede gördükleri bir eserden yararlanarak iki yada üç boyutlu bir sanatsal çalışma yaptırılma.					
07	Müze sanat eğitimi amaçlı olarak “ görsel tamamlama testi” uygulama.					
08	Müze sanat eğitimi amaçlı olarak “çalışma yaprağı ” hazırlama.					

Müzelerin Sanat (resim) eğitimi amaçlı **kullanılmamasının** aşağıdaki nedenlerinden size en uygun olanları lütfen önem sırasına (1,2,3...) göre belirtiniz.

- () Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenlerinden biri öğretim programlarının uygun olmaması.
- () Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanma konusunda yeterli deneyiminin olmaması.
- () Müzelerin sanat eğitimi uygulamalarına uygun olmaması.
- () Böyle bir uygulamada öğrencileri kontrol etmenin güç olacağını düşünüyorum.
- () Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasının yararlı olacağına inanmıyorum.
- () Müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasını hiç düşünmedim.
- () Müzelerde, rehberlik yapabilecek kişilerin bulunmaması ya da yeterli zamanlarının olmayışı.